

MATICA

ISSN 1330-2140

BR./NO. 3
OŽUJAK/MARCH 2006.
10 KN

HMI u svibnju ove godine obilježava 55 godina kontinuiranoga djelovanja. Na njezinom čelu smjenjivale su se mnoge osobe iz ondašnjega i sadašnjega javnoga i političkoga, a kasnije dužnosničkoga života čijim imenovanjem je vlast nastojala provoditi svoju politiku prema iseljeništvu.

Ravnateljicom HMI postala je 1. ožujka 2006. Katarina Fuček, prof., čiji životopis i razgovor s njom donosimo u ovom broju Matice. Razvidno je da se radi o osobi s bogatim društveno-političkim, ali i menadžerskim angažmanom i iskustvom što je posebno važno kako bi ova kuća našla svoje pravo i stabilno mjesto u modernom ustrojavanju Hrvatske. Stoga želim toplu dobrodošlicu i puno uspjeha našoj ravnateljici u ovom izuzetno teškom i zahtjevnom poslu. Dodajmo tome i podatak kako je profesorica Fuček prva žena na čelu HMI u povijesti.

Uza sva uzbuđenja koja su pratila smjenu na čelu kuće, naša redakcija marljivo je radila kako bi pripremila još jedan broj vaše omiljene Matice, bogate brojnim kvalitetnim prilozima. Teško je izdvojiti nešto po-

sebno, jer svaki je prilog na svoj način poseban, a lepeza ponude široka. Spomena vrijedan je svakako posjet zagrebačkoga gradonačelnika g. Bandića SAD-u i Kanadi

i tamošnjem iseljeništvu o čemu je riječ u razgovoru za Maticu. Nekoliko povratničko-gospodarstvenih priča (K. Starčević i N. Bajalo), smatram, realno oslikavaju temu.

U ovom broju više smo prostora posvetili hrvatskom športu s obzirom na OI, ali i na inicijativu HNS-a i iseljenih Hrvata za njihovo europsko i svjetsko nogometno prvenstvo, te sve veći zamah koji dobivaju dolazeće prve Svjetske športske igre iseljenika, u organizaciji HSK-a, uz supokroviteljstvo Hrvatske matice iseljenika.

No, kao i uvijek, glavna ste nam tema vi, dragi čitatelji, odnosno vaša tradicionalna okupljanja u misijama, domovima i drugdje. Kao što sam više puta ponovio, vidim ulogu Matice kao čuvara zajedništva domovinske i iseljene Hrvatske. Zato nastojimo, riječju i slikom, pokazati ta dva njena lica, dvije tako različite ali i tako bliske sredine. Naravno, vrijeme ide. Sve se mijenja, ljudi i običaji, jedna i druga Hrvatska. Mi ćemo nastojati, iz broja u broj, pratiti te promjene. U tome nam i vi sami možete pomoći, na što vas poziva i naša ravnateljica, i to svojim prijedlozima i prilozima, suradništvom.

Budimo dakle i dalje zajedno, jer samo tako možemo u punini vršiti svoje domoljubno poslanstvo za buduće naraštaje.

Urednik

EDITORIAL

Dear reader, The CHF in May of this year will mark its 55th year of uninterrupted activity. Many have stood at the helm of the organisation, people then and now active in public and political life, through whose appointment government has endeavoured to implement its policy towards the emigration.

As of March 1st the newly appointed CHF Director is Prof. Katarina Fuček. In this issue of *Matica* magazine we bring you an interview and her biography. Clearly, Mrs Fuček has a wealth of experience behind her in social and political affairs, and experience in management vital if our House is to find its true and constant place in modern Croatia. I wish our new Director therefore, a warm welcome and plenty of success in this exceptionally demanding and difficult work. Mrs Fuček is also the first woman to stand at the head of the CHF in its long history.

With all of the excitement that follows change of guard at the helm of our House, our editorial staff has been hard at work putting together another issue of your favourite magazine — *Matica*, again featuring many excellent contributions. It's not easy to put the spotlight on anything in particular, as each contribution is special in its own way and the range is wide. Certainly, the visit of Zagreb Mayor Mr Milan Bandić to the USA and Canada and our emigrants there is noteworthy. We bring you an interview on that visit in this issue. There are a few stories on the subject of repatriate-entrepreneurs (K. Starčević and N. Bajalo) that we feel paint a realistic picture. In the wake of the Winter Olympics we've dedicated more space to Croatian sport in this issue, at the initiative also of the Croatian Football Federation and emigrant Croatians in the build-up to the World Soccer Cup and the preparations, under full steam, of the upcoming First World Emigrant Sports Games, organised by the Croatian World Congress

and co-sponsored by the Croatian Heritage Foundation.

But, as always, the top theme is you, our dear readers, and the traditional gatherings in Catholic missions, Croatia Houses and elsewhere. As I've said many times, I see the role of the *Matica* as a guardian of the unity of the Homeland and Emigrant Croatia. Let's keep at it therefore, showing these two faces through words and pictures, two very diverse and yet very familiar backgrounds. Time, of course, passes. Everything changes, the people and the traditions, both faces of Croatia. We shall do our best, from issue to issue, to keep up with these changes. You too can help us in this, as our new Director has pointed out, with your suggestions, contributions and collaboration.

Let's continue to nurture our bonds, because only in this way can we fully carry out our patriotic mission to future generations.

The Editor

MATICA
mjesečna revija
HRVATSKE
MATICE ISELJENIKA
Godište LVI
BROJ 3/2006.
RAVNATELJICA HMI
Katarina Fuček
GLAVNI UREDNIK
Nenad Zakarija
UREDNIŠTVO
novinarke: Ivana Rora, Željka Lešić
lektorica: Diana Šimurina-Soufek
tajnica: Snježana Radoš
Zagreb, Trg Stjepana Radića 3
p.p. 241
10002 Zagreb, Hrvatska
Telefon: +385 (1) 6115-116
Telefax: +385 (1) 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr
Web: www.matis.hr
GODIŠNJA PRETPLATA
(zračnom poštom)
SAD 40 USD, Kanada 55 CAD,
Australija 55 AUD,
Novi Zeland 40 USD, Južna
Afrika 40 USD, Južna Amerika 40 USD
(običnom poštom)
Zemlje EU 25 EUR, Hrvatska 100 KN
DEVIZNI RAČUN BROJ:
702000-VAL-9100000-132344-273
kod Privredne banke Zagreb, Račkog 6
ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA:
2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka
PRIPREMA
Kolumna d.o.o., Zagreb
TISAK
Vjesnik, Zagreb
NASLOVNICA
Jugo u Opatiji

Nova ravnateljica HMI Katarina Fuček

str. 4

HMI u svijetu i domovini

Katarina Fuček, ravnateljica HMI

str. 4

XII. Dani Hrvatskoga pučkoga teatra u Hercegovcu

str. 21

Natječaj »Zlatna ribica«

str. 39

Vrijedna donacija za Muzej hrvatskog iseljenništva

str. 8

Hrvati u svijetu

Hrvati u BiH

str. 14

Iz povijesti lobiranja za Hrvatsku

str. 26

Mjesec folklor za Hrvate New Yorka

str. 28

Hrvatski bal i promocija knjiga u Zürichu

str. 32

O. Ivica Kecerin iz Mississauga

str. 34

I. Hrvatske svjetske igre promovirane u JAR

str. 42

Lynne Zdunich Yelich, zastupnica u kanadskome
parlamentu

str. 44

Eugen Duvnjak — mladi tenor u usponu

str. 61

Crkva u Hrvata

15. Festival misijskih folklornih skupina u Njemačkoj

str. 29

Razgovor s vlč. A. Kutlešom, ravnateljem

Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu

str. 10

Obnova svetišta Sv. Ive u Podmilačju

str. 12

Izdavačka djelatnost hrvatskih župa i misija u

iseljeništvu (2)

str. 58

Četvrta knjiga o kardinalu Kuhariću u hrvatskome
iseljeništvu

str. 60

Stepinčevo u Düsseldorfu i Munchenu

str. 36

Školstvo, znanost i kultura

Prof. dr. Ivan Đikić, ugledni Hrvat u svjetskoj
znanosti

str. 18

Kipar Petar Barišić ponovno među iseljenicima

str. 24

Knjiga Paula Katančića »Dagbok«

str. 38

Predstavljanje knjige »Buntovnici iz Villefranchea«

str. 48

Promocija knjige »Srebrna kola, zlaten kotač«

str. 50

Osvrt na Mihanovićev »Poljički Parnas«

str. 54

Prestizna nagrada »Grbavici«

str. 52

Meteorologija na kajkavskome

str. 63

Iseljeničko-povratnička priča »Pet kuća«

str. 56

Gospodarstvo

Tax system in Croatia

str. 9

Povratnik Karlo Starčević, vlasnik pivovare »Ličanka«

str. 22

Akademski slikarica Kornelija Neli Bajalo

str. 30

Baština

Šeherezadina dubrovačka bajka

str. 40

Aktualnosti/Događanja

Gradonačelnik Milan Bandić s Hrvatima u SAD i
Kanadi

str. 6

Obljetnice

2006. — godina Nikole Tesle

str. 16

50. godina Povijesnoga muzeja Istre

str. 51

In memoriam

Sjećanje na vlč. Lazara Ivana Krmpotića

str. 46

George Juretić (1908.-2005.)

str. 64

Šport

Matej Mamić, miljenik berlinske košarkaške scene

str. 72

Nogometno prvenstvo svećenika

str. 71

XX. Zimske olimpijske igre u Torinu 2006.

str. 75

Mjesečni pregled najvažnijih zbivanja

str. 78

Pisma uredništvu

str. 66

ISELJENICIMA SE MORA PRIĆI S POSEBNOM OZBILJNOŠĆU I SENZIBILITETOM

Dragi naši čitatelji, budite i dalje s nama. I dalje razmišljajte o Hrvatskoj. Hrvatska je sada moderna suverena zemlja koja sigurno ima svoju budućnost u kojoj bi bilo poželjno sudjelovati bez obzira da li u njoj živite. Puno Hrvata nakon određenog vremena provedenog vani želi se vratiti i mi u Hrvatskoj želimo da taj povratak bude u skladu s očekivanjima, ali isto tako da tu ljubav prema domovini prenesete na svoje potomke, na generacije koje dolaze poslije nas, jer to je ono najvažnije što će nas kao Hrvate očuvati

Razgovarao **Nenad Zakarija**
Snimio **Žorži Paro**

Usrijedu, 8. ožujka izvršena je primopredaja ravnateljstva Hrvatske matice iseljenika između dotadašnjeg ravnatelja g. Nikole Jelinčića i nove ravnateljice gđe. Katarine Fuček. Naime, Vlada je na sjednici, 15. veljače 2006., uputila prijedlog Upravnom odboru HMI da se gđa. Fuček imenuje ravnateljicom HMI umjesto dotadašnjeg ravnatelja g. Nikole Jelinčića, a Upravni odbor je potvrdio odluku. Zamolili smo gđu. Fuček za kraći razgovor, čemu se ona rado odazvala:

— *Kako ste prihvatili ovaj novi izazov u Vašem bogatom radnom životopisu koji nije bio posebno povezan s iseljeničkom problematikom?*

• Pa baš ste dobro rekli. Svaki izazov je posebno motivirajući i baš iz tog razloga imam osjećaj da će me dodatno okupirati i dati dodatnu energiju da na najkvalitetniji način shvatim i priđem ovom poslu kako bi, što je moguće više, obogatila djelatnost Hrvatske matice iseljenika. Prije svega iz razloga što je iseljeničtvo jedan od važnih čimbenika za hrvatsku državu, ne samo u povijesti, nego i u budućnosti. Često se spominjalo da je Hrvatska jedna od rijetkih zemalja koja ima tako rasprostranjeno iseljeničtvo i mislim da se toj populaciji mora prići s posebnom ozbiljnošću i s posebnim senzibilitetom. Ti ljudi su odrasli i živjeli u različitim kulturama, oboga-

ćivali ih i uzimali u svoj svjetonazor druge kulture s kojima su podizali kvalitetu svojeg života. Na taj način doprinosili su i samoj Hrvatskoj svojim kreativnim pristupom i razmišljanjem u cilju napretka i boljitka. U tom smislu želim i dalje nastaviti na produbljivanju tih mostova i svih spona koje su i prije vezale domovinsku i iseljenu Hrvatsku i proširiti to možda nekim novim detaljima, koji se tiču prije svega života u Hrvatskoj, i informacijama koje će iz tog razloga biti korisne za naše ljude. Moramo znati da su pred Hrvatskom sada drugi izazovi i drugi ciljevi a i te ciljeve

moramo razumjeti, moramo ih podržati, moramo izgrađivati Hrvatsku kao društvo i zajednicu koja će se, i može se, ravnopravno uključiti u zajednicu europskih naroda.

— *Kakvu ulogu vidite za HMI, kako u ustroju suvremene hrvatske države tako i u odnosu prema iseljeničtvu?*

• Hrvatska matica iseljenika u razdoblju pred kojim se nalazimo sigurno ima jednu od važnih uloga. Međutim, ta uloga će se prije svega očituovati u potpori kulturnoj suradnji na projektima naših iseljenika u kojima se njeguje, čuva identitet prije svega preko jezi-

ka i kulturnog stvaralaštva općenito. To je posebno značajno s obzirom na dolazeće procese globalizacije koji velikim dijelom ne mogu na pravi način prihvatiti potrebu malih naroda i potrebu posebnog pristupa upravo onome što će i dalje održati te narode, kao i njihov identitet u prostorima u kojima jesu. To što živim u Hrvatskoj, što sam odrasla u Hrvatskoj i što nemam iskustva s iseljeništvom možda je moja prednost. Ne znači da ih neću razumjeti, da ih neću podupirati, nego ću im možda dati i kvalitetniju informaciju ili smjernicu... Matica je prije svega prva i glavna institucija u kojoj naši iseljenici mogu zatražiti informaciju, pomoć ili bilo što drugo što bi im tog trenutka trebalo ili koristilo.

— *Možda je prerano govoriti o godišnjem Programu rada koji ste dobili u naslijeđe, ali će naše čitatelje svakako zanimati vidite li neke moguće bitnije promjene?*

• Mislim da nije prerano. Možda ja ovog trenutka ne mogu ući u detalje, ali bit stvari je da će se Program nastaviti iz razloga što je veliki dio kontinuiteta u određenim programima, a iz povratnih informacija vidimo kako postoji i interes za njih. Bilo bi šteta ne nastaviti tamo gdje je stvarno interes i gdje su postignuti rezultati. Program HMI treba obogaćivati vodeći računa o sredstvima. Međutim, to su programi za koje mogu biti zainteresirane institucije i zajednice izvan same Hrvatske matice iseljenika gdje također treba potaknuti pojedine ljude, ukazati na potrebu uključivanja u Program i na potporu.

— *Nakon povratka u Hrvatsku, obilazeći razna ministarstva kao novinar, uočio sam da postoji slaba međusobna povezanost raznih ministarstava kad je o iseljeništvu riječ, a isto tako i ona s Maticom. Smatrate li da će jedna od Vaših dužnosti biti upravo na tom polju?*

• Pretpostavljam da su ljudi iz iseljenništva zainteresirani za različite povratničke, poduzetničke i druge programe, za koje bi trebali dobiti potpunu informaciju. Normalno da je internet sredstvo preko kojeg to mogu dobiti. Postoje stranice Vlade i ministarstava na kojima se mogu detaljno pročitati ti programi. Međutim, to ljudi trebaju znati i mi ćemo također izvidjeti sve mogućnosti da ukažemo na potrebu i drukčijeg informiranja ili drukčijeg sagledavanja stvari i problema koji proizlaze iz nedovoljne informacije te se na taj način uključiti, potaknuti rješavanje gdje god je to moguće. Prirodno je da su i naša ministarstva zainteresirana, pogotovo u kontekstu razvitka Hrvatske i gospodarskog programa u kojem je akcent na izvozu. U tom smislu naše institucije, Vlada, Hrvatska gospodarska komora, pa i tvrtke traže prostor da

promoviraju svoje hrvatske proizvode. Mislim da Matica s obzirom na veze, koje nisu samo one sa sunarodnjacima, nego su multiplicirane preko naših Hrvata u druge institucije u zemljama u kojima oni žive, može učiniti puno i na tragu potpore upravo promoviranju hrvatskog gospodarstva, turizma, kulture, jednako tako na kvalitetan način ali i u koordinaciji s institucijama koje postoje u Hrvatskoj.

ŽIVOTOPIS

Osobni podaci:

Rođena: 11. travnja 1957. u Ferdinandovcu

Obrazovanje:

1972. završila osnovnu školu u Ferdinandovcu
1976. završila gimnaziju općeg smjera u Đurđevcu

1978. završila studij hrvatskog jezika na PA u Zagrebu

1988. diplomirala kroatistiku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu

Strani jezici:

engleski

Kretanje u karijeri:

Od 1. ožujka 2006. ravnateljica HMI

2003. – 2005. zastupnica u Hrvatskom saboru

2002. – 2003. savjetnica u Hrvatskom saboru

2000. – 2001. pomoćnica direktora u GZH

1994. – 2000. zastupnica u Hrvatskom saboru i direktorica JP »Narodne novine«

1992. – 1994. potpredsjednica Sabora RH

1991. – 1992. predsjednica SO Varaždin

1979. – 1991. rad u nastavi hrvatskog jezika

Javne dužnosti koje trenutno obnaša:

– potpredsjednica Skupštine Grada Zagreba

– predsjednica Kluba gradskih zastupnika HDZ-a

— *Znam iz povratnih informacija koje dobivam iz inozemstva da ljudi zaista, počevši od dobivanja najosnovnijih dokumenata nadalje, zovu, raspituju se... Iako ministarstva imaju svoje internet stranice, Vi znate da to često našim ljudima vani nije dostupno ili im nije razumljivo.*

• Informacija je sada najveća vrijednost za brzo i kvalitetno djelovanje i, kao što sam već rekla, Matica tu može puno učiniti. Mi ćemo

pronalaziti prostore kako s kvalitetnom informacijom doći do Hrvata izvan Hrvatske.

— *Što mislite o časopisu Matica?*

• Matica kao list sigurno je više od samog lista. To je i simbol i ove kuće i zapravo samog pojma iseljena Hrvatska. Puno ljudi je sentimentalno vezano za nju. Za puno njih je to možda jedini spoj s domovinom, i to je nešto što je vrlo, vrlo važno, što treba uvažavati i što treba dobiti još veću težinu. Normalno da su tu i drugi mediji koji preuzimaju ulogu pisanih časopisa, odnosno glasila. Međutim, oni to nikada ne mogu zamijeniti do kraja, i bez obzira na svu tehnologiju Matica će i dalje ostati. Uvažavat ćemo sve prijedloge koji bi mogli proširiti sadržaj i obogatiti list. I u tom kontekstu bit će nam drago da nam se iseljenici što više javljaju, i ne samo da kažu da su zadovoljni, već i s nekim svojim prilozima koje ćemo sa zadovoljstvom uvrstiti. Sigurno da je to i jedna kvalitetna mogućnost predstavljanja naše književnosti, naše publicistike, naše kulture koja ne može dobiti u svjetskim i drugim listovima jednaku pozornost. Ovom prigodom zahvaljujem svima koji su uložili puno truda, u svom uređivačkom i novinarskom radu, da Matica bude takva kakva jest, da se odriži na razini jednog ozbiljnog lista sa širokim spektrom priloga i interesa.

— *Vaši prvi dojmovi na ovom radnom mjestu?*

• Prvi dojmovi su možda i glavni dojmovi. Čovjek obično i postupa po dojmovima. To su impresije na temelju kojih kasnije određene stvari razrađuješ i donosiš zaključke. Mogu reći da sam zadovoljna. Zadovoljna prije svega djelatnošću koja je široka, velikom brigom za iseljenike, i jednim visokom stručnim i profesionalnim profilom zaposlenih u HMI. Treba ih koristiti u tom stručnom i profesionalnom smislu na pravi način, jer mogu dati puno. Iskustvo je vrlo, vrlo vrijedno i dalje ga treba koristiti u cilju razvitka i obogaćivanja programa.

— *I na koncu ovog našeg prvog i, nadam se, jednog u nizu budućih razgovora nekoliko riječi poruke našim čitateljima — Hrvatima diljem svijeta!*

• Dragi naši čitatelji, budite i dalje s nama. I dalje razmišljajte o Hrvatskoj. Hrvatska je sada moderna suverena zemlja koja sigurno ima svoju budućnost u kojoj bi bilo poželjno sudjelovati bez obzira da li u njoj živite. Puno Hrvata nakon određenog vremena provedenog vani želi se vratiti i mi u Hrvatskoj želimo da taj povratak bude u skladu s očekivanjima, ali isto tako da tu ljubav prema domovini prenesete na svoje potomke, na generacije koje dolaze poslije nas, jer to je ono najvažnije što će nas kao Hrvate očuvati. •

POVIJESNI I KORISNI SUSRETI ZAGREBAČKOGA GRADONAČELNIKA

»Naši su iseljenici proteklih godina pokazali kako se voli i pomaže domovina. Mislim da bi oni tome trebali učiti nas. Stoga mi je želja da tu ljubav prenesu i na mlade naraštaje i da zajednički gradimo i unaprjeđujemo zajedničku nam domovinu«, rekao je gradonačelnik Bandić

Napisala **Željka Lešić**

Foto-dokumentacija Poglavarstva

Za nedavnog posjeta Sjevernoj Americi zagrebački gradonačelnik imao je niz susreta s uvažanim političarima, ali i s hrvatskim iseljenicima koje je pozvao na ulaganja u domovinu te, što je osobito važno, obećao djelotvorniju suradnju gradskih vlasti. Kakve dojmove gradonačelnik nosi s puta doznat ćete u razgovoru koji je odmah po dolasku dao za naš mjesečnik *Matica*.

— Što za Vas znači putovanje po Americi i Kanadi? Kakvi su dojmovi nakon povratka?

• Kao što znate, povod je bilo sudjelovanje na Molitvenom doručku kod američkog predsjednika Busha i sastanak s gradonačelnikom Washingtona Antonyjem Williamsom. Međutim, glavni cilj mog odlaska preko »velike bare« bio je susret s našom iseljeničkom zajednicom. Sretan sam što sam prvi gradonačelnik hrvatskoga glavnog grada koji je u slobodnoj i demokratskoj Hrvatskoj u zadnjih 16 godina pohodio Ameriku i Kanadu. Posebno mi je drag posjet hrvatskoj zajednici u Pittsburghu, koja je okupljena oko Hrvatske bratske zajednice, čiji sam član. Također moram spomenuti drage mi susrete s Hrvatima u Torontu, Niagara Fallsu, Mississuagi, Ottawi i Montrealu. Sve su to bili iznimno dirljivi trenuci. Kako bi čovjek zavolio domovinu treba otići jedno vrijeme živjeti izvan nje. Tek tada može shvatiti koliko je lijepa, koliko je uljudna, koliko je topla, koliko je prekrasna... Naši Hrvati u Americi su toga svjesni i oni žive negdje između stare i nove domovine. Često je to težak križ. To su ljudi koji u svojem pamćenju nose hrvatsku metropolu kao svoj glavni grad, ali i ljudi koji su lojalni i izvršni članovi zajednica u kojima žive. Bili su to

emotivni susreti ali i susreti na kojima se razgovaralo o zajedničkoj suradnji, na interesnim osnovama.

— Kako Vas se dojmio susret s predsjednikom Bushom na Molitvenom doručku?

• Moram priznati da je godilo biti u društvu izabраниh 550 ljudi iz cijeloga svijeta i više od sat i pol družiti se i razgovarati s gradonačelnikom glavnog grada vodeće svjetske sile. Taj događaj ima veliku simboličnu snagu, ali i praktičnu dimenziju. Susreo sam se i razgovarao s mnogobrojnim uglednicima iz svijeta. Poziv u Washington doživio sam kao svojevrsno priznanje.

Sastanak s gradonačelnikom Washington DC-a Antonyjem Williamsom, 1. veljače 2006.

— Budući ste prvi zagrebački gradonačelnik kojega su primili gradonačelnici Washingtona i Pittsburgha, kakav je bio susret s gradonačelnicima, o čemu ste razgovarali i što ste s njima konkretno dogovorili u vezi suradnje?

• Uistinu, prvi sam gradonačelnik Zagreba kojeg je primio gradonačelnik Washingtona. U Pittsburghu je prije mene bio jedino moj prethodnik Ivo Latin, prije 26 godina, ali nikada nije zaživio kvalitetan odnos s tim gradom. S gradonačelnicima sam razgovarao o mogućnostima suradnje naših gradova, prije

svoga u pogledu razmjene iskustava upravljanja gradovima, urbanizma, gospodarske i kulturne suradnje. U ime naših građana, uputio sam pozive gradonačelnicima da posjete Zagreb, a prvi korak u suradnji bit će posjet g. Williama Hempubryja, direktora washingtonskog kongresnog centra i jednog od najbližih suradnika gradonačelnika, na Dan Zagreba. Zajedno s njime stići će i nadbiskup Washingtona, kao posebni gost nadbiskupa Bozanića. Vjerujem da će se suradnja uspješno nastaviti na političkom ali i kulturnom polju. Vjerujem da imamo što pokazati svijetu a isto tako što i naučiti od tog razvijenog zapada.

— Vjerujem kako su Vam u posebnom sjećanju ostali susreti s našim iseljenicima. Kako

U Niagara Fallsu: Vesela Mrđen Korač, veleposlanica RH u Kanadi, gradonačelnik Milan Bandić, gradonačelnik Niagarsa Ted Salci, pročelnik zagrebačkog GU za kulturu Pavle Kalinić, Nevenka Adria Zovko, Odsjek za međugradsku i međunarodnu suradnju i europske integracije Grada Zagreba, Mario Livaja, generalni konzul, 5. veljače 2006.

ste doživjeli susret s njima i o čemu ste najviše razgovarali?

• Kao što sam rekao, to su susreti koji se pamte. Dirljivo je vidjeti ljude koji su morali iz političkih ili ekonomskih razloga napustiti Hrvatsku a cijelo vrijeme žive za nju. Mnogi od njih su sudjelovali na različite načine u stvaranju, obrani i izgradnji Republike Hrvatske. Ponosni su na svoju domovinu, ali žive daleko od nje. Ona je danas slobodna i svakim danom napreduje. Međutim, svjesni smo da ne mogu uživati u njezinim ljepotama, o kojima svakodnevno slušaju i u domaćim medijima. Pitanje povratka nije jednostavno... Ono ovisi o mnogobrojnim prilikama, obiteljskim obvezama i sl. Ali ti ljudi sve češće posjećuju domovinu, borave u njoj, surađuju na ekonomskom planu i sl. U želji da nam do-

movina bude još bolja i uspješnija, oni upućuju i kritike i otvoreno iznose čime nisu zadovoljni. U mnogome sam se složio s njima. Uvjeran sam da zajedničkim snagama, idejama i iskustvom možemo postići čuda i od Hrvatske stvoriti državu po mjeri svih njezinih građana i svih Hrvata diljem svijeta koji su na nju ponosni.

— Prigodom susreta s iseljenicima pozvali ste ih na ulaganja u domovinu. Kakve su bile njihove reakcije, kakva su bila najčešća pitanja u vezi ulaganja u domovinu?

• Iseljenike sam pozvao da posjete Zagreb i pridonese razvoju našeg grada stečenim znanjem i iskustvom. Istovremeno sam iseljenike izvijestio o reformi uprave u Gradu Zagrebu i novom efikasnom poslovanju te im zajamčio maksimalnu efikasnost i brzinu u rješavanju birokratskih zapreka.

Dio njih je već uložio u Hrvatsku, pa konkretno i u Zagreb, i sretni su zbog toga te mogu svjedočiti svojim iskustvom drugima. Mnogi od njih imaju određeni kapital i razmišljaju o ulaganjima u Hrvatsku. Od njih smo čuli da je u nekim segmentima poslovanja puno isplativije ulagati u Hrvatskoj nego u Americi ili Kanadi. Mi smo im ponudili dokumentaciju

Razgledavanje prostora Hrvatske bratske zajednice u pratnji Bernarda Luketića, predsjednika HBZ-a

o našim projektima i predstavili im mogućnosti ulaganja i povratka u Zagreb i Hrvatsku. Hrvatska je danas sigurna zemlja pred kojom su goleme mogućnosti. Zagreb je stvorio institucionalne pretpostavke za funkcioniranje tržišta kapitala. Stvorili smo preduvjete da ljudi mogu sigurno plasirati svoj kapital i realizirati dividendu, odnosno profit. Našim poslovnim ljudima Amerike i Kanade, ali i kolegama u poglavarstvima tamošnjih gradova rekli smo kako će prioriteti Zagreba u iduće četiri godine biti izgradnja dječjih vrtića, osnovnih škola, domova za starije, javnih garaže itd. Mislim da u tim projektima mogu pronaći svoj interes.

U roku od tri mjeseca jaka gospodarska delegacija Grada Zagreba posjetit će Washington a domaćini će im biti prvi ljudi grada. Uspostavili smo više nego dobru suradnju i mislim da smo na pravom putu ne samo zbog emotivnog i dirljivog susreta s našim ljudima u Americi i Kanadi nego u razmjeni iskustava u upravljanju javnim poslovima osam gradova koje smo posjetili — u Americi dva grada, u Kanadi šest gradova.

— Planirate li možda posjetiti i ostale hrvatske zajednice u izvandomovinstvu i kakvi su Vam planovi?

• Iskreno govoreći, rado bih posjetio i ostale hrvatske zajednice ne samo u SAD-u i Kanadi već i Australiji pa i drugim kutovima svijeta gdje žive Hrvati. Teško je nabrojati gdje nas nema. Međutim, mnogobrojne obveze u gradu ne daju mi baš puno prostora za putovanja. Ipak ću se potruditi i dati sve od sebe da se osobno susretnem barem s nekim hrvatskim zajednicama.

— Što želite gospodine gradonačelnice, poručiti iseljenicima diljem svijeta?

• Naši su iseljenici proteklih desetljeća pokazali kako se voli i pomaže domovina. Mislim da bi oni tome trebali učiti nas. Stoga mi je želja da tu ljubav prenesu i na mlade naraštaje i da zajednički gradimo i unapređujemo zajedničku nam domovinu. •

PROJEKT POVIJESNE I NACIONALNE VAŽNOSTI

Dva ulja na platnu s potpisom, bez naslova, priznatoga hrvatskoga umjetnika koji je živio i radio u iseljeništvu, Kristiana Krekovića, postat će dijelom fundusa Muzeja hrvatskoga iseljništva

Napisala **Ivana Rora**
Snimio **Žorži Paro**

Ravnatelj Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci, Branko Franceschi, 13. ožujka u prostorijama Hrvatske matice iseljenika uručio je vrijednu donaciju dvaju umjetničkih djela Kristiana Krekovića voditeljici projekta Muzeja hrvatskog iseljništva, Ljerki Galic.

— Mi, muzeolozi volimo darivati umjetnička djela muzejima u osnutku, jer nas svaka takva inicijativa iznimno veseli. Djela istaknutoga iseljeničkog slikara Kristina Krekovića našem muzeju u Rijeci darovala je njegova supruga prije nekoliko godina. No mišljenja sam da mu je mjesto ovdje među drugim hrvatskim iseljenicima koji će kroz muzej ispričati svoje povijesno vrijedne i zanimljive iseljeničke priče — naglasio je Franceschi.

Dva ulja na platnu s potpisom, bez naslova, priznatog hrvatskog umjetnika koji je živio i radio u iseljeništvu, Kristiana Krekovića, postat će tako dijelom fundusa Muzeja hrvatskog iseljništva.

— Ovaj projekt koji je inicirala Hrvatska matica iseljenika od povijesne je i nacionalne važnosti za hrvatski narod. Zato ga zasigurno moramo realizirati na razini visokih institucija hrvatske države, jer radi se o povijesti hrvatskog iseljništva koji je bitak čimbenik u razvoju i modernizaciji hrvatske države — zaključila je ravnateljica HMI Katarina Fuček.

Kristian Kreković (1901.–1985.), istaknuti hrvatski umjetnik, rođen je u selu Koprivna (na rijeci Bosni, između Doboja i Modriče) u Bosni i Hercegovini, u obitelji šumara iz Like, odakle Krekovići inače potječu. Dje-

tinjstvo i mladost proveo je u Maglaju i Tuzli. Umro je u Palma de Mallorci, gdje se nalazi njegova znamenita galerija. Studirao je u Beču i Parizu, a već godine 1928. postao je članom francuskog Društva likovnih umjetnika. Iste godine nagrađen je zlatnom medaljom u Bordeauxu na izložbi međunarodne umjetnosti, za djelo *Parizanka sa psom*.

Tijekom Krekovićeve prve izložbe u Beču (ne kasnije od 1925., u vrijeme dok je bio još student na Akademie der Bildenden Künste), njegov rad su s najvećim pohvalama ocijenili poznati likovni kritičari A. F. Seligmann i dr. Ankiewicz-Kleehoven.

Prema riječima Ljerke Galic, voditeljice projekta Muzeja hrvatskog iseljništva,

Ravnatelj Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci, Branko Franceschi, ravnateljica HMI Katarina Fuček i Ljerka Galic, voditeljica projekta Muzeja hrvatskog iseljništva prigodom primanje donacije

ovom donacijom započinje prikupljanje muzejske građe koja će za početak biti pohranjena u Hrvatskoj matici iseljenika, dok se ne odluči o konačnoj lokaciji Muzeja.

— Za Muzej je predviđeno oko 1500 kvadratnih metara prostora. Mi bi voljeli da to bude u sklopu naše kuće, kamo iseljništvo već godinama dolazi. No, kako će se taj problem riješiti vidjet ćemo. Bitno je da je inicijativa krenula i da su napravljeni prvi sigurni »muzejski« koraci — rekla je gđa Galic. •

CROATIA — YOUR CHOICE FOR BUSINESS

Value-added Tax (VAT)

Value-added tax (VAT) is paid by:

- an entrepreneur that delivers goods or provides services;
- importer;
- a domestic entrepreneur for services provided by an entrepreneur domiciled abroad. An entrepreneur whose annual amount of delivered goods and services (after reducing it by the amount of non-taxable deliveries) was not higher than HRK 85, 000 in the last calendar year is not subject to VAT.

Also, he/she/it is not allowed to specify tax amounts in his/her/its invoices and may not deduct the tax charged by other entrepreneurs. The tax base in this case is the charge for delivered goods or services. The tax rate is 22% and 0%.

The VAT rate is 0% for:

- all types of bread;
- all types of milk;
- professional, scientific, artistic, cultural and educational books, students' books (pedagogy and education: primary, secondary and university education) printed on paper or on other text carriers, including CD-ROMs, video and audio tapes;
- medications specified in the Decision on Listed Medications by the Croatian Institute for Health Insurance;
- surgically implanted products (heart valves, artificial joints, etc);
- scientific periodicals;
- public motion picture presentation services;
- services pertaining to organized tourist stays paid by bank transfers from abroad (accommodation or bed and breakfast, half or full board in all types of commercial facilities, agency commission for the mentioned services, tours, bus and boat transfers)*.

Tax exemptions in Croatia

- lease of residential premises;
- services and delivery of goods by banks, savings banks, savings and loan cooperatives, insurance and reinsurance companies;
- organisation of games of chance in gambling establishments and game parlours; betting;
- services and goods delivered in private practices by medical doctors and dentists, nurses, physical therapists and biochemical laboratories;
- medical treatment services in health-care institutions;
- services and delivery of goods performed by social welfare institutions;
- services and delivery of goods performed by child and youth welfare institutions, institutions of higher education and students' halls of residence, students' restaurants and similar facilities;
- services and delivery of goods by religious communities;
- services and delivery of goods by public cultural organisations;

VAT TAX RATES IN CROATIA: 22% 10% 0%

From January 1 2006 tax rate for these services is 10%

- trade in gold ingots conducted by the Croatian National Bank, in domestic and foreign payment instruments, securities; trade in financial claims, securities and company holdings;
- membership fees for associations established under special regulations, on condition that the membership fee has been set according to criteria equal for all members;
- delivery of goods or services by an association, on condition that the volume of deliveries within one year does not exceed HRK 85, 000.

Exemptions for imports

- temporary imports exempted from import duties and final humanitarian aid imports — excluding petroleum and refined petroleum products, tobacco and tobacco

(CROATIA IN FOCUS, January/February 2006.) •

»OČE NAŠ...« SE MOLI NA ONOME JEZIKU NA KOJEMU GA MAJKA NAUČI

»Sada je na pomolu novi izazov. Upitan je opstanak manjih misija i vjerojatno slijede njihova priključenja većim centrima. Svećenicima se tako povećava prostor i upitno je kako odgovoriti pastoralnim potrebama«, kazao je vlč. Kutleša

Napisao i snimio **Adolf Polegubić**

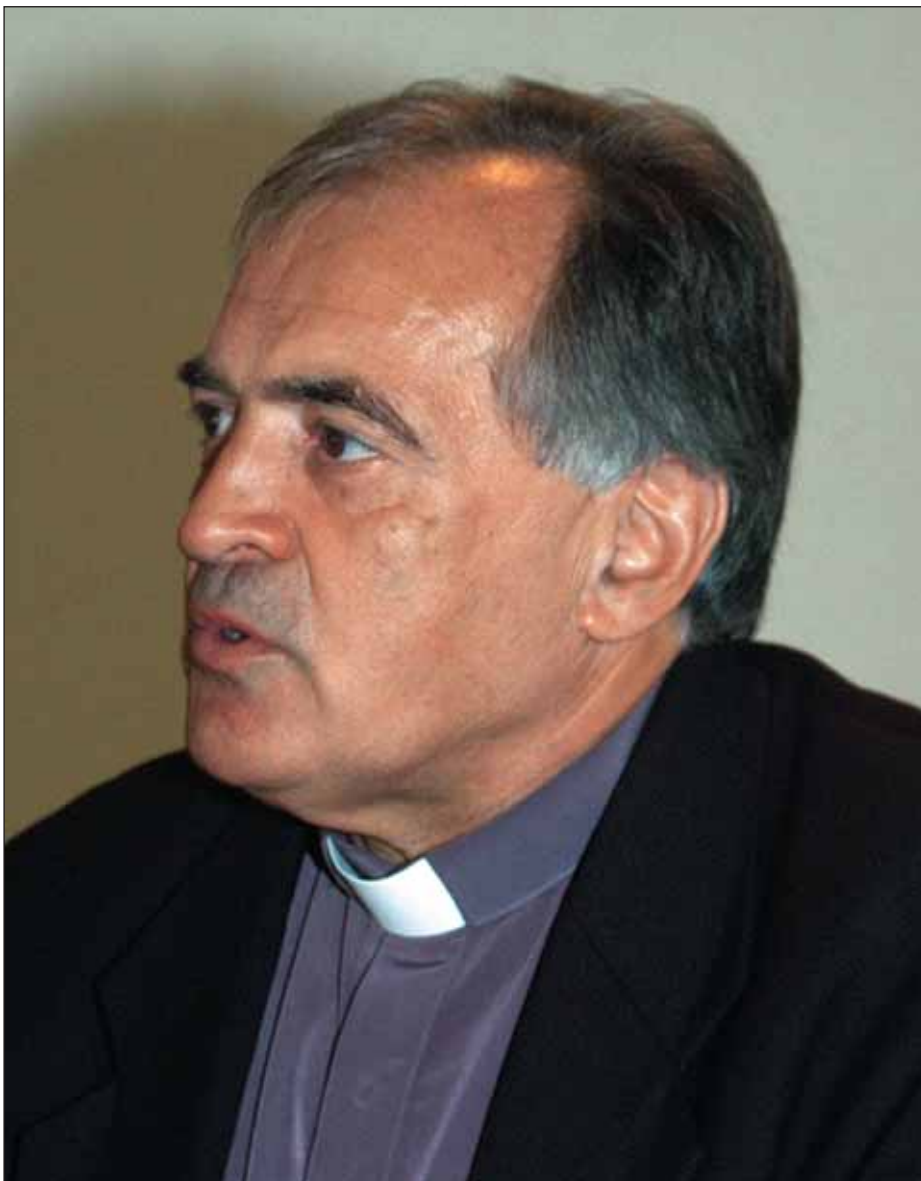
Vlč. Antu Kutlešu, svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije biskupi iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine imenovali su ravnateljem dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu. Vlč. Kutleša službu je preuzeo 1. srpnja 2005. od banjalučkog svećenika mr. Pere-Ivana Grgića. U razgovoru je posebno govorio o važnosti te službe za dušobrižničko djelovanje među Hrvatima katolicima u inozemstvu, a osvrnuo se i na druga važna pitanja.

— *Za početak, vlč. Kutleša, predstavite se našim čitateljima?*

• Rođen sam 1949. u Prisoju kod Tomislavgrada. Nakon osnovne škole u rodnom mjestu, sjemenišnu gimnaziju završio sam u Splitu, a studij teologije u Sarajevu. Za svećenika Mostarske biskupije ređen sam 1975. u Rimu. Od rujna 1976. nalazim se u Njemačkoj, djelujući kao župni vikar i voditelj jedne njemačke župe. Od 1. prosinca 1978. bio sam voditelj Hrvatske katoličke misije u Braunschweigu. U slobodno vrijeme volim šport, osobito nogomet.

— *Kako doživljavate službu ravnatelja za hrvatsku pastvu u inozemstvu?*

• Ja je doživljavam kao vezu između pastoralnih djelatnika i potreba inozemne pastve te domovinskih (Hrvatske i BiH) (nad)biskupa i redovničkih poglavara, kao poveznicu iseljene i domovinske Crkve. Onoliko koliko je moguće da domovinska Crkva odgovori potrebama naših misija u svijetu. (Nad)biskupi i redovnički poglavari su oni koji stavljaju svećenike, redovnike i redovnice na raspolaganje za inozemnu pastvu, a ravnatelj bi to trebao dalje koordinirati. Uvijek u suradnji, naravno, kako s

pastoralnim djelatnicima tako s njihovim poglavarima.

— *Koje su najvažnije točke Vašega petogodišnjeg programa?*

• Program se temelji na odrednicama crkvenih dokumenata. Npr. u »Pastoralni migratorum cura« (PMC) se kaže: Pastoral mora »biti usklađen sa zahtjevima vremena« (I 6), tj. »prilagođen različitim prilikama«, (I 12). »Zbog toga se nitko ne može otrgnuti tom kakvog načina mora biti služba koju Crkva nudi dušama: naime stalno prilagođena i primjerena zahtjevima iseljenika«, (I 12). »U došobrižništvu useljenika tijekom dužeg vremena potvrdili su se odgovarajući oblici i putovi, no razumije se samo po sebi da se oni moraju uskladiti s okolnostima i s mjesnim običajima kao i s običajima i očekivanjima vjernika koji su u pitanju«, (IV 13). Svi koji preuzimaju župničku službu voditelja misija, kao i pastoralni suradnici, znaju program, a to je: naviještanje Isusa Krista i evanđeoskih vrijednosti svijetu, čovječanstvu, čovjeku i truditi se to živjeti. Treba raditi na tome kako zadržati misije i razumjeti njihove potrebe. Koliko i kako će to biti moguće, vrijeme će pokazati. Ne bismo smjeli čekati da to drugi riješe prije nas. I kad bi sve misije opstale, upitno je možemo li i dobiti zamjenu za pastoralne djelatnike koji prestaju sa službom. Jedan od razloga je potreba svećenika i u domovini (HR i BiH) jer ni tamo nema više »viška«.

— *Prije nego ste počeli obnašati službu ravnatelja bili ste voditelj HKM Braunschweig u Njemačkoj, a brojne ste godine proveli i na drugim službama u Njemačkoj. Koliko će Vam to iskustvo pomoći u obnašanju te odgovorne i zahtjevnije službe u Crkvi?*

• Misiju Braunschweig vodim punih 27 godina. Što se tiče iskustva njemačkih župa, moram reći da je kod njih to dobro organizirano i raspodijeljeno po različitim skupinama prema svrsi posla. Ima kod njih također onoga što se ne može primijeniti na naše pastoralno djelovanje. Ipak, dosta toga trebalo bi koristiti. U tih nekoliko godina imali smo zajednička liturgijska slavlja, kao Veliki petak i uskršno bdijenje, i to dvojezično. Nažalost, ovaj vid inkulturacije nije baš zaživio. Meni se čini da upravo taj oblik inkulturacije u skoro vrijeme treba očekivati. Osobito se to odnosi na manje misije. I misije i mjesna Crkva trebaju se pripremiti za primanje i promjene.

— *U našim misijama diljem svijeta zamjetna je visoka starosna dob svećenika, a također i njihov nedostatak?*

• To je točno. Upravo radi toga spominjem inkulturaciju. Ona se ne smije dogoditi ishitreno, brzo, neodgovorno. Niti sa strane naših misija, niti sa strane mjesne Crkve. Treba računati i s posljedicama! Ja

bih rekao, neka priprema teče tamo gdje mora i sve dok voditelj misije može pastoralno djelovati, tj. do njegova odlaska, zbog starosti ili drugih razloga. Kako sam čuo u ovo kratko vrijeme službe ravnatelja: domovinska Crkva (HR i BiH) nema dovoljno svećenika da bi mogla uvijek dati adekvatnu zamjenu. Već ima nekoliko misija koje nemaju svećenika. Neki svećenici mole za zamjenu. Ali i mjesne Crkve postavljaju uvjete, pa makar se radilo o zamjeni dosadašnjeg župnika. Oni žele da novi svećenik preuzme i mjesnu župu. Izgleda da nas to neće mimoći. Probleme ćemo rješavati onako kako budemo mogli i znali.

— *U našim misijama su i vjernici druge i treće generacije koji su potpuno integrirani u zemljama u kojima žive. Stoje li naše misije u svijetu pred drukčijim pastoralnim izazovima?*

• Hvala Bogu da je tako, a hvalu zaslužuju svećenici i svi pastoralni te socijalni djelatnici. Osobito roditelji i obitelji, pa i cijela zajednica koja to zajedništvo živi i potiče. Međutim, ja bih rekao da smo mi u Crkvi previše opterećeni tom integracijom, gdje se tko treba integrirati, osobito pripadnici katoličke vjere. Bez obzira o kojoj se generaciji radi, »Oče naš...« se moli na onome jeziku na kojemu ga majka nauči. I to je tako, samo treba imati majku i oca koji to mole. Naše misije su stalno pred nekim izazovima. Sjetimo se bivšega političkog sustava. Sve je bilo pod prismotrom ud baških konzulata: svećenici, pastoralni i socijalni djelatnici, pa i vjernici. Vjernici osobito dolaskom na »urlap«. Biti vjernik značilo je, s jedne strane, trpjeti strah i silu, a s druge, integraciju, da ne kažem asimilaciju. Ipak, naš narod je izdržao. Sada je na pomolu novi izazov.

— *U kojoj je mjeri hrvatska inozemna pasta prioritarna našoj domovinskoj Crkvi u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini?*

• Iskreno rečeno, ja mislim da je svakom (nad)biskupu prioritarno pastoralno zbrinuti sve župne potrebe u svojoj biskupiji. Za svoju (nad)biskupiju je i odgovoran. A drugo — što i kako se može. Lako bi bilo da ima dovoljno svećenika. U pastoralu nekih biskupija u domovini već ima svećenika stranaca jer nema dovoljno Hrvata. Nitko nije kriv nama svećenicima, koji smo djelovali u misijama, što nismo mogli pronaći i odgojiti nasljednike u našim zajednicama u dijaspori? Nerazborito bi bilo tražiti krivca isključivo u ovom sekulariziranom i industrijaliziranom svijetu. S druge strane, treba razumjeti da obitelji s jednim ili dvoje djece ne govore ili vrlo rijetko svojoj djeci o duhovnom zvanju. Kako i bi kad imaju jedinca ili jedinicu!? A nekada su roditelji s brojnijom djecom razgovarali pa malo i upućivali, raspoređujući djecu u različita

zvanja. Molili su i činili zavjete za duhovna zvanja svoje djece. Na ovom planu svako bismo trebali više raditi pa će, vjerujem, Bog potaknuti one koji trebaju preuzeti misijsku zadaću a naša domovinska Crkva pomoći će da se potrebe riješe.

— *Kako gledate na budućnost hrvatskih katoličkih misija u svijetu?*

• Ja sam ipak optimističan. Naše misije ipak nisu prolazne ni privremene, barem one veće. Vjerujem da će i mjesna Crkva voditi brigu o tome. Pastoralnu skrb imaju i drugi narodi. Unatoč krizi svećenika, i njemačka Crkva vodi pastoralnu brigu za svoje sunarodnjake u svijetu. Svaki čovjek želi slaviti Boga na svome jeziku, u svojoj tradiciji i vlastitoj kulturi. To pripada identitetu čovjeka. Za takozvane »gastarbajtere« uvijek su traženi svećenici na materinskom jeziku. Tako se rađa »misija« gdje se njeguje vjera i vlastita kultura. Nadam se da će naše misije, njegujući identitet, ostati članovi mnogojezične i višekulturalne Crkve. Vjerujem da će naše misije i dalje voditi naši svećenici zajedno s pastoralnim suradnicima pa i socijalnim radnicima. Možda se nešto preoblikuje, ali ono najvažnije će ostati. Ako želimo sačuvati identitet, trebamo imati misije kako bismo mogli prakticirati vjerski život i njegovati vlastitu kulturu. Kamo god krenete, vidjet ćete da su misije najotvoreniji prostor za dušu hrvatskoga čovjeka.

— *Vaša poruka čitateljima?*

• Svi smo mi odgovorni kako organizirati i očuvati sve ono što se desetljećima stvaralo i njegovalo. Vrijeme donosi probleme i promjene. Opstanak misija i rješenje problema jest stalna tema prigodom naših zajedničkih susreta. Daskora, status misija je bio dosta različit od biskupije do biskupije. Sada je to, čini se, sve ujednačenije. I za kraj: »Nije vaše znati vremena i zgrade koje je Otac podredio svojoj vlasti. Nego, primit ćete snagu Duha Svetoga, koji će sići na vas, i bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji, i sve do kraja zemlje« (Dj 1, 8). Molitva je stalna zadaća Crkve. Treba prizivati Duh Božji koji nije baš svaki dan buran i raskošan kao na Duhove. Crkva koja mu zahvaljuje za snagu, mora ga stalno i prizivati. Prisutnost Duha Božjega moramo svakodnevno svjedočiti i računati s Njegovim razumijevanjem naše molitve i govora. Tamo gdje naš govor naiđe na zapreke govorit ćemo srcem. Čuvat ćemo svoj identitet i prava. A tamo gdje ne prihvate riječ, govorit ćemo srcem i radom, i nogama i rukama, kao što su činili naši ljudi, često uspješno, iako nisu poznavali ni ljude, ni zemlju ni jezik. Neka nas Duh Božji vodi u svim govorima i razgovorima i neka nam jezike ne pomrsi. •

SVETI IVO POBIJEDIO PET TONA EKSPLOZIVA

Kada su se vratili u oslobođeno Podmilačje, dočekala ih je hrpa usitnjena kamenja na jednom mjestu, a kilometar oko mjesta gdje je nekada bila crkva sve je bilo savršeno sa zemljom. Ljudi koji su čistili ruševine micali su kamenčić po kamenčić ne vjerujući da će ispod te gomile naći išta neoštećeno, a kamoli cijelo

Napisala **Ivana Rora**

Foto arhiv HMI

Toga dana zemlja je podrhtavala kao da je potres, slapovi Plive od detonacije su nakratko presušili, a iz velikog crnog oblaka puna prašine od ostataka svetišta iznad opkoljena grada sipala je crna kiša. Svjedočili su to ljudi koji su se 1. ožujka 1993. godine zatekli u opkoljenom Jajcu, od Podmilačja udaljenom samo šest kilometara. Srpske snage su u zavjetnu crkvu, župni ured i susjedne objekte postavili pet tona eksploziva, koji je tu crkvu iz 14. stoljeća, najstariju na ovom području, savrnio sa zemljom.

Kada su se prognani Hrvati vratili u oslobođeno Podmilačje, dočekala ih je hrpa usitnjena kamenja na jednoj hrpi, a kilometar oko mjesta gdje je nekada bila crkva sve je bilo savršeno sa zemljom. Ljudi koji su či-

Crkva se obnavlja, no bez potpore bosanskohercegovačkih vlasti

Svetište u Podmilačju nakon »prolaska« srpskih vojnih snaga

u obnovljenu crkvu. Prema riječima podmilačkog župnika fra Zorana Mandića, koji sa svojim župljanima već godinama obnavlja to do temelja porušeno svetište u Bosni i Hercegovini, događaj iz rata, kada su dva kamena kipa ostala neoštećena pod udarom razorne eksplozije, smatra tek jednim u nizu čuda što su se tijekom stoljeća događala u tom najstarijem bosanskohercegovačkom svetištu.

Hodočasnici koji se zavjetuju svetom Ivanu Čudotvorcu svjedoče o brojnim čudima što su im se dogodila nakon što su godinama obilazili to svetište i molili se baš tome svecu.

— Vjernici svjedoče o čudima koja su im se dogodila na zagovor svetoga Ive. Prije dvije godine jedna vjernica svjedočila je da je nakon hodočašća u Podmilačje i zavjeta svetome Ivi posve ozdravila. Ovo je mjesto molitve i mira koji mogu pronaći svi koji dođu u Podmilačje. Ovamo ne hodočaste samo kršćani nego i vjernici drugih vjera koji na ovome svetom mjestu mogu pronaći mir u nevoljama što ih muče — ističe župnik Mandić, koji je uz pomoć Uskopaljske zajednice u Zagrebu i pjevača Marka Perkovića Thompsona, Miroslava Škore i Mate Bulića, na nedavno održanom koncertu, prikupio sredstva za obnovu ovog svetišta.

stili ruševine micali su kamenčić po kamenčić ne vjerujući da će ispod te gomile naći išta neoštećeno, a kamoli cijelo.

No čudo se dogodilo. Našli dva kamena kipa svetog Ivana Krstitelja posve neoštećena, kao i dio oltara na koji se stavlja za hodočašća. Ti kipovi sada su ispred ulaza

Tri kuma za Podmilačje

Tri kuma za Podmilačje: Trojica kumova — Thompson, Škoro i Bulić — nakon podosta vremena opet su zapjevali zajedno — 21. veljače na velikoj pozornici Doma sportova u Zagrebu. Sa svojim prijateljima Draženom Zečićem i Barunima nastupili su na dobrotvornom koncertu »Zajedno«, koji su Uskopaljska zajednica u Zagrebu i Narodni radio organizirali za pomoć u gradnji svetišta Svetog Ive u Podmilačju kod Jajca. Taj je spektakl samo početak velike humanitarne akcije koju su Thompson i ostali pjevači rado prihvatili.

— Obje ručke sam prihvatio ideju organizatora i nazvao svoje prijatelje koji su me podržali i uključili se u tu akciju. Uostalom, ovaj koncert je ostvarenje moje pjesme »Lijepa li si«, koja promovira zajedništvo Hrvata, a na njoj su nastupili isti izvođači — rekao je nakon koncerta Marko Perković Thompson.

Ilija Žuljević, nekadašnji ministar u Herceg-Bosni, osmislio je cijelu akciju, a na to ga je potaknula činjenica da je svetište Svetog Ive u Podmilačju jedno od najvećih hodočasničkih mjesta u BiH.

Obnova crkve počela je odmah nakon rata, a do sada su završeni grubo građevinski radovi. Sagrađena je u izvornom obli-

Pet tona eksploziva nije uništilo dva kipa svetog Ive

ku, kakva je bila još u 14. stoljeću, a godinama poslije rata prikupljana je dokumentacija o njoj. Inače, u zavjetnoj crkvi čuvan je i čudotvorni kip svetog Ive, koji narod štuje i obilazi na golim koljenima, na taj način zavjetujući se svetom Ivi za svoje potrebe.

— Niti jedna institucija Bosne i Hercegovine do sada nije pomogla u financiranju obnove te crkve i svetišta u Podmilačju kod Jajca. U svojoj radosti gradnje ove crkve ipak nailazimo na velike financijske poteškoće. Do sada nismo dobili od države nikakvu financijsku pomoć, nego smo prisiljeni tražiti i moliti ljude, pojedince i različite institucije, za pomoć u gradnji — istaknuo je fra Zoran Mandić, župnik iz Podmilačja.

U Jajcu svi vjeruju da će im prihodi s koncerta uvelike pomoći. Akciju treba nastaviti i dalje uz očekivanu potporu bosansko-hercegovačkih vlasti jer hrvatski narod je tamo bitan konstitutivan čimbenik. Ili će možda Srbi ustvrditi da se svetište u Podmilačju srušilo samo od sebe, pa će po tko zna koji put oprati ruke od odgovornosti. No, povratnici u Jajce dobro znaju tko je rušio njihov grad i zatirao sve što je hrvatsko, naravno ne štedeći ni vjerske kuće i zavjetna okupljališta. Ovaj je koncert, osim pomoći za obnovu svetišta, dobar podsjetnik na sve nepravde koje su se u BiH dogodile. Ipak, čini se da se malo prebrzo zabavljaju počinjeni srpski zločini i to sve u ime suživota i ulaska u EU. Nije li to malo previsoka cijena? •

HRVATI U SVIJETU

ČILE: HRVATI U VLADI

Još jedno lijepo priznanje za Hrvate u svijetu stiže nam, ovaj puta iz dalekog Čilea. Novoizabrana predsjednica Čilea socijalistkinja Michelle Bachelet u svojoj je vladi predstavila i dvoje Čileanaca hrvatskog podrijetla. To su Ingrid Antonijević kojoj je predsjednica povjerila Ministarstvo gospodarstva, te Martín Zilić, novi ministar obrazovanja.

Ingrid Antonijević članica je Stranke za demokraciju (PPD), ima 53 godine, a diplomirala je na Fakultetu ekonomskih znanosti Čileanskog sveučilišta. Poznata je kao prva ravnateljica državne banke BancoEstado, radila je i kao predsjednica korporacije Aire Libre, a ima i veliko iskustvo u upravljanju tvrtkama iz privatnog sektora, među kojima je i Korporacija televizije Čileanskog sveučilišta.

Dr. Martín Zilić Hrepic, ugledni kirurg, direktor poznatog Biotehnološkog centra Sveučilišta u Concepciónu dobio je Ministarstvo obrazovanja kojemu je i u dosadašnjoj vladi povjeren važan zadatak uvođenja zemlje u novu obrazovno-tehnološku eru 21. stoljeća. Demokršćanin Zilić (58) bio je i direktor regionalne kliničke bolnice u Concepciónu, a u tom je gradu 2004. uspio organizirati Globalni biotehnološki forum, unatoč pritiscima da se taj veliki znanstveni skup prebaci u Santiago.

Zanimljivo je da je novoizabrana predsjednica Čilea svoju vladu sastavila od 10 ministara i 10 ministrica. Naime, Michelle Bachelet je održala predizborno obećanje i u svoj kabinet uvrstila 10 žena.

— *Ovaj kabinet predstavlja povijesni korak za Čile i odražava ravnopravnost žena i muškaraca, kako sam i obećavala u predizbornoj kampanji*, rekla je Bachelet koja će preuzeti vlast 11. ožujka. Prva žena na čelu te zemlje, izabrana kao kandidatkinja lijeve koalicije Concertación.

Zanimljivo je i da je novi državni tajnik postao 42-godišnji odvjetnik Ricardo Lagos Weber, sin sadašnjeg predsjednika Ricarda Lagosa Escobara i dalje vrlo popularnog među Čileancima.

HOĆEMO LI BIRATI IZMEĐU ASIMILACIJE I ISELJAVANJA?

Piše **Ivan Zlopaša**

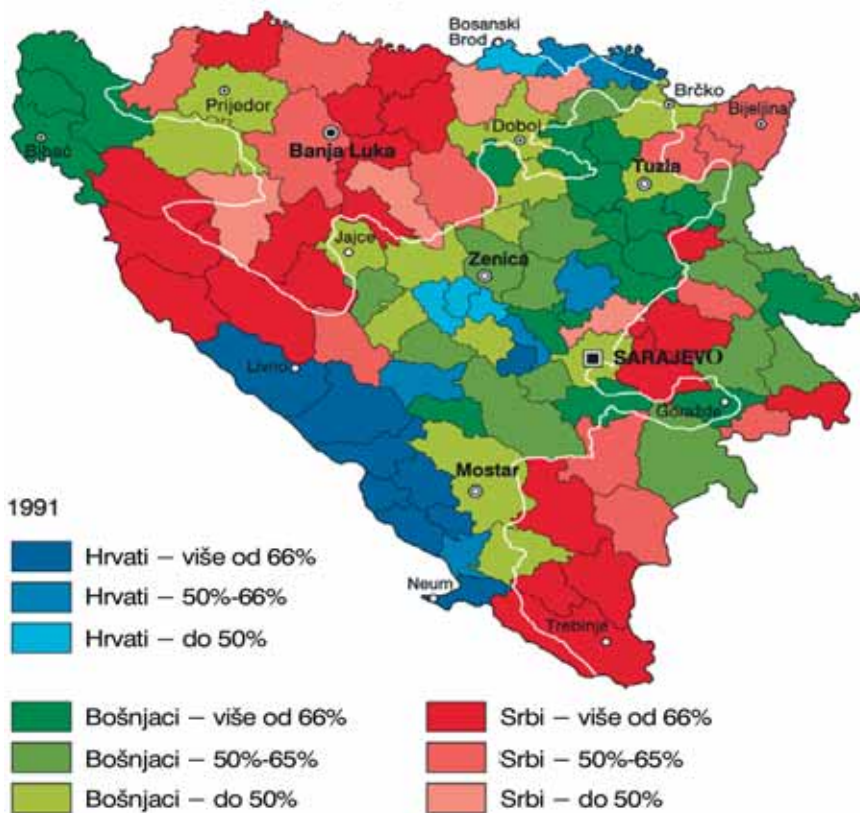
Pišući knjigu *Politička sudbina Hrvata u BiH*, koja je sredinom prošle godine izašla iz tiska, nedvosmisleno sam naglasio kako po meni postoje samo tri temeljne mogućnosti budućeg ustroja BiH. Te mogućnosti su BiH kao unitarna država, kao dvojna (kon)federacija te kao savezna država koju bi tvorile tri savezne jedinice. Radi se naravno o bošnjačkom konceptu, bošnjačko-srpskom konceptu te na koncu i o konceptu BiH kao države tri jednakopravna i ustavotvorna naroda. Posljednja mogućnost je naravno jedino prihvatljivo rješenje čijom bi provedbom bila zajamčena jednakopravnost sva tri naroda a sadašnja država-protektorat mogla bi na ovaj način postati samoodrživ međunarodni pravni subjekt.

Svi ostali prijedlozi, po mom dubokom uvjerenju, nisu ništa drugo nego izvedenice, odnosno taktičke varijante, izvedene od jedne od ove tri mogućnosti. Tu u prvom redu mislim na koncept multietničkih regija kojega smatram prijelaznim oblikom ka unitarnoj državi, dočim dosljedna kantonizacija čitave BiH u budućnosti može dovesti do jedne od već navedenih temeljnih mogućnosti a to je BiH kao savezna država s unutarnjom arhitekturom sličnoj onoj kakvu imaju druge višenacionalne države poput Belgije ili Švicarske.

Unitarna država kao bošnjački primarni cilj: Unitarna, odnosno centralizirana, BiH s dvije razine vlasti, državnom i općinskom, bošnjački je primarni politički cilj; a potpuno neprihvatljiv Hrvatima i Srbima. I unatoč deklarativnoj potpori određenih međunarodnih krugova jednom ovakvom projektu, koji umnogome podsjeća na projekt Benjamina Kallaya s konca 19. i početka 20. stoljeća, smatram kako je mogućnost ovakvog rasplesa situacije nemoguća. I to upravo zbog činjenice kako kod Srba, ali i Hrvata, postoje određeni strahovi od bošnjačke dominacije koju podgrijevaju otvorene poruke bošnjačkih političara o državnoj naciji.

Još u vrijeme ratnog viora, odnosno početkom 1993. godine, Haris Silajdžić u javnost

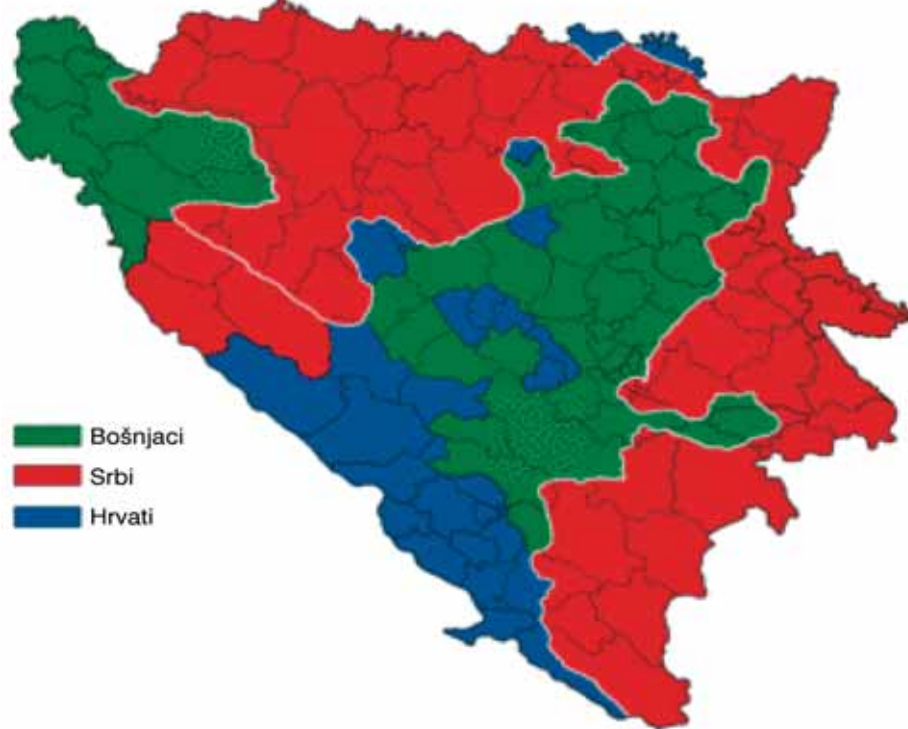
Etnički sastav BiH prije rata (1991.)

je plasirao ideju o BiH kao državi multietničkih regija. Obrazlažući taj prijedlog Silajdžić nije niti pokušavao skriti kako je spomenuti koncept upravo prijelazno rješenje ka unitarnoj državi, odnosno nacionalnoj državi bošnjačkog naroda. Isti prijedlog po drugi je put u javnost plasiran početkom 2001. godine, u vrijeme djelovanja Hrvatskog narodnog sabora, a svoju je posljednju reinkarnaciju doživio početkom prošle godine, odnosno u vrijeme otvaranja najnovijih pregovora o ustavnim promjenama. Ono što je najveći dio hrvatske javnosti u BiH promatrao s velikom dozom zabrinutosti svakako je pojava da je jedan, istina manji, dio stranaka s hrvatskim predznakom ovakav Silajdžićev koncept prihvatio. Međutim, istovremeno nisu odgovorili na upit: — Na koji način misle za-

štititi interese hrvatskog naroda u tim multietničkim regijama pa tako i u čitavoj BiH?

Strah od srpsko-bošnjačke nagodbe: Sadašnje stanje, odnosno postojanje dvoentitetske države, neizdrživo je za hrvatski narod u BiH. Zahvaljujući Washingtonskom i Daytonskom sporazumu, odnosno mnogobrojnim revizijama ovog posljednjeg, državu BiH danas tvore dva građanska entiteta. Republika Srpska kao nacionalni ekskluzivitet srpskog naroda i Federacija BiH koja je u posljednjih nekoliko godina preoblikovana u bošnjački građanski entitet. Zahvaljujući tim revizijama i odlukama koje je nametnula međunarodna zajednica mimo i protiv postojećih sporazuma, Bošnjaci imaju apsolutnu vlast u Federaciji BiH. Kao posljedicu ovakvog razvoja situacije imamo današnji polo-

žaj hrvatskoga naroda za koji se ne može kazati ništa drugo osim da je lošiji od pozicija bilo koje europske manjine.

Danas su Hrvati drugorazredni narod u oba entiteta Bosne i Hercegovine. Hrvatskom narodu je uskraćeno pravo na vlastiti radijski i televizijski program, obrazovanje na hrvatskom jeziku, suodlučivanje u gospodarskom razvoju a na pragu smo i gubitka prava na izbor vlastitih zastupnika u zakonodavnu i izvršnu vlast. U takvoj situaciji stiglo je i Mišljenje Venecijanske komisije od 12. ožujka 2005. godine o ustavnoj situaciji u BiH i ovlastima *visokog predstavnika*. Prema navodima izrečenim u tom dokumentu, međunarodni su se eksperti pod krinkom racionaliziranja administrativnog aparata otvoreno založili za gašenje deset županija u Federaciji BiH.

Iz jednog ovakvog mišljenja nije se mogao izvući zaključak kojim će pravcem ići daljnja budućnost BiH. Većina analitičara našla se pred dvojmom koja se ogleda kroz upit:

— Hoće li uskoro doći do razmjene Republike Srpske za Kosovo, ili će Srbi i Bošnjaci zajednički tražiti rješenje unutar BiH? Naravno, bez sudjelovanja političkih predstavnika hrvatskog naroda u BiH.

Pregovori o ustavnim promjenama koji su se pod dirigentskom palicom američke i britanske diplomacije posljednjih desetak mjeseci odvijali u okviru američkog »Instituta za mir« pokazali su stvarni cilj. Spomenuti cilj svakako je donošenje novog Ustava BiH. Naime, postdaytonska BiH ni danas nema Ustav. Na snazi je Aneks 4. Daytonskog sporazuma koji nikada nije službeno preveden na bilo koji od tri službena jezika u BiH, niti je kada usvojen u državnom parlamentu. Nametanjem različitih odluka, kao i donošenjem čitavog niza zakona protivnih tom dokumentu s ustavnom snagom, BiH se našla u potpunom pravnom kolapsu. Dok na jednoj strani dva entiteta imaju ustave na drugoj strani problem je država-protektorat bez ustava ali sa zakonskim aktima i rješenjima protivnim Daytonskom sporazumu. Stoga, uopće ne iznenađuje što su prije nekoliko dana čelni ljudi stranaka s bošnjačkim i srpskim predznakom, uz asistiranje američkih i britanskih diplomata, dogovorili koncept ustavnih promjena bez nazočnosti političkih predstavnika hrvatskog naroda. Na taj način BiH je uveden u fazu bošnjačko-srpske nagodbe. Ovakva nagodba donesena je na štetu hrvatskog naroda a pred hrvatske sudionike u pregovorima stavljena je teška zadaća odabira između teksta bošnjačko-srpske nagodbe ili snažno izrečenog odbacivanja ovog sporazuma.

Hrvatski konsenzus o budućnosti BiH: Sastanci stranaka s hrvatskim predznakom na temu ustavnih promjena traju od svibnja prošle godine. Zahvaljujući medijskim natpisima, pa i izjavama nekih stranačkih čelnika u javnosti je stvorena percepcija kako ta zasjedanja nisu polučila nikakav rezultat. Me-

đutim, istina je puno drugačija. Dva dokumenta koja su čelnici stranaka s hrvatskim predznakom potpisali na tim sastancima dovoljan su primjer koji dokazuje hrvatski konsenzus. Naime, »s ciljem osiguravanja potpune jednakopravnosti Hrvata s druga dva konstitutivna naroda«, čelnici stranaka s hrvatskim predznakom potpisali su, na sastanku održanom 10. listopada 2005. godine u organizaciji HDZ-a BiH, zaključak u kome su »istaknuli svoju opredijeljenost za donošenje novog Ustava BiH u parlamentarnoj proceduri, konsenzusom sva tri naroda i uz pomoć međunarodne zajednice, na načelima koji funkcioniraju u višejezičnim i višenacionalnim decentraliziranim zapadnoeuropskim državama«. U sklopu spomenutog zaključka također je naglašeno »kako je mišljenje Venecijanske komisije od ožujka 2005. godine o ustavnoj situaciji u BiH i ovlastima *visokog predstavnika*, koje je ponuđeno kao temelj za predstojeće ustavne promjene u BiH, potpuno neprihvatljivo za hrvatske političke stranke i udruge u Bosni Hercegovini«. Na koncu ovog zaključka, kojeg su potpisali predstavnici svih stranaka s hrvatskim predznakom, naglašeno je kako je potrebno »dosljedno i nužno ustrajati na ustavnom načelu jednakih prava tvorbenih, konstitutivnih naroda, kako u pogledu zastupljenosti u institucijama BiH, tako i u načinu odlučivanja i glede administrativno teritorijalnog ustroja BiH«. Drugi značajan korak u definiranju ustavne pozicije hrvatskog naroda u BiH svakako je izjavakoju su potpisali stranački čelnici na sedmom sastanku održanom 25. siječnja 2006. godine. U spomenutoj izjavi iskazana je suglasnost u ocjeni »da je sadašnja dvoentitetska podjela, kao i svaki oblik unitarne države, poguban za opstanak hrvatskog na-

roda u BiH«. »Poboljšanje trenutačne ustavne pozicije hrvatskog naroda je iznimno ozbiljan proces od čijeg će ishoda ovisiti politička sudbina Hrvata ali i druga dva naroda i svih građana u BiH«, kaže se također u spomenutoj izjavi.

Uvidom u spomenute dokumente postaje vidljivo da unutar političkih stranaka s hrvatskim predznakom i unatoč drugačijim tvrdnjama, postoji vrlo visok stupanj suglasja u ocjeni sadašnjeg stanja ali i o budućem unutarnjem ustroju BiH. Ovakva situacija svakako ide na ruku predstavnicima koji sudjeluju u pregovorima, i to iz jednostavnog razloga što su ovim dokumentima u potpunosti definirani njihovi pregovarački stavovi. Postojanje dva ovakva dokumenta ujedno je i čvrsta brana bošnjačko-srpskoj nagodbi ali i posljednja nada hrvatskom narodu u BiH u poboljšanje trenutačne ustavne pozicije. Ukoliko bi hrvatski pregovarači, kojim slučajem, ipak stavili svoj potpis na tekst bošnjačko-srpske nagodbe o ustavnim promjenama onda bi zasigurno BiH bila podijeljena između Bošnjaka i Srba a oko pola milijuna Hrvata, koliko prema procjenama danas nakon svih progona živi u BiH, bilo bi stavljeno pred odabir između iseljavanja i asimilacije. Stoga, hrvatskim pregovaračima treba dati punu potporu u provođenju zaključaka stranaka s hrvatskim predznakom. Uz kazano, svaki pojedinac koji ima mogućnost lobiranja i kojemu je uistinu stalo do fizičke opstojnosti hrvatskog naroda u BiH, treba djelatno pomoći. Jednakopravnim narodom možemo opstati samo otvaranjem usporednih pregovora i postizanjem suglasja s druga dva naroda, o potpunoj ravnopravnosti kako na državnoj, tako i na srednjoj razini vlasti. •

GREAT INVENTOR HONoured BY HIS NATIVE COUNTRY

Ingenious, visionary mind, a man ahead of his time, whose ideas world hasn't still fully realized, words are in which Prime Minister Ivo Sanader described Nikola Tesla. Making reference to experts, PM Sanader added that it is speculated that the question of wireless energy transmission was resolved in legacy of Nikola Tesla.

In memory of the great inventor, Croatian Government pronounced year 2006 the year of Nikola Tesla.

Croatian inventor, electro-technician and physicist Nikola Tesla was born in Smiljan, not far from He went to high school and studied engineering in He also studied in Prag, from where he went to Budapest and took employment in Central telegraph office of Hungarian government. He actively participated in engineering the first telephonic centre in that city. From the highest significance for the history of electrotehnics is that in Budapest Tesla found the principle of natively magnetic field. By this ingenious discovery Tesla will enable the making of first electro motors of alternating current, and thus it's appliance in the widest range.

In aspiration to give effect to his discovery in practice, Tesla moves to Paris and takes employment in Edison's company centre for Europe, where he gains great reputation.

In 1884, Tesla moves to New York and works for Edison's laboratory. But, in order to apply his system of alternating current, as appose to system of direct current which was applied by Edison, Tesla cancels cooperation with Edison and starts independent work.

In 1887 Tesla founds his own laboratory, which was followed by registrations of his patents to protect his system of production, transmission and usage of alternating current.

He realized his inventions in the field of poly phase systems of transmitting electric energy, elaborated the effective method of usage of alternating current, effectuated the principle of rotating magnetic field and perfected induction motor.

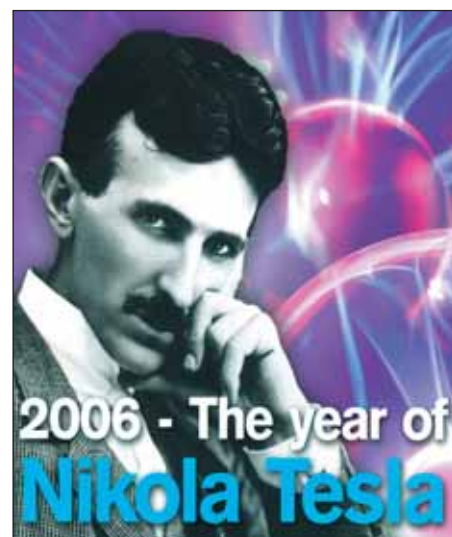
George Westinghouse, well known American manufacturer and inventor, repurchased Tesla's patents, and his project, based on Tesla's inventions, won the tender for building the most modern and the biggest hydraulic central of that time — Niagara Falls hydraulic central, which also marks final victory of Tesla's alternating current system. Today, besides the central, there is a monument to the famous genius.

On the peak of his fame and success, Tesla doesn't except the position in Westinghouse's factory, but continues further researches in his own laboratory in New York.

In 1889 he constructs his first generators for high frequented electricity, that way gaining very high voltages, and this part of electrotehnics will dominate further Tesla's work.

In that, up to then entirely unknown and unexplored, field, Tesla will reach genius inventions, which are used today as a base for many fields of electrotehnics (electro medicine, radiotehnics and radar-technics...).

In 1895 fire destroyed Tesla's laboratory, and all devices and machines in it, as well as notes and technical documentation, which brought Tesla almost at the beginning, and stopped or even completely di-

sabled development of his innovations. However, Tesla managed to overcome this tragedy, and in 1899 and 1900 built his new laboratory in Colorado, in which he experimented with his strongest transformers.

He built a model of a ship, which he controlled from distance by electromagnetic waves. After returning from Colorado, he built giant radio station on Long Island, which was supposed to make contact with all parts of the world. However, Tesla's ultimate goal was to achieve wireless transmission of energy. Due to lack of financial funds in 1906 he was forced to stop working on that project. That was also his only idea which he wasn't able to effect in practise.

Nikola Tesla's life journey was ended in 1943 in New York. (CROATIA IN FOCUS, January/February 2006) •

RODNA ZEMLJA ODAJE POČAST VELIKOME IZUMITELJU

»Domišljat, vizionarskoga uma, čovjek ispred svojega vremena čije ideje svijet još nije do kraja ostvario...«, riječi su to predsjednika Vlade Ive Sanadera dok opisuje Nikolu Teslu. Osvrćući se na stručnjake, premijer Sanader dodao je da postoji mišljenje kako naslijeđe Nikole Tesle sadrži odgovore na pitanje bežičnoga prijenosa energije

U spomen na velikoga izumitelja, hrvatska je Vlada 2006. godinu proglasila Godinom Nikole Tesle.

Hrvatski izumitelj, elektrotehničar i fizičar Nikola Tesla rođen je u Smiljanima, nedaleko od Gospića, 10. srpnja 1856. Pohađao je srednju školu i studirao inženjerstvo u Grazu (Austrija). Također je studirao u Pragu otkuda je otišao za Budimpeštu gdje se zaposlio u Središnjemu telegrafskome uredu mađarske vlade. Aktivno je sudjelovao u inženjerskome dijelu posla oko izgradnje prve telefonske centrale u tome gradu. Od izrazite je važnosti za povijest elektrotehnike činjenica da je Tesla u Budimpešti otkrio načelo rotacijskoga magnetskoga polja. Tim domišljatim otkrićem Tesla će omogućiti stvaranje prvih elektromotora napajanih izmjeničnom strujom, a time i njihovu uporabu u mnogim područjima.

U nadi da će njegov izum imati učinka u praksi, Tesla se seli u Pariz gdje je primljen u središnji europski ured Edisonova poduzeća u kojemu stječe velik ugled.

Godine 1884. Tesla se seli u New York gdje radi u Edisonovu laboratoriju. Međutim, da bi primijenio svoj sustav izmjenične struje, za razliku od sustava jednosmjerne struje kojim se koristio Edison, Tesla prekida svoju suradnju s Edisonom i počinje raditi samostalno.

Godine 1887. Tesla osniva vlastiti laboratorij, nakon čega je patentirao svoje izume ne bi li zaštitio svoj sustav proizvodnje, prijenosa i uporabe izmjenične struje.

Svoje je izume ostvario na polju polifaznih sustava prijenosa električne energije, elabo-

rirao učinkovito korištenje izmjenične struje, primijenio načelo rotacijskoga magnetskoga polja te usavršio induksijski motor.

George Westinghouse, poznati američki industrijalac i izumitelj, otkupio je Tesline izume te je njegov projekt, temeljen na tim izumima, pobijedio na natječaju za izgradnju najnaprednije i najveće hidroelektrane onoga vremena — hidroelektrane na Nijagarinim slapovima, što također označuje konačnu pobjedu Teslina sustava izmjenične struje. Danas, pored centrale, stoji spomenik poznatomu geniju.

Na vrhuncu slave i uspjeha, Tesla je odbio položaj u Westinghouseovoj tvornici te nastavio svoja istraživanja u vlastitome laboratoriju u New Yorku.

Godine 1889. dovršava svoje prve visokofrekvencijske generatore stvarajući vrlo visok napon — ovaj oblik elektrotehnike i ubuduće će dominirati Teslinim radom.

Na tome, dotad posve nepoznatome polju, Tesla će ostvariti genijalne izume koji su u upotrebi i danas kao temelj mnogim područjima elektrotehnike (elektromedicini, radio-tehnologiji, radaru...).

Teslin je laboratorij poharan požarom 1895. godine zajedno sa svim uređajima i strojevima koji su se u njemu nalazili, kao i bilješkama te tehničkom dokumentacijom. To je Teslu vratilo natrag na početak te zaustavilo ili posve onemogućilo daljnji razvoj njegovih izuma. Tesla je, međutim, prebrodio ovu tragediju te je 1899. i 1900. sagradio nov laboratorij u Coloradu, gdje je vodio pokuse s dosada najačim transformatorima.

Sagradio je model broda kojim je daljinski upravljao koristeći se elektromagnetskim valovima. Po povratku iz Colorada sagradio je ogromnu radijsku postaju na Long Islandu koja je trebala ostvariti vezu sa svim dijelovima Zemlje. No, Teslin je konačni cilj bio ostvariti bežični prijenos energije. Nedostatak novca natjerao ga je 1906. da prekine taj projekt. To je ujedno jedina ideja koju nije uspio provesti u praksu.

Životni je put Nikole Tesle završio 1943. u New Yorku. (CROATIA IN FOCUS, siječanj/veljača 2006.) •

ZNANSTVENI IDEALISTI DRUŠTVO POKREĆU NAPRIJED

Stvaranjem novih, molekularno ciljanih, tzv. pametnih lijekova značajno će se poboljšati kvaliteta i dužina života osoba koje boluju od tumora i na taj način omogućiti da se tumori prihvate kao kronična, a ne smrtonosna bolest

Napisala **Ksenija Erceg**

Prof. dr. Ivan Đikić, Zagrepčanin koji je kao apsolutni odlikaš 1991. diplomirao na Medicinskom fakultetu u rodnom gradu, doktorirao molekularnu biologiju u New Yorku, radio na čuvenom švedskom Ludwigovom institutu za istraživanje tumora, a već je nekoliko godina (najmlađi) redoviti profesor na Medicinskom fakultetu Sveučilišta J. W. Goetha u Frankfurtu, jedan je od najprestižnijih naših znanstvenika u svijetu. Sigurno i najperspektivnijih, jer tek mu je 39 godina, a već je u najuglednijim svjetskim časopisima objavio sedamdesetak radova koji su citirani više od tri tisuće puta! K tome je i među najmlađim članovima EMBO-a (Europske organizacije za molekularnu biologiju), u probranom društvu koje čini i 36 dobitnika Nobelove nagrade.

Krajem protekle godine istraživački tim kojemu je Đikić na čelu (12 mladih znanstvenika iz 8 zemalja, uključujući i Hrvatsku, s 4 kontinenta) došao je do uzbudljivog otkrića o tome kako se stanica štiti od nastanka tumora i kakva je pritom uloga malog proteina ubikvitina u sprječavanju rasta tumora, ali i u nastanku i razvoju neurodegenerativnih bolesti i procesa starenja. Svjetska znanost okarakterizirala je to otkriće kao jedno od najznačajnijih za 2005. godinu, rad je odmah objavljen u prestižnom časopisu *Science*, a o Đikiću i njegovim suradnicima raspisali su se i domaći i strani mediji.

Veliko priznanje našem je znanstvenom ugledniku nedavno stiglo iz SAD-a.. Američka asocijacija za istraživanje raka AACR, inače najstarija organizacija posvećena borbi protiv te bolesti, dodijelila mu je nagradu za izvanredna dostignuća u istraživanju raka; u svjetskom znanstvenom mi-

ljeu to je najprestižnije priznanje znanstvenicima do 40. godine života koji se bave spomenutim istraživačkim područjem. Valja dodati da je Ivan Đikić prvi Hrvat, i prvi Europljanin dosad koji je dobio tu nagradu.

Nema tome dugo da je prof. Đikić boravio u Zagrebu gdje je, u predahu putovanja između Njemačke i SAD-a, za sveučilišnu i za širu javnost održao dva zanimljiva predavanja naslovljena »O ljubavi za znanost i hrabrosti«. Treba reći i to da Đikića, osim njegove znanstveničke izvrsnosti, krasi jednostavnost, iskrenost, otvorenost i dobrohotnost naspram onih koji ga slušaju. I za domaće prilike gotovo nezamisliva količina lijepih riječi zahvale i podrške svom suradničkom timu koje izgovara u gotovo svim prilikama.

Znanost traži hrabrost i vjeru: Ivan Đikić je i izvanredni profesor na Medicinskom fakultetu u Splitu i voditelj (budućega) Laboratorija za molekularnu biologiju tumora pri Mediteranskom institutu za istraživanje života (MedILS-u) koji uskoro u splitskoj vili Dalmacija otvara vrata znanstveničkoj eliti svijeta.

— *Je li danas, u vremenu svakovrsnih olako obećanih brzina, istinska i posvećena ljubav za znanost sama po sebi već — hrabrost?*

• U suvremenom stilu života, gdje materijalnost prečesto dominira nad osobnim potrebama kakve su sreća i zadovoljstvo pojedinca, uistinu je hrabrost posvetiti se profesiji poput znanosti zbog ljubavi, a ne zbog opće prihvaćenih novčanih ili inih materijalnih razloga.

Želio bih napomenuti da je znanost, baš kao i život, ogromna sloboda koja traži odgovornost i poduzetnost, fleksibilnost i otvorenost novim idejama, hrabrost i vjeru, te predan rad prepun problema i teškoća gdje ne postoji utabana staza i osiguran uspjeh. Mali je broj znanstvenika koji usprkos svim preprekama ustraju u onome što vole, oni su zaljubljenici u znanost koji nepokolebljivo nastavljaju istraživati na sebi svojstven i originalan način. Takvi znanstveni idealisti jesu onaj kotač koji pokreće društvo ogromnim koracima naprijed, a uglavnom su vrlo jednostavni i skromni ljudi, koji su svu kompleksnost struke sveli na ljubav i predanost. Upravo o takvim primjerima govorio sam nedavno na predavanjima u Zagrebu, u dva navrata: u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici i na Tribini grada Zagreba.

— *Možete li »neznanstvenim« jezikom čitateljima pojasniti značaj malog proteina ubi-*

ZBOG BESPARIČE RADMANOV MedILS ODGAĐA POČETAK RADA

Akademik Miroslav Radman zapao je u financijske probleme i ne može pronaći sredstva kako bi Mediteranski institut za istraživanje života MedILS počeo s radom. Otkad je Radmanu na uporabu početkom siječnja predan kompleks bivše vojarnje u sklopu Vile Dalmacije, koji je Institutu ustupio Grad Split na 40 godina, a u kojeg je država uložila oko 36 milijuna kuna, karizmatični hrvatski znanstvenik iz dana u dan odgađa rok početka rada jer niti jedan laboratorij još nije opremljen.

Financijski problemi: Iako je u početku tvrdio da su sredstva odavno osigurana, te da je država ta koja zavlači zbog spornosti obnove kompleksa, Radman se prvi put javno suočio s činjenicom da hrvatski gospodarski subjekti, a ni pojedinci, nisu voljni ulagati novac u znanost. »Istina je, MedILS ima financijskih problema. Ali Bože moj, živimo u državi u kojoj je takvo što svakodnevnica za većinu građana pa ni Radman ovaj put nije izuzetak«, potvrdio je akademik Vlatko Silobričić, predsjednik Upravnog odbora MedILS-a. Prema njegovim riječima, Radman je upravo na službenom putu u inozemstvu, gdje će pokušati uvjeriti neke uglednije donatore da mu daju sredstva za rad. Hrvat-

ska, kaže Silobričić, još nema kulturu doniranja za znanost pa kad se s takvim upitom obrati pojedincima, najčešći odgovor je — da nemaju novaca. »Hrvati, a posebno gospodarstvenici ne razumiju zašto bi uopće trebali investirati u znanost i na koji način im se taj novac može vratiti. Donacije raznih zaklada ne samo da se tretiraju kao porezne olakšice, već je izuzetno korisno biti donator u pojedinim projektima, posebice u onima koja donose neke nove spoznaje. Svi časopisi koji objavljuju neke znanstvene radove uvijek ističu tko je donator i tako se vrlo brzo mogu roditi neke nove veze i poznanstva među ljudima koji se bave businessom«, kazao je Silobričić za *Poslovni dnevnik*. Ipak, dodaje, banke i pojedine udruge prepoznale su ozbiljnost MedILS-a pa će institut najvjerojatnije započeti raditi do kraja godine, a ne u lipnju kako je u početku najavljivano.

Znanstveni skup: Tamo će uskoro biti organizirani i znanstveni skupovi, a kao najinteresantniji Silobričić je ocijenio skup na kojem će se okupiti svi znanstveni novinari, a će nazočiti mu i poznati američki redatelj Steven Spielberg.

(*Poslovni dnevnik*, 6. ožujka 2006.)

kvitina u stanici, i kako se to znanje može koristiti u antitumorskoj terapiji?

• Ubikvitin je mali protein uključen u brojne funkcije u našim stanicama putem razgradnje drugih proteina (za to otkriće tri znanstvenika iz Izraela i SAD-a dobili su Nobelovu nagradu iz kemije 2004. godine). Međutim, nova otkrića ukazuju da ubikvitin isto tako djeluje i kao signal u stanici koji je neophodan za imunološki odgovor, popravak oštećenja u genima, patogenezi neurodegenerativnih bolesti, procesima starenja i razvoju tumorskih oboljenja. Upravo u nedavnom radu u časopisu *Science* opisali smo ulogu ubikvitina kao signala zaštitnika stanice koji je uključen u popravak oštećenja gena. Ukoliko se ta oštećenja ne poprave, dolazi do njihova nakupljanja što naposljetku uzrokuje razvoj tumora. Upravo molekularno razumijevanje uloge ubikvitina u tim procesima predstavlja osnovicu za osmišljavanja no-

vih dijagnostičkih i terapijskih metoda protiv tumora.

— *Rekli ste da ne očekujete pronalazak lijeka koji bi izliječio tumore, ali u doglednoj budućnosti postoji velika mogućnost za lijekove kojima bi se tumori mogli tretirati kao kronična, a ne smrtonosna bolest?*

• Kao što nismo pronašli ni lijek za sve upalne bolesti, isto tako bit će nemoguće pronaći super lijek za sva tumorska oboljenja (to je više od 150 različitih bolesti!). Međutim, naglasio sam da već danas postoje novi lijekovi koji omogućavaju da se pojedini tumori liječe vrlo efikasno.

Tumori kao kronična, a ne smrtonosna bolest

• Stoga napredak znanosti i suradnja između liječnika i bazičnih znanstvenika pruža nadu da će se stvaranjem novih, molekularno ciljanih, tzv. pametnih lijekova značajno poboljšati kvaliteta i duljina života

osoba koje boluju od tumora i na taj način omogućiti da se tumori prihvate kao kronična, a ne smrtonosna, bolest.

— *Zbog čega je nemoguće pronaći jedinstveni lijek ili terapiju koji bi potpuno riješili pitanje nastajanje tumora i njegovu smrtonosnost?*

• Uspjeh suvremene medicine leži u individualnom pristupu dijagnostici i terapiji. To znači da svaki pojedinac, pa tako i svaki tumor, ima svoje specifične karakteristike, te da se vremenom tumori mijenjaju temeljem zakona Darwinove evolucije. Primjerice, primarni tumor i metastatski tumor kod iste osobe nisu identični i ne mogu se liječiti na isti način. Opis klasika hrvatske književnosti Dragutina Tadijanovića koji je rekao: »Svi smo mi jednaki, ali nismo isti. To je tajna i individualna je.« slikovito opisuje taj evolucijski odnos tumora i njegova »domaćina«.

— *Je li skori početak rada MedILS-a u Splitu velik doprinos demokratizaciji znanstvene kulture u Hrvatskoj?*

• Volio bih vjerovati da jest, i da će MedILS uspjeti u toj nezahvalnoj zadaći. Poznajući ljude uključene u projekt MedILS-a, posebice njihovu ljubav za znanost, siguran sam da će mladi studenti moći učiti na principima koji vrijede u uspješnim znanstvenim zajednicama. Stoga me uistinu žalosti da jedna grupa pojedinaca, kojima ne odgovaraju novi standardi u radu s mladim znanstvenicima, pokušava napraviti sve ne bi li zaustavila taj projekt.

Duboko vjerujem da će kritična javnost u Hrvatskoj prepoznati da je MedILS uistinu projekt za Hrvatsku, i da će stvaranjem uspješnog MedILSa najviše koristiti imati

upravo građani Hrvatske. Primjerice, Hrvatskoj su neophodni vrhunski znanstveni centri koji su u stanju konkurirati i dobiti nekoliko milijuna eura iz znanstvenih fondova Europske zajednice. Ukoliko nemamo takvih centara, izgubit ćemo i onih 4 milijuna eura koje Hrvatska plaća EU kao ulaznicu na to tržište.

— *Čemu, osim medicini, učite svoje studente u Splitu?*

• Učim ih cijeniti istinu, moral i radne navike, te ustrajati u borbi za spomenute principe. Također im pokušavam usaditi kritičnost i komunikativnost u znanstvenim diskusijama, ali i osjećaj odgovornosti za istinito prenošenje znanstvenih informacija u društvo putem medija. Upravo objektivno informiranje i obrazovanje javnosti o mogućnostima i ograničenjima suvremene znanosti jedan je od vodećih izazova i u zemljama Europske zajednice.

— *Koliko i kako naši ugledni znanstvenici u svijetu mogu pomoći da Hrvatska zaista, a ne samo deklarativno, krene putem društva znanja i izvrsnosti kao jedinih pravih preduvjeta boljoj sutrašnjici?*

• Mogu pomoći svojim aktivnim radom i prenošenjem svojih znanja i iskustava na mlade generacije studenata i znanstvenika u Hrvatskoj. Međutim, to su prečesto pojedinačni naponi koji stoga imaju ograničeni učinak na društvo.

Za hrvatske je prilike izvrstan primjer Irske koja je, deklariranjem znanosti kao prioriteta i potom fokusiranjem svojih kapaciteta na razvoj tehnologije, danas jedna od zemalja EU s najvišim životnim standardom. Pritom treba podsjetiti na činjenicu da je prije nepunih dvadesetak godina Irska bila

obespravljena zemlja iz koje se masovno odlazilo zbog neimaštine.

Nobelovci u Cavtatu

• Razlog brzog unaprjeđenja kvalitete života u Irskoj ne treba tražiti isključivo u kapitalu koji je uložen u irsko gospodarstvo, nego prije svega u činjenici da je u Irskoj kroz to vrijeme uspješno stvoreno društveno i kulturno okruženje koje potiče toleranciju i otvorenost prema Europi i svijetu, gdje se naposljetku principi kompetitivnosti, kvalitete i mjerljivih rezultata očituju u svakodnevnom životu građana. Isto tako, jedan od bitnih razloga zašto je Irska napravila tako brzi pomak, zasigurno je i činjenica da je irska vlada uspjela angažirati veliki broj vrhunskih stručnjaka iz njihovog iseljeničtva.

— *Kako ste osmislili ovogodišnji međunarodni znanstveni simpozij u Cavtatu krajem svibnja?*

• Ideja organiziranja znanstvenih konferencija u Cavtatu kao mjestu okupljanja vodećih svjetskih znanstvenika i studenata iz Hrvatske i susjednih zemalja potekla je sasvim spontano od moje supruge Inge, također znanstvenice. Cilj je bio omogućiti direktni prijenos znanja vodećih svjetskih stručnjaka studentima. Do sada smo organizirali četiri konferencije na kojima je sudjelovalo više od tisuću sudionika, a među predavačima su bila i četiri dobitnika Nobelove nagrade. Peta dubrovačka konferencija pod naslovom *FEBS konferencija o prijenosu signala* održat će se 26. 05.-01. 06. 2006. godine; među 30 predavača sudjeluju i dvojica dobitnika Nobelove nagrade — Jean Marie Lehn i Aaron Ciechanover. Svi detalji mogu se pronaći na <http://www.dubrovnik-conference.org/>.

Osim znanstvenih tema, jedan dan bit će posvećen komunikaciji znanstvenika i društva. Cilj te sekcije je podučavanje znanstvenika o značaju iskrene prezentacije znanosti za širu javnost. Na konferenciju su pozvani profesionalni znanstveni novinari (HTV-a, BBC-a, znanstvenih časopisa, te iz drugih hrvatskih medija i novina) koji će intervjuirati i snimati mlade znanstvenike, a nakon toga će svi zajedno slušati odgovore i učiti iz vlastitih primjera. Posebnu pažnju posvetit ćemo istinitom i dosljednom prezentiranju znanosti, zane-marujući svoj vlastiti znanstveni rad i fokusirajući se isključivo na neutralnost i činjenice. Na taj način stvaraju se novi naraštaji europskih znanstvenika za koje vjerujemo da će biti nosioci komunikacije između moderne znanosti, koja donosi brojne nove izazove, i društva u cjelini. •

PREDANI ČUVARI MATERINSKOGA JEZIKA I KULTURE

Na ovogodišnjim Danima hrvatskoga pučkoga teatra mnogobrojni posjetitelji mogli su vidjeti četiri pučke predstave. Posebnim amaterskim izričajem publici su se predstavili: Hrvatsko kulturno umjetničko društvo »Ljutovo« iz Ljutova (Srbija i Crna Gora), Filmsko-kazališna udruga »Lipa« iz Orašja (BiH), Kazalište »Petar Hektorović« iz Starog Grada na Hvaru i »Pučka scena« Hrvatske čitaonice Hercegovac

Napisala **Ivana Rora**

Foto-arhiv HMI

Dani pučkog teatra u Hercegovcu već dvanaest godina okupljaju zaljubljenike u »daske koje život znače«, kazalištarce amatere koji mudrost narodnog duha njeguju na različitim stranama, neki u Hrvatskoj a neki daleko od domovine. Stotinjak izvođača pristiglo je u Hercegovac i ove godine, a svima onima koji njeguju hrvatsku riječ i narodne običaje svojih predaka. Hercegovac je dao priliku da svoja uprizorenja pokažu velikom broju ljudi koji sa zanimanjem prate predstave. No, nisu predstave najvažnije. Kad se ugase svjetla pozornice, otvore se srca, rađaju se prijateljstva i suze zaiskre u očima na spomen onoga što Hrvati iz naših manjinskih zajednica, Srbije i Crne Gore te Hrvatske dožive u Hercegovcu.

Dvanaesti dani pučkog teatra okupili su, od 3. do 5. ožujka, u Hercegovcu stare prijatelje, ali i neke nove kazališne amaterske skupine. Neki govore jezikom koji je već teško razumljiv, ali se trude održati hrvatsku riječ i nakon pet stoljeća života izvan matice domovine.

— Poseban značaj Dana hrvatskog pučkog teataru je okupljanje hrvatskih amaterskih skupina izvan domovine koje svojim stvaralaštvom doprinose očuvanju hrvatske riječi i kulturne baštine. Svima koji su do sada sudjelovali i na bilo koji način doprinijeli održavanju ovog festivala zahvaljujemo za doprinos i njegovanje materinskog jezika i kulture. Festival je manifestacija na kojoj se razmjenjuju iskustva, daju sugestiju i druži. Zbog toga i nema natjecateljski karakter — istaknuli su organizatori iz Hrvatske čitaonice Hercegovac. Suorganizator ovog već tradicionalnog projekta amaterske kazališne kultu-

Detalj s predstave Kazališta »Petar Hektorović« iz Staroga Grada na Hvaru

**Nives Antoljak, voditeljica programa HMI
prilikom zatvaranja XII. dana hrvatskoga
pučkoga teatra u Hercegovcu**

re je Hrvatska matica iseljenika, dok su pokrovitelji Ministarstvo kulture RH, Bjelovarsko — bilogorska županije i Općina Hercegovac. Na ovogodišnjim Danima hrvatskog pučkog teatra mnogobrojni posjetitelji mogli su vidjeti četiri pučke predstave. Posebnim amaterskim izričajem publici su se predstavili: Hrvatsko kulturno umjetničko društvo »Ljutovo« iz Ljutova (Srbija i Crna Gora), Filmsko-kazališna udruga »Lipa« iz Orašja (BiH), Kazalište »Petar Hektorović« iz Starog Grada na Hvaru i »Pučka scena« Hrvatske čitaonice Hercegovac.

Predstave *Vlast*, *Daleko nam salaš*, *Mamica je umrla dva puta* i *Hamlet u selu Mrduša Donja* prikazale su izvrsnu amatersku glumu, te

veliki trud i entuzijizam koji je u njih uložen. Gledatelji u Hercegovcu bukvalno nisu ni u pauzama napuštali dvoranu Društvenog doma gdje se Festival održao.

Mještani s ponosom govore o Danima pučkog teatra, jer je Hercegovac postao prepoznatljiv upravo po ovoj manifestaciji utemeljenoj danas davne 1995. godine. •

SVJETSKO PIVO IZ LIČKOGA SELA

Lika bi trebala ostati u hrvatskom vlasništvu, ponajprije mislim na gospodarske potencijale. Država bi trebala podupirati sposobne a ne podobne, a to je najsigurniji put povratka naših ljudi iz iseljništva i najbolja investicijska motivacija. Duboko sam uvjeren da Hrvati izvan domovine imaju kvalitetne radne navike kao i pozitivan odnos prema nacionalnom bogatstvu, što bi njihovim povratkom posebno došlo do izražaja, na radost i dobrobit pojedinca ali i države

Napisao **Mirko Kalanj**

Kuloarska priča zbori o podsmijehu nekih građana »metropole«, čak i onih poodrijetlom iz Like, na sam spomen *Velebitskog piva* iz Donjeg Pazarišta, u prošlom desetljeću, kad je proizvodnja tog piva krenula. A evo, ima nešto više od dvije godine da ga je Oxford proglasio drugim pivom na svijetu (!) u konkurenciji svijetlih piva! Naši »urbani hohštapleri« kažu kako Ličani nose kape da im »nešto ne padne na pamet«, a poznato je kako na pamet može svašta pasti! S kapom ili bez nje, kad pameti ima. A omaje kod naših ljudi u obilju! Uživamo u Stelli, Heinekenu i Becks'u a svojega se vrhunskoga piva sramimo. Povratniku iz Njemačke Ličaninu Karlu Starčeviću u životnoj i poslovnoj priči je to pivo proizvod volje, umijeća i srca. Priču o krasnarskoj velebitskoj travarici ili siru škripavcu ostavljamo za neku drugu zgodu, ali ostajemo u Lici, kršnoj, ponosnoj i junačkoj zemlji Japoda i Ilira, nakon kojih »dodoše Ličani«, koji su stoljećima odolijevali i krvlju branili svoju hajdučku i vučju postojbinu i od Turaka i od Srba. Donje Pazarište bilo je i ostaje sinonim nepokorenog hrvatstva, više sela i zaselaka podno Velebita, udaljenih od Gospića ili Perušića 20-tak kilometara, povezanih nekoć makadamskom cestom, danas asfaltom, gdje konjske zaprege i seoske postaje birtija ustupiše mjesto autima. Od Gospića ili Perušića za nekih pola sata stiže se u živopisne i prelijepe pazariške krajolike. Ne treba ih opisivati, treba ih jednostavno vidjeti!

K. Starčević u pogonu svoje pivovare

Ono što riječima nedostaje, ne izmiče oku. Mjesto susreta i razgovora lako smo dogovorili: *Stara poštarića* u Kranjčevićевой, u vlasništvu Nikole Jurkovića iz Perušića. Ostali smo vjerni Velebitskom pivu, nedostatak vremena odnio nam je kušanje ličkih specijaliteta u krčmi koja je otvorena daleke 1929. godine pod imenom »K staroj poštarići«, da bi kao »Stara poštarića« zaživjela 10. listopada 1987. na stoti rođendan Zvonimira Rogoza.

— *Nakon više godina provedenih na radu u inozemstvu, vratili ste se u srce Like, u Donje Pazarište. Kako je nastala ideja o otvaranju pivovare?*

• Rekao bih da sam odgojen kao privatni gospodarstvenik a ne kao yugo ili manager novijeg kova, ma što pod tim podrazu-

mijevali ili time nešto prikrivali ili pokrivali. Prvotna ideja mi je bila revitalizirati poljoprivredu i vratiti se na selo, to selo oživjeti, a to se može jedino kvalitetnom proizvodnjom: pored ječma i hmelja mojoj pivovari je potrebna i kvalitetna voda, koje hvala Bogu imamo u izobilju iz izvora Ričine na obroncima Velebita. Proizvodimo pivo na neobrađenoj prirodnoj izvorskoj vodi, bilo da je riječ o *Kasačkom pivu* na koje smo posebno ponosni, ili drugim vrstama piva koja su postala hrvatski brand, i koja je prepoznalo i Oksfordsko sveučilište, koje je prije nešto više od dvije godine našem svijetlom pivu dodijelilo važno priznanje — mjesto drugoga na svijetu! Potrebno je napomenuti, Oxford ocjenjuje samo ona piva koja su u prodaji, koja konzumiraju potro-

šači. A na otvaranje pivovare nagovorili su me češki pivari kojima je bila poznata kvaliteta ličke vode.

— *Vaše Velebitsko pivo ubire najviša svjetska priznanja, dok je u isto vrijeme relativno nepoznato na domaćem tržištu na kojem dominiraju uglavnom strana piva, zvučnijeg imena od kvalitete?*

• Mi i nismo ušli u posao da bi konkurirali velikima, nego s ciljem da proizvedemo nešto prepoznatljivo hrvatsko i mislim da smo u tome uspjeli. Dali smo našoj pivarskoj proizvodnji novu kvalitetu i prepoznatljivost, i mogu reći, oxfordsko priznanje sve je iznenadilo, osim nas u Donjem Pazarištu! Strogo se držimo bavarskog zakona o čistoći piva iz 1516. godine, od kuhanja pa do zrenja i stavljanja u prodaju. Nema aditiva i konzervansa! Jedino tako mogli smo postići svjetsku razinu kvalitete našeg piva.

— *Nameće se misao kako bi Liku, osim ječma kojim je donekle zasijana, trebalo usmjeriti i na sadnju hmelja?*

• Ideja je odlična, no kako i koliko će biti ostvarena vidjet ćemo. Priznanje da proizvodimo hrvatsko pivo svjetske klase govori da je naš optimizam opravdan, no potrebno je također napomenuti, iz nekih subjektivnih ili objektivnih razloga, zasad radimo s trećinom kapaciteta.

Kako je lička voda jedna od najkvalitetnijih na svijetu, a ona je, uz ječam, hmelj i kvasac, ono što čini naše pivo, mogu reći — ovo je tek početak. Današnji kapacitet je oko 3 milijuna litara piva godišnje, gdje su ograničavajući faktori stručna radna snaga i ponešto kapitala. Imamo potrebu za kadrovima tehničkih, elektrotehničkih i prehrambeno-tehnoloških profila.

— *Što bi po Vama trebalo učiniti da Lika ne ostane samo na prirodnim ljepotama i obećanjima političara, na ratnom gospodarskom i demografskom opustošenju?*

• Lika bi trebala ostati u hrvatskom vlasništvu, ponajprije mislim na gospodarske potencijale. Država bi trebala podupirati sposobne a ne podobne, a to je najsigurniji put povratka naših ljudi iz iseljeničtva i najbolja investicijska motivacija. Duboko sam uvjeren da Hrvati izvan domovine imaju kvalitetne radne navike kao i pozitivan odnos prema nacionalnom bogatstvu, što bi njihovim povratkom posebno došlo do izražaja, na radost i dobrobit pojedinca ali i države.

— *U proteklih osam godina rada Vaša pivovara »Ličanka« dokazala se kvalitetom svoga piva, no kako stoje stvari s trgovanjem, odnosno promidžbom i mrežom do-*

stave, snažnijim iskorakom na domaće tržište?

• Možda zvuči neskomorno ali našem proizvodu nije potrebna reklama. Distribucija, odnosno prodor na tržište ovisi o količini proizvodnje: mi selektivno opskrbljujemo potrošače, i to je razlog zašto nismo više zastupljeni na domaćem tržištu. Mnogo sam radio i naučio u iseljeničtvu, pa biram ono što je najbolje, a također i najkorisnije hrvatskoj proizvodnji.

— *Godinama su na ličkom tržištu piva dominirale velike tvornice, Karlovačko pivo posebice. Vi ste tek »novodošli« proizvođač, pa kakva je situacija danas, postoji li nelojalna konkurencija?*

• Jasno je, na primjer, da Zagrebačka pivovara ima vodeću ulogu u Hrvatskoj, no moram reći da mi nismo konkurenti. *Velebitsko pivo* teži uložiti dopunjavanje pivarske ponude, a u tome uspijevamo.

— *Kako komentirate rečenicu-Hrvatska je jaka onoliko koliko su jaka njezina rubna područja, među koja se često svrstava i Liku?*

• Rubna područja uglavnom postoje na papiru ili u izjavama, iz osobnog iskustva mogu reći kako služe vlasti za dnevno-političke potrebe.

— *Zapad poznaje neke druge relacije robe, tržišta i kapitala: kao povratnik uložili ste svoj kapital u Hrvatskoj, kakva su Vaša iskustva nakon povratka i otvaranja pivovare?*

• Zapadne banke i administracija prate i zainteresirane su za svoje proizvođače u bilo kojem obliku i na više razina: moram nažalost reći, kod nas je još uvijek, ponekad vidljiva onolika zainteresiranost za poduzetnika kolika je »provizija«. No, kako mi iz iseljeničtva nismo naučili davati provizije, eto izvora nesporazuma i problema u privatnom poduzetništvu. Tu je i sporost administracije, usudio bih se reći i

zavist pred uspjehom. Zvuči oporo, no novac i kapital se ulažu tamo gdje donose dobit! Kad se to razvija u strogom okviru propisa, onda se dobit širi na cijelu zajednicu. Poslovna filozofija vrlo je jasna i tu ne bi trebalo biti nesporazuma do kojih naša lošost ponekad dolazi.

— *Nakon skoro tri desetljeća iseljeničkih godina i iskustava, pitanje za kraj glasi: što je odlučujuće u povratku ljudi iz iseljeničtva i kako privući nova ulaganja i projekte, konkretno u raseljenu i napuštenu Liku?*

• Dobrim dijelom na ovo pitanje već sam odgovorio, no još bih podvukao neizbježnu potrebu moralne katarze, od lokalne do državne razine. Još uvijek smo robovi navika iz socijalističkog sustava koji, dakako, odgovara neradnicima i prodavačima magle. Tu je i tzv. tranzicija koja je u svim zemljama u toj fazi iznjedrila svoje lopove, za-

tim bivši ili sadašnji udbaši, koji žilavo i prikriveno, ali uporno, drže svoje pozicije i koče svaki snažniji iskorak i pozitivne promjene. Osta je činjenica, uništena je stara proizvodnja i osiromašeni su ljudi, pa u tom kontekstu doživljam u Liku, koja ima velike potencijale — uz jedan uvjet: oštro protiv korupcije, a gospodarstvo povjeriti onima koji znaju, mogu i žele.

A vjerujte mi, i u toj sferi života veliku ulogu trebali bi odigrati i neopterećeni i kvalitetni intelektualci.

Nije dovoljno samo kaskati za najnovijom tehnologijom, s njom treba makar ukorak ići, ali i pojmovi u društvu moraju biti jasni. To je jedini put kojim bi Hrvatska trebala i morala krenuti, i tek tada bit će odaslana prava poruka našim iseljenicima. Uvjeren sam da bi Lika u takvim uvjetima mogla postati jedna od najbogatijih regija u Europi, a ne raseljena, napuštena i zapuštena kakva je danas.

Gdje na svijetu postoje takav zrak i voda, takva zemlja, pa blizina svim velikim odredištima, ta zdrava hrana ili prirodne ljepote? •

PUŠTI ME DA PROĐEN — U ČILEU KA' I U SPLITU!

»Multimedijalni projekt »Pusti me da prođen« inspiriran je poznatom splitskom kaletom istoga imena. Bit će to skulptura od bračkoga kamena »praćena« tonskim zapisom s lica mjesta, dakle zvukovima i glasovima Splita koje ćemo »prenijeti« našim iseljenicima u Čile, neka se čute ka'da su doma«, kaže Barišić

Napisala **Ksenija Erceg**

Crkva svetoga Leopolda Bogdana Mandića u Melbourneu, podignuta trudom i marom naših iseljenika, hvaljena sa svih strana i isticana kao uzor skladne sakralne arhitekture današnjice, ove godine bilježi dvije skromne, ali drage obljetnice. Prošlo je 10 godina od prvih dogovora o uređenju njene unutrašnjosti, i 5 godina od posvećenja i otvorenja.

Među hrvatskim umjetnicima koji su sudjelovali u njenom uređenju posebno mjesto zauzima poznati i priznati akademski kipar Petar Barišić — izradio je oltar, krstionicu, propovjedaonicu, svetohranište, raspelo, kip pripadajućega sveca, kamenice za svetu vodu, svijećnjake... i priskrbio si superlativne ocjene i crkvenjaka, i povjesničara umjetnosti i vjernika. Barišić, inače docent na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti, (nagrađivan još kao student na toj istoj Akademiji!), sa oko stotinjak grupnih i pedesetak samostalnih izložaba, s većim brojem nagrada, prisutan svojim radovima u raznim javnim prostorima, sudionik mnogih kiparskih simpozija, kleše u kamenu, tesari u drvu, radi u gipsu, odliva u bronci... Ima u njegovu radu i težine i lakoće, i ludičkog i »napetijeg« rukopisa kojeg je kritika ocijenila kao »iznimnu razinu kreativnosti i sposobnost nadilaženja svih stilskih modela i šablona«, pozicionirajući ga u sam vrh suvremene hrvatske skulpture.

S nesmanjenim oduševljenjem Petar Barišić i danas govori o »australskom iskustvu«, i s velikim zanosom sprema se nastaviti suradnju s našim iseljenicima, ponovno u Australiji, ali i u Južnoj Americi. S iseljenicima ga, kaže, vežu tople uspomene i niti jedno loše iskustvo. A naše iskustvo s Barišićem potvrdilo je poznate »glasine« da je uz kiparsku vrsnost, ovaj Vrličanin sa zagrebačkom adresom i vrstan — kuhar.

Velečasni Josip Vranješ — pravi čovjek

Božji: Jedno možemo jamčiti — iz njegova se ateljea nikako ne može otići ni gladan, ni žedan, ni nevesel. To možda nije osobito važan podatak za povijest umjetnosti, ali za kvalitetu njegova ljudskog autorstva svakako jeste.

— Čega se danas najviše i najradije sjećate iz onih godina kad je suradnja s iseljenicima tek započela?

• Sjećam se prvog susreta s velečasnim Josipom Vranješom u mom zagrebačkom atelijeru, pamtim otvorenost, srdačnost i sponzanost koju je pokazao u početnim razgovorima o mom umjetničkom interveniranju u crkveni interijer, a takav je bio i u svim kasnijim kontaktima. Ta jednostavnost i toplina valjda su bili presudni da se već nakon mjesec dana nađem u Australiji, na »licu mjesta« i da vrlo brzo dogovorimo buduću suradnju. I kao što me odmah oduševio velečasni Josip,

već me pri prvom posjetu oduševila i Australija, a tako je bilo i u sljedećih nekoliko navrata kad sam tamo boravio po mjesec-dva u kontinuitetu. Mislim da će mi Australija ostati doživotna fascinacija.

— Kao i velečasni Josip Vranješ...

• O njemu bismo mogli razgovarati satima, ima toliko toga po čemu je izuzetan i kao čovjek i kao svećenik. U najljepšem smislu riječi — čovjek Božji!

— A koliko ste se i kako družili s našim iseljenicima...

• Najkraće rečeno, koliko god su mi to dopuštale obveze oko uređenja crkve i na najbolji, najprijateljskiji mogući način. S ogradom i isprikom što ne mogu nabrojiti sve drage ljude koje sam susretao, spomenut ću samo nekoliko njih. Primjerice, obitelji Kreše Hrstića, Jadrana Delića, Johna Mikulića, Drage Sabljaka, Rudija Horvata, Nikole Babića, Drage i Biserke Šefer, Joška Topića... Svi oni

i toliki drugi koji bi zavrijedili poseban članak, plijene neobičnom srdačnošću i dobronamjernošću. Usudio bih se reći da jednostavno zrače čistom ljubavlju za sve nas koji dolazimo iz daleke domovine. Pokazuju skoro djetinju radoznalost za svaku našu riječ pretvarajući tako razdaljinu među nama u čudesan osjećaj bliskosti koji pamтите još dugo nakon odlaska s tog dalekog kontinenta.

Crkva koja prima ljude u naručje

— *Je li istina da je crkva laskavo nazvana »muzej suvremene hrvatske sakralne umjetnosti«?*

• Već je puno komplimenata stiglo s raznih adresa. I od stručne javnosti, tj. kritičara i, što mi je osobito drago, od tzv. običnih ljudi zbog kojih crkva uostalom i postoji. Na posvećenju crkve nadbiskup Melbournea Denis Hart rekao je doslovce da je ta naša crkva najljepša katedrala izgrađena u Australiji u posljednjih pedesetak godina. S osobitim ganućem i ponosom pamtim njegovu tadašnju rečenicu: »Tko danas u Australiji ne bi poželio biti Hrvat!« Mirno mogu reći da mi je to njegovo iskreno divljenje jednako laskavo kao i naziv koji ste spomenuli u pitanju.

— *Rekli ste da surađujući na uređenju crkvene unutrašnjosti niste htjeli »promašiti stoljeće«; sudeći po količini iskazanog divljenja, sve ste — pogodili!*

• I da smo htjeli, nismo mogli napraviti promašaj. Već na prvi pogled crkva me oduševila arhitektonskom jednostavnošću i istodobno modernošću koja je jezik 21. stoljeća. Jako je važno što sam crkvu vidio još dok je bila u izgradnji i doživio prostor na pravi način jer sam poslije u Hrvatskoj mogao kontemplirati, maštati, igrati se zamislima znajući da će pasti na plodno tlo. Sretna je okolnost da je crkveni odbor na čelu s vlč. Josipom prepoznao moj autorski rukopis, naravno i mojih kolega Josipa Botterija Dinija, Zlatana Vrklljana, Kuzme Kovačića, Vatroslava Kuliša. Kuliš je s majstorom fotografije Fedorom Vučemićem upravo sada u Melbourneu; postavlja drugi mozaik u crkvi, a Fedor snima nove fotografije za veliku monografiju o crkvi koju se spremamo objaviti. Spomenutoj ekipi kanimo još pridružiti velike hrvatske umjetnike Mariju Ujević Galetović i Zlatka Kesera. To bi onda zaista mogao biti Muzej suvremene hrvatske sakralne umjetnosti, doduše u iseljeništvu, ali kako je iseljenika gotovo jednako kao i nas u domovini, eto lijepe sponse za sve nas, ma gdje živjeli!

Canberra kao djelo hrvatskoga znanja

— *Što suvremeni umjetnici mogu ponuditi današnjoj sakralnoj umjetnosti?*

• Odgovor možda nudi izložba »Novija sakralna umjetnost« u zagrebačkoj Galeriji Klovićevi dvori koja donosi niz kvalitetnih autorskih rješenja na tu temu. Drago mi je da je među njima i svetohranište iz naše crkve u

Oltar u crkvi Sv. Leopolda Bogdana Mandića u Sunshineu (Melbourne)

Melbourneu predstavljeno onako kako je jedino i moglo biti — fotografijom, jer se naravno nije moglo prenositi u Zagreb. Izložba je mogući putokaz mnogima koji danas odlučuju o sakralnoj umjetnosti bez dovoljno znanja, odgovornosti i osjetljivosti pa suvremene crkve često odišu neskladom i neukusom. Žao mi je što nakon svih pohvala crkvi u Melbourneu nitko u Hrvatskoj nije našao za shodno ni konzultirati me, a kamoli dogovoriti konkretnu suradnju. Ima nas koji bismo sigurno imali što ponuditi recentnoj sakralnoj umjetnosti, ali nas nažalost — valjda zbog obilja vlastitih znanja — ne trebaju!

— *Pa ste se Vi ponovno okrenuli Australiji, imate i neke zanimljive prijedloge za Canberra...*

• Pa, to je zapravo stara ideja. Nakon otvorenja crkve svetog Leopolda Bogdana Mandića tadašnji veleposlanik u Australiji Mladen Ibler pozvao nas je u goste u Canberru gdje je reprezentativno i raskošno zdanje našeg veleposlanstva. Na druženju u Hrvatskom klubu čuo sam inspirativan podatak: Canberru kao suvremeni grad s otprilike 400 tisuća stanovnika u 70% udjelu izgradili su — Hrvati! Taj neobičan »slučaj«, jedinstven možda i u svjetskim razmjerima, ponukao je gradsku vlast na zanimljivu ideju: predložili su hrvatskoj zajednici u Canberru da nekim spomeničkim obilježjem »osiguraju« trajni podsjetnik na tu raritetnu činjenicu. Odmah sam zamislio veliku konstrukciju (sličnih tamo već ima) kao građevinski skelet, ujedno i skulpturalno rješenje, kojeg bismo postavili na površini jednog od mnogobrojnih gradskih jezera. Noću bi ga osvijetljavali reflektori postavljeni u vodi kako bi se dobila igra svjetla i magičnost prizora. Danju bi se, s obzirom na materijal od eloksiranog aluminija, zrcalio na površini vode i ostavljao dojam kao da levitira, lebdi na površini jezera. Unatoč mojoj umjetničkoj zaigranosti (kojoj su pripomogli i Canberra i spomenuti podatak o udjelu Hrvata u njenom izrastanju), unatoč početnoj dobroj volji naših iseljenika, evo ni nakon nekoliko godina ništa se nije počelo događati.

Nima Braća do Čilea!

• Bude li više sreće, odnosno više sluha za »izvedbene aktivnosti«, možda naš sljedeći posjet Australiji pokrene stvari u zamišljenom pravcu.

— *Što trenutno spremate u Hrvatskoj, a što izvan domovine?*

• Upravo mi je u Gradskom muzeju u Bjelovaru otvorena izložba »Složnice« kao dio većeg projekta koji povezuje 8 hrvatskih gradova, a izložbeni postav prilagođava se zadanim galerijskim prostorima. U pripremi je i respektabilan katalog koji prati cjelokupni projekt.

Što se tiče međunarodne suradnje, opet sam među našim dragim iseljenicima, ovaj put na drugom kraju svijeta. Drago mi je da baš u *Matici* mogu najaviti projekt »Pusti me da prođem« koji bi se trebao dogoditi u Čileu, a moguće su tri lokacije: Santiago de Chile, Punta Arenas i Antofagasta.

— *Tamo gdje ima najviše našega svijeta...*

• Naime, poznato je da su sva tri grada naseljena impresivnim brojem naših ljudi, osobito Bračana. Projekt je inspiriran poznatom splitskom kaletom istoga imena »Pusti me da prođem«, širokom čak 78 cm! Zamišljen je multimedijalno: najprije skulptura načinjena kao prolaz kroz koji se, baš kao i u splitskoj kaleti, tiskaju ljudi, i istodobno se cijelo vrijeme »vrti« tonski zapis — zvukovi ulične svakodnevice snimljeni na licu mjesta, u Splitu, i prenešeni u Čile. Sve što u gradu pod Marjanom govori, šapće, piva, beštima, što se glasa, smije, grinta, a znamo da tu svi imaju nešto za reći i oglasiti — i ljudi, i ptice, i cvrčci, i kampaneli, i fetivi i furešti, i obični svit i umjetnički s Peristila i Splitskoga ljeta, i maške i pasi... svi protagonisti gradske svakodnevice će se nasnimiti i puštati našima u Čile. Neka slušaju i guštaju u materinjem govoru! I neka neprispodobivi brački kamen iz kojeg će se graditi skulptura, baš kao što je u ono davno doba od njega nikla Palača i poslije se rodio grad, bude trajni spomen, podsjetnik Bračanima u Čileu da su i tamo svoji na svome — kamenu! A s obzirom na to koliko je Bračana na Braču, a koliko u Čileu, moglo bi se reći i — nima Braća do Čilea! •

DRUGA BOJIŠNICA

Posebno teške bitke i okršaji vodili su se u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi gdje je djelovala razgranata jugoslavenska (srpska) promidžba, potpomognuta utjecajnim medijima i krugovima u SAD-u, kojima je bilo u interesu — a nekima je i danas — da se održi više-manje status quo u ovom dijelu Europe

Napisao **Branko Hanz**

Zna se ali, nažalost, premalo da su se bitke za slobodnu i suverenu hrvatsku državu, uz bitke na domaćim bojišnicama, odvijale i na bojišnicama izvan Hrvatske, u iseljeništvu, gdje su se Hrvati, pojedinci ili skupno, okupljeni u svojim udrugama, istaknuli visokom svijesću i ljubavlju prema domovini, shvaćajući da je u pitanju opstojnost naroda u kojem su nikli i koja se mora braniti svim sredstvima. U tom su smislu hrvatski iseljenici diljem svijeta pružili domovini veliku pomoć, materijalnu, u novcu, kojim se, između ostalog, unatoč embargu na uvoz oružja u Hrvatsku, ono ipak, uz rizik i visoke cijene, nabavljalo, ali i pomoć u drugom obliku, jednako tako važnom, koja se, očitovala u svestranom lobiranju za Hrvatsku u jednom od najtežih razdoblja njezine povijesti. Ostavši gotovo sama u toj teškoj i neizvjesnoj borbi, prema kojoj su se velike svjetske sile ponašale nehajno iako su mogle spriječiti ili barem ublažiti velika zla i nevolje što ih je prouzročila velikosrpska agresija hrvatskom i drugim narodima na području bivše Jugoslavije, od kojih se i danas teško oporavljaju. Hrvati u iseljeništvu su odmah shvatili da se borba za Hrvatsku mora voditi, ne samo s puškom u ruci, nego i riječju upućenoj svima onima, koji su zahvaljujući svojoj moći i dosljedno tome svojim ulogama u rješavanju različitih pitanja na svjetskoj sceni, mogli, ali nisu, povući odlučne poteze koji bi zaustavili velikosrpski imperijalistički pohod na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu i spriječiti stravične tragedije naroda na prostorima raspale Jugoslavije. Ta riječ, utkana u tisuće i tisuće cirkularnih pisama i apela upućenih uredništvima renomiranih novina, istaknutim pojedincima, članovima pojedinih vladajućih struktura, prominentnim publicistima koji su utjecali na javno mnijenje,

Vladimir P. Goss (pravo ime Vladimir Gvozdanović), povjesničar umjetnosti i pisac (r. Zagreb, 3. 1. 1942.)

političarima koji su imali važnu ulogu u krojenju suvremenog svijeta po mjeri velikih sila, upozoravajući ih na iskrivljenu sliku Hrvatske i Hrvata kao genocidnog naroda, na razne neistine koje su se širile u svijetu o Domovinskom ratu, razotkrivajući pravu istinu o njegovu obrambenom, a ne osvajačkom karakteru kojemu je cilj bio etničko čišćenje. Pisma (cirkularna pisma, flyeri, leci, kompjutorski crteži) slali su se promptno na tisuće odredišta, jer da se to propustilo učiniti laži i krivotvorine mogle bi biti prihvaćene kao istine. »Trebalo je reagirati odmah, i to ne samo pojedinačno nekim napisom u novinama ili jednim pismom ili predstavkom nekom senatoru ili kongresmenu, ili pismom ili člankom nekom uredniku lokalnih novina, nego istovremeno stotinama pisama s raznih strana, jer u demokracijama broj ima svoje

značenje, a onda i djelotvoran učinak«. (V. P. Goss)

Ta druga bojišnica, puna svojevrsnih teških i upornih bitaka za priznanje i samostalnost mlade hrvatske države, odigrala je, dakle, nadasve važnu ulogu u najnovijoj povijesti hrvatskoga naroda.

Posebno teške bitke i okršaji vodili su se u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi gdje je djelovala razgranata jugoslavenska (srpska) promidžba, potpomognuta utjecajnim medijima i krugovima u SAD-u, kojima je bilo u interesu — a nekima je i danas — da se održi više-manje status quo u ovom dijelu Europe, što će reći da se održi Jugoslavija ili neka slična tvorevina koja se baš tako ne bi morala zvati ali koja bi u biti bila nešto slično bivšoj Jugoslaviji (za vrijeme Domovinskog rata još se nije in publico političis govorilo o Zapadnom Balkanu).

No, treba odmah reći da je za lobiranje trebalo mnogo novca i mnogo požrtvovnog rada, a novac se za tu svrhu nije uvijek lako pribavljao, i da je golem posao oko organiziranja složenih mehanizama lobiranja često spao na leđa jednoj osobi kao što to navodi Boris Petrovchich (Los Altos Hills, Ca) u drugom od dvaju svezaka naslovljenih »Hrvatski lobi za ljudska i nacionalna prava, lipanj 1985 — srpanj 1989. — Los Angeles (Croatian lobby for human and national rights, July 1985 — August, 1089 activities). U dva omašna sveska skupljena su pisma, predstave, očitovanja itd. toga lobija koji se nazivao Human rights in Yugoslavia, upućena na stotine i stotine adresa u SAD-u, u čemu su svojim doprinosima sudjelovale i druge hrvatske udruge koje su se bavile različitim pitanjima i problemima ljudskih i narodnih prava, kao na primjer Northern California's alliance for justice in Yugoslavia, Concord; American Croats for human and national rights, Fort Lee; Hrvatsko narodno vije-

će; Hrvatska bratska zajednica, itd. ili pojedinci iz tih udruga (Joseph Vrbić, Vinko Kužina, Veljko Mašina — urednik »Zajedničara«, Mate Meštrović, Tomislav Sunić, I. Vučićević i dr.). Hrvatski lobi kojega je poslove vodila požrtvovna Marija Lević — za čiji rad B. Petrovchich ne nalazi dovoljno pohvalnih riječi — prednjačio je u toj vrsti zalaganja za dobrobit Hrvatske, ukazujući na povrede ljudskih i narodnih prava u bivšoj Jugoslaviji. Unatoč teškoća koje su pratile rad hrvatskog lobija *Ljudska prava u Jugoslaviji* lobi je uspješno funkcionirao četiri godine dok se nije utnuo zbog — nestašice novca. »Za nadati se je — piše Petrovchich u istom svesku — da će iseljena Hrvatska već jednom i uskoro shvatiti da bez novca nema ni politike pa ni hrvatske političke borbe za ljudska i narodna prava.«

Dokumente o radu hrvatskoga lobija *Ljudska prava u Jugoslaviji* sabranih u već spomenutim svescima, Petrovchich je darovao Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici zajedno sa svojom zbirkom knjiga i časopisa.

O radu druge skupine Hrvata koji su u SAD-u lobirali za Hrvatsku svjedoči bogata arhivska građa koju je skupio neumorni protagonist »Washingtonske fronte« dr. Vladimir Peter Goss. Zbirka dokumenata što ih je prikupio dr. Goss kao »koordinirajući urednik AMAC-a«, odnosi se na razdoblje neposredno prije i za vrijeme Domovinskoga rata te na početke rata u BiH (1990-1993). Promptni i odgovorni rad urednika i koordinatora »ratnih« podviga na Washingtonskoj fronti tražio je golemu energiju i ustrajnost u čemu se dr. Goss nije štedio znajući da se radi o opstanku ili propasti Hrvatske i hrvatskoga naroda što bi bez sumnje imalo sudbonosnih odraza i na iseljenu Hrvatsku. Svoju golemu zbirku različitih dokumenata, svoj »Ratni arhiv«, koji sadrži svjedočanstva o jedinstvu Hrvata kad je u pitanju bila zajednička domovina, dr. Goss je, na preporuku dr. I. Čizmića, darovao Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, u kojoj se čuva u trezoru Knjižnice. U svojoj knjizi »Hrvati u Americi« (Zagreb, 1997) profesor G. J. Prpić napominje da je dr. Goss svojim požrtvovnim radom zadužio naciju: »Zaslužuje veću pažnju svojih zemljaka« — kaže Prpić.

»Washingtonska fronta« je u neku ruku bila nastavak borbi koje su zamrle utrućem lobija *Ljudska prava u Jugoslaviji* tako da u najodsudnijim danima novije hrvatske povijesti nije nastalo zatišje na drugoj bojišnici nego se borba nastavila, i to uspješno. U ovom kratkom prikazu potpore američkih Hrvata domovinskoj Hrvatskoj i njezinoj

borbi za opstanak valja spomenuti i dr. Antu Čuvala, odnosno njegovu knjigu »Removing the mask: letters and statements concerning Croatia and Bosnia-Herzegovina, 1989-2000 (Skidanje maske: pisma i izjave koje se odnose na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, 1989-2000. — Chicago, 2000) u kojoj je skupio pisma i izjave što ih je različitim povodima upućivao na adrese svjetski poznatih novina i časopisa te istaknutim pojedincima kao što su šefovi država, generalni tajnik UN i dr., upozoravajući ih na prave uzroke kolapsa Jugoslavije i na sudbonosne događaje i probleme koji su slijedili poslije njezina sloma u rješavanju kojih su velike sile vodile više računa o vlastitim interesima nego o interesima onih za koje su, tobože, iskazivale veliku brigu. Dr. Čuvalo misli da uzroci raspada SSSR-a i Jugoslavije sežu u prošlost daleko prije pada Berlinskog zida, tj. da su multinacionalne države pod komunizmom poput spomenutih država već od njihovih početaka nosile u sebi sjeme svoje vlastite propasti. Posebno je upozoravao na neodrživost relativističke teze po kojoj su svi u ratnom sukobu na Balkanu jednako krivi (što se i danas pokušavaju nametnuti kao povijesna istina neki moćni krugovi u svijetu, neskloni Hrvatskoj i Hrvatima, pa i sam Haški tribunal, na koju se tezu s hrvatske strane ne uzvraća s dovoljno rezolutnim odgovorima). Dr. Čuvalo upozorava kako je takva interpretacija događaja posljedica primjene dvostrukih mjerila pri ocjenjivanju ljudi i događaja na prostorima bivše Jugoslavije kojima se želi sugerirati da je raspad Jugoslavije i stvaranje novih država na njezinu nekadašnjem tlu fatalna grješka. Zato se Hrvatskoj ne može oprostiti olujni Bljesak i blještava Oluja, iako su obje vojno-redarstvene akcije bile posve legalni potezi hrvatske države u obrani vlastita teritorija.

Bilo je, dakako, još lobističkih akcija i intervencija pojedinaca i zajednica Hrvata u iseljeništvu, u Americi i drugdje u svijetu, koje bi se mogle navesti kao primjer patriotskog altruizma, a ali je za prisjećanje na tu vrstu njihova neprocjenjiva doprinosa i potpore domovinskoj Hrvatskoj dovoljno navesti samo nekoliko primjera s napomenom da su i one akcije koje ovdje nisu spomenute — a ima ih, hvala Bogu, podosta — jednako važne i da će one jednom, kad se bude pisala povijest sudjelovanja iseljenih Hrvata u Domovinskom ratu, biti opširno opisane i vrjednovane. Važno je da ih se nikada ne zaboravi. Hrvati su, naime, skloni zaboravu. •

HRVATI U SVIJETU

SAD: LINDO NA TURNEJI

Na prvoj američkoj turneji po SAD-u folklorni ansambl »Lindo« je u Chicagu održao dva izuzetno uspješna i posjećena koncerta u St. Scholastica Academy i Chicago Cultural Centru, izvođeći pjesme i plesove iz svih krajeva Hrvatske.

U organizaciji Hrvatske turističke zajednice, tamburaške plesne skupine »Hrvatska loza«, Hrvatskog kulturnog centra u Chicagu, GK RH u Chicagu, te uz pomoć i na inicijativu hrvatske zajednice Chicaga, uz medijsku potporu dvotjednika »Croatian Chronicle« iz New Yorka organizirano je gostovanje za 52 člana folklornog ansambla »Lindo« po SAD-u. U okviru višednevne turneje, od 16. do 26. veljače, u petak, 17. veljače, Lindo je nastupio u Milwaukeeju u dvorani Greenfield High School pred oko 250 gledatelja, a u organizaciji tog nastupa sudjelovala je udruga hrvatskih društava.

U Chicagu je FA Lindo imao dva koncerta, 18. veljače, u dvorani St. Scholastica Academy pred prepunom dvoranom koja ima oko 700 mjesta i koja je oduševljena pleskom pratila izvedbu plesova i pjesama iz svih krajeva Hrvatske. U dvosatnom nastupu više od 40 plesачa FA Lindo izveli su sljedeće plesove: lindo, plesovi Baranje, vrličko kolo, valpovački plesovi, starogradski plesovi, bunjevački plesovi, medimurski plesovi, plesovi iz Zaprešića, istarski balun, šokački plesovi, a između svaka dva plesa izvedena je glazbena točka s dvije klapske pjesme. Ansambl je nastupao u bogatim nošnjama određenog kraja čiji su ples i pjesma izvođeni.

U utorak, 21. veljače, u Chicago Cultural Centru, koji je smješten u strogom centru grada, Lindo je imao besplatan koncert u dvorani Cassidy, koja ima oko 300 mjesta i koja je bila prepuna, a s obzirom na veliki broj posjetitelja nije bilo moguće u dvoranu primiti sve zainteresirane. Posjet Linda Chicagu popratilo je dnevni list Chicago Sun-Times, te je ansambl imao snimanje uživo za lokalni TV kanal WGN, koji ima višemilijunsku publiku.

Ansambl Lindo tijekom boravka ugostila je i tamburaško-plesna skupina Hrvatska loza koja je u nedjelju, 19. veljače, u Hrvatskom kulturnom centru organizirala ručak za Valentinovo, a gdje je ansambl kratko nastupao kao i na sv. misi u Hrvatskoj katoličkoj misiji Bl. Alojzije Stepinac. U ponedjeljak, 20. veljače, u organizaciji Hrvatske dopunske škole Kardinal Stepinac i hrvatske katoličke župe Sv. Jeronima članovi ansambla održali su radionicu za učitelje folklornih grupa iz Chicaga, a u utorak 21. veljače Generalni konzulat RH u Chicagu priredio je prijem za sve članove ansambla.

MLADI ČUVAJU BAŠTINU

»Velika je i hvalevrijedna želja svih koji su sudjelovali u probama da, unatoč činjenici što su rođeni i odgojeni u SAD-u, sačuvaju hrvatske plesove, otrgnu ih od zaborava i prenesu na mlađe, te tako održe i prenesu hrvatstvo na svoju djecu«, kazao je splitski voditelj FA »Jedinstvo« Bešlija

Napisala **Ružica Mikačić**

Na poziv Hrvatske katoličke misije u Astoriji u New Yorku, u siječnju ove godine, u jednomjesečnom posjetu tom gradu i hrvatskim iseljenicima boravio je voditelj plesnog ansambla Kulturno-umjetničkog društva »Jedinstvo« iz Splita Mario Bešlija, koji je bio gost velečasnog Roberta Zubovića. Na preporuku Branke Bezić-Filipović, voditeljice splitske podružnice Hrvatske matice iseljenika, splitski voditelj folklornog ansambla stigao je u New York kako bi tamošnje zaljubljenike u hrvatski folklor podučio nekim novim plesnim koracima.

Cijeli mjesec radio je svakodnevno sa članovima *Hrvatske ruže*, *Hrvatskog plamena* i *Jadranskih valova* i bio prezadovoljan njihovom

»Jadranski valovi«

»Hrvatska ruža«

željom i voljom da nauče nešto novo iz bogate hrvatske folklorne baštine. Iako su u grupama djelovali i mlađi i stariji članovi, hrvatskoga podrijetla, Bešlija kaže kako nitko nije izostajao i kako su i više od sat vremena navečer putovali do mjesta održavanja proba. Svladali su u tih mjesec dana neke od baranjskih i kaštelanskih plesova. Članovi tih kulturno-umjetničkih skupina već su i prije učili neke plesove s područja Međimurja, Zagorja i slično, pa im je pomoć i stručni savjet vrsnog voditelja KUD-a *Jedinstvo* bio od veli-

ke pomoći. »Velika je i hvalevrijedna želja svih koji su sudjelovali u probama da, unatoč činjenici što su rođeni i odgojeni u SAD-u, sačuvaju hrvatske plesove, otrgnu ih od zaborava i prenesu na mlađe, te tako održe i prenesu hrvatstvo na svoju djecu, rođenu i odgojenu u SAD-u«, kaže Bešlija. A najvrjednije što hrvatska iseljenička zajednica ima jesu djeca koja su rođena u SAD-u, ali su na hrvatskom jeziku s razumijevanjem pratila sve upute Maria Bešlije u svladavanju novih plesnih vještina. Prezadovoljan domaćinima i njihovim gostoprimstvom, zahvaljuje se posebno gđi. Filipović-Bezić, velečasnom Zuboviću te svima koji su mu bili na usluzi tijekom posjeta New Yorku i vjeruje da će ih tamo uskoro ponovno posjetiti, ali s kompletnim ansamblom *Jedinstva* koji vodi.

Mario Bešlija je, inače, vodeći plesni ansambl KUD-a *Jedinstvo* iz Splita tijekom proteklih godina osvojio vrijedna međunarodna priznanja na svjetskim festivalima folklora, pa je tako u riznicu tog najstarijeg i najtrofejnijeg hrvatskog KUD-a donio nove plakete i medalje iz Italije, Turske i Španjolske, a nastupali su i u Francuskoj i Njemačkoj. •

POVEZNICA S TRADICIJSKOM KULTUROM DOMOVINE

Nije lako niti jednostavno daleko od domovine okupljati mlade ljude i održavati rad folklornih skupina. To je dugotrajan i vrlo zahtjevan proces, kroz koji je najvažnije motivirati članove folklornih skupina i usađivati im ljubav prema hrvatskoj tradicijskoj kulturi i hrvatskim korijenima u okruženju snažnih asimilacijskih životnih prilika

Napisala **Srebrenka Šeravić**
Snimio **Adolf Polegubić**

U subotu, 25. veljače ove godine u mjestu Heusenstamm pokraj Offenbacha održan je jubilarni, petnaesti po redu Hrvatski folklorni festival na kojem je nastupilo petnaest folklornih skupina hrvatskih katoličkih misija iz Njemačke. Festival je organizirao Hrvatski dušobrižnički ured iz Frankfurta a/M. u suradnji s Hrvatskom katoličkom misijom iz Offenbacha i uz medijsko pokroviteljstvo »Večernjeg lista«.

Tog subotnjeg poslijepodneva dvorana Kulturno-športskog centra Martinsee u Heusenstammu bila je popunjena do posljednjeg mjesta. Gotovo dvije tisuće gledatelja s pozornošću je pratilo program i ovacijama pozdravljalo nastup svake pojedine skupine.

Nakon hrvatske himne i uvodnog nastupa domaćina, folklorne skupine HKM Offenbach, mogli smo čuti *Službu riječi* koju je izrekao dr. Adolf Polegubić, glavni urednik časopisa »Živa zajednica«. Slijedili su pozdravni govori. Nazočnima su se obratili generalni konzul RH u Frankfurtu g. Petar Uzorinac, voditeljica Odsjeka za folklor Hrvatske matice iseljenika Srebrenka Šeravić, prof. i fra Josip Bebić, voditelj Hrvatskog dušobrižničkog ureda u Njemačkoj koji je na kraju i službeno otvorio Festival.

Nastupile su folklorne skupine hrvatskih katoličkih misija iz Düsseldorfa, Ludwigsburga, Koblenza, Stuttgarta (Zentrum i Bad Cannstatt), Hannovera, Mülheima, Wiesbadena, Frankfurta, Kölna, Balingena, Sindelfingena, Duisburga, Münchena i Offenbacha predstavivši brojne hrvatske plesove, pjesme i nošnje iz svih krajeva Lijepe naše. Premda je vrijeme priprema za ovogodišnji festival ovaj put bilo kraće nego što je to uobičajeno, prosudbena komisija koja je pratila nastupe svih skupina zaključila je da je program bio u cje-

lini više nego dobar, da su folklorne skupine pokazale napredak u odnosu na prošlu godinu, da su se dobro i kvalitetno pripremile i s velikom voljom i žarom otplesale vrlo lijepe folklorne koreografije.

Nije lako niti jednostavno daleko od domovine okupljati mlade ljude i održavati rad folklornih skupina. To je dugotrajan i vrlo zahtjevan proces, kroz koji je najvažnije motivirati članove folklornih skupina i usađivati im ljubav prema hrvatskoj tradicijskoj kulturi i hrvatskim korijenima u okruženju snažnih asimilacijskih životnih prilika. Voditelji skupina su sreću se s brojnim stručnim izazovima, s problemima pronalaženja i postavljanja koreografija, nabavljanjem odgovarajućih narodnih nošnji i glazbala, notnog materijala, nedostatkom svirača.

Upravo stoga tu je uvijek bila, a i danas jest, neprocjenjivo korisna uloga hrvatskih katoličkih misija koje već godinama u okrilju Crkve okupljaju hrvatsku mladost u folklornim i

Fra Josip Bebić s predstavnicima svih folklornih skupina po završetku festivalskoga programa

tamburaškim skupinama, pružajući im prostore za vježbanje, angažirajući i školujući stručne voditelje i koreografe, pomažući u pribavljanju narodnih nošnji i glazbala i organizaciji koncerata i gostovanja.

Hrvatske katoličke misije snažno su utjecale i na međusobno povezivanje hrvatskih folklornih skupina u iseljeništvu dajući im osjećaj zajedništva i pripadnosti, pružajući im zadovoljstvo i svijest o tome da je bavljenje hrvatskim folklorom čvrsta poveznica s domovinom i njezinom narodnom kulturom, s vlastitim korijenima. Hrvatski folklorni festival u Heusenstammu potvrdio je sve ove vrijednosti. Za poželjeti je još mnogo takvih festivala i zajedničkih druženja mladih u hrvatskom iseljeništvu, ovako lijepih i sadržajnih, emocijama ispunjenih programa. •

OČARANA DALMATINSKOM ZAGOROM

U radu neguje sve što je tradicionalno, autentično, a istodobno vrijedno, korisno, životno. Takvu je možemo »čitati« i na njezinim toplim uljima na platnu, s kojima je do sada sudjelovala na više od 30 samostalnih i kolektivnih izložaba

Napisao i snimio **Nedjeljko Musulin**

Vrgorac — Akademsko slikarica Kornelija Neli Bajalo se nakon 15-godišnjeg rada u Belgiji (Bruxellesu) vratila rodnoj kolijevci, svom Vrgorcu i Tinovu gradu, podno Matokita gdje je s ljubavlju nastavila raditi, stvarati i živjeti. Poznata je i u turističkom miljeu potvrdivši se, ne samo kao direktorica vrgoračke Turističke zajednice, nego i kao pokretač mnogih projekata i kao pouzdana organizatorica gotovo svih aktivnosti; promicateljica prirodnih ljepota i nemale kulturno-povijesne baštine i tradicije rodnog kraja. Oni koji ju poznaju, i s njom surađuju, ističu kako bi Korneliji dan bio kratak kad bi imao i 36 sati. U radu neguje sve što je tradicionalno, autentično, a istodobno vrijedno, korisno, životno. Takvu je možemo »čitati« i na njezinim toplim uljima na platnu, s kojima je do sada i sudjelovala na više od 30 samostalnih i kolektivnih izložaba.

»Dok sam se školovala i radila u Bruxellesu, obišla sam mnoge europske zemlje, osobito one na proputovanju Hrvatska-Belgija i muzeje, ne samo u metropolama. Zapravo, u Belgiji sam živjela u dva navrata u razdoblju od 1974. do 1984. te od 1991. do 1996. godine. U potonjem razdoblju sam često dolazila u Hrvatsku, u svoj rodni Vrgorac, kamo sam se konačno i zauvijek vratila. Naime, moj muž je Belgijanac, afričkog podrijetla, kojega sam upoznala u Makarskoj. S njim sam se i sprijateljila, zaljubili smo se i vjenčali. Iz sretnog braka imamo dvoje krasne djece. Zajedno smo krenuli u Belgiju gdje je krenuo novi život, i obveze. U Bruxellesu sam upisala studij na Akademiji lijepih umjetnosti koju sam završila, dakako, usput rađajući i podižući djecu. Iz Belgije sam se vratila u domovinu 1996. a taj je korak definitivno učinio i moj suprug koji je kvalitetan i uspješan glazbenik. Odlučili smo kako se više nećemo

Kornelija Neli Bajalo u Vrgorcu

vraćati u Belgiju, gdje smo prodali su svoj imovinu, te smo u Mimicama pokraj Omiša kupili kuću. Tako sam ostvarila snove iz svoje rane mladosti«, iskreno će Kornelija Neli Bajalo.

Ističe kako ju sve veže za Vrgorac, grad gdje svoj dom i roditelje na Bajalovoj glavici nikad nije napustila, niti čak svih onih 15 godina dok je živjela u Belgiji, dodajući kako im je najmanje triput godišnje dolazila iz Bruxellesa. Voli reći kako ju najviše zanimaju vrgorački krajobrazi, ali ju gotovo očarava i cijela

Dalmatinska zagora, posebice etnografsko bogatstvo.

»Srce me vodi svim do svih mjesta i ljudi, kulturno-povijesnih spomenika u vrgoračkom, odnosno dalmatinskozagorskom krajoliku. Osim svojih dnevnih obveza i zadataka, ovdje u TZ radim po cijele dane. Tu sređujem podatke i informacije različitih tematskih područja, od kulturne baštine do običaja i tradicije. Drugi dio mog posla je onaj operativni vezan za radno mjesto direktorice TZ, a na tu dužnost sam imenovana 1999. godine. Malo vremena mi ostane za obitelj i slikanje, moje velike ljubavi. Zato katkada slikam i noću«, veli Neli.

Napominje kako joj je prva zadaća bila i ostala turistički promicati vrgorački kraj, načiniti program rada i odrediti prioritete; običi i registrirati vidikovce, utvrde i kule, polja, vrtače, brda, putove, izvorišta, rijeke, prirodne i kulturno-povijesne spomenike, crkve i kapele, groblja; zabilježiti zanimljivosti, običaje, nošnje, gospodarske i kulturno-prosvjetne djelatnosti... Riječu, prikupiti sve što bi koristilo turizmu ne samo tog podneblja.

»Vrgorac je turistički najviše krenuo zahvaljujući ugostitelju Zvonku Pervanu, vlasniku hotela »Prvan« i etno-sela u Kokorićima, čemu je dosta pridonijela i naša TZ koja uspješno razvija ruralni turizam — privatni smještaj gostiju u malim ugostiteljskim gospodarstvima. Uspjehe postižemo u avanturističkom tipu turizma (alpinizam, veslanje, biciklizam, pješaćenje...). Naš je program uvršten u turističke prospekte, ali još ne toliko koliko to zaslužuje Vrgorac i njegov kraj. Sve govori kako smo, uz ugostiteljstvo, ipak, zaokružili ponudu turizma avanturističkog tipa. Još nismo zadovoljni ni brojem stranih gostiju makar ih je svake godine sve više, najviše Francuza, ali dolaze i Englezi, Nijemci, Norvežani, Irci, Šveđani... Strani turisti se zanimaju i za stare

zanate(zidare, klesare, kovače, kućnu radnost...); stare napuštene kamene kuće i naselja kakvih je mnogo u ovom kraju», priča Kornelija Neli Bajalo, koja u šali kaže: »Gospodarska je zaostalost naša prednost.« Gospođa Kornelija u ovogodišnjoj turističkoj sezoni očekuje neusporedivo više stranih gostiju nego 2005. koji će imati što vidjeti u Vrgorcu i okolici Tinova grada. Naime, u tijeku je realizacija triju najatraktivnijih projekata vezanih uz kulturno-spomeničko naslijeđe. To se prvenstveno odnosi na dovršetak prilaza atraktivnoj srednjovjekovnoj tvrđavi »Gradina« koja je zalaganjem Ministarstva kulture, splitskog Konzervatorskog zavoda i gradskih vlasti u minulom desetljeću doživjela gotovo sveobuhvatnu sanaciju. Kornelija Neli

Glavna ulica u selu Godinju

Selo Godinje

kog turizma za što postoji veliki interes stranih turista«, još je jedan važan projekt TZ Vrgorac, koji je također osmislila slikarica Kornelija Neli Bajalo, baš kao turističku manifestaciju »Tradicionalni dani bikle — Biklijada« u Vrgorcu, gdje se redovito svake godine održava i književno-kulturna manifestacija »S Tinom u Vrgorcu«.

Vijeće vrgoračke TZ je pokrenulo još jedan projekt, a riječ je o spomen-području od mješta Prapatnica, Stilja prema Turčićima, koji se zatim u podnožju sjeverne strane brda Matokita veže na Zavojane. Taj je prostor oduvijek bio zanimljiv za povjesničare, arheologe i etnografe, a odnedavno i za turističke djelatni-

Bajalo smatra kako bi, uređenjem gradskog parka u Vrgorcu, bilo nužno osposobiti sadržaje koji su ga zajedno s bogatstvom raslinja do prije 20-ak godina činili prirodnom oazom i svjetskim fenomenom.

»Uređenje Zavičajnog muzeja grada Vrgorca svakako je projekt koji više ne bi smio čekati, to više što je Kapetanovića kula ili poznatija kao Tinova kula već definirano mjesto za buduću zavičajnu zbirku. Ne bi bilo nikakvih smetnji kada bi se počeli prenositi eksponati. Revalorizacijom tih triju projekata Vrgorac bi konačno dobio sadržaje koje zaslužuje i koji pripadaju urbanoj sredini«, ocjenjuje Kornelija Neli Bajalo.

Izražena je državna potpora da se Pržina kula u Kokorićima stavi pod zaštitu. U njoj je 1772. godine bio ugošćen talijanski putopisac Alberto Fortis i tu prvi put zapisao pjesmu o Hasanaginici. Vrgoračka TZ je predložila da se upravo u kuli kokoričkog vojvode Antuna Prvana Prže održi i znanstveni skup na temu »Hrvatska kulturna baština u djelima Alberta Fortisa«, te da se iznađe mogućnost i način osiguranja sredstava za uređenje staze kojom je hodio taj slavni putopisac: od mora preko Drveničkih stina, odnosno Rilića.

U Vrgorcu je obnovljeno i pročelje župne crkve Navještenja Blažene Djevice Marije pa je taj objekt dobio novi sjaj, a taj je projekt budno pratila ing. Anita Gamulin iz splitskog Konzervatorskog zavoda. Na vrgoračkom prostoru je još jedno selo, Veliki Godinje u Donjim Raščanima, proglašeno etno-naseljem, čije višestoljetno postojanje i arhitektura urbanog tipa govori o kulturnim vrijednostima i kvaliteti življenja njegovih stanovnika još prije nekih 400 godina.

»Autentična ljepota Velikog Godinja, koje je smješteno na sjevernoj strani Biokova u Parku prirode, uz bivšu Napoleonovu cestu Šestanovac-Vrgorac, te programom »Vinski put«, gotovo su idealni sadržaji za to etno-selo. Inače, sve smo poduzeli da se Veliki Godinje zaštititi i kao kulturni spomenik, te smo i prigodnim fotografijama uputili na njegovu gotovo urbanu arhitekturu, atraktivnu ljepotu i očuvanost. To smo etno-selo uvrstili i u izletničke programe. To je vlasnike tamošnjih kuća potaknulo i na turističko promišljanje, a ideja je da se to naselje zadrži u svom prvotnom obliku u kojemu bi gosti mogli pronaći kompletan sadržaj i oblik seoskog življenja. Ujedno bi bio sastavnim dijelom avanturistič-

Putokaz na vrgoračku utvrdu — Gradinu

ke, one koji registriraju i prikupljaju narodno kulturno blago, te ga pokazuju turistima.

»Čim u Vrgorac dođu skupine Francuza svojim vozilima, ukratko ih upoznamo i putokazima, a opskrbito i auto-kartama, te ih same uputimo cestom, primjerice, na Prapatnice, Stilja, Turiče. Sami se spuste i u Zavojane, zatim posjete i razgledaju etno-selo Veliki Godinje. Tako im prođe jedan izletnički dan, zatim drugi dan obilazeći Buninu, Vrgoračko-neretvansko polje... Svugdje ih čeka zdrava hrana i svježi napici. I svime su zadovoljni«, tvrdi Kornelija Neli Bajalo. •

HRVATSKA MLADOST ODUŠEVILA HRVATE U ŠVICARSKOJ

Vikend 8./9. veljače Hrvatska kulturna zajednica u Švicarskoj obilježila je svojim tradicionalnim Hrvatskim balom i predstavljanjem nekoliko kvalitetnih knjiga i njihovih autora

Napisao i snimio **Nenad Zakarija**

U svečano ukrašenoj, prekrasnoj dvorani Lake Side Casino Zürichhorna u subotu, 8. veljače održano je tradicionalno godišnje okupljanje Hrvata i njihovih švicarskih prijatelja pod nazivom *Hrvatski bal** koji priprema Hrvatska kulturna zajednica u Švicarskoj.

Program večeri, uz kratku pozdravnu riječ predsjednika HKZ-a, Ivana Matarića, dopredsjednice gđe. Dunje Gaupp te članice Nadzornog odbora gđe. Franjice Kos bio je ispunjen nastupom gostiju iz Hrvatske: Športsko-plesne udruge *Feniks* iz Osijeka i sastava Quattro Band također iz Osijeka. Mladi gosti iz domovine oduševili su sve nazočne cjelovečernjim programom. Bogatstvom kostima i izborom glazbe i plesa dočarali su nam sce-

Hrvatski bal u Zürichu

ŠPU Feniks iz Osijeka zajedno s gostima izvodi jedan od modernih plesova

ne od bečkoga valcera, countryja, charlestona, latino ritma pa do rock and rolla, hip-hop-a i drugih suvremenih izvedbi. Poseban pljesak dobili su plesni par Alen i Žana svojim umjetničkim plesnim izvedbama, kojima su potvrdili ugled koji već sada postižu i na svjetskim natjecateljskim podijima. Dodajmo da je skupina *Feniks* osvojila treće mjesto na European Open natjecanju u plesu održanom prošle godine u Linzu. Plesne točke dopunjene glazbenim programom izvrsnog Quattro Banda, uz koji su i mnogi gosti zaplesali sve do jedan sat ujutro, zaista su bili pravo osvježanje i inovacija u često standardnim programima sličnih okupljanja među iseljenim Hrvatima. Uz već spomenute goste iz Hrvatske, balu su na poziv organizatora nazočili novinarka i autorica Višnja Starešina

i glavni urednik časopisa *Matica* Nenad Zakarija.

Sutradan, u nedjelju 19. veljače u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Joni, nedaleko Züricha, veliki broj Hrvata okupio se na svetoj misi koju je služio župnik o. Mičo Pinjuh, a koncelebrirao fra Šimun Šito Ćorić. Za tu prigodu autobusom je stigla i velika skupina mladih iz župe Solothurn koju vodi fra Šito. Oni su nastupili u pjevanoj misi koja je do zadnjeg mjesta ispunila crkvu St. Franziskus. Misi je, uz već spomenute goste iz domovine, nazočio i veleposlanik RH u Švicarskoj dr. sc. Mladen Andrić. Nakon mise u crkvenoj dvorani održano je predstavljanje knjiga. Najprije je glavni urednik Društvenih obavijesti g. Osvin Gaupp predstavio knjigu fra Šite Ćorića.

Fra Šimun Šito Ćorić s mladima iz njegove župe u Solothurnu

Dr. Šimun Šito Ćorić, Višnja Starešina i ing. Osvin Gaupp na predstavljanju knjiga

ća *S one strane granice*, a zatim je voditeljica programa Dunja Gaupp najavila i domovinsku gošću, autoricu Višnju Starešinu. Ona je predstavila dvije svoje knjige: *Vježbe u laboratoriju Balkan* i svojevrsni nastavak, najnoviju, *Haška formula*, čiji je urednik otac Janice i Ivice, inače zaljubljenik u pisanu riječ, istinu i pravdu, kako reče autorica, g. Ante Koste-

lić. Nakon opširnog izlaganja iz kojeg smo saznali u kakvim uvjetima su se knjige stvarale, kako i zašto su nastale, te kako su (ne)primljene u javnosti, pogotovo onoj medijskoj, autorica je odgovarala na mnoga pitanja brojne publike, no brzi ručak i povratak gostiju za Hrvatsku okončao je taj zanimljivi razgovor.

Opširnije o ovim i drugim događanjima u hrvatskoj zajednici u Švicarskoj možete čitati u idućem broju *Matice*, no svakako valja pohvaliti organizatore, a uz HKZ sudjelovali su i Hrvatski svjetski kongres CH/FL, HKM Solothurn i Hrvatska zajednica Jona, ne samo zbog odlične organizacije nego i zbog same ideje dovođenja hrvatske mladosti iz domovine (njih četrdesetak) među svoje sunarodnjake, pa i vršnjake u Švicarskoj. Dodajmo da su svi gosti bili smješteni privatno kod raznih obitelji, pa su se tu stvorila mnoga lijepa prijateljstva uz obećanje: »Vidimo se dogodi-ne!« I zaista, trebalo bi to ponoviti.

N. B. *Prvi *Hrvatski bal* pod imenom »Godišnji bal(ples)HKZ održan je 2. veljače 1974. godine u mjestu Spreitenbach. Već slijedeće godine dobio je ime *Hrvatski bal* i idućih 12 godina održavao se u Badenu. 1987. prese-ljen je u Zurich. •

HRVATSKA PRIPOVJEDAČICA JASNA HELD ODRŽALA TURNEJU PO ŠVICARSKOJ

U sklopu turneje po Švicarskoj, hrvatska pripovjedačica Jasna Held iz Dubrovnika nastupila je u Luzernu, Zürichu i Bernu u okviru ciklusa *Svijet priča*, gdje je pripovijedajući bajke, pripovijetke i hrvatske narodne priče ispričala da je postala pripovjedačicom kada je, pričajući djeci i odraslima u skloništu za vrijeme bombardiranja Dubrovnika, upoznala snagu riječi. Razgovor s publikom i buran pljesak bili su znak da se njezino kazivanje dojmilo publike.

Organizator, naime, švicarskoj publici želi predstaviti pripovjedače iz čitavog svijeta, među kojima iz Južne Afrike, Egipta, Grčke, Senegala, odnosno upoznati švicarsku publiku s načinom života, tradicijama i raznim

običajima drugih zemalja. Nastup gđe. Held pod naslovom *Pripovjedačica u ratu* održan je u utorak, 14. veljače, u malom, ali ispunjenom Lutkarskom kazalištu u Bernu, gdje je među nazočnom publikom bila i Ljuba Novosel, min. savj. u VRH u ŠK. Nastupu u Bernu prethodio je, 12. siječnja, nastup u Luzernu, a slijedio 15. veljače nastup u Zürichu.

Gđa. Held je u svom nastupu ispričala kako je postala pripovjedačica, kazavši kako je njezino pripovijedanje započelo za vrijeme najžešćih bombardiranja Dubrovnika, kada je pričala pripovijetke i basne, da bi smirila djecu, a odraslima odagnala napetost i strah od zvukova granata i grmljavine bombardiranja. U svom kazivanju, zorno opisu-

jući trenutak u kojem su se događala ratna razaranja, dotakla se bliže i dalje povijesti Dubrovnika, koji je u raznim ratovima mijenjao suverenitet te svojedobno bio i samostalnom državom, razvivši se u važno trgovačko, a u vrijeme renesanse i kulturno središte. Govorila je o značenju gostiju za Dubrovnik, otvorenosti i povezanosti s turizmom, kako bi istakla vrijeme u prvim poratnim godinama kada gosti nisu dolazili. Uslijedio je razgovor s publikom u kojem je umjetnica odgovarala na pitanja publike vezana uz način sakupljanje pripovijetki, ali i ona vezana uz život pod sirenama za opasnost, ispričavši niz zgoda, ali i pripovijedaka, bajki i hrvatskih narodnih priča.

(Lj. Novosel)

SRETAN PUT ŽUPNIKU HRVATSKIH MUČENIKA U MISSISSAUGI

Trideset godina nam je bio duhovni otac koji nas je okupljao oko oltara za sv. euharistije, poučavao nas u duhovnom rastu, njegovao i čuvao kulturnu baštinu, trudio se da nam grubost iseljeničkog života ne osuši korijene

Napisala **Višnja Katušić Geoheli**

Subota je. Hladan ali kristalno bistar dan ontarijskog podneblja daje naslutiti dolazak uvijek željno očekivanog proljeća, makar i nakon blage zime. Dugo željene želje ipak se ispunjavaju. U našoj župi Hrvatskih mučenika u Mississaugi danas je slavlje, sveta misa zahvalnica, euharistija, za promicanje našeg župnika na dugoželjeni povratak u domovinsku župu. Trideset godina nam je bio duhovni otac koji nas je okupljao oko oltara na svetoj euharistiji, poučavao nas u duhovnom rastu, njegovao i čuvao kulturnu baštinu, trudio se da nam grubost iseljeničkog života ne osuši korijene. Kroz trideset godina njegovog života među nama bio je često domaćin mnogim crkvenim dostojanstvenicima, svećenicima, mladim studentima, župnicima i redovnicima iz Hrvatske, Rima ili iz hrvatskih misija diljem svijeta. I kapelani su se smjenjivali a naš duhovni otac Ivica Kecerin je ostajao s nama i trošio najljepše godine u posluhu svetoj Crkvi približavajući nas Kristu.

Crkva je prepuna, premda je subota popodne, a na nedjeljnoj misi za narod je još jedno izvanredno slavlje, podjela sakramenta sv. potvrde, što će je podijeliti biskup Požaić. Župljani su se okupili oko oltara da u koncelebriranoj svetoj euharistiji predvođenoj biskupom Požaićem, slave Boga i zahvaljuju za dobrog župnika koji je u zdanje ove crkvene zajednice ugradio svu svoju dobrotu. Ostavio je najbolje od sebe u svakom pojedinom životu svojih župljana. Zato je crkva Hrvatskih mučenika u Mississaugi danas ispunjena molitvama, pjesmom i zahvalom iz

mnogih otvorenih srca. Nakon svečane sv. mise misisaška vjerska zajednica će se oprostiti od svog dugogodišnjeg župnika svečanim banketom s tisuću i petsto uzvanika. Domaćin banketa je novoimenovani župnik vlč. Ivica Reparinac, a u organizaciji velikodušno su uključeni župljani, braća svećenici iz okolnih župa; Mississauga, Toronto. Oakville, Hamiltona i Norvala. Čak su bili nazočni i hrvatski svećenici iz udaljenog Grimsbyja i Windsora. Nakon vrlo obilne i kulinarski vješto pripremljene večere, voditelji programa bili su naš stasiti župljanin g. Bruno Mandić i gđa Mary Vrbos. Najavili su počasne goste na hrvatskome i engleskome jeziku i pozvali ih neka oslove brojni skup. Prvi na listi dosto-

Vlč. Ivica Kecerin, biskup mons. Valent Požaić i župnik Svetog Trojstva u Oakvilleu, Ilija Petković

janstvenika bio je glavni gost, pomoćni biskup mons. Valent Požaić, koji nam se srdačno obratio i naglasio vrijednosti koje trebamo čuvati u skladu sa svojim biskupskim geslom BIRAJ ŽIVOT, jer birajući život gradimo budućnost.. Vlč. Ivica Kecerin je dao svoju mladost u trideset godina rada u razvoju župe Hrvatskih mučenika. Proveo je među nama najbolje godine svog života. Stoga biskup Požaić radosno vraća našeg dugogodišnjeg župnika u rodni Zagreb u katedralnu župu Sv. Marije na Dolcu. Duhovna poruka

biskupa Valenta Pozaića je primljena otvorenog srca i popraćena pljeskom.

Župski dječji zbor je svojim anđeoskim glasićima bio predvodnica izvedbama Mješovitog župskog zbora i orkestra Ujedinjeni tamburaši, a solirala je gđa Karol Stanko-Vuković, te recitalu *Teci, Jadro*. Najavom vrlo sposobne, popularne i svjetski priznate gradonačelnice Mississauga, gđe. Hazel McCallion pruženo je iskreno priznanje i zahvalnost vlč. Kecerinu koji je djelovao među nama čak dulje nego višestruko mandatna gradonačelnica. Danas su nam, kako je rekla, potrebni poštteni radišni ljudi i čvrste obitelji kao što ih je sreća među sugrađanima hrvatskog podrijetla. Hrvatski svećenici i redovnice su očuvanjem baštine doprinijeli razvoju zdrave župe i u širem smislu zdravom društvu Kanade. Gradonačelnica je na kraju svog govora još jednom zahvalila vlč. Kecerinu uručivši mu plaketu Priznanja, knjigu i budilicu na kojoj piše »Mississauga«, neka ga svakog jutra podsjeti na grad gdje je djelovao tolike godine.

Druga odličnica među uzvanicima bila je gđa. Vesela Mrđen Korač, veleposlanica RH u Ottawi. Ona je izrazila zadovoljstvo što je imala priliku upoznati vlč. Kecerina još u vrijeme svog prvog mandata u Ottawi, te je naglasila značaj djelovanja svećenika i redovnica u vremenu kada Hrvatska nije bila slobodna i međunarodno priznata zemlja koja okuplja svoje državljane preko diplomatsko konzularnih predstavništva. U to vrijeme predstavnici Hrvatske u svijetu bili su naši svećenici i redovnice, čuvari baštine koji su i tako utirali put do osamostaljenja RH. Generalni konzul RH u Mississaugi, gospodin Mario Livaja, radi i živi na području župe Hrvatskih mučenika tek dvije i pol godine. U tom relativno kratkom vremenu je zahvalan za otvorenost vlč. Kecerina koji mu je omogućio lakši pristup Hrvatima Mississauga i okolice.

Župski tamburaški, orkestar »Vatroslav Lisinski«, su izvedbama rodoljubnih pjesama ponovo potakli osjećaje i povezanost nazočnih. Sljedeći govornici bila su četiri svećenika: župnik Naše Gospe Kraljice Hrvata u Torontu, Ivan Novak; župnik Svetog Trojstva u Oatvillu, Ilija Petković; kapelan Sv. Križa u Hamiltonu, Mladen Vuk i fra Stjepan Pandić iz HKDC Kraljice mira u Norvalu.

Bilo je neobično kako je vlč. Novak na samom početku zamolio svoje kolege Mladena i Iliju neka mu pomognu izreći oproštajne riječi, jer vlč. Novak je poznat kao vrlo komunikativan mladi svećenik. A još je bilo čudnije kad su se vlč. Petković i vlč. Vuk odazvali i počeli premješati instrumente po pozornici. Ali publici je brzo bilo jasno što je ta vesela trojka priredila svom starijem kolegi za oproštaj. Na pozornici su zauzeli pozicije te je, uz zvuke Guantanamo, počeo glazbeni skeč

o odlasku Ivice Kecerina, a završni stihovi su bili: *Hey Croatia I love you, nigdar već u Kanadu, v Zagrebu sam ja domać, Mississauga thank you very much!*

Niknulo i skriveno očekivanje da će fra Stipe u tom ozračju zapjevati gangu za sretan put. No, fra Stipe Pandić je ostao konvencionalno ozbiljan i oprostio se od vlč. Kecerina zahvalnošću za sve što je učinio za HKDC u Norvalu.

Hrvatska župna folklorna grupa »Sljeme« sada broji oko sto i osamdeset članova. Na ovom oproštajnom banketu je nastupila s lijepom mladosti od kojih je većina sljedećeg dana primila sakrament sv. potvrde. Nakon kratke pauze i okrijepe nastavilo se programom. U ime Župskog vijeća govorio je g. Vid Bošnjak ističući koliko je djelatnosti započeto u župskom životu na poticaj vlč. Kecerina. U suradnji i pod njegovim vodstvom župsko vijeće je razvijalo i ostvarivalo napredak cijele župe.

Naša marljiva župljanka i poduzetnica gđa. Tonković godinama je besplatno davala svoje profesionalne usluge župi Hrvatskih mučenika. Njezin Catering Service je priredio gratis nebrojeni niz župskih godišnjih banketa, pa i ovaj, ponovo bez naplate, od srca srcu. Ona se pozdravila od vlč. Kecerina stihovima. Provincijski parlamentarac, g. Bob Delaney, odao je priznanje vlč. Kecerinu, kao političar ali i katolik irskog podrijetla.

Koordinatorica za Hrvatske srednje škole, Ana Ganza, zahvalila se za susretljivost i pomoć pri prihvaćanju učenja hrvatskoga jezika u srednjim školama kao ravnopravnog predmeta. Hrvati na području susjednog grada Bramptona okupljaju se na nedjeljne sv. mise što ih dolazi služiti svećenik iz župe Hrvatskih mučenika. Folklorna skupina *Marjan* je odala svoj zahvalnost izvedbom spleta plesova.

Hrvati Mississauga i susjednih mjesta ispunili su veliku dvoranu opraštajući se od svog omiljenoga župnika, o. Ivice Kecerina

Jedan od upravitelja pogrebnog društva Turner and Porter, g. Paul Fletcher, je izrazio zadovoljstvo suradničkom radu s vlč. Kecerinom. Turner and Porter je ovoj oproštajnoj proslavi darovao po deset ruža na svakom stolu, dakle preko tisuću prekrasnih ruža. Veliki doprinos kvalitetnim glazbenim izvedbama je dirigentska palica gđice. Ginny Valetić koja je zajedno s g. Borisom Žgomba prikazala i vrlo lijep video uradak iz života Ivice Kecerina.

Oproštajna riječ našeg župnika bila je kratka retrospektiva dugogodišnjeg rada na velikoj njivi potreba s malobrojn timeradnicima. Svi znamo s kolikim poteškoćama se naš »father« suočavao, jer nije lako raditi s tolikim ljudima. Ali, kako je i sam rekao, radio je strpljivo i ustrajno po pravilima, a mi dobro znamo gdje je nalazio snagu: na nepresušnom izvoru Božje milosti. Kao dobar pastir koji dobro poznaje svoje stado, i ovaj put nam se duhovito obratio odgovorom na možda indirektno postavljena pitanja. Vlč. Kecerin je rekao, ako se možda pitamo što će učiniti s novcem, kako nas neće nas ostaviti zabrinute, nego će nam reći da polovicu daje Katoličkom sveučilištu u Zagrebu, a polovicu Družbi redovnica Služavki Djeteta Isusa za izgradnju doma za sirotu i razvojno zaostalu djecu. Odlazi zadovoljan kao siromah. Siromah bio, siromah ostao, jer je sve najbolje što je imao davao onima u potrebi. Ne odlazi kao imućan jer svoju osobnu imovinu nosi u četiri kutije, nego bogat stoga jer u srcu nosi Boga.

Svi koji su nastupili te večeri svjedočili su o radu dobrog svećenika a tradicionalnu *Falu* pjevala je i razdragana publika. •

BUDIO JE PONOS SATRVENOJ HRVATSKOJ

»Zbog jedinstva Crkve i naroda Stepinac je radije prihvatio tamnicu nego slobodu. Danas ga slavimo zbog čvrste, nepokolebljive vjere i muževne hrabrosti, jer je žarkim svjetlom osvijetlio prošlo stoljeće, zasjao je kao komet na svodu nebeskom kao blagoslov za Crkvu, za Božji hrvatski narod, za ovu misiju i za čitav svijet.«, propovijedao je okupljenima o. Grbavac

Napisao i snimio **Adolf Polegubić**

Blagdan bl. kardinala Alojzija Stepinca svečano je proslavljen u nedjelju, 12. veljače u Hrvatskoj katoličkoj misiji (HKM) Düsseldorf. Misno slavlje u tom je povodu u punoj crkvi Sv. Apolinara predvodio fra Josip Grbavac, profesor na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Sinju i Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, u zajedništvu s delegatom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj fra Josipom Bebićem, voditeljem HKM Frankfurt fra Petrom Vučemilom i domaćinom, voditeljem misije fra Brankom Brnasom.

Misnom slavlju pribivala je i provincijalka školskih sestara franjevk Splitke provincije s. Klara Šimunović i generalna konzulica Republike Hrvatske u Düsseldorfu Katarina Trstenjak. Zamjetan je također bio i broj djece i mladih u hrvatskim narodnim nošnjama.

O. Grbavac je u nadahnuutoj propovijedi, podsjećajući na život i djelo kardinala Stepinca, kazao: »Stepinac je drugo ime za Hrvatsku, patnik i mučenik koji je Kristov kalež ispio do kraja posvjedočivši svoju vjeru za Krista i Crkvu mučeničkom smrću. Umirao je polako na milimetre, pod komunističkom vlašću posljednjih 15 godina života, što je bilo puno teže od krvnog mučeništva. Njegova osuda i patnja slika su i metafora, punina hrvatske patnje i stradanja hrvatskoga čovjeka do stvaranja slobodne i samostalne Republike Hrvatske. U najmračnijim vremenima ljudske povijesti, u vrijeme razbuktavanja velikosrpstva, nacizma, fašizma i komunizma Bog nam je darovao biskupa Alojzija Stepinca. U tom zgusnutom vremenu mraka i bola, jauka i smrti, oči zavađene i ispaćene domovinske i iseljene Hrvatske bijahu uprte u njega, a on ih je, hrvajući se s moćnicima ovoga svijeta, učvršćivao u vjeri i nadi. U onoj beznadnoj

Za vrijeme izvođenja recitala u crkvi Sv. Apolinara

tami mržnje i smrti jedino je vjernička Hrvatska imala snagu govora i prosvjeda, jedino je Božja Hrvatska, uspravna i odvažna, na čelu sa Stepincem, bila na nogama. Zato su je partizanski pobjednici stavili izvan zakona. Čim su došli iz šume počeli su napadati Crkvu, ubijati biskupe i svećenike, po onoj biblijskoj: 'Udarit ću pastira i stado će se razbježati', istaknuo je o. Grbavac dodavši kako su Stepinčeve propovijedi bile krik u obranu čovjekova dostojanstva i dostojanstva naroda. »Do otvorenog sukoba došlo je onoga trenutka kad je postalo očito da se Katolička crkva ne da podjarmiti komunističkom režimu niti se želi odijeliti od svoga matičnog korijena, povezanosti s Rimskim Biskupom. Kulminacija komunističke urote bilo je upravo montirano suđenje simbolu cijele Crkve i naroda, zagrebačkom nadbiskupu Alojziju Stepincu, koji je pred komunistički zločinački sud došao kao duhovni vođa Hrvatske, a izašao je iz sudnice kao vođa svoga naroda i kao primjer za cijeli svijet. Ljubav prema domovini Hrvatskoj za njega je uvijek bila istovjetna vjernosti Bogu, Katoličkoj crkvi, svojoj savjesti. Više se puta potvrdio kao neustrašivi i jasan zastupnik prava hrvatskog naroda. Bio je neslomljivi optimist glede ko-

načnoga ishoda 'Božje stvari' i ishoda hrvatske borbe za slobodu. Svojim optimizmom budio je ponos satrvenoj Hrvatskoj, budio joj je nove snove, naviještao novu zoru. Mogao je napustiti Hrvatsku i živjeti slobodno u inozemstvu, ali je tu ponudu režima odbio, jer je htio ostati, živjeti i umrijeti u srcu svoje Hrvatske. Izabrao je ostati među svojim narodom, da ga podržava svojom prisutnošću, da ga učvršćuje u vjeri, da mu ulijeva snagu svojim primjerom šutljive patnje.« Na kraju je na pitanje, što svima nama danas Stepinac može poručiti, kazao: »Zbog jedinstva Crkve i naroda Stepinac je radije prihvatio tamnicu nego slobodu. Danas ga slavimo zbog čvrste, nepokolebljive vjere i muževne hrabrosti, jer je žarkim svjetlom osvijetlio prošlo stoljeće, zasjao je kao komet na svodu nebeskom kao blagoslov za Crkvu, za Božji hrvatski narod, za ovu misiju i za čitav svijet.«

Misno slavlje uveličao je mješoviti zbog HKM Frankfurt »Mato Leščan« pod vodstvom s. Pavlimire Šimunović i ravnanjem dr. Josipa Lucića.

Nakon mise u crkvi Sv. Apolinara izveden je vrlo uspješni recital o životu i djelu bl. kardinala Alojzija Stepinca, autora fra Josipa Grbavca, u kojem je on sudjelovao zajedno s glumcem Tomislavom Martićem, Marijanom Damjanovićem te zborom HKM Frankfurt. Na kraju je o. Brnas zahvalio svima na sudjelovanju te kazao kako smo sretni što je Crkva i cijeli svijet prepoznao kardinala Stepinca kao uzornog i svetog čovjeka.

Prethodnu večer, u subotu, 11. veljače u Schulgebäude u Düsseldorfu upriličena je misijska pokladna priredba. Nagrade za najzanimljiviju masku dobili su za odrasle Renata Grlić, a za djecu Antonio Martinović. Do kasnih noćnih sati sve je zabavljao Jole i VIS »Bolero«. •

ZAVJET MUČENIKU I PASTIRU

Napisa*o* i snimio **Emilio Jurić**

Gdje god Hrvat živi, u ušima nek' mu zvone zvona zagrebačke katedrale, a pred očima neka svijetli lik — blaženoga Alojzija Stepinca. Čovjek vrijedi samo po Bogu. To znači: samo ono vrijedi trajno što je s Bogom, a ono što je bez Boga prolazno je i bezvrijedno. Sudaca i lažnih svjedoka nepravedne osude nitko se ne sjeća. Stepinac ostaje, jer je čovjek Božji — rekao je fra Tomislav Dukić na početku završnog slavlja Stepinčeva 2006. upriličenog u Deutsches Theateru u Münchenu.

Naime, Hrvatska katolička misija München prošle godine je povodom 45. obljetnice smrti postavila brončani kip blaženoga kardinala Alojzija Stepinca u dvorištu misije, kapele misije je dobila ime po njemu, a blagoslovio ju je i svečano otkrio uzoriti gospodin, zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić. Od tada je hrvatski blaženik zaštitnik Misije. Hrvatski vjernici u Münchenu i okolici time su potvrdili zavjet hrvatskom mučeniku i najvećem pastiru Katoličke crkve u Hrvata. Tako je ova svetkovina svake godine postala ne samo zavjet nego će postati i tradicijom u münchenkih Hrvata.

Ove godine, kao i prošle, u tjednu »Stepinčeva«, održana je trodnevna duhovna obnova pod vodstvom i duhovnika dr. fra Ante Vučkovića, koji je u sklopu duhovnih priprema također svakodnevno vodio mise, klanjanje pred Presvetim i predavanja o njegovom životu, a na njegov spomendan i svečanu sv. misu na čelu s voditeljem Misije fra Tomislavom Dukićem i njegovom subračom, misijskim dušobrižnicima, fra Lukom Livajom, fra Draškom Tekličem, fra Antom Buljanom i fra Antom Jojom Markovićem.

Pučko slavlje: Najpoznatije münchenško kazalište Deutsches Theater je bilo ispunjeno do posljednjeg mjesta Hrvatima koji su došli na ovo slavlje čak iz Augsburga, Nürnberga, Regensburga, Rosenheima i drugih bavarskih gradova. U prvom dijelu programa, voditelj đakon Mate Kutleša pozdravio je sve nazočne i najvjestio bogatu priredbu. S prvim recitalom »Stepinčevih poruka«, koju je čitačica Zora Rimac izvela, započelo je službeno prvi dio večernjeg programa. Uvertira Thompsonove glazbe, koja je za razliku od prošle godine bila uživo, jer i

sam Marko Perković održao koncert za vrijeme Stepinčeva 2005. na istom mjestu, a njegova pjesma »Kad se sjetim suza krene« navela je misijske folklorashe da izađu na plesni podij, mašući i pozdravljajući hrvatskim stje govima.

Nastavljajući uz Stepinčev recital s čitačem Marinkom Rimcem, klapa Croatia je zapjevala »Hvaljen Isus dobri ljudi«, a potom zajednički s vokalnom ženskom skupinom Misije »Lira«, pod ravnanjem s. Nikoline Bilić, i pjesmu »Hoćemo Boga«, te solo pjesme »Oči u oči« u izvedbi Andreje Majetić i Ivane Šimić.

Teniska sila: Po raspoloženju publike vidjelo se da je s velikim iščekivanjem dočekala i nastup folklor HKM-a München »Fra Andrija Kačić-Miošić«, koji su uspješno izveli zagorske plesove i Splitsko kolo, te baranjske plesove. Naravno, treba spomenuti da su za ovaj uspjeh zaslužni i voditelji folklor: Dubravko Sunjerga, Florijan Grubišin, Martina Nađ i Slavica Tavra.

Fra Tomislav se prigodnim riječima zahvalio svim suradnicima i sponzorima koji su pripomogli da ova priredba bude izvedena, te pozvao na pozornicu gosta večeri, donedavnog izbornika Hrvatske Davis Cup reprezentacije i prošlogodišnjeg osvajača tog kupa, popularne »salatare«, Nikolu Pilića. Među ostalim, kazao je kako u njegovoj teniskoj akademiji u Münchenu ima i mladih talentiranih münchenkih Hrvata i da mi kao mali narod, prema teniskoj sili poput Amerike, imamo perspektivu i budućnost u svjetskom tenisu, jer smo to i dokazali.

Vokalna ženska skupina Misije »Lira«

Drugi gost večeri bio je poznati novinar i komentator Večernjeg lista Milan Ivkošić, a u ime Generalnog konzulata u Münchenu nazočne je pozdravio i konzul Marko Perić.

Na koncu prvog dijela svečanosti fra Tomislav je podijelio posvećene medaljone s likom kardinala Stepinca i Njegove moći istaknutim Hrvatima, koji su zaslužni za potporu i sponzorstvo postavljanja spomenika u misiji prošle godine i svih dosadašnjih slavlja.

Među dobročiniteljima je i bivša miss Hrvatske i Europe Anica Martinović, danas Kovač, u ime svoje obitelji, čiji suprug Robert, bivši igrač FC Bayern München i hrvatski nogometni reprezentativac, nažalost, nije mogao nazočiti svečanosti zbog obveza prema matičnom klubu Juventus u Italiji. U drugom dijelu cjelovečernjeg programa nastupio je »Band Capycro« koji su zabavljali publiku najpopularnijim hrvatskim pjesmama. Plesalo se i pjevalo sve do izlaska na pozornicu Miroslava Škore.

Ne dirajte mi ravnice: Popularnog je pjevača više od 2000 tisuće hrvatskih mladića i djevojaka dočekalo s velikim oduševljenjem. Taj veličanstveni koncert bio i humanitarni, a sve za gradnju zgrade franjevačkog reda u Splitu. Ovoj akciji pridružila se i udruga *Dijaspora* iz Zagreba na čelu s Ivanom Jurjevićem. Za vrijeme večeri on se kratko obratio pozdravnim govorom te održao »uživo«, uz folklorashe koji su nosili umjetničke slike i kružili na podiju, dražbu slika hrvatske naive »Dar hrvatskoj dijaspori«. •

DAGBOK (DNEVNIK)

Dvogodišnje dnevne pribilješke »čovjeka od pravde«

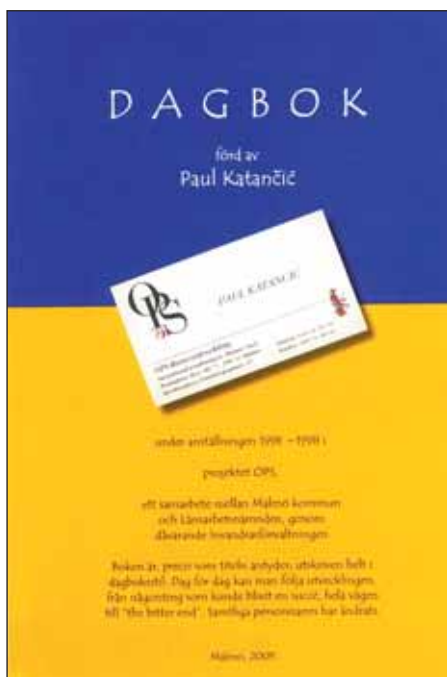
Napisao **Zlatko Šešerin**

Pred kraj prošle godine, u nakladi od 500 primjeraka, iz pera Paula Katančića, Hrvata iz Malmöa, izašla je na švedskome jeziku knjiga Dagbok (Dnevnik). Kao što to sam naslov kaže, knjiga je napisana u obliku dnevnika kojega je autor vodio u razdoblju od dvije godine, od 1996. — 1998., u vrijeme kad je bio zaposlen kao predradnik pri bivšoj Upravi za doseljenike općine Malmö u tzv. projektu OPS kojim su vlasti imale namjeru zaposliti i preko posla integrirati u švedsko društvo oko 300 novopridošlih izbjeglica — doseljenika u Švedsku, mahom s područja Kosova i maloazijskih arapskih zemalja.

Međutim, jedno je bila dobra zamisao i odobrena sredstva, a drukčije je izgledala stvarnost. Već u samome početku, gosp. Katančić se svakodnevno suočavao s nizom nepravilnosti u radionici gdje su doseljenici »trebali« raditi te se tako postupno uključiti u radni život. Od svega toga se baš najmanje radilo.

Doseljenici su pokazali svoju pravu stranu nesposobnošću da učine ono za što su se izjašnjavali da su kao »kompetentni«. Umjesto toga, radna mjesta sličila su više na nama poznatu »balkansku krčmu«. Tu se nije dolazilo na vrijeme na posao, odlazilo se prijevremeno s posla, otuđivao se alat, a lijenost i aljkavost carevale su na radnim mjestima i slično. Kralo se bez ustručavanja, kolale su lažne (čitaj: krivotvorene) fakture, neka disciplina na radnim mjestima jedva da je postojala, pojedinci su se ponašali gotovo arogantno i prijeteći, ovo osobito ako im je poslovođa dao neku primjedbu i slično.

Kako kaže gosp. Katančić, u početku je i sam bio vrlo pozitivan za sam projekt, no razočarenje je došlo ubrzo. Rasipništvo državnim sredstvima bilo je očigledno. Kompletna lijepa vizija uključivanja doseljenika

u švedsko društvo ubrzo se srušila poput kule od karata i sam projekt se ugasio. Gospodin Katančić nije se pomirio time. Kako je vodio dnevnik sve vrijeme dok je bio zaposlen i radio na projektu, odlučio je da javnosti otkrije to, kako sam kaže, gigantsko rasipništvo državnim sredstvima (sredstva koja plaćaju svi porezni obveznici u Švedskoj). I tako je sve to objelodanio u knjizi DAGBOK, knjizi napisanoj na oko 340 strana.

Pojavivši se u prodaji, knjiga DNEVNIK izazvala je veliku pozornost, ovo osobito u jednog dijela političara. Knjiga je komentirana dva puta na državnoj radio postaji, na lokalnoj radio postaji Malmöhus län te u lokalnom tiražnom dnevnom večernjem listu Kvällsposten.

U intervjuu danom spomenutom listu, gosp. Katančić ističe, između ostaloga, da mu je želja bila upoznati javnost na totalni fijasko i promašaj samoga projekta te upozoriti na slične projekte širom Švedske, gdje neobrazovanost, fingirani poslovi,

laži, rasipništva, krađe, neodgovornost, lijenost, nevoljkost, korupcija, mito i slično caruju.

Knjiga DAGBOK svakako je zanimljiva i Hrvatima u švedskoj dijaspori (a dobar dio naklade prodao je gosp. Katančić baš njima), jer, čitajući je, prepoznat će mnogo toga što ih je baš i otjeralo iz bivše Jugovine. A žalosno je konstatirati da sve to zlo počinje hvatati korijenje i u nekad poslovično poznatom švedskom »idealnom« društvenom uređenju.

Na kraju valja reći nekoliko riječi i o samome autoru: Paul Katančić podrijetlom je iz hrvatske Subotice. U Švedsku je došao daleke 1965. godine ne mogavši podnositi velikosrpski pritisak u rodnome gradu. Došavši u Švedsku, poput vuka samotnjaka počeo se boriti za slobodnu Hrvatsku i probitak hrvatskoga naroda. Tako je godinama u švedskome tisku objavio preko 750 članaka za promicanje istine o Hrvatskoj. Preko tih članaka postao je dobro poznat hrvatskoj dijaspori u Švedskoj, a vjerujemo još bolje ondašnjim brižnim jugo-udbašima koji su ga pomno pratili i čekali svoju priliku da ga utišaju. No, s Paulom to nije bilo tako lako. Kad je velikosrpski agresor počeo rat u Hrvatskoj, on se istoga časa prijavio kao dragovoljac te kao sudionik rata ostao dvije i pol godine, nakon čega se sretno vratio svojoj obitelji u Švedsku.

Završavajući ovaj osvrt na Katančićev DNEVNIK, sjetih se pjesme u prozi vječnog hrvatskog velikana — pjesnika Viktora Vide koji u svojoj Duhovnoj Hrvatskoj, između ostaloga, kaže:

»Hrvati su drevni ljudi, a takvi doživljavaju osjećaj pravice kao dubok, primarni potres duše.«

Eto, tu ja nađoh i Paula Katančića, »čovjeka od pravde«, jer ma gdje on bio, pravda mu je uvijek na pravome mjestu. •

POZIV

za sudjelovanje na 3. natječaju literarnih i novinarskih radova »ZLATNA RIBICA«

Hrvatska matica iseljenika, podružnica Rijeka, organizira 3. nagradni natječaj literarnih i novinarskih radova za učenike hrvatskih dopunskih škola u inozemstvu, i za učenike hrvatskoga jezika u inozemstvu u drugim oblicima organiziranoga učenja materinskoga jezika.

Ministarstvo znanosti, prosvjete i športa Republike Hrvatske podupire ovaj natječaj.

TEMA ovogodišnjeg Natječaja za literarne radove je:

Podijelit ću s vama tajnu.

TEMA ovogodišnjeg Natječaja za novinarske radove je:

Dragi ljudi, dragi krajevi

Uvjeti Natječaja

LITERARNI RADOVI mogu biti pisani hrvatskim standardnim jezikom i u svim hrvatskim narječjima te njima pripadajućim govorima (mjesni govori roditelja).

Učenici mogu pisati lirske pjesme u stihu i u prozi, kratke priče i sastavke u kojima će opisivati događaje, stanja, zbivanja koja su osobne prirode ili znana malom broju osoba

NOVINARSKI RADOVI mogu biti pisani hrvatskim standardnim jezikom. Učenici mogu pisati vijest, izvješće, reportažu, intervju (s njima dragim ljudima ili uopće njima znanim dragim ljudima i krajevima).

Broj literarnih i novinarskih radova nije ograničen.

Svaki rad treba sadržavati sljedeće podatke: ime i prezime učenika, razred, starosnu dob učenika, naziv i adresu škole, naziv države, ime i prezime učitelja (mentora).

Vrjednovanje radova

Literarni i novinarski radovi vrjednovat će se u dvije kategorije, i to:

PRVA KATEGORIJA: učenici od 7 do 12 godina starosti.

DRUGA KATEGORIJA: učenici od 12 do 16 godina.

Natječaj je nagradni. Organizator će nagraditi najbolji rad učenika iz svake kategorije osmodnevnim boravkom u Cresu početkom srpnja 2006. godine u vrijeme održavanja *Ljetnog kampa 2006.* Najbolji rad iz svake kategorije dobiva i diplomu.

Osim dviju prvih nagrada, organizator priprema i nagrade iznenađenja za druge najuspješnije radove sudionika Natječaja. Drugonagrađeni literarni i novinarski radovi dobivaju i pohvalnicu.

Svi ostali sudionici dobivaju priznanja za sudjelovanje na ovome natječaju.

ROK SLANJA RADOVA: 24. travanj 2006. godine.

ADRESA: HRVATSKA MATICA ISELJENIKA — PODRUŽNICA RIJEKA

Trpimirova 6, 51000 Rijeka, Republika Hrvatska

Tel.: +385/51/214 557

Fax.: +385/51/339 804

E-mail: hmi-ri@ri.t-com.hr

Objava rezultata Natječaja bit će u svibnju 2006. godine.

S radošću očekujemo Vaše radove.

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

PODRUŽNICA RIJEKA

Voditeljica podružnice

Vanja Pavlovec

Lijepe dubrovačke kuće vrlo često plijene pozornost posjetitelja, ali to i nije neka senzacija jer je ovaj grad na jugu Republike Hrvatske ionako oduvijek u okularu posjetitelja i u arhivima UNESCO-ve baštine. Svatko bi mogao reći da svaki kamen nosi svoju priču i u tome ne bi pogriješio. Možda bi se iz cjeline izdvojile kuće s početka 20. stoljeća, ali kako i one pripadaju svojom zasluženom starinom prošlom vremenu, graditeljski im je značaj dobio na vrijednosti. Jednu je takvu građevinu primijetio naš iseljenik, pok. Andronico Lukšić još u svojoj mladosti, kad je turističkim brodićem plovio prema Lokrumu. Zapamtio je njezinu zelenomodru kupolu, bijele čvrste klesance i kaskadni vrt pa je spontano uzviknuo: »Jednog će dana biti moja!«

Od tada su se promijenili državni ustroji, ali je splet okolnosti pogodovao našem iseljeniku koji je kupio čitav kompleks Hotela »Argentine« uz koji se na ovom putu prema samostanu Sv. Jakova nalazi i lijepa zgrada ville Šeherezade.

Ovih su dana novinski stupci puni natpisa o vrijednoj građevini u vlasništvu obitelji Lukšić, ali nas zanima njezin kameni ustroj i zna-

ŠEHEREZADINA DU

Napisala **Tereza Buconić Gović**

Šeherezada i pogled na dubrovnik

Bogato ukrašen salon

čaj jednog proteklog vremena u razmeđu dva svjetska rata.

Naime, bogati je letonski trgovac i bankar Wiliam Zimdin dolazio u Dubrovnik na početku stoljeća i tu upoznao Vlaha Bukovca, a usput se zaljubio u grad stišane ljepote, čije su se zidine tih godina, obrasle bršljanom, doimale poput onih srednjovjekovnih.

Odlučio je u svoj svjetonazor lijepoga unijeti kuću koja će pomiješati stilove i dati od svega pomalo. Za takav je zahtjevn posao pro našao bečkog arhitekta Artura Kellera i pospježio novcem njegov rad tako da se Šeherezada na strmom terenu tik iznad mora gradila samo dvije i pol godine. Bila je useljiva 1929., baš u vrijeme koje se odlikovalo varli-

vim mirom, dinamičnom izgradnjom i tehnološkim otkrićima.

Onoga trenutka kad je osvanula u čitavoj svojoj ljepoti, Dubrovčani su je gledali od Lokruma kako je to jednom davno činio i našijenac, gospodin Lukšić. U domaćoj je arhitekturi jednostavnih i sličnih kuća mediteranskog tipa morala od početka pobuđivati zanimanje, pogotovo što je ulazak u njezin prostor i tada bio određen samo određenim posjetiteljima. Postala je zatvoreni, intimni sklop

DUBROVAČKA BAJKA

Iz Šeherezadine se kuće najljepše od svega vidi more i Lokrum. U šest njezinih soba tih su se godina odmarali Zimdinovi gosti i njegova obitelj. Iako je postojala legenda da je ovaj svjetski probirač lijepoga kuću gradio za neku svoju mladu izabranicu, stvarnost je potpuno drugačija. Ovakav se dom može darovati jedino sebi, svojim snovima koji su ga, u putovanju po europskim gradovima, naučili cijeniti ono najljepše u baroku, gotici, renesansi i secesiji. Stoga je običnom posjetitelju teško razumjeti navodnu zbrku stilova u kojoj dominiraju istočnjački, bajkoviti elementi iskazani bojom i oblikom.

Otkad je gospodin Lukšić krenuo s obnovom vile, ona plijeni pažnju običnih ljudi. Otvara mjesto i elitnom hrvatskom turizmu. Rekli bismo da je njezin novi život sa svim izvornim vrijednostima čisti pogodak jednog našeg iseljenika koji je stigao prošetati prostorijama u kojima su nekad davno boravili značajni predstavnici svjetskog jet-seta.

Stariji se Dubrovčani sjećaju orgulja za koje je bio izgrađen posebni podij pa su svirkom uveseljavale goste. Ništa neobično, ali te su

Pogled na more i Lokrum

Fasada Šeherezade

oblikovan maurskim paviljonima s istočnjačkim veselim kupolama. Pogled je s tog mjesta otvoren prema Dubrovniku i prema Cavtatu. Unutar vrta izgrađen je bazen koji se puni morskom vodom, staze i raznoliki vrtovi, jedna zen i twing šetnica, vrtni mobilijar, nazupčani ukrasni zidovi u čemu opet dominiraju zavičajne biljke čempresa, bora i palmi. Sve je to stvaralo raznovrsnost, udaljenu od tradicionalnog zavičajnog vrta iz dubrovačkih ljetnikovaca.

se orgulje »zakasnile ukrati« na Titanic i tako sebi produžile život. I sada postoje, rastavljene u dijelove i pohranjene u samostanu Sv. Jakova.

Ovih pretproljetnih dana u Šeherezadi vlada prividni mir, ali se u unutrašnjosti, u sklopu obnovljenog inventara, pomno nadzire svaka sitnica o kojoj ovisi promidžba dubrovačke turističke destinacije u svijetu.

Uostalom, Dubrovnik zaslužuje titular mjesta koje je okrenuto svim posjetiteljima, ali sebi može dopustiti i laskavu titulu elitnog boravišta na najljepšem dijelu samostalne hrvatske zemlje. Ukoliko ga posjeduju naši ljudi, ublažava se gorki prizvuk kako se bogatstva naše obale i zemlje sve češće otuđuju i neprežno rasipaju u ruke nepoznatih, često nezainteresiranih vlasnika. •

POZIV JUŽNOAFRIKANCIMA HRVATSKIH KORIJENA

Za posjeta afričkom kontinentu, predstavnici HSK su 18. veljače, pred više od 150 posjetitelja, u prostorijama HKM Sv. Jeronima u Johannesburgu, hrvatskoj zajednici predstavili projekt HSK, »Hrvatske svjetske igre«, dosad najveće okupljanje mladih športaša iz svijeta, koje će se od 15.-21. 07. ove godine održati u Zatonu kod Zadra. Domaćin i organizator promocije bio je voditelj HKM, fra Ivica Strčić

Napisala **Željka Lešić**

Foto-arhiv HMI

Sa sedmodnevnog iznimno uspješnog putovanja po JAR-u, koje je bilo upriličeno od 15. do 22. veljače, vratili su se ravnatelj Hrvatskih svjetskih igara (HSI), Jure Strika i vaša novinarka Maticice, sada u svojstvu ravnateljice Domovinskog sjedišta Hrvatskog svjetskog kongresa. Za posjeta afričkom kontinentu, predstavnici HSK su 18. veljače pred više od 150 posjetitelja, u prostorijama HKM Sv. Jeronima u Johannesburgu, hrvatskoj zajednici predstavili projekt HSK — HSI, dosad najveće okupljanje mladih sportaša iz cijeloga svijeta koji će od 15. do 21. 07. ove godine održati u Zatonu kod Zadra. Domaćin i organizator promocije bio je voditelj HKM u Johannesburgu, fra Ivica Strčić u suradnji s hrvatskom zajednicom u Johannesburgu.

Primanje kod hrvatskog veleposlanika Ivana Picukarića

**Uručivanje Odluke HSK fra Ivici Strčiću
kojom ga je IO HSK imenovao
povjerenikom HSK za JAR**

Predstavljanje HSI u HKM i veleposlanstvu RH: Mnogobrojne okupljene Hrvate ponajprije je pozdravio domaćin, fra Ivica Strčić, koji je okupljenima predstavio goste iz Hrvatske. Nakon pozdravnog slova domaćina, pozdravila sam nazočne u ime svih djelatnika HMI-a i u ime HSK, te pozvala naše iseljenike na Cro-olimpijadu, koju prvi put u povijesti organizira HSK, najveća krovna udruga Hrvata u svijetu. HSI nazočnima je predstavio njezin ravnatelj, Jure Strika. »Koliko nam je stalo do vašeg dolaska u domovinu Hrvatsku, najbolje pokazuje naš dolazak u vašu sredinu, kako bi vas osobno pozvali

na ovo veliko okupljanje mladih Hrvata iz cijeloga svijeta«, između ostaloga je istaknuo Jure Strika, oprostivši se s pozdravom: »Doviđenja u Zadru!«

Prigodom posjeta JAR-u, u petak, 17. veljače, bili smo gosti hrvatskog veleposlanika, Ivana Picukarića, koji nas je srdačno primio u Hrvatskom veleposlanstvu u Pretoriji. Tom su prigodom veleposlanik i njegovi najbliži suradnici s velikim zanimanjem slušali o Hrvatskim svjetskim igrama, ponudivši pritom pomoć oko organiziranja Igara. Nakon posjeta Veleposlanstvu RH i susreta s njegovim djelatnicima, domaćini su nam pokazali Pretoriju, upriličili posjet Voortrekker Monumentu, te zajednički ručak na kome je, uz veleposlanika Ivana Picukarića, nazočio i Nikola Grubišić, zadužen za gospodarstvo pri Veleposlanstvu RH. Nakon cjelodnevnog druženja, oduševljeni srdačnim domaćinima i ljepotama Pretorije, vraćamo se u našu bazu,

HKM Sv. Jeronima u Johannesburgu otkuda su išle sve naše akcije za vrijeme boravka u 9-milijunskome Johannesburgu, gospodarskom sjedištu JAR-a, smještenom na 1800 metara nadmorske visine. Gradu koji se golemim neboderima u središtu grada ne razlikuje od bilo kojeg grada u Europi ili Americi. Nakon otkrića zlata i dijamantata, prije nešto više od sto godina, zemlja je zahvaljujući uvozu kapitala i stručnjaka u iznimno kratkom roku pretvorena u rudarsko-industrijsku silu. Johannesburg je jedan od najvećih izvoznika dijamantata na svijetu. Upravo je otkriće zlata i dijamantata privuklo i naše iseljenike da na afričkom kontinentu pronađu bolji život. I po svemu sudeći, nakon onoga što

Nikola Grubišić iz Veleposlanstva RH s gostima iz Hrvatske za obilaska Pretorije

Zajednički snimak s hrvatskim iseljenicima na Nelson Mandela Squareu u Sandtonu

Predstavnici HSK s hrvatskom iseljenicom Nevenkom Višić i misionarom fra Dragom Vujevićem za posjeta Sun Cityju

pretvoren u golemi turističko zabavni centar. Uzbudljivo je bilo spuštati se na 226 metara i razgledati nekadašnji rudnik, u kome su u teškim uvjetima radili i naši iseljeni Hrvati. Posjet atraktivnom Lesedi Cultural Villageu, naselju u kome pripadnici pet plemena (Zulu, Pedi, Xhoza, Basotho, Ndebele), od kojih je najpoznatije pleme Zulu, turiste na ulazu dočekuju pjesmom i plesom, nakon čega ih plemenska princeza vodi u obilazak sela. Ondje pokazuju način života sela,

smo vidjeli, naši su iseljeni Hrvati ondje, nakon mukotrpnog života, uistinu bogati i cijenjeni ljudi. Na afričkom kontinentu ima ih oko 8000, s time da je najveća koncentracija Hrvata upravo oko Johannesburga (4000). No, unatoč velikom bogatstvu i visokom standardu života, u razgovoru gotovo svi ističu nostalgiju za svojim rodnim krajem. Nostalgiju liječe čestim dolascima u Hrvatsku gdje su mnogi kupili stanove, kuće i automobile, ali i sve češćim posjetima gostiju iz drage im domovine..

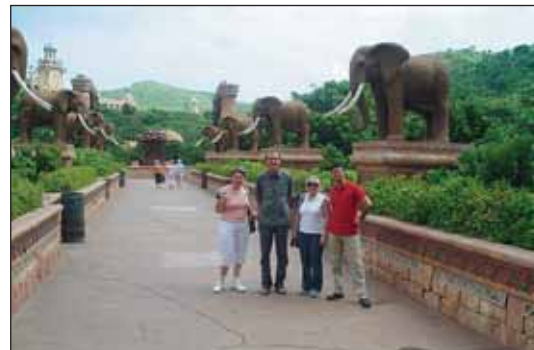
Atraktivni i nama egzotični izleti: Za posjetu JAR-u bilo je upriličeno niz atraktivnih izleta zahvaljujući našim iseljenicima Jozi Maslovu, Nevenki Višić, Boži Blaževiću. Tako su organizirali izlete u Sun City, atraktivni turistički grad luksuznih hotela, kockarnica i lijepih golfskih terena, udaljen dva sata vožnje od Johannesburga. Grad iz snova s prekrasnim raslinjem, slapovima, bazenima, kojeg je 1979. godine izgradio južnoafrički magnat Sol Kerzner, ostavio je snažan utisak na nas. Ne manje atraktivan izlet bio je i onaj u prvi rudnik zlata, Gold Reef City, otvoren davne 1909. godine, koji je nakon zatvaranja 70-ih

Uvaženi hrvatski iseljenik Jozo Maslov sa svojim dragim kamenjem

atraktivne afričke plesove, a u obližnjem restoranu nude autentičnu afričku hranu. Uživajući u afričkim plesovima i pjesmi kušali smo njihovu tradicionalnu hranu pripremljenu od krokodila, antilope, kudua, noja, kao i ostale delicije.

Posebno zanimljiv i uzbudljiv bio je posjet Lion parku, gdje smo se iz neposredne blizine, naravno iz automobila, družili s lavovima

koji slobodno šecu po rezervatu. Za obilaska Parka, zbog opasnosti, ne smije se izlaziti iz automobila. Za uspomenu na ovu pustolovinu napravili smo niz fotografija s druženja s ovim kraljevima divljine, pri čemu nam se, naravno dizao adrenalin. Ne manje zanimljiv bio je susret s malim lavićima u njihovim nastambama, gdje se možete slikati s ovim malim ljepotanima.

Družeci se s hrvatskim iseljenicima u prostorijama HKM Sv. Jeronima Johannesburgu upoznali smo se sa životom i radom ove male, ali uistinu vrijedne i jedinstvene zajednice koja s velikim marom neguje hrvatske korijene na dalekom afričkom kontinentu. Razgovarali smo i družili se s obiteljima Miljak, Čížek, Domazet, Madzarevic, Mladina, Mirić, jednom od najstarijih Hrvatica u JAR-u, Ljubicom Lisica, zaslužnom za okupljanja Hrvata, i drugima koji su nas srdačno primili u svojoj sredini, a koji će svoje životne priče ispričati za naš mjesečnik.

Za njihovu jedinstvenost u najvećoj je mjeri zaslužna HKM unutar čijeg se okrilja okupljaju čineći jednu malu hrvatsku oazu, kutak domovine. Posebno je dojmljivo druženje s našim misionarom fra Dragom Vujevićem, koji je rodni Ljubuški zamijenio Sebokengom, udaljenim dva sata vožnje od Johannesburga, tumačeći ondje Božju riječ crnačkom stanovništvu.

O boravku u Južnoj Africi opširnije možete čitati u sljedećim brojevima mjesečnika Matica, za koji sam pripremila niz reportaža iz predivne Južne Afrike i intervju s divnim ljudima koji su mi ostali u srcu. •

HRVATSKA SNAGA I KANADSKE MOGUĆNOSTI

Napisala **Katarina Pejaković**

Kanadski Hrvati ponosni su na ponovni izbor gđe. Lynne Zdunich Yelich u novoizabrani kanadski parlament. Njeno mjesto zastupnice za Blackstrap, Saskatchewan, potvrđeno je 23. siječnja ove godine, po treći put. Iako je gđa Yelich treća generacija Hrvata, vrlo je ponosna na svoje hrvatsko podrijetlo što i ističe i na poslovnoj internet stranici na kojoj, uz kanadski barjak, stoji i hrvatski!

Gđa Yelich zastupa Konzervativnu stranku (Conservative Party) u mjestu Kenaston, Saskatchewan, koje njegovi mještani zovu »Mali Lovinac«. Kenaston, malo selo u sredini široke kanadske stepe nema nikakve sličnosti sa selom u Hrvatskoj, tek nekoliko milja udaljenim od Jadranskog mora gdje brdovit i kamenit krajolik, šljive i lješnjaci okružuju kamene kuće i stara seljačka imanja. Zašto se onda Kenaston od milja zove »Mali Lovinac«? Odgovor se može naći na mjesnom groblju gdje se sreću imena: Bonić, Brkich, Došen, Krpan, Mašich, Matovich, Pavelich, Prpić, Peršić, Rupčić, Šarić, Sekulić, Šimić, Siromašić, Stromašić, Tisnić, Tomljenović, Vrkljan, Jelić, Zdunić. Ova imena svjedoče povijest Kenastona kojeg su izgradili doseljenici iz Lovinca u Hrvatskoj. Napustivši svoju rodnu Liku još krajem 19. stoljeća, doselili su u sredinu Kanade, u Kenaston, Saskatchewan gdje se je ubrzo razvila najveća hrvatska poljoprivredna zajednica u Kanadi. Hrvatska im je dala snagu, a Kanada otvorila vrata mogućnosti.

Ovo je mjesto dom obitelji Yelich. Lynne Yelich, treća generacija kanadskih Hrvata i zastupnica u kanadskom parlamentu, kći Johna Zdunicha (*sin Nikole i Roze Milić*) i majke Olge Pavelich (kći Mile i Ike Brkic), svi podrijetlom iz Lovinca u Lici.

U svom pozdravnom govoru u parlamentu, Lynne je s velikim žarom govorila o svojim precima iz Hrvatske, o svom rodnom mjestu i značaju useljenika u Kanadu, i za prošlost i za budućnost ove zemlje.

Veze koje povezuju Kenaston i Hrvatsku uvijek su nazočne, i gđa. Yelich je oduvijek bila zainteresirana razvijati i učvršćivati suradnju ovih dviju zajednica, bez obzira na ocean koji ih dijeli. Posjetila je Hrvatsku po prvi put 1989. godine i vidjela mjesto u kojem su rođeni njezini djed i baka, i po majci i po ocu, kao i roditelji njenog supruga. Prije završetka svog putovanja u Hrvatskoj, gđa. Yelich je posjetila Međugorje i srela se s jednom od vidjelica, Vickom. To je bio poseban doživljaj koji je ovoj katolkinji učvrstio vjeru na neobjašnjiv način. Nedugo nakon tog posjeta, izbio je rat na području bivše Jugoslavije. I dok je svijet bio prisiljen nemoćno gledati stradanja Hrvata, stanovnici Kenastona su organizirali po-

Zastupnica Lynne Jelich, gradonačelnik Milan Bandić i veleposlanica Vesela Mrđen Korać

moć zemlji svojih predaka, a Lynne Yelich je u tom odigrala najveću ulogu.

Ovih sam dana u prostorijama parlamenta u Ottawi srela gđu. Yelich i upitala je:

— *Kako ste ušli u političke vode?*

• Pragmatična sam osoba. Osjećam da puno zakona i regula koje vlada donosi izravno utječu na nas, obične ljude. Otudnost i nezainteresiranost vlade za zapadne provincije postajala je sve veća. Kao što znate, Saskatchewan je nešto kao Slavonija, žitnica Kanade, vrlo bogat predio zemlje. Osjećala sam da se Saskatchewan previše udaljio nalijevo od centra i da nam je bila potrebna ravnoteža. Zato sam pristupila konzervativnoj političkoj stranci kad je Preston Manning počeo širiti ideju o jednakim mogućnostima za sve provincije i sve ljude neovisno o njihovoj političkoj pozadini. Tad sam se uključila u politički rad.

Željela sam biti sudionik u donošenju odluka o mojoj provinciji, mom narodu.

— *Je li se govorilo i raspravljalo o politici u Vašoj obiteljskoj kući kao što je to često slučaj s drugim hrvatskim obiteljima?*

• Ne, nije i zavidim ljudima koji su imali tu priliku. Ali, gledajući s druge strane, možda sam baš iz tog razloga ostala bez predrasuda, otvorenog pogleda na politiku i različite situacije. Moji politički pogledi nisu formirani za obiteljskim stolom, već onim što sam vidjela kad sam se počela baviti politikom.

— *Ponosni ste na svoje hrvatsko podrijetlo i na vrlo dirljivi način uspoređujete Kenaston s Lovincom u Lici. Kako je Vaše hrvatsko podrijetlo utjecalo na Vaš život i karijeru?*

• Nekad je Kenaston bio snažna hrvatska zajednica, što svjedoči mjesno groblje. Hrvati su sagradili svoju crkvu u Kenastonu, bavili se poljoprivredom i bili vrlo uspješni. Roditelji mojih roditelja, Pavelići s majčine strane i Zdunići s očeve, došli su iz Lovinca u Kenaston. Moji su roditelji rođeni u Kanadi, ali je moje djetinjstvo bilo duboko vezano uz djedove i bake koji nisu govorili engleski i koji su držali sve hrvatske običaje od kuhanja do vjerskih običaja. Uvijek sam se željela udati za Hrvata jer hrvatski muševci su dobri muševci, dobri domaćini i brinu se za svoju obitelj. Roditelji mog supruga, Yelichi, došli su također iz Lovinca. Moj suprug Matt rođen je u Kenastonu. Potekla sam iz skromne obitelji proljednolaca. Mi smo srednja klasa; nismo bogati ali živimo udobno. Dobro smo uspjeli u biznisu. Bavimo se poljodjelstvom, kupovanjem i preprodajem. Mještani nas smatraju bogatom obitelji, ali znate zašto: to je naša hrvatska kultura! Snažljivi smo i uvijek idejno naprijed. Bilo da smo ribari, industrijalci, građevinarci, uvijek smo prvi jer smo dobri poslodavci. Moj je soboslikar Hrvat i nema boljeg od njega. Kaže: »Neću ništa raditi za što ću se postidjeti!« Kroz sve moje školovanje i odgoj uvijek sam se vraćala svojim hrvatskim korijenima i sjećala se svojih hrvatskih predaka. Moja baba (po ocu) je bila vrlo blaga i ljubazna, a djed je bio snažan i otporan. Djed s majčine strane, umro je kad je majci bilo 16 godina, a baka je bila ta koja je uzdržavala cijelo domaćinstvo, djecu, zemlju i kroz to postala stoična. Često kroz svoje pretke doživljavaš i osjećaš dinamiku naroda iz kojeg si potekao; istovremeno vidiš i snagu i plemenitost, izdržljivost i dobrotu. Teško je opisati nas Hrvate jer vjerujem da smo vrlo poseban narod. Sve je to skupljeno u na-

šim uvjerenjima, vrijednostima koje potječu iz mojih hrvatskih početaka, koje nosim sa sobom kamo god idem i prenosim na sve što radim. To je naglašeno i na mojoj poslovnoj internet stranici. Ne namjeravam započeti nikakav rat, ili uzdignuti naš narod iznad ostalih ovdje. Ja samo pokušavam reći: »Nemoj zaboraviti otkuda si došao, svoje korijene, jer to je razlog tvog uspjeha, to te čini onakvom osobom kakva jesi«. Sebe smatram uspješnom. Koncentriram se na svoje zadatke i nikada se ne hvalim.

Moja snaga i ustrajnost su instrumenti mog uspjeha. Izdržljivost i snagu sam naslijedila od svog oca. Najveće mjerilo mog uspjeha biti će ako mojim kćerima ljudi kažu: »Vaša majka nam je pomogla.« Tu baštinu želim ostaviti svojoj djeci.

— *Kad ste posjetili Hrvatsku? I kakav je utisak taj posjet ostavio na Vas?*

• Hrvatsku sam posjetila samo jedanput i to 1989. godine. Kad dođeš u zemlju svojih predaka osjećaj koji te obuzme jest da je to tvoj narod, zemlja na kojoj su se igrali i rasli tvoji pradjedovi i djedovi, a ja ih se sjećam kao staraca. Oči su mi zasuzile kad sam došla u zemlju za koju nisam znala da sam toliko emocionalno vezana. Taj je posjet učvrstio moju povezanost s hrvatskim svijetom ne samo u Kanadi, već svugdje po svijetu. Teško je objasniti osjećaj pripadnosti koji osjećam. Vjerujem da je to već u našim genima. Bila sam pogođena skromnim životom svojih predaka i spoznajom o tome kroz što su sve morali proći da dođu do Kanade. Tek sam tada spoznala kako su to bili hrabri i snažni ljudi. Tijekom mog posjeta 1989. godine posjetila sam i Međugorje. Međugorje mi je potvrdilo, ono što sam već osjećala, da smo mi Hrvati izabrani narod, i da tu postoji nešto vrlo izuzetno, specijalno.

Vi ste treća generacija Hrvata, a Vaša djeca su četvrta. Osjećaju li i oni vezu s hrvatskim podrijetlom i kulturom?

Pomalo. Mi smo to usadili u njih. Imamo dvije kćeri, Elainu i Ivanu. One su još jedine stopostotne Hrvatice u Kenastonu jer su se svi drugi Hrvati izmiješali s potomcima drugih nacija. Nekada taj osjećaj ili potreba za vezom s maticom preskoči generaciju ili neke članove obitelji. Primijetila sam da je potrebno da osoba prepozna vrjednute te veze i njeguje ih. Sigurna sam da će mojoj djeci, što god su starije, te veze značiti više i više će im biti potrebne. — *Što bi po Vašem mišljenju Hrvatska trebala činiti za Hrvate rođene izvan domovine?*

• Čula sam za »Hrvatske svjetske športske igre« koje će se ovog srpnja održati u Zadru i duboko sam uvjeren da je to najbolji način povezivanja Hrvata s domovinom i međusobno. Naša kći Ivana se prijavila kao sudionica na Igrama, i naša će cijela obitelj putovati u Zadar ovog ljeta. Nadam se da će se Igre nastaviti svake godine ili barem svake druge godine. To bi mogao biti jedan prekrasan početak zajedničkog rada i oživljavanja hrvatskih veza.

— *Jeste li u svom dosadašnjem radu, kao parlamentarna zastupnica, uspjeli razviti neke radne veze s hrvatskom Vladom ili Veleposlanstvom RH u Kanadi?*

• Ottawa je nedavno posjetio zagrebački gradonačelnik, gosp. Milan Bandić. Moram priznati da me je ugodno iznenadio svojom željom da se sretnemo. To je bio moj prvi kontakt s bilo kim iz Hrvatske. Susret je bio vrlo topao i ugodan i očekujem da ćemo pronaći način zajedničke suradnje. Iz razgovora s gosp. Bandićem osjetila sam da je vrlo zauzet za svoj grad, da mu je stalo do Zagreba, do izgradnje nove zračne luke. I tu smo se razumjeli. Zaista želim pomoći gdje god mogu i kad osjetim da čovjek mari za svoj posao i svoje dužnosti, to poštujem.

— *Kao parlamentarna zastupnica i žena, što želite i što vjerujete da možete učiniti za unaprijeđenje statusa useljenika, osobito žena?*

• Želim ispraviti male nepravde nanešene ljudima. Recimo, kao što su neka useljenička pitanja. Zagrebački me je gradonačelnik upozorio na neki obrazac koji su Hrvati prisiljeni popuniti pri traženju vize za posjet Kanadi. Nisam bila upoznata do sada s time i čini mi se da je tako nešto nepotrebno. Zauzet ću se da se to ukine. Kao što je jednom predsjednik Kennedy rekao: »Ne pitaj što tvoja zemlja može učiniti za tebe, već što ti možeš učiniti za svoju zemlju!« To je uvijek bila moja filozofija, moj moto. Dakle, što mogu ja kao pojedinac doprinijeti boljitku života, razumijevanju i suradnji u našoj zemlji.

Ovaj susret, koji je trebao biti poslovni razgovor za novine, već nakon samog pozdrava, postao je prijateljski, sdačan, otvoren i topao. Osjećao se hrvatski duh koji se jedino doživljava pri susretu s poštenim, iskrenim Hrvatom ili Hrvaticom, koji već pri stisku ruke unosi povjerenje i razumijevanje... Osjećaj, kao što je gđa Yelich rekla, jedino moguć pri susretima osoba koje povezuju duboke veze, podrijetla, pripadnosti i ljubavi za Hrvatsku. •

»BUNJEVCI MOGU BITI I JEDINO JESU HRVATI«

Napisao **Krešimir Bušić**

Početkom mjeseca veljače iz Subotice nam je stigla tužnu vijest da je mr. sc. Lazar Ivan Krmpotić poginuo u teškoj prometnoj nesreći nedaleko od mjesta Mala Bosna na putu Subotica — Sombor. Poštovani čitatelji zasigurno se mogu zapitati tko je navedena osoba i zašto je važno da se spomenemo njegova imena? Lazar Ivan Krmpotić bio je jedan od najistaknutijih hrvatskih intelektualaca unutar autohtone vojvođanske zajednice Hrvata-Bunjevaca. Bio je uzor svećenik, predani znanstvenik i uporni nacionalni djelatnik, te je njegov nenadani i prerani odlazak nenadoknadv gubitak za tu hrvatsku manjinsku zajednicu s prostora susjedne SiCG. Ta je hrvatska autohtona zajednica zbog svojih unutarnjih napetosti, ali i vanjskih pritisaka u posljednjih 15 godina trebala i tražila jake osobe poput velečasnog Krmpotića. O Lazaru Ivanu Krmpotiću doista mi je teško napisati par riječi, a da ne naznačim s koliko li je strasti i radnoga mara taj »čovik« prilazio svim poslovima s kojima se susretao. Bio je župnik u mjestu Đurđinu koje je i danas jedno od najvećih katoličkih župa na prostoru sjeverne Bačke. U selu koje je do Domovinskoga rata gotovo u potpunosti nastanjivala autohtona hrvatsko-bunjevačka zajednica, pa ne samo da se predano i gorljivo skrbio za duhovne potrebe svojih sumještana, već još više bio je poticatelj širenja poništene i omalovažavane hrvatske nacionalne svijesti i hrvatskih identitetskih kulturnih i nacionalnih obilježja.

Kratki životopis Lazara Ivana Krmpotića: Lazar Ivan Krmpotić rođen je 14. travnja 1938. u Subotici. Nakon završetka osnovne i srednje škole u rodnom gradu upisuje se na Teološki fakultet u Zagrebu

gdje 1964. godine stječe akademski stupanj magistra teologije i filozofije. Krmpotića je za svećenika 1962. godine zareadio subotički biskup Matija Zvekanović te ga uputio na službu u Bačku Palanku gdje ostaje više od trideset godina. Iako je Bačka Palanka u to vrijeme umnogome periferni prostor življenja Hrvata-Bunjevaca i Šokaca vlč. Krmpotić i iz tog udaljenog

mjesta pokušava održati stalni kontakt s rodnom Suboticom, kulturnim i nacionalnim središtem bačkih Hrvata — Bunjevaca i Šokaca. Istovremeno on se požrtvovno skrbi i za očuvanje napuštenih katoličkih objekata u tom dijelu Bačke, napose u mjestima koja su gotovo u potpunosti ostala bez katoličkog pučanstva nakon što su vlasti komunističke Jugoslavije protjera-

le autohtonu njemački nacionalnu zajednicu iz Podunavlja i Potisja te u ta mjesta kolonizirala novo stanovništvo i to posebice s prostora južne Srbije. U trenucima kada se početkom devedesetih postupno počela urušavati ta višenacionalna zajednica crkvene vlasti subotičke biskupije na čelu s biskupom Ivanom Péntesom vlč. Lazaru Ivanu Krmpotiću povjeravaju jednu od najvećih bunjevačkih župa u mjestu Đurđinu pokraj Subotice u kojem ostaje sve do svoje tragične smrti. Treba naglasiti kako bunjevački rod Krmpotića podrijetlom potječe iz ličke grane Hrvata — Bunjevaca. Oni su se početkom 18. stoljeća doselili na prostor Bačke te su se stopili s već ranije nastanjenim bunjevačkim rodovima koji su na te prostore s područja Dalmacije i Bosne i Hercegovine naselili u razdoblju od 15. do kraja 17. stoljeća. Vlč. Krmpotić živo se zanimao za svoje etničke i nacionalne korijene te je i sam istraživao vlastito obiteljsko rodoslovlje, a u razgovorima je često naglašavao da Bunjevci ma kako pojedinci unutar ili izvan te etničke zajednice pokušavali njima manipulirati mogu biti i jedino jesu nacionalno Hrvati.

Uzor svećenik: Iako je svoju veliku životnu energiju koristio za brojne aktivnosti on je uvijek bio na prvom mjestu rimokatolički svećenik. U nekoliko navrata bio sam počašćen biti njegovim gostom u Đurđinu gdje je on marljivo vršio povjerenu pastoralnu službu. Tijekom tih boravaka stekao sam dojam kako je vlč. Krmpotić svećenik mahnićevskoga tipa. Kako i biskup Mahnić, osnivač Hrvatskoga katoličkog pokreta, i Krmpotić je u pogledu vjere i kršćanskoga morala bio beskompromisan, te Mahnićev aut/aut za Krista ili za Belilala doslovno prihvaća i to učenje gorljivo propovijeda svojim župljanima. I od svojih suradnika također je uporno zahtijevao da se prema rimokatoličkom moralu jasno i nedvosmisleno izjasne. Bio je oštar kritičar sekularizacije i prodiranja pojedinih liberalnih vrijednosnih stavova u redove crkvene organizacije, a u tim svojim kritikama nekad je u žaru znao i zaboraviti osjećaje i suprotne stavove svoje ne baš svaki puta naklonjene okoline. Posebice je te svoje moralne nazore pokušavao učvrstiti u đurđinskoj župnoj zajednici te je za potrebe duhovne obnove organizirao molitvene susrete, a pokrenuo je i župni list *Gerardov narod*. U tom listu isticao je obiteljske vrijednosti, a napose se zalagao oko proglašenje prvo- ga bunjevačkoga blaženika oca Gerarda.

Također je u posljednje vrijeme promicao štovanje hrvatske blaženice Marije Propetoga Petković koja je i sama jedno kraće vrijeme boravila u Subotici gdje je i započela svoj karitativni rad.

Predani znanstvenik i uporni nacionalni djelatnik:

Lazar Ivan Krmpotić i kao znanstvenik u svojim se istraživanjima posebno zanimao za crkvenu i nacionalnu povijest vlastitoga zavičaja. U tom je radu slijedio duboko utrti put dvojice hrvatsko — bunjevačkih velikana — biskupa Ivana Antunovića i Ljudevita Lajče Budanovića. Tijekom života objavio je više desetaka radova u domovini i iseljeništvu, a bio je jedan od organizatora značajnih kulturnih manifestacija kao što su: *300 obljetnica dolaska veće skupine Hrvata-Bunjevaca u Bačku i obilježavanja 100. godišnjice smrti biskupa Ivana Antunovića*. Također je sudjelovao u realizaciji brojnih projekata, a njegov je rad došao do izražaja prigodom pokretanja više važnih hrvatsko — bunjevačkih vjerskih i nacionalnih institucija. Krmpotić je više desetljeća bio urednik lista *Horizonti* — jedinoga katoličkoga glasila na hrvatskom jeziku u bivšoj SAP Vojvodini. Iako je list s vremenom promjenio ime u *Bačko klasje* dugo godina uspio se održati i razviti u značajno vjersko glasilo unatoč otporima i pritiscima komunističkoga režima. Također značajan je njegov doprinos osnutku i djelovanju Instituta »Ivan Antunović« kojemu je upravo Lazar Ivan Krmpotić 1989. godine postao prvim ravnateljem. Kako je na bunjevačke Hrvate od 1986. godine započeo snažan pritisak nacionalističkoga režima Slobodana Miloševića, čiji su pristalice u Vojvodini negirali hrvatsku nacionalnu pripadnost Bunjevcima, zajednica se u to vrijeme započinje dijeliti, a ta se asimilacijska politika i danas osjeća u vidu pokušaja uvođenja pseudobunjevačkoga jezika u škole i tihoga protežiranja pseudonacionalne pripadnosti dijela članova te zajednice. Kako bi se barem djelomično suprotstavili tim negativnim trendovima dio nacionalno svjesnih bunjevačkih Hrvata, kojima se pridružio i mr. sc. Lazar Ivan Krmpotić, tijekom devedesetih godina obnavljaju rad najstarije bunjevačke organizacije *Pučke kasine*. Po njihovim zamislima ta stara i ugledna institucija trebala je pripomoći jačanju poljuljane hrvatske samosvijest kao i ponovnom postupnom uspostavljanju dijaloga s »nacionalno izjašnjenim Bunjevcima« koji su posrnuli pred promidžbom navedenoga totalitarnoga režima te su zaniijekali svoju hrvatsku nacio-

nalnu pripadnost. Krmpotić kao agilni potpredsjednik Pučke kasine potiče izdavanje internoga *Glasnika* te organizacije, ali se također brine da Kasina pomogne izlazak nekoliko značajnih knjiga kao što su *Subotička matica* i *Zadužbina (zaklada) biskupa Budanovića* koje su umnogome značajne za očuvanje vjerskoga i nacionalnoga identiteta bačkih Hrvata — Bunjevaca. Upravo u tu svrhu — kako bi očuvao i prezentirao omalovaženi vjerski i nacionalni identitet Hrvata u Bačkoj — on je u Đurđinu 2001. godine obnovio i za javnost osposobio *Bunjevački salaš* u čijem je stalno postavu prezentirana manja etnološka zbirka. Dužnost mi je spomenuti kako se on do zadnjega dana trudio uspostavljati suradnju s matičnom domovinom, posebice sa sunarodnjacima iz Slavonije, te je radio na pripremama oko izdavanja knjige rodoslovnoga stabla znamenite bunjevačke obitelji Dulić čije je tiskanje i objavljivanje pripomogao i Ogranak Matice hrvatske Vinkovci. Autoru ovoga teksta mr. sc. Lazar Ivan Krmpotić prigodom posljednjega boravka u Subotici dao je nedovršeni rukopis manje monografije pod naslovom *Od sokolstva do križarstva u Bačkoj* te osjećam obvezu da se i to djelo pripremi za tisak.

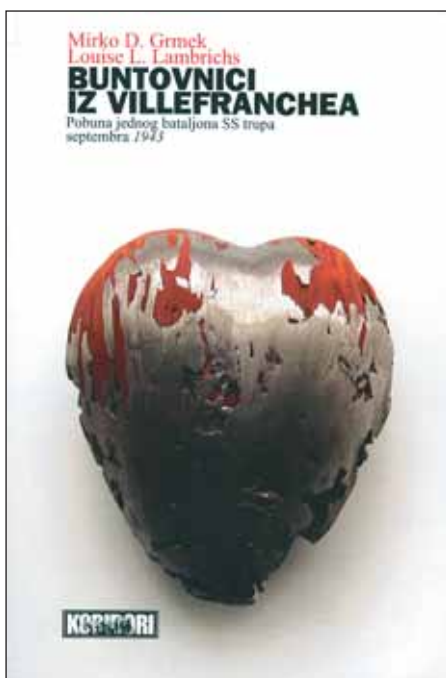
Možda ponajbolje kako je, kao intelektualac i nacionalno svjesni Hrvat, na svijet oko sebe gledao Lazar Ivan Krmpotić govore njegove riječi izrečene prigodom predavanja, u Aljmašu 20. studenoga 1999. godine, pod nazivom *Značenje nacionalnoga identiteta u svijetu globalizacije*. Na izlaganja Krmpotić je zaključio: *Ondje gdje se ne poštuju osnovna ljudska prava, ne može se ni govoriti o slobodi. Imajući u vidu sve što je o tom govorio biskup Antunović, to nam može biti poruka. Povijest nam je pokazala da nepoštovanje ljudskih prava dovodi do velikih ljudskih sukoba koji imaju strašne posljedice. Bez stvarnoga poštivanja osnovnih ljudskih prava i narodnih prava, dakle ne samo u deklaracijama, novi ujedinjeni svijet bit će tamnica malenih, siromašnih i nezaštićenih, koja će svoja osnovna prava ponovno tražiti. Ne bude li dobre volje i razumijevanja, tražit će ih silom, pa i oružjem, a to znači upadati u stare zablude, ponavljati iste pogreške sa svim njihovim katastrofalnim posljedicama. Naučimo da je »povijest učiteljica života — magistra vitae!«* Lazar Ivan Krmpotić bio je istinski svjestan vlastitoga povijesnoga identiteta, a na njegovim nasljednicima teška je zadaća da taj identitet, povodeći se njegovim primjerom, i dalje nastave ustrajno braniti. •

POBUNA HRVATA U SS-POSTROJBAMA U FRANCUSKOJ 1943.

Autorica je istražila francuske, njemačke i hrvatske dokumente, obišla sva mjesta događanja i na jedan popularan ali znanstven način pokušala objasniti što se to zapravo dogodilo. Ukazala je na pogubnost komunističkog iskrivljavanja povijesti i pokušala objasniti Francuzima, osobito novom naraštaju, da su Hrvati bili borci za slobodu, a sve ono najcrnje o njima što piše u francuskim udžbenicima i enciklopedijama treba revidirati

Napisao **Šimun Penava**

U francuskome gradiću Villefranche 17. rujna 1943. došlo je do pobune Hrvata, pripadnika 13. bataljuna SS-trupa protiv svojih njemačkih zapovjednika. Bila je to prva pobuna u njemačkoj vojsci. Gradić Villefranche-de-Rouergue je pred Drugi svjetski rat imao 8600 stanovnika, a u ratu je primio dosta izbjeglica. Živio je uobičajenim ratnim životom. Njemačke snage ga okupiraju 1942. i uvode obvezni rad u Njemačkoj. U kolovozu 1943. u grad dolazi oko 1000 vojnika 13. bataljuna SS divizije, unovačenih u Hrvatskoj. Svi vojnici su Hrvati, osim zapovjednika koji su Nijemci. Kao Hrvate pamte ih francuski građani. Jesu li teške vojne vježbe ili glasine o skorom odlasku na istočno bojište u Rusiju bili uzrok pobune Hrvata pod njemačkim zapovjednicima? Ubili su pet časnika SS-a. Došlo je do masovne pobune koja je svladana već sutradan. Nešto je vojnika uspjelo pobjeći u šumu i druga mjesta, a ubijeno je oko 200 hrvatskih vojnika. U gradu nitko nije stradao, niti je bilo oštećenja zgrada. Nije bilo nje-

mačke odmazde nad stanovništvom. Uveden je samo jedan dan ratni zakon. Preživjeli vojnici prebačeni su u druga mjesta. U rujnu 1944. građani Villenfranchea odali su počast ubijenim Hrvatima i nastavili tradiciju obilježavanja dana pobune.

Oko pobune Hrvata izrasla je velika legenda, od one da je francuski Pokret otpora organizirao pobunu do toga da

su se Titovi padobranci spustili i organizirali pobunu. Neki od preživjelih Hrvata daju kontradiktorne izjave i povratkom u Jugoslaviju sebi pripisuju velike zasluge u pobuni, kako bi spasili glavu u komunističkom režimu.

Francuzi će nastaviti odavati počast hrvatskim vojnicima i poslije 1945. godine. U rujnu 1946. na proslavu je pozvan i predsjednik Federalne Republike Hrvatske dr. Vladimir Bakarić. Nije došao. Zašto? Je li nezgodno odavati počast hrvatskim vojnicima u SS-uniformama ili? Za Francuze je to bila pobuna Hrvata pa su jednoj ulici u gradu dali ime Aleja Hrvata. Jugoslavenski diplomati uspijevaju Francuze uvjeriti da nije zgodno spominjati Hrvate nego treba reći Jugoslaveni. Tako i na spomeniku ubijenim Hrvatima stoji petokraka i spominju se Jugoslaveni. Francuzi su se htjeli bratimiti s jednim gradom u Hrvatskoj, ali ni to nije išlo. Hrvatski umjetnici: Krsto Hegedušić, Edo Murtić, Vanja Radauš i Dušan Džamonja su posjetili mjesto pobune i stradanja. Hrvatski kipar Vanja Radauš izradio je 1951/52. kameni spomenik s dva

Spomenik Vanje Radauša (detalj)

para golih brončanih muških figura koje padaju pogođene mecima, a pored njih je žena u slavonskoj nošnji, majka domovina, koja im donosi voće. U Radauševoj rodnoj Slavoniji je običaj da majke djeci na grob donose voće. »Vlada Federalne Republike Hrvatske je platila troškove spomenika u bronci, ali se u Beogradu jedan ministar iz federativne vlade usprotivio što se na taj način odaje počast ustašama.« Spomenik je dodijeljen Puli i tamo svečano otvoren bez nazočnosti autora.

»Rasprave, pregovori, odbijeni prijedlozi, politički pritisci, sve je ovo doprinjelo da odgovorni u Villenfrancheu, na koncu, priznaju da pobuna Hrvata u Villenfrancheu nije tako jednostavan događaj i da im predstavlja problem kakav nikad nisu mogli ni zamisliti...«, konstatira francuska spisateljica Louise L. Lambrichs u knjizi »Buntovnici iz Villenfranchea — Pobuna jednog bataljona u njemačkim SS trupama u septembru 1943« u izdanju AmisPrinta, Sarajevo, 2005. Kao suautor ove knjige navodi se Mirko Grmek koji je puno istraživao francuske arhive o ovim događajima. Autorica je istražila francuske, njemačke i hrvatske dokumente, pregledala tisak, sve ono što je napisa-

no u francuskoj i hrvatskoj historiografiji, usporedila sve dostupne iskaze, obišla sva mjesta događanja i na jedan popularan ali znanstven način pokušala objasniti što se to zapravo dogodilo. Ukazala je na pogubnost komunističkog iskrivljavanja povijesti i pokušala objasniti Francuzima, osobito novom naraštaju, da su Hrvati bili borci za slobodu, a sve ono najcrnje o njima što piše u francuskim udžbenicima i enciklopedijama treba revidirati.

U uvodu knjige Louise L. Lambrich piše: »Kada je 1991. godine Jugoslavenska armija zauzela trećinu Hrvatske, zbunjeno francusko mnijenje nije se oglasilo. Za većinu Francuza, kako to već pedeset godina pokazuju i njihovi udžbenici iz povijesti, Hrvatska je samo jedna oblast Jugoslavije... Rijetki intelektualci su odmah prepoznali u oružanom sukobu agresiju i teritorijalno osvajanje, kojim je upravljano iz Beograda, većina je u tome, provodeći se tadašnjom francuskom vladom, vidjela samo građanski rat...« Knjiga ima opsežnu dokumentaciju, a popisu literature na deset stranica pridodan je i popis rukopisa.

Knjiga je predstavljena u Zlatnoj dvorani Hrvatskoga instituta za povijest u Zagrebu. Znanstvenici dr. Zdravko Dizdar i dr. Vladimir Gajger predstavili su knjigu, a sama autorica je opširno govorila o istraživanju, prikupljanju svjedočanstava i dokumenata i teškoćama u mijenjanju spoznaje o Hrvatima u francuskom društvu.

Pedeseta obljetnica pobune 1993. je obilježena znanstvenim simpozijem u Zagrebu i Francuskoj i prigodnom poštanskom markom.

Jelka Radauš Ribarić, udovica hrvatskog kipara Vanje Radauša, predložila je hrvatskoj Vladi, a i usmeno iznijela na predstavljanju knjige, da se odljevci Radauševe skulpture postavi na mjestu pogibije hrvatskih vojnika u Villenfrancheu onako kako je to autor i zamislio. •

HRVATI U SVIJETU

ZEMUNCI PREDSTAVILI ZBORNIK

U druga Zemunaca u Republici Hrvatskoj i Hrvatska matice iseljenika organizirali su u utorak, 14. veljače, u prostorijama Hrvatske matice iseljenika, predstavljanje knjige *Zbornik radova s prvoga znanstvenoga skupa »Dani Ilije Okrugića«* i *Zemun i Zemunci u riječi i slici*.

U svom prvom dijelu Zbornik obuhvaća radove sudionika prvoga znanstvenoga skupa o životu i radu znamenitoga Srijemca Ilije Okrugića, pjesnika, skladatelja, dramskoga pisca, putopisca, publiciste i svećenika-teologa.

U drugom dijelu riječ je o Zemunu i Zemuncima u riječi i slici i prikazuje desetogodišnji rad Zemunaca i njihovih prijatelja na očuvanju identiteta i kulture. Nikola Jelinčić, tadašnji ravnatelj Hrvatske matice iseljenika pozdravio je sudionike promocije među kojima su bili i gđa. Ivana Sućec Trakoštanec, saborska zastupnica i predsjednica Pododbora za hrvatske manjine u europskim državama, gđa. Vladimira Matošin, viši stručni savjetnik u Upravi za hrvatske manjine, iseljeništvu i useljeništvu u MVPEI, te g. Stipe Ercegović, predsjednik Knjižnice i čitaonice »Ilija Okrugić« u Zemunu.

Knjigu su predstavili g. Mladen Klemenčić, glavni urednik »Hrvatske revije« i g. Slavko Žebić, novinar. Na kraju je o svom radu na Zborniku govorio autor dr. Vlatko Rukavina.

Promocija je bila popraćena glazbenim točkama i prikazivanjem slajdova sa slikama staroga Zemuna koje je sakupio g. Radoslav Karleuša.

»SREBRNA KOLA, ZLATEN KOTAČ«

Napisala **Srebrenka Šeravić**

U Hrvatskom klubu Augusta Šenoe u Pečuhu u utorak, 28. veljače održana je, u organizaciji Kluba i potporu Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba, promocija knjige autora Gorana Kneževića »Srebrna kola, zlaten kotač«. U ime Kluba nazočne je pozdravio predsjednik Mišo Hepp, a o knjizi su govorili dr. Tvrtko Zebec, znanstveni suradnik u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, prof. Srebrenka Šeravić, voditeljica Odsjeka za folklor Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu i sam autor knjige, ing. Goran Knežević. Knjiga »Srebrna kola, zlaten kotač« treća je knjiga ovoga autora nastala na temelju velikog iskustva u radu s dječjim folklornim skupinama i dugogodišnjeg sustavnog terenskog istraživanja hrvatskoga folklor, posebno usmjerenog na folklor djece i mladeži. Namijenjena je prvenstveno pedagoškim djelatnicima, voditeljima dječjih folklornih ansambala koji sami nemaju prilike ozbiljnije istraživati narodne plesove. Knjiga na vrlo pregledan i temeljit način govori o narodnom plesu općenito, o

strukturi i stilu, o njegovoj primjeni, o izboru primjerenih plesova za djecu, postupnosti uvježbavanja, tjelesnoj pripremi plesača, razvijanju osjećaja za ritam, narodnom plesu na sceni i mnogim drugim informaci-

jama važnima za rad s dječjim folklornim ansamblima. U knjizi se nalazi čak pedeset opisa različitih plesova koji su u stilskim i plesnim osobitostima prihvatljivi i primjereni djeci i mladima i određenom njihovom uzrastu. Svaki od plesova opisan je vrlo detaljno: uz note i tekstove pjesama navodi se i plesni raspored, izvođačka formacija, izvođački sastav i potpun redoslijed plesnih koraka.

U drugom dijelu knjige nalazimo i osnove koreografije, odnosno plesnoga pisma po prvi put sustavno obrađenoga na hrvatskom jeziku i priređenoga upravo za specifične potrebe folklor. Poznavanje kineografije omogućuje brzo i točno čitanje ili zapisivanje plesnih zapisa, bez čega nema ozbiljnijega rada s folklornim ansamblima. Knjiga Gorana Kneževića »Srebrna kola, zlaten kotač«, uz koju pripada i odgovarajuća video kazeta, trebala bi se nalaziti u svim školskim knjižnicama i dječjim folklornim ansamblima jer će omogućiti daleko stručniji pristup radu s djecom i mladima te u svakom smislu pomoći voditeljima folklornih skupina u pripremama i izboru programa. •

VIJESTI

PREDSTAVLJENO DRUGO IZDANJE MADUNIĆEVA »KRIŽNOGA PUTA«

U okviru Informativne srijede Gradske knjižnice Zagreb, na kojoj se predstavljaju nakladnici i autori, 15. veljače, za knjižničare-informatore zagrebačkih knjižnica upriličeno je predstavljanje drugog izdanja romana »Križni put«, autora Zvonka Madunića, i »MADIT-a« — obrta za izdavaštvo, vinarstvo, promidžbu i vinogradarstvo iz Šibenika.

— Drago mi je, kazao je Ivan Jindra, urednik izdanja — da je roman, i pored medijskog prešućivanja ove teme, doživio drugo izdanje. To govori o njegovoj kvaliteti,

ali i o nesmanjenom interesu za ovu bolnu temu hrvatske povijesti.

Istaknuvši kako njegov roman obuhvaća povijesno razdoblje od 1921. do 1945., Madunić je svoje izlaganje sveo na pojedinca kao žrtvu dvaju totalitarnih sustava — fašizma i komunizma, koji su u vrtlogu rata neumoljivo razdvojili i srušili čovječnost.

Valja naglasiti kako se izdavačka kuća »MADIT«, uz izdavaštvo, predstavila kroz obvezan dar uz kupljenu knjigu — bocu travarice, s etiketama i tekstovima o važnijim spomenicima iz Šibensko — kninske županije, pozivajući nazočne na skupu da prigodom dolaska u Šibenik posjete njezin podrum, vinoteku i prostor za degustaciju proizvoda. (N. Z.)

PEDESET GODINA POVIJESNOGA MUZEJA ISTRE

S ovoga prostora potkraj Drugog svjetskog rata odnesena je gotovo sva kulturna baština, vraćen je tek manji dio i to Arheološkom muzeju Istre temeljem Osimskih sporazuma, dok građa nekadašnjega Pomorskoga muzeja i Gradskoga muzeja nije nikada vraćena

Napisao **Darko Krušić**

Pedesetu obljetnicu osnutka i djelovanja djelatnici pulskog Povijesnog muzeja Istre obilježili su potkraj prošle godine radno — otvaranjem dviju novih izložbenih postava — ljekarne s kraja 19. stoljeća i brodskih topova iz 18. stoljeća.

Muzej je osnovan 30. prosinca 1955. godine odlukom tadašnjeg Kotarskog narodnog odbora Pule. Tada je nosio naziv Muzej narodne revolucije i zadatak mu je bio prikupljanje i čuvanje dokumentacije iz razdoblja borbe naroda Istre za nacionalno održanje od 1918. godine pa do kraja Drugog svjetskog rata. Današnji je muzej pravni slijednik te muzejske ustanove s time što je 1990. godine proširio svoju djelatnost na razdoblje od 1500. godine pa do gotovo današnjih dana i odlukom Muzejskog savjeta Hrvatske postao Povijesni muzej Istre.

Povijesni muzej Istre smješten je u zdanju srednjovjekovne utvrde Kaštela koji je svoj današnji izgled dobio 1630. godine kada je Venecija projekte i nadzor gradnje Kaštela naručila od francuskog inženjera — arhitekta Antoana de Villea, tada u službi Mletačke Republike.

Povijesni muzej Istre djeluje u sklopu triju ustrojbenih jedinica — a to su Odjel povijesti grada Pule, Odjel srednjovjekovne povijesti Istre i Odjel istarske povijesti novoga vijeka. Odjel povijesti grada Pule ponajviše stoga što je Pula imala nesreću kroz povijest izgubiti nekoliko muzeja, što je s ovog prostora potkraj Drugog svjetskog rata odnesena gotovo sva kulturna baština, vraćen je tek manji dio i to Arheološkom muzeju Istre temeljem Osimskih sporazuma, dok građa nekadašnjeg Pomorskog muzeja i Gradskog muzeja nije nikada vraćena.

Povijesni muzej Istre danas ima 14 zbirke — kao što su: povijesti pomorstva i brodogradnje, gospodarskog razvoja, oružja i vojne opreme; odličja, znamenja diploma, pečata i grobova; odjeće i vojnih odora, razglednica,

Zbirka topova Muzeja u utvrdi Kaštela

fotografija i numizmatike. Zbirke i fundusi ovog muzeja imaju 37. 173 obrađene izložbene jedinice.

U proteklih pola stoljeća ova je muzejska ustanova ostvarila više od pedesetak vrijednih što samostalnih što projekata realiziranih u suradnji s hrvatskim ali i inozemnim muzejima. Svakako valja izdvojiti nekoliko projekata — prije svega »Tajne Jadrana« ostvaren u suradnji s Vojnim muzejom Republike Mađarske, izložba je bila postavljena u Puli i Budimpešti. Tu je i izložba »Pula na turističkim perspektivama s prijelaza 19. u 20. stoljeća« koja je privukla pozornost posjetitelja u Puli, ali i Grazu i Budimpešti. Izdvojiti valja i opsežna istraživanja na zaštićenom podmorskom lokalitetu austrougarskog bojnog broda »Szent Istvan« realiziranih u suradnji s kolegama iz Budimpešte.

Iz obilja nakladničke produkcije izdvojiti treba reprint izdanje rukopisa »Statuta grada Pule« iz 1500. godine. Projekt je proglašen 2001. najboljim nakladničkim poduhvatom godine i dobitnik je republičke nagrade »Povelje Strossmayer«.

Najnoviji, stalni postav, kojim je Povijesni muzej Istre i obilježio svoju pedesetu obljetnicu *Ljekarništvo u Istri* projekt je koji se pripremao gotovo desetak godina. Namještaj i

predmeti Ljekarne potječu iz bivše Mornaričke bolnice — osnovane kao Bolnice austro-ugarske vojske u Puli 1861. godine. Povijesni muzej Istre pokrenuo je 1990. godine postupak zaštite Povijesne sobe Mornaričke bolnice u Puli. Nakon odobrenja Ministarstva prosvjete, kulture i športa i Ministarstva obrane Republike Hrvatske Muzej je 1997. godine preuzeo muzejske artefakte i započeo preventivnu zaštitu. Namještaj je restauriran i konzerviran, a stilski pripada secesiji druge polovice 19. stoljeća. Izrađen je od mahagonija i sastoji se od pet dijelova; ormara i staklenih vitrina. Ljekarna je opremljena ljekarničkih posudama od stakla i porculana, kao i gotovim lijekovima i inašnje farmaceutske industrije kojima su se koristile ljekarne sredinom 19. stoljeća. Tu je i mužar iz 17., te preša iz 20. stoljeća, kao i priručna knjižnica četrdesetak stručnih naslova, koje je po pravilima struke svaka ljekarna morala u to doba posjedovati.

Posjetitelji Povijesnog muzeja Istre ispred samog ulaza u Kaštel od sada dočekivat će postav od desetak brodskih topova, što su se punili s prednje strane, koji će predočavati tehnološki razvoj lijevanja topova u razdoblju od osamdesetih godina 18. do šezdesetih godina 19. stoljeća. •

FILM KOJI OSLIKAVA STVARNOST

Film Jasmile Žbanić »Grbavica« doživjela sam kao vapaj obespravljenih, koji je u fokus svjetske pozornosti postavio problem trauma s kojima se nakon rata suočavaju tisuće žena silovanih za vrijeme srpske agresije na BiH. Film bez imalo uljepšavanja govori o tom bolnom pitanju, naglašavajući činjenicu da zločince nakon rata nije stigla zaslužena kazna

Napisala **Ivana Rora**
Foto-arhiv HMI

Potresna filmska drama »Grbavica« na Berlinskom je festivalu osvojila glavnu nagradu — »Zlatnog medvjeda«. Probudilo je to u meni erupciju uspomena koju sam nakon odlaska iz rodnoga Sarajeva, čini se, podsvjesno potisnula. Grbavica je bila moj kvart. Tamo sam živjela dvadeset i pet godina i nikada nisam preboljela činjenicu da je nekom čudnom odlukom tamošnjih Srba, koji su sve te godine živjeli s nama, pripala takozvanom »Srpskom Sarajevu«. Čudno je bilo postati izbjeglicom u rodnom gradu, jer su Srbi, pristigli preko Vraca s Pala, proglasili nepoželjnim sve one koji su bili »nesrbi«. I tako smo s vrećicama, ostavljajući svoje živote i uspomene, pod snajperskom pratnjom prelazili most na Miljacki i odlazili u ono drugo »slobodno« Sarajevo. »Slobodno«, ali od ljudske savjesti i svjetskog nemara za sve ono što se događalo u tome blokiranom i sa svih strana četničkim topovima okruženom gradu. Jednostavno moram napisati četničkim, iako danas više nije popularno reći taj izraz, jer kako drukčije nazvati te ljude koji su s oružjem JNA bjesomučno rušili moj grad i ubijati moje prijatelje i sugrađane. Sjećam se kako sam tada bila bezgranično ljuta na cijeli svijet. Bilo je nepravedno i surovo pustiti nas da se sami branimo. Čime? Pa zar svijetu nije bilo jasno da je na brdima oko Sarajeva bila čitava velesila srpske vojske koja je tamo »nešto« branila. Oslobađala je nas Sarajlije od rod-

Jasmila Žbanić ispričala je potresnu priču o silovanim ženama u ratu u BiH

Pogled na Grbavicu sa snajperskog položaja na Vracama

nog grada, dijelila grad po kvartovima, postavljajući granice po katovima i obiteljima. Ubijala djecu i silovala žene. A svijet je to gledao, čak i na TV. No, naravno, kako je to tada emitirala srpska TV SRNA s Pala ubijali smo se sami bacivši granate po gradu kako bi privukli pozornost svjetske javnosti. Koje li ironije, privlačili smo pozornost da bi se sve tako brzo zaboravilo?

»Grbavica« govori u ime obespravljenih
I nakon rata ili bolje rečeno neke čudne

deblokade Sarajeva, Grbavica je zaboravljena. O tom se kvartu i strahotama koje su se tamo događale nije puno govorilo. Na Grbavicu su se pomalo vraćale Sarajlije, a odlazili su oni koji su preko Pala stigli u naše domove. I za sobom su ostavljali puštoš. U svoj sam stan ušla porušenim stepenicama. Šok je bio golem i nevjerica do beskraja. Odnijeli su sve. — Bože, pitala sam se, pa što će im moje fotografije? Nijma ne znače ništa a za mene su to uspomene koje nikada ne mogu vratiti. No, to je rat, rekli su. I nastala je šutnja o svemu što se tamo događalo. Zbog toga sam film Jasmile Žbanić »Grbavica« doživjela kao vapaj obespravljenih, koji je u fokus svjetske pozornosti postavio problem trauma s kojima se nakon rata suočavaju tisuće žena silovanih za vrijeme srpske agresije na

Nakon povlačenja s Grbavice srpske paravojne formacije temeljito su je »počistile«

BiH. Film bez imalo uljepšavanja govori o tom bolnom pitanju, naglašavajući činjenicu da zločince nakon rata nije stigla zaslužena kazna. Štoviše, žene žrtve rata u poraću su obespravljene i ponižene. Same su prisiljene nositi se s teškoćama života, čak i u dramatičnim okolnostima kada, kao u filmu, svojoj djeci, rođenoj nakon silovanja, sada tinejdžerima, moraju odgovoriti na njima neugodna pitanja. Kako uopće djetetu reći da mu je otac silovatelj i ratni zločinac? Kako se suočiti s tom strašnom činjenicom ili kako zapravo živjeti s njom. Odgovor na ta pitanja, čini se, nemoguće je pronaći. A život se mora živjeti. Na Grbavici također.

Film »Grbavica« kroz priču o Esmi, koja od svoje kćeri skriva da njezin otac nije poginuli ratni heroj nego nepoznati srpski vojnik, uspješno tematizira problem masovnih silovanja muslimanskih žena u ratu u BiH, no još više ističe njihov današnji položaj u bosanskohercegovačkom društvu.

— Ove su žene polako zaboravljene, jer je njihov problem, za razliku od ostalih žrtava rata, još uvijek tabu i teško ga je politički instrumentalizirati, smatra redateljica Žbanić istaknuvši da je temeljni cilj njezina rada bio Bosni i Hercegovini i cijelome svijetu ukazati na zločine koji se zaboravljaju. »Grbavica« je nastala u suradnji kinematografija i filmaša Austrije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Njemačke, a jednu od

glavnih uloga igra i hrvatski glumac Leon Lučev.

Mnoge od žrtava ne žele govoriti »Grbavica« je zasigurno bar na trenutak uzburkala savjest svjetske javnosti. Za žrtve silovanja u BiH i to je puno, jer to je njihova životna stvarnost, činjenica s kojom žive svako dana. Udruga žena žrtva rata u BiH ima oko 25 000 dokumentiranih slučajeva, no posve je jasno da je broj silovanih žena tijekom rata u Bosni puno veći, možda i deset puta, jer mnoge od žrtava o tome ne žele govoriti. Neke žrtve silovanja kasnije su ubijene pa je teško imati točnu evidenciju. No to zasigurno nije opravdanje za nezainteresiranost vlasti u BiH za ovo pitanje. Uostalom, u odnosu vlasti BiH prema problemima silovanih žena najbolje govori podatak o bijednim zakonskim rješenjima glede statusa žena — žrtava rata.

Prema postojećim zakonima neka prava mogu ostvariti samo one silovane žene koje su pretrpjele tjelesna oštećenja 60 ili više posto. A što je s ostalima? Sve druge žene kojima je silovanjem na najbrutalniji način povrijeđeno ljudsko dostojanstvo nemaju praktički nikakva zakonska prava niti je organizirana skrb države za njih. Kakve li ironije, kao da im se ništa nije dogodilo. A da stvarnost bude još surovija pobrinuo se i postojeći zakon koji ne prepoznaje definiciju silovanja, nego se samo govori o različitim oblicima zlostavljanja. Tekst dopunjenog i izmijenjenog Zakona o zaštiti žena žrtava rata prošao je federalnu vladu, ali još nije usvojen u parlamentu. Nakon toliko vremena pomalo se gubi nada da će se nešto bitno promijeniti na bolje. A silovane žene u BiH trebaju živjeti suočene sa svim životnim problemima i nepravdama s kojima se svakodnevno susreću. Njihova djeca postaju također žrtve rata, a državu i svijet je sve manje briga. Možda će film bosanskohercegovačke redateljice Jasmile Žbanić biti iskra u vatrenoj borbi za pravdu i dostojanstveni život, ili su možda očekivanja autorice ovoga teksta ipak prevelika. No, »Grbavica« je pozvala na uhićenje najodgovornijih srpskih zločinaca Ratka Mladića i Radovana Karadžića. Ako se oni uskoro nađu u Haagu, bit će to bar mala satisfakcija žrtvama rata kako u Bosni i Hercegovini tako i u Hrvatskoj. Pa svijete, reagiraj! •

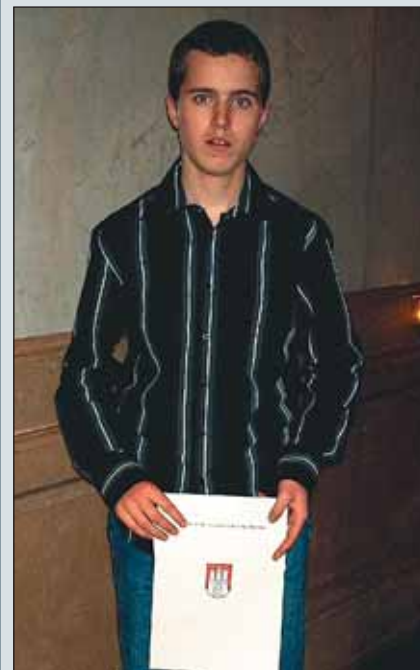
HRVATI U SVIJETU

MLADI ISELJENIK NAGRAĐEN U TOKIJU

U organizaciji Panasonic Communication, u Tokiju, 18. studenog 2005. godine održan je svjetski izbor dječjeg videospota KWD »Kid Witness News«. Grupa za film iz gimnazije Alstertal-Hamburg, u kojoj je bio sudionik mladi Hrvat — Ivan Radilj (14 god.) i njegov videospot »We are all good friends« ocijenjen je kao najbolji njemački i treći europski videospot! Zanimljivo je da u spotu Ivan objašnjava nastanak imena kravate — po Hrvatima koji su je nosili oko vrata po bojišnicama u Tridesetogodišnjem ratu. Hrvatska je danas poznata u svijetu kao domovina kravate, koja je postala znakom uljudbe pa čak i međusobnog poštovanja u muškoj odjeći, i to ne samo na Zapadu nego i u mnogim zemljama istočne polutke.

»Velika mi je čast što sam, u ime grupe, primio zahvalu 9. prosinca 2005. i nagradu u vijećnici slobodnog grada Hamburga« — izjavio je Ivan. Zahvalnicu je osobno uručila senatorica Aleksandra Dinges-Dierig, a svima je bilo poznato da je mladi Radilj po rođenju, obitelji i osjećajima Hrvat.

Ivan Radilj rođen je u Ogulinu 25. 6. 1991. godine, od oca Željka (iz Kaštel Gomilice) i majke pok. Marije rođ. Marković iz Ogulina. Ivan živi u Njemačkoj s ocem i bratom Lukom. (Štefica Matić)

Ivan Radilj (14 godina)

POLJIČANIMA U SLAVU, A POLJICAMA NA ČAST

Autoru »Parnasa« treba zahvaliti na studioznom obuhvaćanju tih imena općenito, jer je »iseljenička književnost« gotovo pola stoljeća bila za Hrvatsku »tabu tema« i tek se posljednje desetljeće javljaju napisi o njoj i njezinim protagonistima, Hrvatima koji su u teškim emigrantskim prilikama ostali vjerni svom jeziku i tlu. Jedino su imali privilegiju da produžuju istinitu sliku o porobljenoj domovini

Napisao **Mladen Hanzlovsky**

Koncem prošle godine objavljena je u omiškom Priku vrlo zanimljiva knjiga Nedjeljka Mihanovića »Poljički Parnas«. Svakako će imati važno mjesto u bibliografiji poznate stare Poljičke republike. Privući će pažnju također mnogih Poljičana u iseljeništvu, koji su rasprostranjeni od Amerike (ima ih dosta u Chicagu) do Argentine i ostalih zemalja. Iz Poljica su, primjerice, podrijetlom tamošnji poznati brodovlasnici Nikola i Miho Mihanović, danas uspješni argentinski poljoprivrednici, zatim, u SAD-u cijenjeni hrvatski slikar Zvonimir Mihanović, na čijim »hiperrealističnim« platnima prepoznajemo motive iz podstranske obale. A samo nabranje »Mihanovića« ovim slučajem, podsjetimo se, vodi nas i do jednog od najpoznatijih, Antuna, koji je 1835. ispjevao na Rijeci »Hrvatsku domovinu«.

Iz te grane je i Nedjeljko Mihanović, danas poznato ime hrvatske književnosti. Rođen je 1930. u poljičkom Sitnu Donjem a osim životnog opredjeljenja za književnost (1975. doktorirao je u Zagrebu disertacijom »Lirika Vladimira Nazora) odmah, od prosinca 1989. uključuje se posredstvom HDZ-a u višestranački politički život neovisne Hrvatske. Obavljao je niz dužnosti na području kulture, a 1994. izabran je i za predsjednika Hrvatskog

Nedjeljko Mihanović na skupu »Dobrojutro more« u Podstrani 2005.

državnog sabora. Posljednja mu je obimna knjiga, na više od 400 stranica, »Poljički Parnas«. U njoj je studioznim proučavanjem obuhvatio 35 pisaca, znanstvenika i književnika, koji su neposredno ili posredno podrijetlom Poljičani ili su se bavili temom te stare podmosorske Republike, odnosno kako je neki radije nazivaju, Kneževine Poljica. Knjiga će, također, biti zanimljiva za hrvatsko iseljeničtvo, jer obuhvaća i neke političke emigrante koji su djelovali poslije 1945. (neki i umrli) u izgnanstvu, a neki doživjeli tragičan kraj na Križnom putu ili u beogradskim egzekucijama.

»Bez imena i domovine u nepoznatom«: To su oni Poljičani koji su ostali poslije 1945., kako je zapisao pjesnik Srećko Karaman (1909.-1964.) »Bez imena sam i domovine, na putu u nepoznato«. Karaman je našao utočište u Argentini, kao i Branko Kadić (1919., Donja Poljica — 1991., Buenos Aires), jedan od pokretača časopisa »Studia Croatica« i vrlo plodan književnik, prevodilac na španjolski itd. Dosta prostora autor knjige posvećuje i iseljeniku prof. dr. Anti Kadiću (r. 1910., Krilo Jesenice), koji je sretan doživio neovisnost domovine i umro 1998. u svom rodnom mjestu. Kao intelektualac on je postigao visoku afirmaciju u Americi te se dovinuo do uglednog profesora književnosti u SAD-u (Berkeley). »Parnas« predstavlja, dalje, Branka Klarića (1912, Jesenice-Bleiburg 1945.) koji je za kratkog života od 33 godine ostavio zapažen opus religiozne lirike, i o kome je 1936. prvi pisao još Jure Kaštelan, zatim Jakšu Ercegovića (1918. Jesenice-Beograd 1945.), plodnog književnika iz generacije Vinka Nikolića, pogubljenog bez suda u prvoj godini jugorežima, pa uglednog filozofa i pisca u inozemstvu Edu Pivčevića, utemeljitelja Hrvatsko-britanskog društva u Londonu 1974. (rođen 1931. u Priku). Ovdje smo samo nabrojali najvažnije iz skupine iseljeničkih pisaca u toj knjizi. Autoru »Parnasa« treba zahvaliti na studioznom obuhvaćanju tih imena općenito, jer je »ise-

ljenička književnost« gotovo pola stoljeća bila za Hrvatsku »tabu tema« i tek se posljednje desetljeće javljaju napisi o njoj i njezinim protagonistima, Hrvatima koji su u teškim emigrantskim prilikama ostali vjerni svom jeziku i tlu. Jedino su imali privilegiju da produžuju istinitu sliku o porobljenoj domovini.

No, »Parnas« pridružuje spomenutima i mnoga imena koja su počela pisati unatrag dva stoljeća o Poljicima ili su postala ugledna došavši iz njih.

Od Stazića i Pavića do Vukovića: Pisci su u knjizi poredani kronološkim redom i »ova 'antologijska' monografija«, piše autor, samo je predradnja za izradu jednog općeg poljičkog leksikona«. Tako se i on ograđuje od mogućeg šireg izbora ovim svojim užim, a mi za potrebe ovog kratkog prikaza također samo odabiremo najvažnije. Među njih svakako spada i Alfons Pavić, prvi pravi historiograf Poljica. Rođen u Ljubljani kao visoki vojni dužnosnik Austrougarske 1839. iz plemenitaške obitelji Pfauenthal, Pavić bude iz Maribora 1883. postavljen za savjetnika Dalmatinskog savjetništva u Zadru. Kad tamo otkrije da su mu preci iz Poljica, do kraja života sav se usmjeri na istraživanje Poljičke republike. Štoviše, koristeći visoki položaj, Pavić pomaže gradnju cesta i putova i mostova u njoj, pa ga danas Poljičani smatraju nezaboravnim dobročiniteljem. Njegovi »Prilozi povijesti Poljica« iz 1903. ostaju trajni temelj za proučavanje te slavne hrvatske prošlosti. U Mihanovićevoj obradi redaju se potom poznata literarna imena Drage Ivaniševića, Jure Kaštelana, Nikole Miličevića, Josipa Pupačića, pa suca Milana Vukovića, pisca i pravnika koji se proslavio za jugokomunističkog režima hramom obranom hrvatskih političkih zatvorenika, disidenata, Šime Đodana, Marka Veselice, Smiljane Rendić i ostalih. Vuković je posebno ostao zapamćen braće u sudskom procesu međugorskog svećenika fra Jozu Zovka. Danas živi i radi u Zagrebu kao sudac Ustavnog suda prešavši 73 godinu te nastavlja s

aktivnim angažmanom i pisanjem. S Nedjeljkom Mihanovićem, piscem ove knjige, utemeljio je poznato okupljanje pjesnika u Podstrani, pod nazivom Pupačićevih popularnih stihova »Dobro jutro more«.

Ono što posebno uljepšava Mihanovićevu bibliografsko-leksičku knjigu je njegov obimni pregovor nazvan jednostavno »Poljica«.

Sedam stoljeća nezaboravne slobode:

O »Poljičkoj republici« napisano je do sada podosta, no jedan od najljepših osvrti je upravo Mihanovićev uvod. S njime nas Mihanović na jedan poetsko-nostalglični način podsjeća na fenomenalnu prošlost te male hrvatske župe od 250 km², obrubljene rijekama, Žrnovicom i Cetinom, planinom Mosor, iza sebe podstranskom obalom između Splita i Omiša. Poslije pada hrvatskih kraljeva 1102. godine. Poljičani su se povukli u podmosorska bespuća, osnovali svoju Poljičku republiku i faktično produžili s hrvatskom neovisnošću do Napoleoneve armade 1805. godine. Kako su živjeli u obruču između Mlečana i Turaka (pod njima su bili 150 godina!), vidi se danas iz čuvenog Poljičkog statuta, prema kome je slavni državnik Thomas More 1513. napisao svoju »Utopiju« i koga su kao »blistav srednjekovni dokument« izučavali poznati ruski akademici Grekov i ostali. Iz njega poučno zrači za današnju generaciju ogromno rodoljublje, zakoni o čuvanju zemlje, reda i rada, odanost Bogu i obitelji, ali i svom jeziku »arvatskom« i slobodi. Ono što nisu uspjeli u XVI. stoljeću izboriti pučki buntovnici Matije Ivanića i Matije Gupca, uspjelo je Poljičanima i njihovim knezovima, ustrojstvo vlasti kneževini bez robova, ali s ljubavlju prema svojoj zemlji i pravnoj vladavini, na kojoj im mogu zavijediti, i od kojih mogu učiti, današnji potomci u neovisnoj Hrvatskoj. Mihanovićev predgovor »Poljica« posebna je vrijednost njegove knjige koju treba uzeti i čitati posebno samo zbog njega. •

PET KUĆA

Napisao **Ivan Skračić** — **Bodul**

Bura je jučer prestala. Prošle noći nebo je bilo vedro, pa je priroda učinila svoje. Zaledilo se i more u plićaku. Jutro je osvanulo besprijekorno prozirno nad kanalom, pučinom i nad Velebitom. Planina puca od čistoće. Na njenim vrhovima snijeg se sjaji jače od labudove bjeline. Ledenica sve štupa. Uvlači se u nosnice. Vješa se za uši. Kako ure odzvanjaju studen polako popušta, ali samo toliko da momak može skinuti kapu ako pokraj njega prođe neka zgodna cura.

Godina je 1959. Sredina dana. Podne samo što nije odzvonilo s obližnjeg kampanela. Niko stoji na Trgu revolucije naslonjen leđima na zid Omladinskog centra. Hvata sunce. Oskudno je odjeven. U hlačama od trliša na kojima ima i zakrpa. Jaketa* mu slična hlačama, ali nešto novijeg datuma jer joj je boja tek malo izbljedadla. Na sebi nema deblje odjeće. Zimski kaput mu je daleki luksuz. Na stopalima ima platnene cipele potkovane automobilskom gumom. Visok je. Mršav. Plećat. Dvadeset mu je godina. Gledajući ga kroz ženske naočale, i bez njih, reklo bi se: zgodan ljepotan, nema što. Samo ženska želja ostala bi neutješna. Uzdah prazan. Nedavno se oženio, prije vojske u koju nije želio ići. Tako je govorio sam sebi. Zašto u tu armiju kada je komunistička, a ja vjernik. Tu ispred njega, na sredini Trga revolucije vijori se zastava s crvenom petokrakom u sredini. Često je mrmljao u sebi da to nije hrvatska zastava a na hrvatskoj je zemlji. Po vjenčanju uveo mladu suprugu Janju u vrlo stari i trošni očinski dom. U kući samo hambar suhih smokava, pokoja litra maslinova ulja, i nešto više bevande, te roditelji i mlađa sestra. On s mladom suprugom spava u prizemlju, uz ribarske mreže, na slamarici. Gore roditelji u jednom kutu a sestra u drugom. Danas hvata zimsko sunce naslonjen na zid »dobrovoljnog« narodnog rada. Ispred njega nekoliko dječaka napucava krpaša*. Onda začuje glas. — Prijatelju Niko, što radiš!? — Pa evo, motam — odgovori Niko. Pritom se nasmije-

ši a zubi mu pokazaše smeđu nikotinsku oplatu. A motao je duhan u papir od cementne vreće — U tom vremenu oskudica imati pravi cigaretni papir za mnoge, a pogotovo za Niku, bio je samo san. Sutradan šaputalo se je na Trgu revolucije. — Ode Niko sa svojom Janjom... Pobiže preko bare.

Godina je 1983. Ljeto. Nedjelja. Osma ura jutrom. Niko sjedi na prozračnoj verandi do ulaznih vrata svojeg prebivališta. Taj kutak vruće australsko sunce gotovo nikada ne dotiče jer je istok pozadi kuće, još k tome široke su nadstrešnice oko krova. Jučer je bilo veoma vruće. Četrdeset i dva stupnja Celzija, i to u hladu. Puhao je sjeverni vjetar iz zagrijanog pijeska suhog australskog zaleđa. Ipak, u noći se dogodila promjena. Zapuhao je vjetar s mora. Vjerojatno se je začeo negdje na Južnom polu pa je u brzom naletu do-

valjao i svježinu iz svojih nepreglednih ledenjaka. Do jutra se temperatura spustila na dvadeset i sedam stupnjeva Celzija. Najugodnija temperatura za ljudsko tijelo. Znao je to i Niko. Stoga je i sjeo na verandu do ulaznih vrata. U duplu hladovinu, jer mu uslijed jučerašnje vrućine iz tijela još izbija toplina, zrači. A u kući nema klima uređaja. Nema ga, jer u njemu i njegovoj Janji još uvijek buja poriv za opipljivim dobrima. Onim čvrstim. Tako nemaju vremena za svoje osobne ugodnosti, pa ni za one male, nužne, užitke. U kuhinjskom ormariću uvijek drže samo čaj. Kava bi bila drugi užitak, a to je previše. Štede na svemu osim na njegovu pušenju, jer to mu je i jedini izlazak iz svijeta osamljenosti. Bili su sretni prošle godine kada je loza u vrtu rodila. Zobali su grožđe danomice, tako da za puna dva mjeseca nisu trebali potrošiti ni dolara na voće. Sjedi tako Niko u prozračnoj

hladini i uz cigaretu ispija jutarnji čaj. Misli ga odvođe u rodni kraj pa opet natrag u svakašnju. U još uvijek težak rad, gotovo svaki dan, a trud čini svoje. Ne miluje. Prsti na lijevoj ruci dosta su mu zgrčeni. Nu, dešaka još je zdrava. Na njemu hlače od trliša, a na širokim plećima košulja otrgnutih rukava tako da mu pazusi lakše dišu kad vrućina vrisne. Nije baš ni odveć veseo. Pomalo je i zabrinut. Unatrag mjesec dana napustio ih je sin jedinac. Rodio im se u Italiji. U kampu Kremona. Sjeća se Niko da ga je napravio prije negoli je napustio svoju voljenu Hrvatsku i to pod vedrim nebom, kada je sa svojom Janjom okopavao stari vinograd, pa mu zbog toga i nadjenuše ime Vedran. Doduše, priznavao je u sebi, da nisu imali mnogo vremena oko njegova uzrasta, a ni za stvaranje brata mu ili sestre. Mnogo su radili, a Vedran se odjednom pružio, kao iz vode. A onda se odvećao. Sjeo na motorkotač i jednostavno otišao. Javio se razglednicom iz Gold Costa i napisao da je lamo »nice« i da ostaje... Mislili tako Niko posegne za vrećicom »Drum tabaco« i izvadi cigaretni papir.

Utom se pred kućom zaustavi bijeli automobil i malo zatim začuje glas. — E Niko, po Bogu brate, nisam te vidio ima godinu dana! Što radiš!?

— Pa evo, motam—odgovori Niko.

Godina je 2005. Ljeto je. Subota jutrom. Osma ura.. Niko stoji na nekadašnjem Trgu revolucije, a sada Trgu hrvatskih vladara. Stoji naslonjen na zid nekadašnjeg Omladinskog centra, a sada Krešimirovog doma. Milo mu je pa stoji naslonjen na istom mjestu kao u unatrag četrdeset i pet godina. Motri unaokolo. Bonaca je. Vjetar se uspavao na Velebitu. Tradicionalne drvene brodice, leuti i gajete, u Staroj rivi ni malo se ne miču. Stoji k'o zalivene. Ne miče se ni Niko. Do njega u kamenim pitarima* na jutarnjem suncu rumeni se cvijeće. Cvjetni miris je jak. Ugodno nadražuje nosnice. Vrapci se rasčevrljali* na obližnjoj murvi*. Ljetna sezona je u punom jeku. Sve je živahno. Po sredini trga nekoliko dječaka nabija loptu. Pravu pravcatu. U obližnjim kafićima domaća i strana čeljad već ispija jutarnju kavu. Listaju se dnevne novine. On, u hlačama od trliša, stoji uspravno. Plećat. Mršaviji je negoli u mladosti. Visina ramena tek mu se malo snizila. Kosa gotovo bijela. Fali mu jedan očajnik i jedan sjekutić. Ostale zube resi svjetlucasta smedina. Među prstima obilati trag od nikotina, a oči mu još sjaje mladenačkim žarom. Stari očevo dom našao je kako ga je i ostavio. Ribarske mreže još uvijek u istom kantunu. Doduše

nema više slamarice, ali gore na katu ista stara kočeta*, bez slamarice i bez madraca. I dvije stare škrinje, od kojih je jedna gotovo raspala. Na prozorima kapci potpuno izgubili nekadašnju boju i stoje nakrivljeni. Ipak, netko je uveo struju i vodu, ali je sve skupa dotrajalo. Sestra mu se nikada nije udala. Izučila za medicinsku sestru i dobila posao u Rijeci. Stvorila svoj stan i ostala. Roditelji mu umriješe od starosti, i osamljenosti, u prvoj godini Domovinskog rata. Svake godine, za Božić, znao im se javiti s čestitkom i poslati ček od trista dolara. I to je bilo to. Eto, sada upravo gleda kako jedan zgodan momak podiže zastavu na stup po sredini trga i to pravu pravcatu s hrvatskim grbom u sredini. Nasmiče se i u grudima osjeti milinu. Posegne za duhanom i uto začuje jači glas. — Prijatelju Niko, što radiš!?

— Pa evo, motam — odgovori Niko.

— Aaa, izmijenili smo fizički izgled, zar ne? Samo ostaju, nevaljane, stare navike. I kod mene su ostale pa daj da i ja smotam jednu. — Tako nekako, prijatelju Ive. Evo uzmi... možda ćemo zaustaviti ispadanje kose — odgovori Niko.

— A reci mi Niko, kako ono ti i Janja stojite s djecom u tom dalekom svijetu? — Pa, samo jednog sina i dvoje muške unučadi, ali su veoma daleko od nas. Oni su, znaš, u nekom turističkom poslu. Mnogo radi moj Vedran. Znaš, otplaćuje kredite... Rijetko se viđamo. Velika su to prostranstva, znaš... Malo su umukli dok su uvlačili i ispuhivali dim, onda će opet Ive. — Pa mogao bi, prijatelju, sada doći doma, i ostati. Ovo što nam je preostalo od života treba malo i uživati. Svaki dan možemo napraviti marendu*. Zaigrati boće i baciti po koju na karte. Za litru vina, znaš. Pogotovo jer su ti očevi temelji još tu. 1 zidovi. Malo novaca i obnova doma bila bi ti gotova. A imamo i našu Hrvatsku! — Eee... lako je tebi govoriti. Ti si tu nik'o i obik'o, a ja se odvik'o. Puno je godina prošlo, prijatelju Ive. Znaš, ovdje nemam od čega živjeti. — A od čega živiš u Australiji — opet će Ive?

— Eee.. tamo imamo PET KUĆA. Četiri su nam u najmu, pa tko će ih paziti*, i ubirati* namninu, ako ja i Janja nismo tamo. Zato smo i došli doma samo na tri tjedna. Tog trenutka umukoše vrapci na obližnjoj murvi, a s rascvjetane ruže u kamenom pitaru ispadne nekoliko latica. •

*jaketa — sako / krpasa-krpaš — ručno napravljen lopta od platna. / pitarima-pitar — posuda za uzgajanje cvijeća / rasčevrljali — raspricali / murvi-murva — na dudu-dud / kočeta — starinski drveni krevet visokih strana / marena — doručak

HRVATI U SVIJETU

SAD: HRVAT NA NAJBOLJEM RADNOM MJESTU NA SVIJETU

Još jedna izuzetno ugodna vijest o znanstvenicima hrvatskog podrijetla pristigla je posljednjih dana, ovaj put, iz San Francisc. Članak u ovomjesečnom izdanju časopisa *Fortune* usmjerio je medijsku pažnju na hrvatskog znanstvenika dr. Domagoja Vučića koji radi u SAD-u. Nakon što je ta ugledna publikacija proglasila kalifornijsku biotehnošku kompaniju *Genentech* najboljim radnim okolišem u svijetu, od devet tisuća uposlenika, upravo je 37-godišnji Domagoj Vučić bio taj koji je javnosti predstavio rad svoje tvrtke. Velik dio američke javnosti prepoznaje tu tvrtku po Herceptinu, lijeku protiv raka koji je mnogim oboljelima vratio nadu. Taj je lijek tvrtki donio goleme prihode — tijekom prošle godine cijena dionica *Genentech*a udvostručila se, na 95 dolara, a vrijednost kompanije — 102 milijarde dolara — stavlja ju na dvadeseto mjesto u Americi. U *Genentechu* rade i tri Hrvata, a među njima se ističe vrhunski stručnjak Domagoj Vučić, 37-godišnji molekularni biolog, koji je imao čast govoriti za *Fortune* o svojoj kompaniji. U američku je kompaniju došao prije sedam godina, otako je obranio doktorat iz genetike na Sveučilištu Georgia. Od 2001., tri godine nakon što je stigao u *Genentech*, vodi vlastiti laboratorij, rođen je i odrastao u Zagrebu, gdje je 1992. godine diplomirao molekularnu biologiju na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu (PMF). Nakon što je godinu dana radio kao asistent na PMF-u, poslao je molbe na nekoliko američkih sveučilišta i izabrao Sveučilište Georgia, gdje je doktorirao na temi iz genetike 1998. godine. Te je iste godine došao na postdoktorat u laboratorij Vishve Dixita u *Genentechu*. Vučić je za *Jutarnji list* otkrio i kako u posljednje vrijeme imaju nekoliko iznimnih lijekova. To su Rituxan, lijek protiv tumora imunološkog sustava, Herceptin, lijek protiv tumora dojke te Avastin koji sprečava dovod krvi u tumor. On se pokazao učinkovitim kod raka debelog crijeva, pluća i dojke, a *Genentechu* donosi milijarde dolara godišnje. Osim Vučića, u *Genentechu* su još dva znanstvenika iz Hrvatske, i to Miro Brajenović iz Zagreba i Siniša Ivelja iz Splita.

— *Genentech* je prva svjetska biotehnoška kompanija, a naša istraživanja dovode do razvoja anitumorskih i lijekova za imunološke bolesti. Moj projekt, za koji se nadam da će krajem ove ili početkom iduće godine biti u fazi kliničkih istraživanja, od izuzetne je važnosti za kompaniju. Zato su me čelni ljudi *Genentech*a izabrali da govorim za *Fortune* — rekao je Domagoj Vučić.

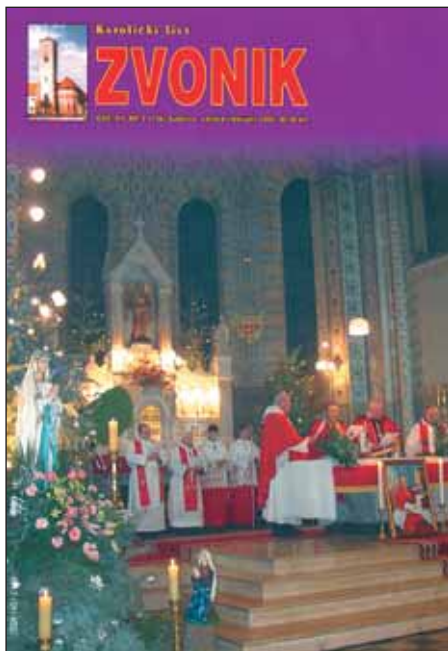
Genentech su 1976. osnovali Herb Boyer, jedan od pionira genetskog inženjerstva sa Sveučilišta California u San Franciscu, i bogati investitor Bob Swanson, koji je prvi u svijetu prepoznao golemi komercijalni potencijal molekularne genetike. Kompanija se u početku bavila proizvodnjom inzulina, a danas je uglavnom fokusirana na onkologiju i bolesti imunološkog sustava.

VJERSKA I NACIONALNA OKOSNICA ISELJENE HRVATSKE

Izlaganje s okrugloga stola o temi »Hrvatska knjiga izvan Hrvatske — iskustva, današnje stanje i perspektive« na izložbi Hrvatske matice iseljenika »Hrvatska knjiga u iseljeništvu«, INTERLIBER 2005, na Zagrebačkom velesajmu, 11. 11. 2005.

Izlagač msgr. **Vladimir Stanković**

Glasnici i časopisi: U domovini su razni glasnici uvijek bili najomiljenije vjersko pučko štivo. S time su naši svećenici nastavili i u iseljeništvu. Posebno je uvijek bio popularan »Glasnik sv. Antuna«. A čini se da se u razdoblju poslije Drugog svjetskog rata najdulje održao »Glasnik Srca Isusova i Marijina« u Salzburgu, koji je godinama uređivao, tada najugledniji svećenik hrvatskog iseljenništva, vlč. Vilim Cecelja. Ta edicija ima veliku važnost za proučavanje ne samo vjerskog života naših političkih emigranata u Austriji i Europi, nego i za cjelokupno, pa i političko, življenje i kasnijih »gastarbajtera«, pa pomišljamo na jednu posebnu obradu tog Glasnika. A najdulju izdavačku tradiciju raznih glasnika imaju franjevci u Chicagu, dok su, recimo, njihova zadarska franjevačka subrača u Argentini osim glasnika »Ave Maria«, i »Život« uređivala i »Ognjište«. A bosanski franjevac Tvrtko Gujić dugo je u Canberri u Australiji uspješno uređivao glasnik »Pod Južnim križem«. Mislim da se u tu kategoriju glasnika malo teže može uvrstiti njemačku »Živu zajednicu« ili švicarski »Movis«, ili austrijsku »Našu riječ«, ili francuski »Naš glas« što izlaze i danas i obrađuju teme širokog spektra, a ti su, više časopisi nego tradicionalni glasnici, značajni po

tome što se objavljuju u nakladama od više tisuća primjeraka, posebno onaj u Švicarskoj koji izlazi 4 puta godišnje i svaki broj u nakladi od preko 15. 000 primjeraka. I dok se neki — poput »Movisa« i »Naše riječi« drže još samo hrvatskog jezika, frankfurtska »Živa zajednica« ima sve više članaka i na njemačkom, a onaj pariški časopis i na francuskom. A »Naša nada« u Chicagu, odnosno Hobartu, glasilo Hrvatske katoličke zajednice za SAD i Kanadu jest mjesečnik koji već dugo izlazi — i on dijelom na hrvatskom i dijelom na engleskom jeziku.

Poluvjerski i polupolitički časopisi:

Dok se u Hrvatskoj — tamo od početka izlaženja Glasnika sv. Antuna, kasnije Veritasa, početkom šezdesetih godina i onda Glasa Koncila i drugih vjerskih mjesečnika — točno znalo, pa se toga i držalo, da u tadašnjim političkim prilikama ograničene slobode nije moguće pisati o nekim drugim nego samo o vjerskim temama, hrvatske župe u prekomorskim zemljama su u svojim glasnicima i biltenima ulazile i u nevjerske pa i političke teme. Bilo je to u skladu sa slobodom tiska u zapadnim demokratskim zemljama, iako je zbog toga Crkva u domovini imala nekih neugodnosti. No osim tih naglašeno vjerskih publikacija, postojali su i neki naoko vjerski časopisi, odnosno oni koje su izdavali svećenici ili su na izdavačku politiku imali najviše utjecaja, koji su imali izrazito rodoljubnu odnosno političku orijentaciju. Među njih spada na prvom mjestu čikaška »Danica«, zatim melbournški »Hrvatski vjesnik«, a donekle i argentinsko »Ognjište«, pa minhenski »Vjesnik« hrvatskih emigranata i radnika u Njemačkoj, i »Novi život« u Grottaferrati u Italiji, a svakako i Sinovčićev listić o Sluzi Božjem Ivanu Merzu u Argentini. Bilo je i župnih biltena koji su ulazili u neposrednu političku borbu protiv Jugoslavije i njezinih diplomatskih ili udbaških ekspozitura u inozemstvu. — A onda, u vremenu Domovinskog rata, i

izrazito vjerski, poluvjerski i, recimo, politički časopisi, svakako i svi župni bilteni, masovno su se uključili kako u političko lobiranje za samostalnost, odnosno, oslobođenje Hrvatske od velikosrpskog agresora, tako i u plansko i organizirano skupljanje humanitarne pomoći za stradale u ratu. Zapravo su te edicije zorno pokazale kako su upravo hrvatske župe i misije bile najbolje organizirane strukture za pomoć Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini u ratu. O tome je objavljeno i više vrijednih knjiga.

Knjige i izdavačke kuće: Ima u iseljeništvu i mnogo knjiga vjerskog, kulturnog i političkog sadržaja koje su objavili pojedini svećenici, njihove župe ili čak izdavačke kuće. Na tom je području — osobito u početku — bilo i vrlo mnogo biskupijskih svećenika, koji se nisu umorili ni danas, poput starine don Ante Klarića koji je 2000. godine objavio zamašnu knjigu: »Povijest hrvatske katoličke misije sv. Leopolda Mandića u Aucklandu (Novi Zeland) 1904-1999.« u izdanju »Crkve u svijetu« u Splitu, i to na hrvatskom i engleskom jeziku. No plodnom izdavačkom djelatnošću u iseljeništvu mogle su se lakše baviti naše redovničke zajednice, od kojih jedna još i danas, ima svoju tiskaru, a to su hercegovački franjevci, odnosno članovi Kustodije sv. Obitelji u Chicagu. Oni nisu objavljivali »samo« glasnike, almanahe kalendare i liturgijske tekstove nego i cio niz knjiga. Njihova je djelatnost na tom polju rada znatno dobila na značenju kad je 1970. iz Europe u Chicago preselio »ZIRAL — Zajednica izdanja ranjeni labud«, koja je do konačnog preseljenja u Mostar 1995. objavila 62 knjige i to sa svrhom »razvijati i širiti hrvatsku kulturu i time doprinijeti izgradnji hrvatske nacionalne svijesti i samobitnosti«. Kako je »Ziral ponovno poletio«, i to u Hercegovini, može se čitati u »Matici« od listopada ove godine. A kao neki »vuk samotnjak« o problematici naših »gastarbajtera« u Njemačkoj, više je knjiga objavio, prerano preminuli, vlč. Dragan Ćuturić, svećenik Vrhbosanske nadbiskupije. A kad smo već u Njemačkoj, ne smije se zaboraviti spomenuti fra Bernarda Dukića, dugogodišnjeg delegata za hrvatske misionare, koji je sa

svojom ekipom u Frankfurtu objavio više raznih izdanja, a da se o pribavljanju vjerske, povijesne i općekulturne literature iz domovine i ne govori. Nažalost, nemam svih brojnih fotomonografija izdanih u povodu raznih godišnjica. Ipak ne mogu prešutjeti jednu malu ali značajnu knjižicu »Hrvati u Ruhru« koju je izdao tadašnji hrvatski essenski župnik Franjo Lodeta i u kojoj su tada po prvi put objavljena umjetnička djela koja je u hrvatskoj kapeli u Essenu — Bergeborbec-

ku ostvario slikar Ivo Dulčić i to u raznim tehnikama. No predaleko bi nas dovelo nabrajati pojedina literarna ostvarenja u našim crkvenim ustanovama u inozemstvu. Treba otići u Chicago i u tamošnjem »Hrvatskom etničkom institutu« skoro sve to vidjeti na jednom mjestu, jer ovo moje današnje izlaganje uistinu su samo prigodne natuknice.

Zaključak: Svi dobro znaju da se današnje prilike u iseljeništvu općenito teško mogu usporediti s cvatućim godinama jednog »Zirala«. Usvojene stereotipe danas treba mijenjati i revidirati, i to ne samo zbog naglašenog distanciranja od hrvatskog iseljeništva koje je u hrvatskoj službenoj politici naglo započelo 2000. godine a još ni danas nije sasvim prestalo, nego i zbog prave hostilnosti, da ne kažem mržnje koju prema našem iseljeništvu sustavno potiču neki (nažalost i mnogi i najutjecajniji) novinski i elektro-

nički mediji u Hrvatskoj. Sve to nekako dovodi i same predvodnike našeg iseljeništva: političare, svećenike, gospodarstvenike, intelektualce, pa i radnike i prosječne ljude do toga, da im je pomalo već dosta te i takve Hrvatske. Obično krivnju bacaju na političare u domovini, za koje su oni možda dali i svoj glas, a možda teško shvaćaju i još teže prihvaćaju krutu stvarnost koja glasi: sve je to skrojeno i sve se to provodi u metropolama njihove nove domovine koja nikada nije sasvim prijateljski primila ni njih kao doseljenike a još manje slobodu njihove domovine Hrvatske. Ali, da budemo i malo samokritični: kao da je tu i tamo i u redovima inozemnog svećenstva pomalo splasnulo onaj negdašnji entuzijazam, jer su i ti svećenici sve stariji a mlađeg svećenstva nema dovoljno ni u domovini, a mnogi su i ranjeni nezahvalnošću ove i ovakve današnje Hrvatske koja kao da želi zaboraviti nepobitnu činjenicu da ni ove ni ovakve današnje Hrvatske uopće ne bi bilo bez hrvatskog iseljeništva. No Crkva ide dalje i naši svećenici u svijetu žive sa svojim narodom u duhu onoga što im poručuje vrhovna crkvena vlast u Vatikanu koja je 2. svibnja 2002. izdala dokument s naslovom: »Uputa, erga migrantes caritas Christi — ljubav Kristova prema iseljenicima« u kojem se kaže: »Današnje su migracije najraširenije kretanje ljudi u povijesti. U ovim posljednjim desetljećima ta je pojava, kojom je danas obuhvaćeno oko dvije sto milijuna ljudi, poprimila oblik stvarnosti koja zadiru u samu strukturu suvremenog društva. To je postao sve složeniji problem s društvenog, kulturnog, političkog, vjerskog, gospodarskog i pastoralnog gledišta... Glavne zadaće dušobrižnika za selioce (među ostalima) prije svega su: čuvati etnički, kulturni, jezični i obredni identitet selioca budući je učinkovito pastoralno djelovanje nezamislivo bez poštivanja i vrjednovanja kulturne baštine selilaca.« Neka Bog prosvijetli pamet da o tome ozbiljno razmisle i oni na East Riveru u New Yorku i ovi bliži u Bruxellesu, i naša Crkva u domovini, i naše hrvatske župe i misije u inozemstvu sa svojim vjernicima na svim kontinentima, ali i naši političari svih boja u domovini i u svijetu. •

DEVET PASTIRSKIH POHODA AMERICI I KANADI

Kardinal Kuharić je jako cijenio Hrvate u iseljeništvu i brinuo se za njih. Rado ih je posjećivao, ne samo zato što je i sam imao mnogo iseljenika iz vlastite obitelji, već i zbog plemenitosti srca. I oni su njega voljeli i u njemu su gledali Hrvatsku

Napisala **Matija Maša Vekić**

Ovo je četvrta knjiga u nizu koja govori o kardinalu Franji Kuhariću u hrvatskom iseljeništvu. Priređivač je mons. Vladimir Stanković, dugogodišnji ravnatelj hrvatske inozemne pastve. Nakon prve knjige o Južnoj Africi (2003.), druge o Australiji i Novom Zelandu (2003.), treće o Južnoj Americi (2004.), ova, o Sjevernoj Americi, je najopsežnija. Sadrži devet pastoralnih pohoda tadašnjeg zagrebačkog nadbiskupa Franje Kuharića hrvatskim župama i misijama Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi i to: 1970, 1976, 1984, 1985, 1988, 1990, 1991, 1994 i 1996. Kardinala je na putovanjima pratio mons. Vladimir Stanković, a ponekad i vlč. Živko Kustić, tadašnji glavni urednik katoličkog tjednika Glasa Koncila, koji su slali izvješća s putovanja. Sada su nam ti članci dostupni na jednome mjestu.

Nakon uvodne riječi mr. Pere Ivana Grgića, donedavnog ravnatelja dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu knjiga se otvara poviješću hrvatskog iseljavanja u Sjevernu Ameriku iz pera dr. Georga Prpicha (dr. Jure Prpica) iz Clevelanda. On piše o vrstama migracija, o tome kako su se iseljenici snašli u novoj domovini, o društvenom životu, vjeri i kulturi te o političkim aktivnostima u SAD-u, o iseljavanju u Kanadu prije Prvog svjetskog rata, u razdoblju od 1918. do 1945., o imigraciji poslije Drugoga svjetskog rata, o važnijim Hrvatima u Kanadi te o američkim Hrvatima i oslobođenju Hrvatske. Ugledni znanstvenik hrvatskoga podrijetla dr. Prpich objavio je više knjiga na ovu temu, primjerice »Hrvati u Americi« koju je izdala Hrvatska matica iseljenika u Zagrebu 1997. godine.

Kardinal Kuharić je jako cijenio Hrvate u iseljeništvu i brinuo se za njih. Rado ih je posjećivao, ne samo zato što je i sam imao mnogo iseljenika iz vlastite obitelji već i zbog plemenitosti srca. I oni su njega voljeli i u njemu

Vladimir Stanković (priredio): Kardinal Kuharić u hrvatskom iseljeništvu — Sjeverna Amerika, Kršćanska sadašnjost Glas Koncila, Zagreb 2005., stranica 415.

su gledali Hrvatsku, kako je više puta ponovio mons. Stanković.

U knjizi se nižu pastoralni pohodi kardinala Kuharića po kronološkom redu, njih devet, od 1970. do 1996. godine. Dodana su i neka značajna pisma i popis hrvatskih katoličkih župa i misija u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi te popis hrvatskih župa, samostana i svećenika Sjeverne Amerike iz 1967. godine, koji je sastavio prvi ravnatelj hrvatske inozemne pastve dr. Vladimir Vince. Novost u ovoj knjizi jest vrlo koristan shematski dio s kratkom poviješću i ostalim podacima o sadašnjem stanju svih hrvatskih župa i misija u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi. To je plod suradnje mons. Vladimira Stankovića i fra Ljube Krsića, direktora Hrvatskog etničkog instituta kojeg su 1975. go-

dine ustanovili franjevci u Chicagu kao odgojnu i znanstvenu američku ustanovu.

Kao sjećanje na smrt blagopokojnoga kardinala Kuharića priređivač mons. Vladimir Stanković uvrstio je u ovu knjigu i govor kard. Vinka Puljića, nadbiskupa vrhbosanskog, što ga je održao na misi zadušnici za uzoritoga u zagrebačkoj katedrali 13. ožujka 2002. godine. Kardinal Puljić je tada rekao: »Pamtit ćemo ga jer je bio brižan pastir; pastir koji je okupljao ne samo stado Crkve zagrebačke, kojoj je predsjedao, nego pastir cijelom hrvatskom narodu. Bio je simbol i znak koji je dostojanstveno i hrabro govorio istinu i u trenucima kada je to bilo vrlo opasno... Kad smo u vrijeme komunizma doživljavali teške pritiske, dobro smo osluškivali što će reći nadbiskup zagrebački kardinal Kuharić. Mnogo puta smo citirali njegove riječi kao uporište za nalaženje vlastitoga stava i ponašanja u vremenima kušnje... Kad nam je bilo najteže, mi biskupi u Bosni i Hercegovini pošli smo k njemu... Pripovijedali smo mu o našim ruševinama, o nepravdama, o progonstvima. A on bi sve to očinski osluškivao i onda, s nama zajedno ili sam, dizao glas u obranu čovjeka i njegovih prava. Zato, u ime svih napaćenih Hrvata katolika iz Bosne i Hercegovine, želim ti, dragi kardinalo Franjo, iskreno zahvaliti što si nam bio blizak, što si nam bio potpora, što si istinski znao kazati ne samo riječ utjehe nego i riječ ohrabrenja da ustrajemo na križnome putu. Hvala Ti i u nebu vječna slava, jer Ti nisi naš napaćeni hrvatski narod dijelio, nego si osjećao da je to jedan narod. Mi, Hrvati moramo čuvati te drage uspomene od kojih je satkana naša povijest; uspomenu na tolike divne ljude koje je naš narod iznjedrio, a po kojima nas je Bog blagoslovio.«

Dok se s ljubavlju sjećamo kardinala Kuharića prisjetimo se i njegove duhovne oporuke: »Molim svoju veliku duhovnu obitelj — zagrebačku nadbiskupiju i cijelu Crkvu u hrvatskom narodu — da čuva i živi cjelovitu katoličku vjeru u osobnom, obiteljskom i narodnom životu.« •

UMJETNOST ME JE POTPUNO PROMIJENILA I OBOGATILA

Brat je diplomirao fiziku u Berlinu a sestra je magistar latinskoga i starogrčkoga. A mama je, naravno, svime time zadovoljna. Ona je uvijek ozbiljno shvaćala obitelj, kao svetinju, donosila stabilnost i smirenje u obitelji i sve je učinila da se svi duhovno obogatimo i uspijemo

Napisala **Sonja Breljak**

Za nedavne oproštajne i dobrotvorne kulturno-zabavne fešte koju je organizirala Hrvatska katolička misija u Berlinu u povodu promjene adrese i sjedišta misije, berlinske Hrvate je na noge digao izvedbom himne naše a kasnije oduševio i poznatim napjevom Ave Maria, mladi tenor Eugen Duvnjak. Njegovo prvo pojavljivanje i nastup na nekom skupu Hrvata u glavnom njemačkom gradu izazvalo je radoznalost, ugodno iznenađenje i odobravanje nazočnih. Tko je pristao mladi čovjek ugodna i školovana tenora saznali smo i u društvu mame Ljube Duvnjak koja je uz Eugena rado udovoljila našoj profesionalnoj znatiželji.

Obitelj Duvnjak spada u prvu useljeničku generaciju Hrvata u Njemačkoj. Klasičnu gastarbajtersku priču sličnu tisućama drugih započela je davne 1961. godine glava obitelji, danas pokojni otac Ilija, dolaskom iz rodnog Livna u Essen. Ocu se nedugo poslije u Frankfurtu pridružila i supruga Ljuba a nakon rođenja sina i kćeri, Nevena i Nevene, slijedeći bolje uvjete i povoljnija radna mjesta, 1968. godine su se našli u tadašnjem Zapadnom Berlinu. — E tu sam se onda 1973. godine rodio ja — govori nam nasmiješeno Eugen, dok se, vrlo sretno i otvoreno, prisjeća kako se otac vrlo uspješno bavio građevinskim obrtom a mama Ljuba se sva posvetila obitelji.

• Kršten sam, pričešćen i krizman upravo u Stresemannstr. u crkvi Svetog Klementa od koje sam se eto, umjetničkim nastupom na kulturnoj večeri katoličke misije, i ja imao prigodu oprostiti.

— *Tko je prvi i kada kod Vas primijetio nadarenost i sklonost glazbi i pjevanju?*

• Roditelji se nisu bavili glazbom ali su učitelji već u osnovnoj školi ovdje u Berlinu primijetili tu nadarenost, moj osjećaj za glazbu i ritam. Poslali su me na audiciju u jedan pjevački zbor i to je bilo vrlo pozitivno, poticajno. I ja sam rano osjetio da volim glazbu a moram reći i da su me i roditelji u tome podupirali. Jedno sam se vrijeme čak dvoumio i počinjao studirati biologiju, to me isto zanimalo a onda sam se potpuno, sto posto, predao tom unutarnjem porivu i potrebi moje duše za glazbom. Otišao sam na audiciju na kojoj je kvaliteta i kapacitet mog glasa, kao tenora, zadovoljila i ja sam počeo studirati na Hans Pejsler akademiji i školovanje je trajalo šest godina. Školovanje je bilo dobro i moglo se steći i iskustvo i dojam što me

Mladi tenor u društvu mame Ljube Duvnjak

čeka u tom poslu. Vidio sam da sam izdržljiv i da uživam u tome. A kako se dobar glas brzo i pročuje dobio sam ubrzo i angažman u jednoj kazališnoj kući u Wittenbergu.

— *Kakav sada, nakon školovanja, imate status, kome pripadate i što najradije pjevate?*

• Pa sad sam u malo boljoj poziciji da mogu odabrati što hoću pjevati. Imam status slobodnog umjetnika. Kada kazalište napravi jednu produkciju onda traži odgovarajuće pjevače za pojedine uloge. Ja imam agenta koji je u tijeku, prati to i prema tim informacijama odlazim na audiciju nakon koje, ako je pozitivna, sklapam ugovor s kazalištem ili producentom. Taj mi odnos odgovara jer pjevam što mi leži i mogu u tom repertoaru u miru sazrijevati.

Slobodni sam umjetnik od 2004. godine, od završetka Akademije.

Pjevao sam širom Njemačke, u Poljskoj, Engleskoj i Luxemburgu. Repertoar mi je raznolik, od najdražeg Rossinija pa do Mozarta, Werdlja i Bacha.

Sad vježbam ulogu u »Čarobnoj fruli« i to će biti jedna turneja po Njemačkoj. Taj svijet opere, klasike nudi čovjeku toliko osjećaja da obogaćuje vlastiti život i smiruje, razvija lik i osobu. A posebno je lijep rad s društvom, ansamblom.

— Što radi ostatak obitelji, je li u umjetničkim vodama?

• Brat je diplomirao fiziku u Berlinu a sestra je magistar latinskog i starogrčkog. A mama je, naravno, svim time zadovoljna. Ona je uvijek ozbiljno shvaćala obitelj kao svetinju, donosila stabilnost i smirenje u obitelj i sve je učinila da se svi duhovno obogatimo i uspijemo.

— Prvi put ste se pojavili na jednom skupu berlinskih Hrvata. Kakve su veze s našim ljudima ovdje a kakve sa »starim krajem«?

• Do sada nije bilo neke prigode. Ovaj povod, preseljenje iz crkve Svetog Klementa, nakon više od 30 godina, je tužna stvar, ali eto htjeli su Hrvati i nešto pozitivno iz toga izvući jednim kulturnim skupom. Pozvali su me i ja sam se vrlo rado odazvao. A u Livnu sam svakog ljeta, kad to posao dopusti. Uvijek sam ondje uživao, kao i u Splitu. A pratim i kulturna i glazbena kretanja u Hrvatskoj. Slušam i čitam. Takva mala država, Hrvatska, a ima tako bogatu kulturu i ljude koji se žrtvuju za kulturu. To je divno.

— Čime se bavi mlada generacija Hrvata u Berlinu, gdje zalaze?

• Društvo u kojem se krećem koristi kulturni program Berlina a on je uistinu bogat. Ima i kod nas slučajeva da se mladi, može biti i iz straha od asimilacije, drže samo užeg kruga svojih, žive u getu, slušaju »narodnjake« i obilaze kafiće. Ali ima dosta i mladih Hrvata koji nisu zaboravili svoje podrijetlo, zemlju, jezik i kulturu a žive i u skladu sa suvremenim njemačkim prilikama, koriste mogućnosti da se školuju, bore se da se i duhovno obogate i izgrade i cijenjeni su u oblasti kojom se bave. To je dobro za sve generacije Hrvata u Berlinu — rekao nam je mladi tenor u usponu, Eugen Duvnjak, potvrđujući nam i svojim primjerom, u ugodnom razgovoru na izvrsnom hrvatskom jeziku. Veliko je zadovoljstvo i bogatstvo imati takve mlade Hrvate u Berlinu. •

OTVARA SE PRVA GALERIJA I MUZEJ
HRVATSKE NAIVNE UMJETNOSTI U SAD

HRVATSKA NAIVA »SELI« NA FLORIDU

Napisala **Melita Matijević**

Bogati američki biznismen James A. Nannen posjetio je izložbu »Čudesni svijet hrvatske naivne umjetnosti« koju je 2000. godine u su-

radnji s Muzejom naivnih umjetnosti iz Zagreba organizirao Muzej lijepih umjetnosti u St. Petersburgu na Floridi na poticaj tadašnjeg ravnatelja Muzeja, povjesničara umjetnosti Michaela Milkovicha, Hrvata koji je davnih godina iselio iz Hrvatske. Na toj izložbi predstavljeno je 100 djela hrvatske naive desetak autora. Fasciniran osebujnim slikarskim izričajem, Nannen je postao štovateljem i zaljubljenikom u hrvatsku naivu, fenomen moderne hrvatske umjetnosti kao i svjetske naivne umjetnosti uopće.

U želji da hrvatsku naivnu umjetnost približi svijetu, sa skupinom američkih sponzora hrvatskoga podrijetla i poklonika hrvatske naive, 2005., godine financijski potpomaže realizaciju retrospektivne izložbe *Umjetnost hlebinske škole* koja je 31. svibnja otvorena u Ga-

leriji Klovićevi dvori. Tom prigodom dolazi u Hrvatsku, u pitomu Podravinu, na samo izvorište hrvatske naive koja je izrasla na slikama naših naivaca kao čudesni spoj pejzaža, zemlje i ljudi ovoga kraja čije slike svjedoče o neraskidivoj vezi prirode i čovjeka.

Obilazeći Podravinu, posjetio je mnoge galerije gdje je upoznao naše slikare naivce otkupivši veći broj slika sa željom da uskoro u St. Petersburgu, Florida, otvori galeriju a potom i muzej hrvatske naivne umjetnosti. Želja će uskoro postati stvarnost. Otvorenje muzeja hrvatske naivne umjetnosti očekuje se u svibnju 2006. godine. Cilj gospodina Nannena je obogatiti zbirku u nekoliko idućih godina kupnjom novih vrijednih slikarskih

djela kako bi ovaj muzej prerastao u *Muzej i galeriju hrvatske naive Sjedinjenih Američkih Država*. Možemo samo reći: *velika hvala* ovom promicatelju hrvatske naivne umjetnosti u svijetu.

Opširniju informaciju o tijeku stvaranja muzeja možete naći na adresi: www.CroatianNaiveArt.com

St. Petersburg, listopad 2005.

Budući dom nove Galerije i Muzeja
hrvatske naivne umjetnosti na Floridi

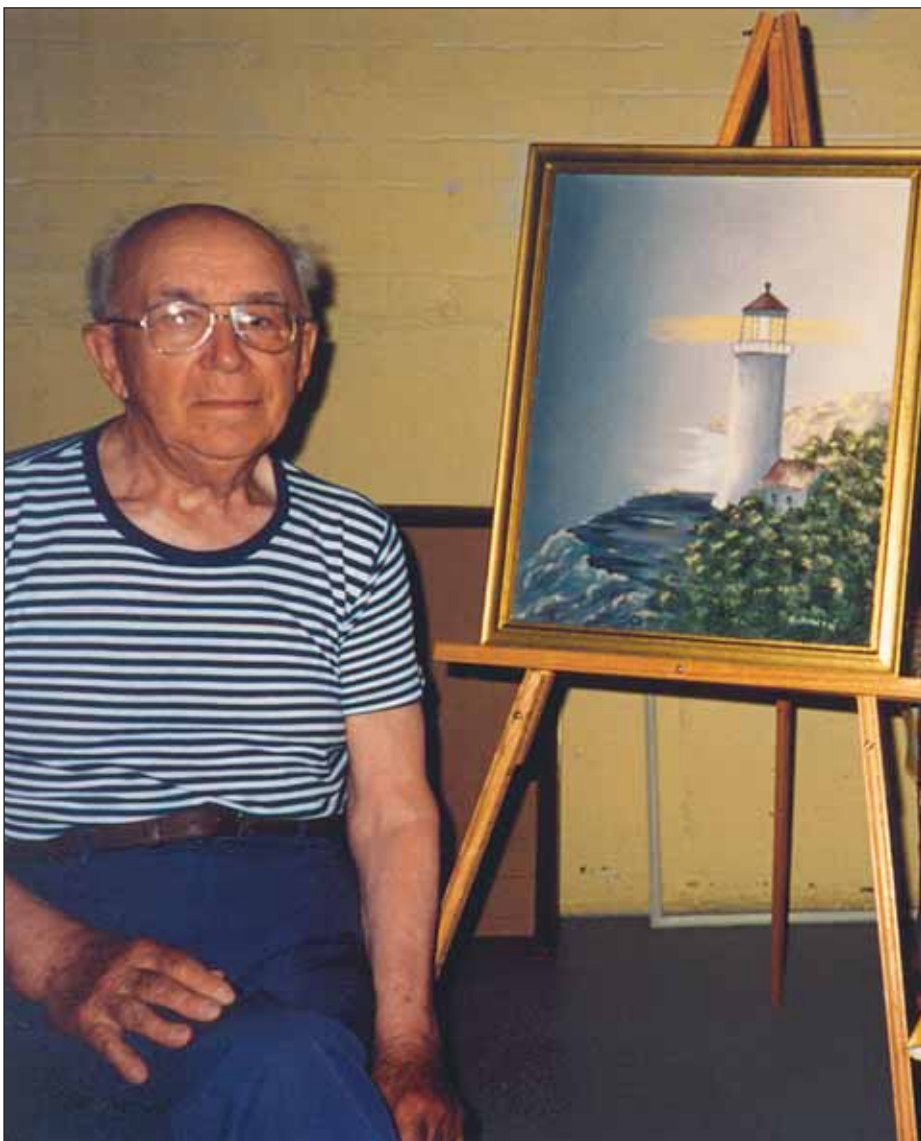

BIO JE JEDAN OD NAJSTARIJIH HRVATSKIH ISELJENIKA U AMERICI

Napisao **Ivan Marjanović**, HBZ odsjek 32

U Chicagu, 26. prosinca 2005. godine, je u 98. godini života preminuo George Juretić, zvan barba Jura, jedan od najstarijih hrvatskih iseljenika i doajen u mnogim hrvatskim iseljeničkim udrugama. George Juretić, kršten kao Lucijan Juraj Juretić, rodio se 13. prosinca 1908. godine u mjestu Praputnjak-Meja, općina Rijeka. Sin je oca Gašpara i majke Zore. Njegov djed, Jure Pavletić, živio je u SAD-u do 1895. godine, kada ga je otac Srečka Šilovića vratio natrag u domovinu, gdje je djed Pavletić i umro. Barba Jurin otac Gašpar boravio je prvi put u Americi od 1885. do 1902. Nakon povratka u domovinu, barba Jurin otac odlazi po drugi put u Ameriku, gdje živi od 1903. do 1907., kada se konačno vraća u domovinu. Umro je 1909. godine, dakle godinu dana nakon što se barba Jura rodio.

Barba Jura je živio u mjestu Praputnjak-Meja do 1925. godine. Pohađao je školu za trgovačkog pomoćnika. Barba Jura se 1925. godine i sam otisnuo u SAD. Postao je američki državljanin po ocu koji je već u dva navrata živio u Americi. Odmah nakon dolaska u Chicago, barba Jura se počeo družiti s hrvatskim iseljenicima u iseljeničkim udrugama. Nakon prvih teških iseljeničkih iskušenja (bio je vozač kamiona), barba Jura se za Božić 1929. godine vratio u domovinu. S obzirom na to da je stariji brat Krešimir bio hranitelj cijele obitelji, barba Jura je morao birati: ostati u domovini i služiti vojku i za sebe i za brata ili ponovo krenu-

ti u SAD. Godine 1930. barba se vratio u Ameriku.

Nakon povratka u SAD, barba Jura se zaposlio u jednoj pekarni u Chicagu. Bilo

je to vrijeme velike ekonomske krize. Barba se 1935. godine ponovo zapošljava u »Chicago Service Lineu«. Godine 1937. upoznao je i oženio Mary Naglič,

čiji je otac bio rodom iz Svetog Marka ispod Okića, a majka s Plješevice kod Jastrebarskog. U ovom braku barba Jura i Mary dobili su sina Georga, koji je danas doktor filozofije. Barba Jura je već tada bio član mnogih iseljeničkih udruga, kao što su: Hrvatska bratska zajednica, »Zora«, »Prešern«, »Matija Gubec« i dr. Barba Jura i Mary najviše vremena provodili su u domu svog »matičnog« kluba »Benevolent and Pleasure Club« na jugozapadu Chicaga, u kojem su se sastajali, a i danas se sastaju, članovi »Hrvatske bratske zajednice«, odsjek 32, 202 i drugih udruga.

U tijeku Drugog svjetskog rata, Hrvatska bratska zajednica je aktivno skupljala pomoć za američku vojsku. Barba Jura je bio u bliskom poznanstvu s čelnicima HBZ-a i osobno je sudjelovao u prikupljanju pomoći nastradalom narodu u »starom kraju«. Barba Jura odlazi u američku vojsku, 1943. godine, najprije u artiljeriju, a zatim u vojnu policiju, gdje je proveo godinu i pol dana. Pred kraj Drugog svjetskog rata, susreo se sa svojim zemljacima koje su Amerikanci, kao ratne zarobljenike zarobili zajedno s njemačkom vojskom u Africi. Prema pripovijedanju barba Jure, među tim ratnim zarobljenicima, osim Rusa, bila su i tri Slovenca i jedan Srbin. Za pomoć ovim zarobljenicima barba Jura se izravno obraćao velikom hrvatskom muzičaru u Americi, Zlatku Balokoviću, i molio ga da se zauzme kod američkog predsjednika i kod američkih vlasti — molio je da im se omogući povratak u domovinu. Zlatko Baloković je pomogao i ti ljudi se vratili u domovinu, a barba Jura se, nakon završetka rata, vratio u Chicago i opet se zaposlio kao vozač. Otišao je u mirovinu 1971. godine.

Od Drugog svjetskog rata, pa sve do svoje smrti barba Jura je bio jedan od najaktivnijih u hrvatskim iseljeničkim udrugama, a doživotno je obnašao i dužnost potpredsjednika u »Benevolent and Pleasure Clubu«. Bio je član u »Benevolent and Pleasure Clubu«, C. F. U. »Sloboda Lodgeu« 32, »Slovene Senior Citizen Clubu«, »Chicago Lawn Lodgeu 44 L. O. O. M.« i u »Teamsters Local 705 Truck Drivers«. Barba Jura je bio ponosan Primorac i šampion u zbližavanju ljudi. Više puta je bio odlikovan za svoj humanitarni rad i za širenje prijateljstva između naroda u domovini i u Americi. Barba Jura je bio posebno ponosan na priznanja Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba i Zastupničkog doma iz Washingtona. U povodu 60. godišnjice braka barba Jure i Mary Juretić, čestitke su im poslali i bivši američki predsjednik Clinton i gospođa Hillary Clinton.

U početku svojih osamdesetih godina, barba Jura je počeo slikati na platnu. Volio je prirodu i ljude. Slikao je vrlo često, i to lijepo, detalje iz domovine i prirodu. Posebnu sreću i njemu i supruzi Mary donosila je njihova unuka Hillary (Vesela) koja je, kao vrlo talentirana klizačica u umjetničkom klizanju za Walt Disney Skating Troupe, obišla mnoge zemlje svijeta, uključujući i Hrvatsku.

Barba Juru sam upoznao davne 1974. godine, kada me je prijatelj sa studija na University of Chicago, slovenski rodoljub Anton Golobič pozvao u Benevolent and Pleasure Club na post-Thanksgiving banquet. Ispostavilo se da je gost te večeri među iseljenicima bio proslavljeni pjevač hrvatskih zabavnih pjesama Ivo Robić, o čemu sam u to vrijeme izvijestio javnost u domovini. Sretan sam što sam bio barba Jurin prijatelj preko tride-

set godina. Nakon mog odlaska iz Chicaga u San Diego u Kaliforniji, od 1988. godine pa sve do svoje smrti, dakle 17 godina, barba Jura mi je svaki mjesec slao pismo i novine iz Hrvatske koje su njemu slali dugogodišnji prijatelji iz Kraljevice. Posebno su mi draga njegova pisma koja mi je pisao u vrijeme Domovinskog rata — tješio je i sebe i mene i vjerovao da će u našoj domovini na kraju prevladati mir i da će u čovječanstvu prevladati dobro — a to je, čini mi se, i bila poanta njegovog humanog života. Naslikavši nekoliko puta Stari most u Mostaru, barba Jura kao da je želio kazati da mostovi trebaju biti mostovi prijateljstva i ljubavi, a ne mržnje. Ovaj veliki hrvatski rodoljub imao je prijatelje širom svijeta. Drugim riječima, u Chicagu je svatko poznao barba Juru i barba Jura je poznao svakoga. Pred svoj 97. rođendan, u svom zadnjem pismu, barba Jura mi je vlastoručno i već pomalo nesigurnom rukom, a ipak čitko, s teškom srčanom bolešću, pisao jezikom koji je s ljubavlju čuvao cijelog svog života, hrvatskim jezikom:

»Dragi Ivane i Danice! Drago mi je čuti da je sve u redu, samo neka bude tako, jer jedan bez drugoga je teško živjeti kada se oštari. Želim vam da sve bude u zdravlju. Što da vam pišem o mojoj bolesti — starost je pa moraš paziti što jedeš. Ja sam dobro, nekako ćemo proživjeti još tih godina — 96 već imam. Evo, dosta ovoga za danas, samo nas nemojte zaboraviti. Još jednom, budite pozdravljeni i čuvajte se.

George i Mary.»

Barba Jurino veliko srce izdržalo je još nekoliko mjeseci — i navršio je 97 godina života. •

HRVATI U SVIJETU

AUSTRALIJA: PREDSTAVLJENA KNJIGA »KOLAROVA KĆI«

Hrvatsko australsko literarno i umjetničko društvo (HALUD) predstavilo je književno prozno djelo »Kolarova kći« autora Vlade Puca, 5. veljače 2006., u Sydneyju. U restoranu »Moonshadow« na Martin Placeu, u središtu velegrada Sydneyja, knjigu je predstavio g. Marijo Š. Dešpoja. Ovo je 14. knjiga po kronološkom re-

doslijedu izdana u nakladi HALUD-a u Sydneyju. Dvorana je bila puna štovatelja pisane riječi i duhovne baštine. Program je započeo s hrvatskom himnom u izvedbi Josipa Zorića, kojega je vodio g. Franjo Harmat. Ante Glavor je u ime HALUD-a izgovorio pozdravno slovo s kratkim osvrtom na knjigu. Knjiga ima 95 podnaslova — pripovijedaka, koje se vežu u mozaik u kojega autor ugrađuje kauzistiku. Nastaje roman »Kolareva kći« koji govori o novijoj povijesti hr-

vatskog naroda, kraju Drugog svjetskog rata i poraća. Gospodin Marijo Dešpoja osvrnuo se iscrpno na književno djelo te odao priznanje njegovu autoru i Društvu HALUD. I na kraju sam autor Vlado Pucak govorio je o tome što ga je motiviralo da napiše ovo djelo. Bogatim domjenkom završen je ovaj kulturni čin, a autoru Vladi Pucaku učinili bi nepravdu, ako ne bi književno djelo »Kolareva kći« toplo preporučili čitateljima. (Ante Glavor)

Poštovani gospodine Zakarija, obračam Vam se isključivo radi istine. Čitajući dodatak Vašeg lista *Matice* br. 8/9 2005. g. *Hrvatski domovinski rat*, odnosno kronologija rata od 1990.-1995g. otkrili smo kako nije potpuna. Naime, urednik kronologije Šimun Penava vjerujemo nije znao za prve akcije koje su se zbile u Hrvatskoj, pa tako ni za ove u Pločama. Mislimo da ćete uvažiti i prihvatiti naše činjenice koje možete provjeriti u svojim arhivama. Pa evo da kronološki ukratko opišem tko su bili sudionici, ciljevi tih akcija i što su branitelji i ljudi ovog kraja dali hrvatskoj državi i vojsci RH.

22./23. 07. 1991. g. u luci Ploče je izvedena operacija *ZBROJEVKA*. Akciju su izveli pripadnici *LUČKE GARDE* iz Ploča i specijalni vod 4. brigade iz Splita. Cilj akcije je bio da se iz lučkog skladišta otuđi 2000 automatskih pušaka čehoslovačke marke zbrojevka sa 5. 500. 000 komada streljiva, jer je ovaj kontingent preko luke Ploče bio namijenjen izvozu u Indiju. Poslije uspješno izvedene akcije naoružanje je podijeljeno na sljedeći način: Šibenik 840 pušaka, Sinj 120 pušaka, Imotski 220 pušaka, Drniš 220 pušaka, Kaštela 110 pušaka, Dubrovnik 170 pušaka, Ploče i Metković 120 pušaka, Kupres 50 pušaka (po nalogu g. Gojka Šuška) te 50 pušaka za saborsku stražu (po nalogu g. Šime Đodana). Naravno, uz puške je podijeljena i odgovarajuća količina streljiva.

07. 08. 1991. g. provedena je operacija *BARUT*. Prije same akcije iz skladišta u luci Ploče morali smo s provjerenim radnicima luke dislocirati barut u skladište Dračevac koji se nalazi izvan luke i kojeg je koristila i bivša JNA. Nekolicina radnika, pripadnici Lučke garde te vod 4. brigade iz Splita sa djelatnicima Jadrantransa, su tijekom noći utovarili i prevezli u splitsko brodogradilište preko 300 tona baruta koji je tada bio neophodan hrvatskoj vojsci za izradu minsko-eksplozivnih sredstava, raznog streljiva, kao i raketa za VBR.

14. 09. 1991. g. u 19,15 započinje akcija pod nazivom *ZELENA TABLA — MALE BARE*

Konačno zapovjedništvo HV daje odobrenje da se kasarna u Pločama može napasti. Cilj akcije je bio zauzeti i oduzeti sve, jer nismo imali ništa! Skladišta oružja i streljiva napale su zenge i pripadnici policije. Dio ZNG-a i Lučke garde napad je izvršio na uvalu *Tatinje* s trajektom *Pelješčanka*, remorkerima *Brodospasa Kastorom* i *Trudbenikom*, te plovnom dizalicom *Birina*, što samo po sebi govori da se tada dogodio i prvi pomorski napad na šest brodova neprijateljske vojske koji su se nalazili u bazi *Portina*. Ova akcija dala je HV-u nužno potrebno naoružanje i samopouzdanje, jer prva domina je pala u Pločama. Ne samo sudionici akcije, već sav narod ovog kraja darovao je svojoj Hrvatskoj 120 vozila razne namjene, 5 specijalnih vozila, 84 topa 20mm/40mm, 20 PA topova, 700 zolja, oko 3000 tromblona, 200 PM pušaka, oko 5000 AP/PAP pušaka, pištolja, bombi, mina i oko 600 tona raznog streljiva, isto toliko razne vojne opreme. Mislim da su ovo dovoljni razlozi da ispravite pogrešku spram ovoga grada i ovih ljudi koji su tako puno dali za Hrvatsku. Čast je bilo biti sudionik ovih akcija i to nam nitko ne može oduzeti. S poštovanjem,

Ranko Barbir

Poštovani gosp. N. Zakarija, Neki dan mi je došla do ruke *Matica* broj 12/2005 god. Čitanje me je dovelo do naslova: »Iseljavanja su važan dio hrvatske demografske povijesti«, prof. dr. Akrap, napisala K. Erceg. Sadržaj napisanog obilnije govori o žalosnoj istini koja prati naš narod počevši od 1880 god. do današnjeg dana. Po riječima dr. Akrapa nije samo iseljavanje ono koje smanjuje broj stanovnika u Hrvatskoj. Spominje se, među ostalim razlozima, i to da žene nisu sklone rađati djecu. Ne mogu se mjeriti aršinom učena i načitana čovjeka, ali svejedno želim nadodati napisanom: »Ni jedna majka na svijetu ne želi roditi dijete, odgojiti ga i poslati u rat.«

Pozdrav Vama, osoblju *Matice*, mome rodu, zavičaju i narodu.

*Slavko Žarnić,
Auckland, New Zealand*

Evo još jedne nadopune s dvije pjesme:

GUSLE

Gusle moje naše o starina
zajednička nan je otažbina.
Šakundide uz vas mi je piva
u potu je i u krvi pliva.

Vi ste gusle dika roda moga
pa ću uz vas pismu otpivati i narodu
slavnog roda moga u suzama priču
ispričati.

Rastanak mi mater rastužijo.
Otac juski savjet meni dao.
Tuđina je srca rasplakala
al' mi nije mišlju ovladala.

Poslušajte majke plemenite ne rađajte
da tuđin uživa,
prinesite iz utrobe sisi.
Odhranite vlastitoga sina.

Neka svoje radi i nadgleda,
virno čuva, na tuđe ne gleda.
Di je zivka tu da bude i grob.
Svoj na svome. Ne tuđinu rob.

Neka čuva kosti pradičova
i sa potom zemjište natopi.
Bit će cinjen, poštivan od sviju,
čak i nakon očne kapke skopi.

Svakom strancu život bez užitka,
u tuđini priko sinjih mora.
Tuđi jezik. Tuđi običaji
a krv ima sedan tvrdi kora.

BOLNA PISMA DOMOVINI

Usta su mi puna riči
I pisma slatki poja
U tuđini bolno pivan
Ja o tebi draga moja.

Sićan te se sa radošću,
Obožavan tvoje stine.
Čujen u snu kako šapješ,
Vrati mi se dragi sine.

Predvečerje već naziren
Kraj se bliži mog života
Maćeha me odhranila.
Majko nije li sramota.

Kada suzne oči sklopim
Ni zvon zvona neće zvonit
Tuđa će me gruda pokrit
A i mrtav ću te volit.

Teško nama domovino.
ti k'o i plaćas daću.
Sramotno su otuđili
Mene, dida mi, i ćaću.

»MOJ DOM JE HRVATSKA« I PRAUNUCIMA

Na koncerte *prljavaca* u SAD-u i Kanadi masovno dolaze i iseljeni Muslimani i Srbi, pa svi zajedno pjevaju »Reci sve za Hrvatsku«

Vrijeme narodnih nošnji i folklornih priredaba u dalekim prekooceanskim zemljama i tamošnjim homogenim zajednicama hrvatskih iseljenika postaje prošlost. Novo vrijeme, novi običaji — treća iseljenička generacija postaje dominantna skupina, a stariji u svojoj zavičajnoj nostalgiji gube utrku s modernim medijima i drukčijim potrebama svoje djece odrasle u tuđini.

Možda je najbolji primjer za to upravo završena američko-kanadska turneja rock skupine »Prljavo kazalište«, koja se odigrala u šest velikih gradova, od San Francisca, Los Angelesa i Vancouvera do New Yorka, Toronta i St. Louisa. Organizatori su po običaju bili hrvatski iseljenici, svećenici i članovi HKD-a »Napredak«, a ono što je povezivalo sve koncerte bila je velika gužva, oduševljena publika i — zorno pjevanje svih pjesama...

No, upravo tu dolazimo do ključnog detalja naše suvremene iseljeničke priče: više od tisuću posjetitelja na svakom koncertu u prosjeku su 25-godišnjaci i velikim su dijelom pripadnici treće ili čak četvrte iseljeničke generacije. Najveći je dio njih rođen u tuđini i uglavnom slabo ili nikako ne govore hrvatski, ali sve pjesme znaju napamet! Rijetki stariji među njima, uglavnom nemaju na sebi nikakvih nacionalnih, nacionalističkih ili »povijesnih« obilježja kao nekada, a ako netko i maše zastavom, onda je to u pravilu službena hrvatska državna zastava ili ša-
lovi i dresovi Dinama i Hajduka. Uostalom, na koncerte masovno dolaze i iseljeni Muslimani i Srbi, pa svi zajedno bez ikakvog kompleksa pjevaju »Reci sve za Hrvatsku«, »Moj dom je Hrvatska« i druge pjesme sličnog naboja.

Jasenku Houri, koji i u tuđini uživa status zvijezde po koju se dolazi velikim bijelim limuzinama, ovo je već peta turneja po

SAD-u i Kanadi i kaže da su iseljenici odlično povezani, a informacije se brzo prenose od američkog istoka do zapada ili do skupina u Kanadi. »Oni su izvrsno upućeni u zbivanja i znaju koliko tko i što vrijedi, pa onaj tko ne odradi profesionalno samo jedan koncert, propada i na svim sljedećim, a idući poziv dobivaju samo najbolji«, kaže Houra, koji se uostalom oženio Hrvaticom iz Mississauga u Kanadi.

Uživanje u punokrvnom rock' n' rollu s tekstovima na hrvatskom jeziku, kao da je najdraže novom naraštaju. Luko Bratičević, producent najnovije turneje *prljavaca*, koji se tim poslom u iseljeništvu bavi već tridesetak godina, smatra da takvi koncerti ili, primjerice, izbor za Miss dijaspora današnju modernu Hrvatsku puno više približavaju novoj generaciji hrvatske dijaspora od bilo kakvih političkih nastojanja. Po onome što smo vidjeli prateći Houru i društvo, reklo bi se da je sasvim u pravu. (VEČERNJI LIST, 15. 2. 2006.)

TISUĆE HRVATA POGOĐENE UKIDANJEM RADNIH MJESTA U DAIMLER CHRYSLERU

Ni Njemačka više nije što je bila! Na žalost treba kazati da postoje i Hrvati koji su se zaletjeli grlom u jagode i koji su prihvatili na prvi pogled primamljivu otpremninu uzdajući se u razna obećanja da će im se brzo pronaći novi posao. »Čujete, otpremnina se brzo potroši, pogotovo ako čovjek ima kredite. Uostalom, za nju ne možete kupiti ni novi mercedes. Danas radim za posrednu tvrtku koja me iznajmljuje raznim partnerima. Mene kao staro željezo nitko više nije htio zaposliti«, rekao nam je jedan radnik podrijetlom iz Dalmacije, kazavši kako je prisiljen raditi za satnicu od 5 do 6 eura. »Na kraju mjeseca dobijem jedva tisuću eura, s čime ne bih mogao preživjeti da mi su pruga i djeca ne rade«, kazao nam je naš

sugovornik. Nije, dakle, ni Njemačka više ono što je bila. Tko ima posao, gleda da ga zadrži, a tko nema loše mu se piše.

STUTTGART — Šokantnim odlukama o gašenju ukupno 14 tisuća radnih mjesta u proizvodnji i administraciji Daimler Chryslera, tvrtke sa sjedištem u Stuttgartu, pogođeni su i mnogi hrvatski radnici.

Nelagodna atmosfera: Procjenjuje se, naime, da u proizvodnim pogonima Mercedesa u okolici Stuttgarta radi više tisuća Hrvatica i Hrvata, pa su najnovije vijesti iz Daimlera unijele nesigurnost i nemir u njihove redove.

Stjepan Poropatić, zaposlen kao inženjer strojarstva u sektoru razvoja u Stuttgartu, potvrdio je kako je među radnicima nelagodna atmosfera. »Kad 25 godina radite u jednoj tvrtki, prolazite njen kompletni razvoj i doživljavate uspjeh, onda je teško kada vam jednoga dana daju do znanja da ste suvišni«, kaže 53-godišnji Poropatić, kojemu je tvrtka ponudila jednokratnu isplatu 80 posto od neto plaće za razdoblje od trenutka napuštanja tvrtke do prve mogućnosti stupanja u mirovinu. »Još nisam odlučio hoću li pristati. Imam i vremena do kraja veljače. Takva odluka mora biti dobro promišljena i proračunata«, kaže Poropatić.

Procedura koja slijedi nakon prvog obavještanja o racionalizacijama unutar tvrtke jednaka je za sve radnike. Kadrovski odjel dijeli posebne tablice iz kojih se može iščitati koliko se novca nudi. Slijedi osobni razgovor s voditeljem Kadro-

ISPRIKA

U prilogu našeg suradnika Zvonka Madunića *Hrvati u Berlinu* (»Bez fotografiranja, molim«) objavljenom u Matici br.1/2 2006. potkrala se pogreška u potpisu pod fotografiju zgrade gdje piše: Hrvatska kuća u Berlinu. Prema pouzdanim informacijama ne radi se o Hrvatskoj kući, iako je zgrada jednom bila zamišljena u tu svrhu, ali taj projekt nije ostvaren do kraja. Molimo, uvažite ispriku. (Uredništvo)

skog odjela kao i direktno nadređenom osobom u tvrtki. Također su uobičajeni grupni razgovori koje u ime Daimlera organizira posrednička tvrtka Dekra koja se brine i o usmjeravanju radnika prema alternativnim radnim mjestima.

Mazanje očiju: »Jedan je moj hrvatski kolega na takvom sastanku kazao da ima pet milijuna nezaposlenih u Njemačkoj i da mu ne mažu oči obećanjima o novom radnome mjestu«, ispričao nam je Anto Mandir, također dugogodišnji zaposlenik Daimlera na pregledu motora u pogonu Untertürkheim. On je prihvatio ponudu po starom zakonu za odlazak u tzv. djelomičnu mirovinu, koju zajednički financiraju tvrtka i zavod za zapošljavanje te se time riješio obveze svakodnevnog odlaska na posao. »Posebno je teško onima koji su rođeni poslije 1952./1953. godine. Naime, njima se otpremnina nudi prema godinama staža i visini plaće. Ali ako je prihvate, teško će im biti naći novi posao«, zaključio je Mandir, čija supruga Marija također radi u Daimler Chrysleru.

Lijepa svota samo za povratnike: Stjepan Novosel, koji radi 30 godina u Daimler Chrysleru i koji je prošao mnoge odjele i pogone u Sindelfingenu, jedan je od onih koji nije pristao na ponudu tvrtke. »Nakon što vam isplate otpremninu, morate se sami brinuti za sva osiguranja, što je iznimno skupo. Otpremnina je idealno rješenje za naše ljude čije obitelji žive u Hrvatskoj i koji se onda s lijepom svotom novca mogu vratiti kući. Ali tko ima obitelj ovdje u Njemačkoj, bolje mu je da ne pristane na otpremninu«, kaže Novosel. (SLOBODNA DALMACIJA, 7. 2. 2006.)

STEPINČEV KIP POD KRIŽEM U BRODARICI

Spomenik kardinalu Stepincu u naravnoj veličini, djelo akademskoga kipara Dragana Kviatowskog iz Zadra, težak dvije tone, s mramornim posto-

ljem, bit će ovih dana postavljen pred crkvom Gospe od Zdravlja na Brodarici

Pri kraju su pripreme za veliku crkvenu svečanost u župi Krapanj — Brodarica, gdje će provincijal franjevačke Provincije svetog Jeronima dr. fra Bernardin Škunca otkriti dosad najmonumentalniji spomenik blaženiku i mučeniku kardinalu Alojziju Viktoru Stepincu. Zamisao da ta župa dobije upravo Stepinčev spomenik, kao simbol vjere, trpljenja, čovjštva i žrtve, nastala je u tamošnjega župnika fra Ante Kekeza i njegovih suradnika, a podržao ju je osobno i provincijal dr. Škunca.

— Dugo je trebalo raditi na ostvarenju te zamisli — kaže fra Ante Kekez — no sada mogu biti sretan i zahvalan svima koji su tome pripomogli. Stepinčevih spomenika i obilježja ima podosta u Hrvatskoj, ali ovaj je ipak jedinstven. Rukovodili smo se mišlju da on treba simbolizirati sve ono što je naš blaženik bio. Tu im je pomogla, dodaje župnik, jedna originalna fotografija iz 1937. godine, koja prikazuje nadbiskupa Stepinca kako nosi velik križ ulicama Jeruzalema u usponu na brdo Golgotu. On je te godine vodio veliko hodočašće iz Hrvatske i drugih krajeva u Svetu zemlju. Kasnije će Stepinac sličan križ, kao simbol svoje vjere, nositi do kraja života.

Spomenik je već izliven u poznatoj zagrebačkoj radionici i lijevaonici Ujević. Očekuje se njegova doprema do Brodarice, gdje će se postaviti s lijeve strane ulaza u crkvu, na postamentu od crnoga mramora iz Hercegovine koji nosi i poruku zahvalnosti svima koji su pomogli ostvarenju te zamisli, kao i riječi pape Pavla VI. izrečene o Stepincu. Za tu svečanu prigodu posebno je uređen okoliš crkve koje odnedavna ima i klima-uređaje, kao i župna kuća. Sam dan otkrivanja spomenika bit će i veliko narodno slavlje.

Don Ante Skračić: Zadivljujuće! — Sretan sam i zadovoljan što šibenska Brodarica, a time i cijela naša biskupija dobivaju jedno takvo monumentalno obilježje, kao što je spomenik Blaženomu

Stepincu. Vidio sam dosad mnogo slika, bista i spomenika njemu u sjećanje, ali moram kazati da me jedino ovakav kip zadivljuje. To nije neki salonski Stepinac, klišeiziran kakvim ga nerijetko prikazuju. On je ovdje stvaran, životan, među nama. S križem kojeg je uistinu nosio u Jeruzalemu i koji ga je pratio kasn do njegove smrti. Uistinu, veličanstveno. (SLOBODNA DALMACIJA, 7. 2. 2006.)

NA POZIV MINISTRA VRATILO SE IZ INOZEMSTVA DESET ZNANSTVENIKA

Na hrvatskim sveučilištima počeo je postupak zapošljavanja desetak hrvatskih znanstvenika iz inozemstva, koji su se odazvali pozivu na povratak ministra znanosti, obrazovanja i športa Dragana Primorca, koji je javno uputio 2004. na Prvome kongresu hrvatskih znanstvenika iz zemlje i inozemstva. Po procjenama prosvjetnih vlasti u svijetu radi oko tisuću hrvatskih znanstvenika, a Ministarstvo je prošle godine osiguralo 18 radnih mjesta (po tri za svako sveučilište) za znanstvenike čiji bi povratak trebao pridonijeti razvoju sveučilišta u Hrvatskoj. Izdano je, međutim, deset suglasnosti za otvaranje radnih mjesta za znanstvenike povratnike — po tri za splitsko i riječko sveučilište te po jedna za zagrebačko (u postupku je izdavanje još jedne suglasnosti), zadarsko i osječko sveučilište.

Među deset povratnika, koji su u inozemstvu u prosjeku proveli petnaestak godina, ima lingvista, kemičara, fizičara, elektrotehničara i ostalih struka, a dolaze iz Australije, zapadne Europe i SAD-a. Uvjeti koje moraju ispunjavati jesu određeno vrijeme provedeno u inozemstvu i međunarodno mjerljivi znanstveni rezultati, a izbor znanstvenika prepušten je odlukama sveučilišta.

»U Hrvatskoj ne očekujem ni izdaleka znanstvene uvjete kao u Australiji, no uvjeren sam da prenošenjem međunarodnih projekata i ostvarivanjem novih mogu nastaviti uspješnu karijeru u Hrvat-

skoj«, izjavio je Mladen Petravić, koji od 1992. vodi Laboratorij za masenu spektroskopiju na australskom državnom Sveučilištu u Canberri. Petravić se u Hrvatsku vraća u početku ožujka na mjesto znanstvenog savjetnika na Odjelu za fiziku Filozofskog fakulteta u Rijeci i njemu, kako napominje, materijalna strana nije presudna, ali je svjestan da je za mnoge mlade znanstvenike plaća jedan od glavnih razloga odgode povratka. Ističe i kako je u njegovoj odluci za povratak prevagnula inicijativa ministra Primorca. »Shvatio sam da, ako se ne vratim sada dok sam još u naponu snage i imam dobrih ideja, neću se vjerojatno nikada vratiti«, rekao je.

Ivo Kalajžić s američkog University of Connecticut Health Centar drži da povratak znanstvenika nije ni blizu onakav kakav bi trebao biti. Po njegovim riječima, kandidati se biraju na nedefiniran način i bez javnih natječaja.

»Sramotno je da na moje pismo za povratak Rektorat Sveučilišta u Splitu ne odgovara šest mjeseci«, izjavio je Kalajžić i dodao kako je žalosno da Ministarstvo znanosti takav način odabira kandidata predstavlja uspješnim.

Ministarstvo, međutim, odbacuje tvrdnju kako nije otvoren javni natječaj za mjesta znanstvenika povratnika. Uloga Ministarstva je osigurati novac za radna mjesta te usmjeriti zainteresirane znanstvenike na sveučilišta, a kao i u drugim natječajima, sveučilišta su obvezna provesti uobičajen postupak izbora u skladu sa zakonom te se na natječaj može prijaviti svatko tko ispunjava uvjete, rekao je Šarić.

Upitan za trošenje zajma Svjetske banke, koji je djelomično namijenjen projektu povratka hrvatskih znanstvenika, Šarić je rekao kako je projekt »Unity through Knowledge«, koji je dio zajedničkog projekta Svjetske banke i Ministarstva znanosti, još u pripremi pa nije utrošen nikakav novac te daje dosadašnji povratak znanstvenika financiralo Ministarstvo. Taj projekt, kažu u Ministarstvu, planira pokrenuti niz aktivnosti kako bi se olakšala komunikacija hrvatske znanstvene dijas-pore s domovinom u provedbi zajednič-

kih projekata, što uključuje i mogućnost povratka hrvatskih znanstvenika. Na upit što može promijeniti 10 znanstvenika u Hrvatskoj kojoj manjka kadrova na fakultetima, Šarić je napomenuo da je to tek jedan od projekata koji se bavi pitanjem kadrova. Puno se znanstvenika vraća samoinicijativno i javlja na redovite natječaje, dodao je. Govoreći o tome što se povratnicima nudi, pomoćnik ministra za znanost Mladen Petrovečki istaknuo je da je to stalno radno mjesto na fakultetu i plaća jednaka kao i za ostale predavače.

»Sve ostalo povratnici sami rješavaju«, rekao je, napomenuvši da Ministarstvo ne rješava njihovo stambeno pitanje, ali da bi se to moglo rješavati u dogovoru sa sveučilištima (mogućnost dobivanja stambenih zajmova).

»Bitno je da povratnici budu izjednačeni s drugim nastavnicima kako se ne bi stvorilo negativno ozračje oko tih ljudi«, zaključio je Petrovečki. (HINA)

VLADIMIR ŠEKS MEĐU GRADIŠĆANSKIM HRVATIMA

Predsjednik Hrvatskog sabora Vladimir Šeks se tijekom svog nedavnog posjeta Austriji u Beču sastao i s predstavnicima udruga Gradišćanskih Hrvata i obećao im da će se Hrvatska aktivnije uključiti u zaštitu njihova jezika i kulture.

Prema Šeksovoj najavi, hrvatska bi vlada u kontaktima s austrijskom vladom trebala tražiti da se u potpunosti poštuju odredbe Državnog ugovora iz 1955. kojim je Austriji vraćena samostalnost. Potpisnik tog ugovora, uz četiri sile pobjednice iz II. svjetskog rata, bila je i bivša Jugoslavija, koja je postala zaštitna strana za Gradišćanske Hrvate i koruške Slovence, čija prava su regulirana člankom sedam. Njime se jamči pravo na dvojezično školstvo i topografiju, no kako nam je kazao urednik Hrvatskih novina iz Željeznog Petar Tyran, ta prava se tek djelomično poštuju.

Natpisi tek od 2000.: »Nastava se tek dijelom održava na hrvatskom jeziku, a od srednjih škola na hrvatskom se predaje samo u dvojezičnoj gimnaziji u Oberwartu. Natpisi s hrvatskim imenima mjesta postavljeni su tek 2000., dok su Slovenci takve natpise dobili još 1983.«, kaže Tyran i dodaje kako pravo na hrvatsku topografiju znači da bi natpisi na hrvatskom trebali biti i na javnim zgradama, školama, kotarskim sudovima i putokazima.

Tyran ističe da je jezik za gradišćanske Hrvate glavni element njihova identiteta te im je stoga izuzetno važno očuvanje njihovih dijalekata, kao i standardizirano-gradišćansko-hrvatskoga. Riječ je o arhaičnom obliku hrvatskog jezika koji su Hrvati sa sobom donijeli u Gradišće prije 470 godina i koji nije bio obuhvaćen kasnijim jezičnim promjenama u Hrvatskoj. »Da bi Hrvatska učinkovitije mogla štiti prava Gradišćanskih Hrvata, trebala bi naslijediti bivšu Jugoslaviju kao zaštitna strana, i to upisati u svoj ustav, kao što u austrijskom ustavu piše da je Austrija zaštitna strana za Austrijance u talijanskom Južnom Tirolu«, kaže Tyran.

Moguća deklaracija: Šeks je, međutim, za Vjesnik kazao da Hrvatska već u Ustavu ima članak deseti koji kaže da Hrvatska štiti prava i interese svojih državljana koji žive ili borave u inozemstvu i promiče njihove veze s domovinom, a da se dijelovima hrvatskog naroda u drugim državama jamči osobita skrb i zaštita Republike Hrvatske.

»Stoga nije potrebno u Ustav upisivati da je Hrvatska zaštitna strana za Gradišćanske Hrvate iako je moguće Saboru predložiti deklaraciju o tome«, rekao nam je Vladimir Šeks. Dobri bilateralni odnosi Hrvatske i Austrije trebali bi biti preduvjet da se prava gradišćanskih Hrvata počnu poštivati u cijelosti. Predsjednik Sabora im je poručio da Hrvatska u tom smislu ne želi davati olaka obećanja, no najavio je veću pomoć Hrvatske školama Gradišćanskih Hrvata kako bi se spriječila njihova asimilacija. (VJESNIK, 27. 2. 2006.)

DEUTSCHE WELLE PROŠIRUJE PROGRAM NA HRVATSKOME JEZIKU

Hrvatska redakcija Radija Deutsche Welle će od 26. ožujka, umjesto u dosadašnja tri termina, program na hrvatskom jeziku emitirati u šest termina dnevno, s vijestima u trajanju od pet i deset minuta te s uobičajenim magazinima.

Emitiranje programa na hrvatskom jeziku svakodnevno će počinjati u 9 sati, a završavat će vijestima u 16 sati, u trajanju od deset minuta. Redakcija programa na hrvatskom jeziku Radija Deutsche Welle, sa sjedištem u Bonnu, svoj program emitira na kratkom valu te preko interneta. (HINA)

KROATIST JÁN JANKOVIČ ZNAISTVENIK GODINE U SLOVAČKOJ

Slovački književni znanstvenik i prevoditelj više od stotinu naslova hrvatske književnosti Ján Jankovič (1943), dobitnik i Inine nagrade za promociju hrvatske kulture, primio je veliko slovačko priznanje — Znanstvenik godine 2005. Tu manifestaciju već devetu godinu organizira Klub znanstveno-tehničkih žurnalista Slovačkog sindikata novinara u suradnji sa Slovačkom akademijom znanosti, Ministarstvom školstva i Savezom slovačkih znanstvenih društava. Jankovič je priznanje dobio za Rječnik prevoditelja i knjigu »Lijepa naša je aj naša II« (Lijepa naša je i naša), koja je izašla u povodu 170. godišnjice Mihonovićeve pjesme (hrvatske himne) i 100. obljetnice njezina prvog slovačkog prijevoda. U knjizi je i slovačka himna »Nad Tatrou sa blýska« (Iznad Tatre sijeva) u prijevodu dr. Dubravke Sesar i dosta pjesama koje su slovački i hrvatski pjesnici pisali u čast prijateljstva dvaju naroda. Pjesme su tiskane i u originalu i prijevo-

du. Priprema se i hrvatsko izdanje te knjige. (VEČERNJI LIST, 5. 3. 2006.)

MATERINSKI JEZIK U ISELJENIŠTVU

Međunarodni dan materinskoga jezika, 21. veljače, prigoda je obratiti pozornost javnosti na iznimne napore raseljenih hrvatskih obitelji, učitelja hrvatskoga jezika i hrvatskih misionara na svim kontinentima koji stoljećima njeguju materinski jezik kao bitnu sastavnicu hrvatskog kulturnog identiteta. Interes za hrvatski jezik u iseljeništvu ubrzano se mijenja u procesu integracije Hrvata i građana hrvatskoga podrijetla u domicilna društva. Hrvatske katoličke misije, njih više od stotinu diljem planeta, slave Radosnu vijest na materinskom jeziku i u svojim misijskim prostorima organiziraju škole hrvatskoga jezika.

Fra. Ljubo Krasić, direktor i koordinator Hrvatskih izvandomovinskih škola Amerike i Kanade i ravnatelj Hrvatskog etničkog instituta, Chicago (IL, SAD) ističe kako Sustav Hrvatskih izvandomovinskih škola Amerike i Kanade — Croatian Schools of America and Canada (HISAČ-CSAC) djeluje preko tri desetljeća i danas obuhvaća 30 škola na američkom kontinentu u okviru naših misija.

Materinski se jezik u hrvatskom iseljeništvu u Americi organizirano uči tek unatrag tridesetak godina, kada je u srpnju 1974., utemeljen Sustav Hrvatskih izvandomovinskih škola Amerike i Kanade/Croatian Schools of America and Canada (HISAČ-CSAC). Utemeljen je s ciljem da se očuva i njeguje materinski jezik, odnosno šire — hrvatski kulturni identitet u multikulturnom i gostoljubivom mozaiku Sjeverne Amerike. Prema tom temeljnom cilju definirani su pri samom osnutku i zadaci HISAČ-a: osnivanje i koordiniranje škola hrvatskoga jezika i kulture, organiziranje seminara za učitelje, pripremanje i izdavanje udžbenika i drugih nastavnih pomagala za učitelje i učenike hrvatskoga jezika i kulture, povezivanje hrvatskih škola međusobno diljem svijeta i, s druge strane, povezivanje hrvatskog iseljeničkog školstva sa školskim sustavom država u kojima djeluju hrvatske etničke škole.

Nadalje, Međunarodni kroatistički znanstveni skup koji se tradicionalno održava

u organizaciji Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu okuplja jezikoslovce iz desetak europskih zemalja (od Ukrajine, Poljske, Mađarske, Hrvatske, Makedonije, Srbije i Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Italije, Austrije) pa se može smatrati, među ostalim, i vitalnim centrom za njegovanje materinskog jezika u Srednjoj i Jugoistočnoj Europi gdje žive hrvatske autohtone manjine. Interes za hrvatski jezik u iseljeništvu, općenito, prisutan je kroz prošlost i sadašnjost na svim kontinentima. Tako su Hrvatski studiji (*Association for Croatian Studies — ACS*) u SAD-u prisutni više od četvrt stoljeća u okviru *American Association for the Advancement Of Slavic Studies* (AAASS). U Kanadi djeluju desetljeće i pol na Sveučilištu Waterloo, koje vodi dr. Vinko Grubišić — najplodniji pisac udžbenika za učenje hrvatskog jezika u Americi. Na suprotnoj strani planeta u Australiji Hrvatski studiji su lani također zabilježili dvadesetu obljetnicu djelovanja u okviru sidnejskog Sveučilišta Macquarie.

Tečajevi hrvatskog jezika, namijenjeni Hrvatima i građanima hrvatskog podrijetla iz cijeloga svijeta, temeljna su djelatnost Hrvatske matice iseljenika od njenog osnutka do danas a javljaju se pod nazivima kao što su Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture u Zagrebu, Ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture u Splitu, Međunarodni tečajevi hrvatskoga jezika i kulture u Zadru, Mala ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture u Novom Vinodolskom i slično.

Međunarodni dan materinskoga jezika proglašen je na 30. zasjedanju Generalne konferencije Unesca, održanom 1999. u znak priznanja važnosti svjetske jezične raznolikosti i promicanja uporabe materinskih jezika. Otada mnoge zemlje obilježavaju taj dan u medijima, školama, na fakultetima, u znanstvenim i kulturnim institucijama, u nastojanju da šire svijest o jezičnoj i kulturnoj raznolikosti kao najvećem bogatstvu koje nam je prošlost ostavila.

U ovogodišnjoj poruci Unesca zauzimanje za očuvanje materinskih jezika nastavlja se, što možete vidjeti na www.unesco.org/education. (V. Kukačević)

PONOVNO PRVACI EUROPE

Pripremio **Marjan Rogić**

Na dvodnevnom malonogometnom turniru nogometnih predstavništava iz deset europskih zemalja hrvatski su dušobrižnici obranili naslov prvaka Europe. U finalnoj utakmici hrvatski su svećenici pobijedili odgovarajući sastav Poljske sa 4:3, ali tek u izvođenju udaraca sa 6 metara, nakon neodlučenog ishoda od 1:1 u regularnom tijeku.

Za treće mjesto dušobrižnici Bosne i Hercegovine pobijedili su odgovarajući sastav Portugala sa 1:0. Peti su svećenici Mađarske pobjedom od 2:1 nad Španjolskom. Sedmi je sastav svećenika iz Italije pobjedom nad Slovenijom sa 1:0, dok su deveti Rumunji, a deseti Austrijski svećenici.

Najboljim igračem 2. Europskog prvenstva katoličkih svećenika u malom nogometu proglašen je Dražen DUKIĆ (Hrvatska), najbolji strijelac sa 6 pogodaka je Mađar Laszlo Farkas, a epitet najboljeg vratara pripao je Marinku Jelečeviću, čuvaru hrvatske mreže.

Finalnoj utakmici nazočili su: Doc. dr. sc. Dragan PRIMORAC, ministar znanosti, obrazovanja i športa vlade Republike Hrvatske, zatim: Mons. Francisco Javier Losana, apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj; Mons. Josip MRZLJAK, pomoćni Zagrebački biskup; Mons. Djuro HRANIĆ, pomoćni biskup Djakovački i srijemski; Mons. Vjekoslav HUSJAK, generalni tajnik Hrvatske biskupske konferencije; Saborski zastupnik Franjo ARAPOVIĆ i član HOO — Stojko VRANJKOVIĆ; Zatim su nazočili: Pero ŠARIĆ, član I.O. HNS-a i Ante PAVLOVIĆ, savjetnik u HNS-; Boris DURLIN, Predsjednik komisije za mali nogomet te Ivan KOŠUTIĆ, Tajnik komisije za suđenje pri HNS-u.

Sudionike 2. po redu prvenstva Europe katoličkih svećenika primio je u Nadbiskupskom dvoru predsjednik Hrvatske biskupske konferencije, zagrebački nadbiskup Kardinal Josip BOZANIĆ. Tom prigodom Kardinal je iskazao zadovoljstvo činjenicom što je Hrvatska ugostila svećenike iz deset raznih dijelova Europe, uz napomenu da je i ova manifestacija izraz zajedništva i univerzalnosti katoličke crkve. •

Stoje s lijeva: Alojz Čubelić — profesor na KBF-u; Anto Pavlović — župnik Srma (Šibenik); Tadija Crnjak — odgojitelj u Dječjačkom Sjemeništu u Zagrebu; Josip Blažon — župnik Mačkovec (Varaždin); Pero Šarić, član I.O. HNS-a; Dark Banfić — župnik Žažina (Zagreb); Josip Blažon — župnik Mačkovec (Varaždin); Tihomir Šutalo — ravnatelj selezijske gimnazije u Žepču; čuče (s lijeva): Marinko Jelečević — župnik Polača (Zadar); Dražen Dukić — župnik Otrč — Seoci (Split); Pavao Filipović — odgojitelj u Dječjačkom Sjemeništu u Zagrebu; Žarko Relota — župnik Sv. Duh, Zagreb; Krešimir Žinić — župnik Križevci II. (Zagreb); Nije na slici: Ivica Madjer — župnik Gajnice-Zagreb (rezevni vratar); Kapetan momčadi: Žarko Relota; Izbornik: Krešimir Žinić

##PAZITI!! U POTPISU POD SLIKU DVA PUTA SE PONA-
LJA JOSIP BLAŽON — ŽUPNIK MAČKOVEC (VARAŽDIN)

HRVATI U SVIJETU

SAD: PROSLAVA SV. VLAHA

U Los Angelesu je veljači, održana 15. jubilarna Festa sv. Vlahu. Ffestanjuli su bili gospari George Jurica, poznati hrvatski biznismen podrijetlom s otoka Lastova i Neven Jurica, hrvatski veleposlanik u Americi. U dvorani crkve Sv. Ante okupilo se više od pet stotina uzvanika proslaviti festu dubrovačkog parca. Program je započeo svetom misom i grlićanjem koju su predvodili msgr. Janko Šegarić i msgr. Srećko Diomartić. Festa je nastavljena procesijom zastave sv. Vlahu uz festanjule i Upravni odbor organizatora — organizacije Libertas Foundation. Nakon pozdravnih govora festanjula, uslijedilo je sviranje hrvatske i američke himne, te himne sv. Vlahu, a mlada Ann Marie Boskovich očarala je publiku pjesmom *God Bless America*. Uz ambasadora Juricu, na festi su bili i počasni gosti iz Hrvatske: Luka Bebić, potpredsjednik Sabora koji je kraćim govorom pozdravio sve nazočne, te zastupnici u Saboru, Mario Zubović i Frano Matušić, generalni konzul RH u Los Angelesu Ante Barbir i osoblje konzulata. Nazočni su bili i bivši fe-

stanjuli iz Grada, gospodar Ivo Deranja, Marina Gverović, gosp. i gđa. Marinović iz Kona-vala, Leonardo Laterza, vaterpolist i student na školovanju u Kaliforniji, i mnogi drugi, kao Connor Vlakancic, kandidat za senatora Sjedinjenih Država, Mario Martinoli, poznati gurman i televizijski voditelj.

Zabavni dio programa vodio je Mario Romanović iz Chicaga, bivši prvi tenor klape Maestral, uz pratnju domaćeg orkestra *Duo Adriatic*.

Ana Bozic, (*public relations office*) pomoćnica vijećnice grada Los Angelesa za okrug San Pedro Janice Hahn uručila je priznanje i povelju za uspješno petnaestogodišnje djelovanje Libertas Fundationa koju je primio predsjednik Niko Hazdovac i zahvalio se svima na posjeti i potpori kroz sve ove godine.

Poznati arhitekt i slikar Tomislav Gabric darovao je nekoliko svojih slika. Prihod od aukcijske prodaje, kao i sav drugi prihod feste daje se u fond za stipendije učenika deficitarnih zanimanja na području Dubrovačko-neretvanske županije.

Na bogatiji lutriji glavne nagrade bile su: krstarenje za dvije osobe na brodovima Mo-

net ili Andrea, dar tvrtke kap. Mata Stanovića, Elegant Cruises, te zrakoplovna karta Croatia Airlinesa i sedmodnevni boravak u hotelu u Dubrovniku, dar Adriatic Travela. Folklorna grupa *Croatia* pri crkvi Sv. Ante (*St. Anthony kolo group Croatia*) pod vodstvom Katice Ban na zadovoljstvo nazočnih vrlo uspješno je otplesala *Lindo*.

Služila se izvrsna večera od liganja, gavuna, škampi, rižota i sabljarka koje su dobrovoljno pripremili poznati kuhari u Los Angelesu Pero i Ana Matijašević, Neven i Grozdana Zanki, Marijan Zorić, Krno Zanki, Stella Kličan, Nina Hazdovac, Richard Jordan, Pave Bačan, uz pomoć mladih studentica koje su služile večeru. Oni već petnaest godina neumorno rade za dobrobit ove zajednice i Fundacije Libertas čiji cjelokupni prihod je namijenjen u humanitarne svrhe.

Zahvaljujući doprinosu hrvatsko-američkih biznismena, političara i individualaca, izdana je prigodna knjižica i program u kojoj ima vrlo interesantnih detalja i članaka o radu Fundacije Libertas koja je za školsku godinu 2005./2006. dodijelila 12 stipendija od po tisuću dolara učenicima zanatskih škola u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

»HRVATI SU CIJELO VRIJEME BILI UZ MENE...«

Razgovarala **Sonja Breljak**

Toga, 26. studenoga prošle godine je 5712 gledatelja u dvorani Max Schmelling u glavnom gradu Njemačke naprosto zamuklo. Sedam minuta i tri sekunde prije završetka susreta berlinske Albe i prvoligaša iz Trieri na parketu je ostao ležati Matej Mamić, 2, 03 metra visoki kapetan berlinske momčadi i hrvatski reprezentativac. Susret je prekinut pri rezultatu 66: 64. Dok ozlijeđenom 30-godišnjem Mamiću pritrčavaju trener Rödl, timski liječnik i fizioterapeut, publika je doslovce zanijemila. Mamić je svjestan, ne osjeća ruke i noge i ima otežano disanje. Brzom intervencijom ozlijeđeni košarkaš je helikopterom prebačen u berlinsku Unfallkrankenhaus. A sve se to događalo pred očima najbliže obitelji. Supruga Veronika je s djecom tri dana prije nesretnog slučaja stigla u Berlin iz Hrvatske i svi su zajedno bili svjedocima suprugove i očeve ozljede. A da se radi o teškoj ozljedi kralježnice govorile su prvotne sumnje i prognoze. No, na sreću, nisu se obistinile. Bolničko liječenje je Matej Mamić napustio 68 dana nakon nesretnog događaja.

— Što se ustvari dogodilo 26. studenoga u dvorani Max Schmelling? — pitali smo Mateja Mamića prije njegovog svakodnevnog terapijskog termina u poznatoj berlinskoj klinici.

• Igrao sam jednu normalnu utakmicu, kao i svaku drugu. Desilo se da sam u igri s loptom išao na jedan ulaz, naletio sam na velikog igrača koji me blokirao i u toj blokadi sam izgubio kontrolu i ravnotežu. Pri doskoku sam udario glavom u bok drugog igrača i tada sam osjetio posljedice u vratu i izgubio kontrolu nad tijelom. Pri padu sam još jedanput udario glavom o parket. Ne znam koliko je taj pad štetio ali

ja sam već prije osjetio da nešto ne štima. Jednostavno se više nisam mogao micati. — *Kako je, nakon prve brze intervencije u Albinoj dvorani, teklo liječenje i oporavak? Prve vijesti i prognoze nisu bile ohrabrujuće.*

• Mislim da je bilo važno što su za tog događaja u dvorani bila tri-četiri liječnika koji su specijalizirani za ovakvu vrstu ozljede. Pomogli su mi i dali na vrijeme lijek za koji kažu da me je spasio. Pred helikopterom sam već počeo osjećati noge, u bolnici sam osjećao desnu ruku i malo lijevu. Znači, već su bile naznake da će biti dobro. Normalno, liječnici moraju paziti što će reći, ali ja sam već tada osjetio malo olakšanje. Sigurno da mi je bilo teško nakon prvih prognoza. Bilo je upitno hoću li imati i normalan život a pogotovo nitko nije niti pričao o košarci. Meni je bilo bitno da se

Matej Mamić sa suradnicom Matice

mogu vratiti u svoju obitelj, da mogu s njima šetati, da mogu sina, koji je najmlađi, držati u naručju. A ponosan sam na ovo sve što sam uspio napraviti. Moj sljedeći cilj je vratiti se na parket i igrati ali, ako i ne bude toga, ja neću biti žalostan. Bog mi je dao da mogu normalno živjeti sa svojom obitelji i to je ono prvo što smo željeli. Liječenje je proteklo izvrsno. Unfallkrankenhaus je svjetski poznata, fenomenalna bolnica. Imao sam najbolje terapeute i doktore na raspolaganju i činjenica da je prof. Schaffartzik, šef bolnice bio u Albi i to što je prijateljpredsjednika Albe puno mi je pomogla.

— *Matej, kako je to obitelj podnijela. Što na sve kaže supruga Veronika?*

• Mislim da je svima bilo teško. Svima je to bio veliki šok. Gledati oca i muža u takvom

stanju nije lako, ali mi smo obitelj koja zna što želi. Dobili smo i pomoć od svih, naravno najveću od roditelja ali isto tako i od kumova i prijatelja, cijele javnosti, od Albe i navijača koji su svi izišli u susret. Ja sam stvarno sretan što sam tu u Berlinu, što sam potpisao za pravi klub. Ovdje ima i dosta Hrvata koji su cijelo vrijeme bili uz mene.

— Na nedavnoj utakmici s Braunschweigom ste bili u dvorani prvi put nakon ozljede. Navijači su Vam priredili prave ovacije. Njihov ste miljenik od samog početka. Kako objašnjavate tu naklonost Albinih fanova?

• Mislim da je odmah na prvoj utakmici sve krenulo dobro. Tu sam utakmicu stvar-

Matej Mamić

no igrao odlično. U jednom trenutku sam se, iako smo uvjerljivo vodili, bacio na parket za jednom loptom. Navijače je to jako dirnulo jer nisu vjerovali da se takvo nešto čini desetak sekundi prije kraja a da se vodi s 15 bodova razlike. Od tog trenutka je to krenulo. Prepoznali su moju iskrenost i moju kvalitetu, što pokazuju i time da su me prošle godine postavili za kapetana. Meni je drago da je tako. Način na koji su i suigrači i fanovi cijelo vrijeme moje ozljede meni iskazivali pažnju, potporu i poštovanje, dovoljno govore.

— Recite, kakvo je sada stanje. Niste u bolnici a imate svakodnevne terapije. Što dalje? Kakvi su planovi i budućnost?

• Sad je stanje super. Vidjeli ste da normalno šećem sa suprugom. Siguran sam

da onaj tko ne zna što mi se dogodilo ništa ne može primijetiti. Još uvijek imam problema s koordinacijom lijeve ruke i malo u koordinaciji lijeve noge. Mislim da ću to sve uspjeti ispraviti u roku mjesec, mjesec i pol dana i onda ću krenuti s radom na snazi. To još uvijek ne smijem jer moram čekati da mi se potpuno vrate motorika i koordinacija. Alba bi bila sretna kad bih ja uspio ispuniti i svoju želju — sredina play offa. To je vrlo brzo. Ja se nadam da ću u listopadu igrati košarku!

— Reklo bi se da Vam je svojstveno gledati pozitivno, naprijed?

• Mislim da uza sve što su doktori i terapeuti napravili ja ne bih imao tako brz oporavak da nisam, to što ste i rekli, gledao non-stop naprijed i svaki dan radio ponekad i nešto više nego što sam i morao i mogao. Kako se kaže, ne može se ništa ležeći postići. Živim tako da mi je obitelj najvažnija. Trenutno samo malo raseljeni. Jedna kćerka ide treći razred u Splitu a sada i druga u predškolu. Nadam se da ćemo prema novom dogovoru s Albom biti i kao obitelj zajedno i dat ćemo sve od sebe i da savladamo jezik. Strašno je bitno naučiti jezik zemlje u kojoj jesi. Već sam dao i par 'laganih' intervjua na njemačkom a i s navijačima sam razgovarao i na njemačkom jeziku. Htio sam time pokazati publici da ih jako cijenim a pogotovo to što su činili za mene u protekla dva mjeseca. Njima je to bilo jako drago i svaku moju rečenicu na njemačkom jeziku su burno odobravali.

— Hrvati Berlina Vas jako cijene i raduju se kada im se pridružite u klubovima ili na proslavama. I u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Berlinu se molilo za Vaše ozdravljenje. Što je Vama bio najveći poticaj da pozitivno gledate i da se dobru nadate?

Sa suprugom Veronikom na jednom od skupova berlinskih Hrvata gdje je rado viđenl gost

• Znam da su ljudi, i bližnji i nepoznati, molili i u Hrvatskoj i ovdje. Kada su me Nijemci pitali tko mi je uzor i idol, rekao sam — Ivan Pavao II.! Ne samo zbog toga što je postigao — a zna se kako je velik bio. Nego i zbog toga jer je imao istu privrženost prema Gospi kao i ja. Ivan Pavao II. je rekao da je njega Gospa spasila, a to isto kažem i ja. Svake godine idem s obitelji u Međugorje i, kad mogu, u Sinj. Mislim da se mogu dragoj Gospi zahvaliti što sam imao ovakav oporavak.

— Vaša iskustva, poruka mladima i uopće javnosti?

• Ja sam rođen u Tomislavgradu i s 12 godina sam došao živjeti u Split i tu sam počeo trenirati košarku. Sa 18 sam postao prvotimac Splita. Nakon dvije godine sam bio u Rijeci, pa opet jednu godinu u Splitu. Poslije toga sam potpisao za turski Galatasaray. Nakon što sam odigrao četiri godine u zagrebačkoj Ciboni, potpisao sam za berlinsku Albu i ovdje sam drugu sezonu. Svi koji se počnu baviti športom moraju biti svjesni da tu treba odricanja. Volja i rad su puno važniji od talenta. Biti talent je velika stvar, ali talent bez rada i volje ne postiže ništa. Uz sve to športaši moraju nastojati da postanu i ostanu ljudi i onda će ih i drugi zavoljeti. Ja se ovim putem zahvaljujem svima na podršci ne samo u ova dva mjeseca od moje ozljede, nego i od mog prvog dolaska u Berlin. Hvala svim Hrvatima. Nadam se da ćemo se i dalje nastaviti družiti na priredbama koje su stvarno lijepe i da ćemo i dalje pokazivati da nismo zaboravili svoj kraj. •

PRVO PRVENSTVO SVIJETA ZA NOGOMETNE KLUBOVE KOJE SU UTEMELJILI HRVATI IZVAN DOMOVINE

Prvenstvo Europe održat će se 1. i 2. srpnja 2006. godine u njemačkom gradu Essenu i domaćin će biti Nogometni klub »Croatia« iz Essena

Pripremio **Marijan Rogić**
Snimio **R. Mladenović**

Hrvatski nogometni savez će iduće godine organizirati prvenstvo svijeta za klubove Hrvata oformljenih izvan domovine. Da bi se to prvenstvo moglo održati potrebno je provesti prvenstva po kontinentima. U Australiji, Novom Zealandu, SAD-u i Kanadi već tradicionalno se održavaju natjecanja za Hrvatski nogometni pehar. Ta natjecanja će biti izlučna za klubove Hrvata s tih područja za sudjelovanje na svjetskom prvenstvu iduće godine. U Europi je bila tradicija organiziranja »Dana športskih novosti«. Sada se prvi put organizira Prvenstvo Europe s tim da će tri prvoplasirane momčadi nastupiti na Svjetskom prvenstvu 2007. godine.

Utvrđeno je da će se Prvenstvo Europe održati 1. i 2. srpnja 2006. godine u nje-

mačkom gradu Essenu i da će domaćin biti nogometni klub »Croatia« iz Essena. Sudjelovat će ovih osam klubova: 3 Croatie iz Njemačke i to: iz Hamburga, Berlina i domaća iz Essena, zatim Velebit iz

Göteborge u Švedskoj, iz Austrije: Čelik-Beč i Plehan iz Korneuburga, Dinamo iz Möhlina kod Basela (Švicarska) te Croatia iz Villefrancha kod Nice. Organizator Prvenstva Europe je Zajednica hrvatskih nogometnih klubova u Saveznoj Republici Njemačkoj. Na Prvenstvu svijeta za klubove Hrvata izvan domovine iduće godine u Zagrebu sudjelovat će i jedan od klubova hrvatskih nacionalnih manjina u Europi. Nakon što se prijave svi zainteresirani klubovi za ovo natjecanje, utvrdit će se način kvalifikacijskih natjecanja koja trebaju biti održana tijekom ove godine. Hrvatski nogometni savez dodijelit će trofeje sudionicima. Očekujemo da će ovo natjecanje ispuniti sva očekivanja zbog kojih se održava i potvrditi ugled i dobru organiziranost klubova Hrvata u zemljama u kojima djeluju.

Dobro došli u Essen!

Dobro došli u Zagreb! •

JANICA I IVICA PONOVRNO PROSLAVILI HRVATSKI ŠPORT

Uz vatromet, glazbu i ples, na stadionu u Torinu, 26. veljače ugašen je olimpijski plamen, čime su službeno zatvorene XX. Zimske olimpijske igre. Igre je zatvorio predsjednik MOO-a Jacques Rogge, koji je u govoru pohvalio domaćina igara i najavio XXI. ZOI u Vancouveru uz poklič: »Vratite športu ono što je on dao Vama!«.

Piše **Fredi Kramer**

Naša snježna kraljica, Janica Kostelić, vratila se nakon OI u domovinu s dvije olimpijske medalje, zlatnom u kombinaciji i srebrenom u super G-u, čime je ponovila scenarij iz Salt Lake Cityja, jer je nakon kombinacijskog zlata uzela i superveleslomske srebro. Osvojila je u Torinu šesto olimpijsko odličje i tako postala skijašica s najviše olimpijskih kolajni u povijesti svjetskog ženskog alpskog skijanja, od čega četiri zlata. Stoga ću odmah na početku objaviti dvije za Hrvatsku vrlo značajne rang-liste. Skijašica s najviše olimpijskih odličja i onu u kojoj konkuriraju i skijaši.

SKIJAŠICE S NAJVIŠE OLIMPIJSKIH ODLIČJA

6 JANICA KOSTELIĆ (Hrvatska)	4	2	0
5 Vreni Schneider (Švicarska)	3	1	1
5 Katja Selzinger (Njemačka)	3	0	2
4 Deborah Compagnoni (Italija)	3	1	0
4 Hanni Wenzel (Lihtenštajn)	2	1	1

Prateći kao dugogodišnji radio-komentator zbivanja u alpskom skijanju, mislim da mogu vrlo dobro ocijeniti i procijeniti što za hrvatsko skijanje i hrvatski šport znači Janičin podvig. U športu u kojem su godinama dominirale velike predstavnice bijelih pista kakve su bile Vreni Schneider, Hanni Wenzel, Annemari Moser Pröll, Rossi Mittermaier i druge, naša ih je Janica u svemu nadmašila i postavila rekord koji će teško biti dostignut. Valja samo pogledati kakva su imena svjetskog ženskog skijanja ostala iza nje. Naša Janica je druga na listi najboljih sudionika

alpskog skijanja svih vremena, na kojoj su razvrstani skijaši i skijašice.

OLIMPIJSKA ODLIČJA

8 Kjeil Aamodt (Norveška)	4	2	2
6 JANICA KOSTELIĆ	4	2	2
5 Alberto Tomba (Italija)	3	2	0
5 Lasse Kjus (Norveška)	1	3	1
5 Vreni Schneider (Švicarska)	3	1	1
5 Katja Selzinger (Njemačka)	3	1	1

U svojoj omiljenoj disciplini, slalomu, olimpijska pobjednica iz Salt Lake Cityja prije četiri godine zauzela je na Igrama u Torinu četvrto mjesto. Nakon što je u super G-u osvojila srebrenu medalju, bila je izuzetno zadovoljna i ponosna, što svjedoči i njena izjava — *Stvarno sam presretna, možda više nego nakon zlata u kombinaciji, jer se to zlato nekako očekivalo, a sa super G-om kod mene nikada ne znaš. Jednom sam 25., drugi put prva.*

S obzirom na to da su šesnaest olimpijskih dana neke olimpijske discipline odgađane, sve je zanimao komentar Janice na temu vremenskih neprilika na Olimpijskim igrama u Torinu, koje su joj išle na ruku. — Ne znam što da kažem na to, izjavila je naša športašica svih vremena — Bog me očito voli.

Za vrijeme Igara u Torinu novinari su od Ante Gipsa Kostelića pokušavali saznati što to toliko razlikuje Janicu od ostalih skijašica. I dok je on rekao kako bi odgovor predugo trajao, Slaven Petrović, Janičin pomoćni trener, imao je spreman odgovor.

To što je Gipsova kći, eto, to je razlikuje. Jer dok se ostale skijašice u ljetnim danima kupaju i po nekoliko mjeseci, Janica trenira i radi i tu nema šale.

Nakon svih zdravstvenih problema koji su je ometali, najbolja svjetska skijašica otišla je iz Sestriera okićena jednim zlatom (kombinaci-

ja) i jednim srebrom (super-G). Na kraju ove lijepe zimske priče, koja je danima plijenila zanimanje hrvatske i svjetske športske javnosti, pitamo se koliko bi skijašica dala sve na svijetu za Janičin uspjeh. No, bez obzira na to, u hrvatskom taboru ostala je tuga, da ne kažem izvjesno nezadovoljstvo. Jer da nije bilo Janičine bolesti, naša bi športska heroina osvojila još barem jednu ili dvije kolajne i tako se još više učvrstila na listi najboljih olimpijskih sudionica na svijetu. Nažalost, zbog bolesti, morala je otkazati nastupe u spustu i veleslalomu, a slalom je skijala s pola snage. Pamtit ćemo njen dolazak na cilj slaloma. Uvijek vesela, razdragana, simpatična, čvrsta osoba, jedva je rezignirano izjavila: — *skijala sam dosad u svakakvom stanju, no ovoga puta u meni više nema ni atoma snage.*

JANICA KOSTELIĆ, četverostruka olimpijska pobjednica, nosila je hrvatsku zastavu na otvorenju XX. Zimskih olimpijskih igara u petak 10. veljače, koje je na olimpijskom stadionu u Torinu otvorio talijanski predsjednik Republike Carlo Azeglio Ciampi. Ponosno je koračala ispred naše reprezentacije, radošno i gordo, kao da je znala da će se i na ovim igrama okititi olimpijskim kolajnama. *Osjećala sam se čarobno i božanstveno, a spektakularno otvorenje pratila je i dobra glazba. Bilo je to nešto posebno* — kazala je Janica.

Nakon Igara u Torinu Janica Kostelić je petnaesta među najtrofejnijim športašima u povijesti Zimskih olimpijskih igara. Sa četiri zlata i dva srebra je najbolja alpinka, a kada se uspoređi sa najuspješnijim predstavnicima na ZOI, Janica je na visokom sedmom mjestu, odnosno petnaesta, ako se na tu listu ubroje i muškarci. Ispred nje su od športašica samo Ruskinja Ljubov Jegorova (skijaško trčanje), Ruskinja Lidija Skoblikova (brzo

sklizanje), Ruskinja Larisa Lazutina (skijaško trčanje), Amerikanka Bonnie Blair (brzo klizanje), Ruskinja Raisa Smetanina (skijaško trčanje) i Ruskinja Galina Kulakova (skijaško trčanje).

Kao i uvijek uoči svih svojih velikih nastupa bila je skromna, realna, simpatična ali i samosvjesna, pa je tako pred svoj prvi start u kombinaciji rekla: — *Za slalom će mi sigurno trebati više snage nego u brzim disciplinama. U spustu i super G-u to nekako možeš kontrolirati, ali u slalomu i veleslalomu nema šale. Nisam došla u Torino kako bih rušila rekorde, jer jednoga će dana netko sigurno postaviti nove i osvojiti 8, 9 ili 10 medalja. Ja samo želim uživati u skijanju.*

Srebro za Ivicu Kostelića: Na Svjetskom prvenstvu u Santa Caterini Janica je svojedobno rekla kako bi dala sve svoje medalje samo da Ivica ima svoju. Slična je situacija bila i prije četiri godine u Salt Lakeu na Olimpijskim igrama. Ivica je bio favorit tog olimpijskog slaloma, bio je četvrti nakon prve vožnje, a na drugoj stazi je već imao gotovo medalju u rukama, da bi kod četvrtih vratio pred cilj izletio sa staze. To ga je strašno pokosilo. Posljednje dvije sezone tonuo je sve dublje u nesigurnost i depresiju, hrvatska javnost ga je na neki način već proglasila bivšim. Pogotovo nakon što je na posljednjem slalomu uoči ZOI u Torinu dotaknuo dno na natjecanju u Schladmingu. Zbog svega toga u Sestriera je došao kao čovjek koji je zamalo izgubio vjeru u sebe. No, dva tjedna kasnije postao je olimpijski viceprvak. I unatoč serije loših rezultata nije odustao od dugogodišnjeg cilja.

Olimpijski slalom za kombinaciju skijao je puno odlučnije nego ove sezone u Svjetskom kupu. Na olimpijskoj pisti više je napadao. U donjem dijelu druge vožnje tako hrabro se spustio niz padinu da nije gledao vrata, samo je nezadrživo svojom briljantnom tehnikom jurio do cilja. Nakon spusta i slaloma u kombinaciji, zlato je pripalo Amerikanцу Tedu Ligetyju, a srebro našem hrabrom nepokolebivom Ivici Kosteliću, dok je brončanu kolajnu osvojio Austrijanac Reiner Schönfelder.

Čuvši za uspjeh brata Ivice, Janica je ustala iz bolesničke postelje, došla na stazu Gianni Agnelli, utrčala u ciljnu ravninu, bacila se bratu oko vrata i plakala. Brat i sestra, najveći naši skijaši, ništa nisu govorili. Stajali su čvrsto zagrljeni a suze su samo tekle. U tim trenucima proživljavali su sve uspone i padove hrabrog Ivica. Bilo je to na Valentino. Igm sudbine Janica je također na Valettinovo prije četiri godine u Salt Lakeu osvojila svoje prvo olimpijsko zlato u kombinaciji. Četiri godine kasnije, Ivica Kostelić je ispuni- o san koji je sanjao desetak godina. Cilj koji je ispisan u nekoj od bolnica oporavljajući se od tko zna koje teške ozljede. Od utorka, 14. veljače 2006. Ivica Kostelić je olimpijski viceprvak u alpskoj kombinaciji. Kao i Janica i Ivica je osvojio, samo četiri godine kasnije,

prvu olimpijsku medalju u muškoj konkurenciji za Hrvatsku. Sve se to događalo na Valentinovo 2002. i 2006. godine. Brat i sestra proslavili su hrvatsko skijanje, hrvatski šport. Bio je to sretni kraj jedne priče o skijašu kojeg život nije nimalo mazio, od teških ozljeda, mukotrpnih rehabilitacija, gubitka sezona, neprospavanih noći, pa do života u sjeni slavne sestre. Međutim, sve se završilo hepi-endom, glavni junak nakon Scila i Haribda je na kraju izašao kao pobjednik.

O velikom pothvatu Ivce Kostelića koji je osvojio srebrenu kolajnu u olimpijskoj kombinaciji, od stranih izvijestitelja najviše se raspisala britanska novinska agencija Reuters, koja ističe kako je hrvatski skijaš napokon pošteno naplatio sva odricanja tijekom karijere obilježene brojnim ozljedama, te s pet operacija u četiri godine.

— Većina skijaša bi u takvoj situaciji odustala. No, Ivica Kostelić nije se predao i nevjerovatnom hrabrošću osvojio svoju prvu olimpijsku medalju — navodi REUTERS, dodajući kako je hrvatskom skijašu nakon utrke u zagrljaj dotrčala njegova puno slavnija sestra Janica, te da su oboje plakali od sreće. Ivica Kostelić je u slalomu osvojio u Torinu šesto mjesto, što se također može smatrati uspjehom, zaostavši za brončanim Reinerom Schönfelderom 30 stotinki.

Janica Kostelić je i na ovim igrama u Torinu, naglašavam to još jednom, jako puno napravila. Pobjeda snažne volje, karaktera i želje. Ovaj put bolest je bila jača, jer su kombinacija i super-G-i ipak uzele svoj danak. Tu situaciju je izvrsno iskoristila Šveđanka Anja Pärson, i tako napokon stigla do svog prvog olimpijskog zlata. No da je naša Janica najveća od najvećih alpskih skijašica svih vremena, dokazala je vrlo brzo na natjecanju za Svjetski kup u norveškom Hafjellu kada je slavila u super kombinaciji ispred Anje Pärson, što je ujedno bila njena 27. pobjeda u briljantnoj karijeri. Naša skijašica je ključnu prednost u ovom natjecanju napravila u super G-u u kojem je podijelila prvo mjesto s Austrijankom Michaelom Dorfmeister, a obje su bile čak 41 stotinku brže od Šveđanke. U veleslalomu Janica Kostelić zauzela je šesto mjesto i uoči nastavka borbi za Kristalni globus vodi sa 254 boda ispred Anje Pärson.

Kratke zanimljivosti iz povijesti ZOI: Premijera alpskog skijanja na Olimpijskim igrama bila je prije sedamdeset godina tada u nacističkoj Njemačkoj. Te igre održavale su se 1936. godine u dva susjedna sela Garmischu i Partenkirchenu u bavariskim Alpama. Zapamćena su po debiju alpskog skijanja. Junaci tih igara bili su Norvežani Sonja Henie u umjetničkom sklizanju i Ivar Ballanrud u brzom klizanju te Židov Rudi Ball, član njemačke hokejaške reprezentacije. Ballanrud je u brzom klizanju izbio tri zlata, međutim svjetla reflektora bila su usmjerena na Sonju Henie, koja je u Njemačkoj osvojila treće uzastopno zlato u umjetničkom klizanju. Na-

kon toga, preselila se u SAD, osnovala vlastitu reviju na ledu, glumila u devet holivudskih filmova, a kada je u 57. godini umrla bila je jako bogata, s kontom od pedeset milijuna dolara.

Ball, najbolji igrač njemačke hokejaške reprezentacije, koja je 1932. osvojila olimpijsku broncu, svojevoljno je otišao u egzil u Francusku, ali je usprkos Hitlerovom režimu pozvan u najbolju njemačku vrstu za Garmisch. Bio je jedini Židov u njemačkoj reprezentaciji. Međutim, njegovo pozivanje bio je samo Hitlerov ustupak MOO-u, koji je u to doba oštro protestirao protiv nacističkog antisemitizma.

Rekordnih 1750 športaša iz 57 zemalja sudjelovalo je na ZOI u kanadskom Calgaryju 1988. godine. Spominjem te igre zbog prvi put zatvorenog stadiona za brzo klizanje, i neugodnog toplog vjetrova zvanog chinook, koji je povremeno podizao temperaturu i do 15 Celzijevih stupnjeva, što je organizatorima predstavljalo ogromne teškoće. Finski *enfant terrible* Matti Nykänen postao je prvi skakač na skijama u povijesti koji je osvojio sve tri zlatne medalje na maloj i velikoj skakaonici i u momčadskoj konkurenciji. Finac je bio najodlikovaniji skakač na ovim igrama, ali je najviše slavljen i najveći ljubimac publike postao Eddie Edwards, uvjerljivo posljednje plasiran na obje skakaonice, koji je kao klada padao na brdo daleko ispred doskočišta, što je izazivalo kod nas novinara i kod publike salve smijeha. Eddie je kasnije nazvan sarkastično The Eagle (Orao), a po povratku kući na londonskom aerodromu doživio je herojski doček i kasnije vrlo dobro unovčio status cirkusanta.

Moja sjećanja na Calgary su vezana i za lijevu Katarinu Witt, koja je tamo obranila zlato u umjetničkom klizanju osvojeno prije četiri godine u Sarajevu, a kao kuriozitet spomenut ću da su i ona i njezina glavna konkuren-

tica Debbie Thomas plesale na istu melodiju Bizetove Carmen. Katy je tih olimpijskih dana u Calgaryju dospjela na naslovne stranice tiska i zbog kratke, ali strastvene veze s prvim imenom alpskog skijanja na igrama u Calgaryju, talijanskim asom Albertom Tombom. Inače, La Bomba, kako su ga iz milja zvali, je u Calgaryju, prvi nakon Šveđanina Ingemara Stenmarka, pobijedio u obje tehničke discipline — u slalomu i veleslalomu. I kada sam već krenuo u povijest, želim još samo reći da su mi najbolje Zimske igre kao komentatoru zagrebačkog radija bile one 1984. u Sarajevu.

Igre u Calgaryju bile su posljednje na kojima su se za primat borili SSSR i Njemačka DR. U Albertvilleu 1992. godine bilo je mnogo novih država, među kojima i Hrvatska. Našu malobrojnu vrstu činili su Vedran Pavlek u alpskom skijanju, Siniša Vukonić u skijaškom trčanju, te Tomislav i Željka Čizmešija u umjetničkom klizanju. No, već deset godina kasnije, na igrama u Salt Lake Cityju, zahvaljujući Kostelićima postali smo velesila.

U Torinu je sudjelovalo 2500 športaša iz 84 zemlje, koji su se dva tjedna borili za 84 kompleta kolajni. Najuspješnija zemlja bila je Njemačka, čiji su športaši osvojili 29 medalja, od kojih 11 zlatnih, 12 srebrenih i 6 brončanih. HRVATSKA, čiju je zastavu na zatvaranju nosio vozač hrvatske bob reprezentacije Ivan Šola, na ljestvici je zauzela šesnaesto mjesto.

Uz vatromet, glazbu i ples, na stadionu u Torinu 26. veljače ugašen je olimpijski plamen, čime su službeno zatvorene XX. Zimske olimpijske igre. Oduševljenje izazvao je mimohod športaša. Igre je zatvorio predsjednik MOO-a Jacques Rogge, koji je u govoru pohvalio domaćina igara i najavio XXI. ZOI u Vancouveru uz poklič: »Vratite športu ono što je on dao Vama!«. •

NEPONOV LJIVI KOSTELIĆI

Priredila **Nikolina Šutalo Petan**

Neponovljiva Janica, srebrna Ivičina kombinacija na Ol: Janica Kostelić gotovo svakim svojim nastupom piše stranice povijesti svjetskog skijanja. Dugoočekivani nastup na Zimskim olimpijskim igrama u Torinu još je jedanput dokazao tko je najbolja skijašica u povijesti skijanja — sa osvojenom zlatnom medaljom u kombinaciji i srebrnom medaljom u superveleslalomu Janica Kostelić je postala najuspješnija alpska skijašica u povijesti olimpijskih igara. Sa šest osvojenih medalja (4 zlatne i 2 srebrne) Janica je uvjerljivo najtrofejnija svjetska skijašica. Potpuno shrvana bolešću koja je pratila tijekom Olimpijskih igara, Janica je doskijala i do 4. mjesta u slalomu, te i takvim rezultatom dokazala da 'dolazi s nekog drugog planeta'. No, skromna i jednostavna u svojoj veličini, Janica se na Igrama ipak najviše veselila bratovoj srebrnoj medalji u kombinaciji, ostvarenju dugogodišnjeg Ivičinog sna. Neopisivu sreću i suze te zagrljaj brata i sestre Kostelić u ciljnoj ravlini zabilježili su svi svjetski mediji, istaknuvši kako je 'hrvatski skijaš napokon naplatio sva odricanja tijekom karijere koja je bila obilježena brojnim ozljedama'. Ivičina srebrna medalja je ujedno i prva hrvatska muška medalja na zimskim Olimpijskim igrama, a Ivica je uspješan bio u slalomu, osvojivši izvrsno 6. mjesto. Od zapaženijih rezultata ostalih hrvatskih športaša na Olimpijadi ističemo izvrsne nastupe mladih hrvatskih skijaša Tina Širokog (26. u kombinaciji) i Natka Zrčica-Dima (25. u veleslalomu) dok je Ana Jelušić najuspješnija bila u slalomu (15.), a Nika Fleiss u istoj disciplini 23. i 19. u veleslalomu.

Janica najbolja skijašica Svjetskoga kupa: Bolest koja je Janicu Kostelić spriječila u (vjerojatnom) osvajanju više medalja na Ol u Torinu, vrlo brzo je zaliječena, pa je Janica već tjedan dana nakon završetka Igara mogla nastaviti svoju utrku za Velikim kristalnim globusom. U norveškom Hafjellu Janica je ponovno ispisala jedan rekord — osvojivši 1. mjesto u super kombinaciji (po prvi put u povijesti skijanja vožene su kombinacijske utrke superveleslalom i slalom) ostala je nepobijeđena više od četiri godine u ovoj disci-

plini, u kojoj ima po 2 zlata s Olimpijskih igara i Svjetskih prvenstava. Šestim mjestom u veleslalomu i 14. u superveleslalomu Janica je prije nastupa u finskom Leviju i dalje držala prednost od oko 250 bodova ispred najveće konkurentice Anje Paerson. Finsko skijalište je ponovno ponudilo jednu snježnu 'čaroliju' u simultanki Janice Kostelić. U drugom slalomu, održanom u Leviju Janica je ostvarivši 2. mjesto osigurala mali Kristalni globus u slalomu i time potvrdila da je i dalje najbolja slalomašica svijeta. Izvrsna je bila i Ana Jelušić s 15. i 9. mjestom, dok je Nika zbog ozljede koljena bila nešto slabija s 18. i 25. mjestom. Za to je vrijeme Ivica Kostelić nastavio s nastupima u Svjetskom kupu u japanskom Shiga Kogenu gdje je u dva slaloma bio 15. i 20. Janica je ovim rezultatima i dalje zadržala istu prednost pred Paerson i samo čudo bi moglo spriječiti našu *kraljicu* da po treći put osvoji titulu najuspješnije skijašice svijeta. Iako ne postoji više gotovo nijedan rekord koji Janica nije srušila, s nestrpljenjem ćemo očekivati hoće li Janica uspeti skupiti još 240 bodova u četiri zadnje discipline Svjetskog kupa, čime bi srušila rekord Pernille Wiberg koja s 1960 bodova iz sezone 1996./1997. drži rekord s najviše skupljenih bodova u Svjetskom kupu.

Duje ipak pliva za Hrvatsku, naši svećenici prvaci Europe: Najbolji i najuspješniji hrvatski plivač Duje Draganja ipak neće nastupati za Katar, nego se vraća u hrvatsko plivanje. Dujino ime se već nalazi na popisu potencijalnih »A« olimpijskih kandidata za nastup na Olimpijskim igrama u Peking 2008. godine. Hrvatska reprezentacija svećenika osvojila je prvo mjesto na 2. europskom prvenstvu katoličkih svećeničkih malonogometnih liga, koje se od 6. do 8. veljače održalo u Hrvatskoj i tako obranila naslov prvaka Europe osvojen prošle godine u austrijskom Željeznom.

Upravo saznajemo da je Janica Kostelić po treći put osvojila *Veliki kristalni globus*, dakle svjetski skijaški kup.

Čestitamo!!!

Nogometaši uspješni protiv Argentine: Hrvatska nogometna reprezentacija odigrala je prijateljsku utakmicu u pripremnom dijelu za SP u Njemačkoj i slavila protiv Argentine, jednog od najvećih kandidata na predstojećem Svjetskom prvenstvu, sa 3:2. Time su 'vatreni' skrenuli pozornost svjetske javnosti

na sebe, označivši vrlo ozbiljne namjere da se ponovi uspjeh reprezentacije iz 1998. i osvojene bronce na SP u Francuskoj. Nakon završetka jesenskog dijela 1. HNL lige poznati su klubovi koji nastavljaju nastupe u Ligi za prvaka i oni u Ligi za opstanak. Unatoč iznimno slabim rezultatima u jesenskom dijelu prvenstva splitski Hajduk ipak se uspio plasirati među šest najboljih hrvatskih momčadi. Time je donekle popravio blijedu sliku na terenu te ipak može doprinijeti ljepšoj 95-godišnjici osnutka kluba. Uvjerljivo prvi na ljestvici je zagrebački Dinamo koji ima prednost od 11 bodova ispred drugoplasirane Rijeke, čak 22 boda ispred Osijeka, 25 ispred Varteksa, te 27 bodova ispred Hajduka i Kamen Ingrad. U Ligi za opstanak borit će se Pula Staro Češko, Zagreb, Cibalia, Slaven Belupo, Inter i Međimurje, gdje se očekuje vrlo neizvjesna borba jer je razlika između vodeće Pule i zadnjeg Međimurja tek 7 bodova.

Fantastična Blanka Vlašić: Hrvatska visašica Blanka Vlašić, nakon godinu dana pauziranja zbog operacije štitnjače, na najbolji se način vratila natjecanjima. Na dvoranskom prvenstvu u atletici u Moskvi Blanka je s preskočenih 2 metra osvojila srebrnu medalju, njezin najbolji rezultat do sada. Godinu dana nakon operacije štitnjače Blanka je na fantastičan način pokazala da se ne samo oporavila od teške operacije nego i vratila u sam vrh svjetskog skoka u vis. Fenomenalni niz koji je završio srebrnom medaljom Blanka je započela u veljači s preskočenih dva metra na mitingu u Moskvi, a potom je tri puta zaredom rušila hrvatske rekorde u skoku u vis. Sjajan ulazak u sezonu nastavila je odličnim nastupom u Arnstadtu preskočivši 201 cm, u njemačkom Weinheimu je preletjela 202 cm, a sve je okrunila briljantnim rezultatom u Bansknoj Bystrici, preskočivši 205 centimetara, što je ne samo hrvatski dvoranski rekord,

već i apsolutni rekord Hrvatske. Dosadašnji najbolji Blankin rezultat na otvorenom bio je 203 cm. Mlada Splićanka se rezultatom na visaškom natjecanju u Bansknoj Bystrici upisala u povijest sa četvrtim dvoranskim rezultatom u povijesti atletike. Više od nje preskočile su jedino Kajsja Berqvist (208), Heike Kenkel (207) i Štefka Kostadinova (206).

Uspjeh hrvatskih tenisača: Hrvatska teniska Davis Cup reprezentacija svladala je u prvom kolu Davis Cupa momčad Austrije u Grazu s 3-2. Nakon što je Mario Ančić uz puno muke u prvom dvoboju svladao Juergena Melzera, Ivan Ljubičić je u drugom dvoboju uvjerljivo nadvisio Stefana Koubeka sa 6-2, 6-2, 6-4. Treći bod za hrvatsku reprezentaciju osvojili su Ivan Ljubičić i Mario Ančić koji su u paru nakon četiri sata igre pobijedili Jurgena Melzera i Juliana Knowlea s 3:2 u setovima. Tako će reprezentacija Hrvatske u četvrtfinalu igrati protiv Argentine i to od 7. do 9. travnja u Zagrebu. Hrvatski tenisači i tenisačice polučili su izvrsne rezultate na teniskim turnirima u veljači i početkom ožujka. Najveće uspjehe ostvarila je Jelena Kostanić koja je nastupila u dva ATP finala zaredom, (u indonežanskoj Pattayi i u indijskom Bangaloreu) no u svakom je ostala zamalo kratka u osvajanju svog prvog ATP turnira. Mario Ančić je, nakon što je u četvrtfinalu svladao svog izbornika Ivana Ljubičića, izgubio u finalu ATP turnira u Marseilleu od domaćeg igrača Arnauda Clementa. Bio je to šesti finalni nastup Ančića u karijeri i peti poraz. U 2006. godini Ančić je odigrao dva finala i oba izgubio, u Aucklandu i u Marseilleu. NA drugoj strani Atlantika, izvrstan rezultat zabilježio je i Ivo Karlović koji je u polufinalu ATP turnira u Las Vegasu izgubio od Jamesa Blakea.

Cibosi iznenadili Europu (i sebe!): Košarkaši Cibone iznimno su se sretno i vrlo izne-

nađujuće plasirali u drugi krug Eurolige, no ono što su u nastavku pokazali iznenadilo je i najveće optimiste. Naime, Cibona je svrstana u skupinu G zajedno s grčkim Panathinaikosom, turskim Efes Pilsenom i talijanskim Benettonom — momčadima koje su podjednako slovile za najveće favorite za osvajanje ovogodišnje Eurolige. Koristeći ulogu outsidera i neopterećeni očekivanjima značajnijeg plasmata, cibosi su odigrali tri fantastične utakmice i svladali sve svoje protivnike u skupini. Još samo jedna pobjeda utri preostale utakmice bit će im dovoljna za plasman u četvrtfinale, odnosno među osam najboljih momčadi Europe.

Zlatne hrvatske kuglačice na ledu: Hrvatske kuglačice na ledu osvojile su zlatno odličje na Prvenstvu Europe u kuglanju koje se održava u zagrebačkom Domu sportova. To je prva ženska medalja, za ovaj u nas mladi i nedovoljno poznati sport, do koje su naše kuglačice došle na najuvjerljiviji mogući način sa skorom od 20:0 savladavši po dva puta kuglačice Mađarske, Kanade, Finske, Rusije i Kenije i tako izborile da se druge godine na EP-u u Poljskoj natječu u elitnom A razredu.

Jugaši protiv Partizana za Final four: Vaterpolisti dubrovačkog Juga u četvrtfinalu Eurolige igrat će protiv beogradskog Partizana. Prva utakmica igra se 22. ožujka u Beogradu, a uzvrat je 19. travnja u Dubrovniku. Jug je natjecanje po skupinama završio na prvom mjestu u skupini B, ispred Vasasa, Olympiakosa i Marseillea. Dubrovčani su bili najefikasnija momčad Eurolige, sa postignutih 73 pogotka. Obrana im je dosta slabija od napada, no »jugaši« vjeruju da će proći Partizan i plasirati se na Final Four, koji se održava 19. i 20. svibnja. Jedan od kandidata za domaćinstvo Final Foura je i Dubrovnik. •

Najjednostavniji i najpouzdaniji način da redovito osigurate Vaš primjerak MATICE jest — pretplata. To je ujedno i najisplativiji oblik kupnje, jer platite deset, a dobijete svih dvanaest brojeva tijekom godine dana. A pretplatiti se — vrlo je jednostavno: popunite priloženu narudžbenicu i uplatite odgovarajući iznos na navedeni račun HMI u Privrednoj banci Zagreb. MATICA će potom uredno stizati na Vašu adresu! Čitajte MATICU, pretplatite se i preporučite Vaš omiljeni časopis članovima Vaše obitelji i Vašim prijateljima — kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju njezine misije: da bude stalan i čvrst most između domovine i pripadnika hrvatske etničko-kulturne zajednice diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname _____

Adresa / Address _____

Grad / City _____ Država / State _____

Pošt. Broj / Zip Code _____ Tel. _____ Fax. _____

E-mail address _____ Datum / Date _____

Godišnja pretplata / Yearly subscription rate: USA 40 USD, Canada 55 CAD, Australia 55 AUD, New Zealand 40 USD, South Africa 40 USD, South America 40 USD, Europe 25 EUR, RH 100 HRK

MATICA — VAŠ PROZOR U REPUBLIKU HRVATSKU, VAŠ DOMOLJUBNI SPOMENAR!

Izdavač / Publisher: Hrvatska matica iseljenika / Croatian Heritage Foundation, 10000 ZAGREB / Republic of Croatia, Trg Stjepana Radića 3, tel: +385 1 61 15 116, fax: 61 10 933, e-mail: matica@matis.hr, website: www.matis.hr

Naša olimpijska pobjednica Janica Kostelić u zagrljaju svoga brata, olimpijskoga viceprvaka Ivica Kostelića